Projekt

z dnia 22 kwietnia 2025 r.
Zatwierdzony przez .....

UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W SOSNOWCU

z dnia 16 kwietnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca do 2030 roku

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), w związku z art. 14 ust. 1 i art. 19 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278), po przeprowadzeniu konsultacji społecznych

Rada Miejska w Sosnowcu
uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Miasta Sosnowca do 2030 roku, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sosnowca.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej

Anna Jedynak-Rykała

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Sosnowcu
z dnia 16 kwietnia 2025 r.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Sosnowca do 2030 roku

Urząd Miejski w Sosnowcu

41-200 Sosnowiec, aleja Zwycięstwa 30 | +48 32 296 96 00 | um@um.sosnowiec.pl | www.sosnowiec.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie i uzasadnienie potrzeby rewitalizacji 4
2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji 9
2.1 Podobszary rewitalizacji 9
2.2 Analiza negatywnych zjawisk 14
2.2.1 Podobszary zamieszkałe 15
2.2.1.1 Konstantynów 15
2.2.2.2 Pogoń Wschód 20
2.2.2.3 Centrum 23
2.2.2.4 Centrum Południe 29
2.2.2.5 Kalinowa 33
2.2.2.6 Juliusz 36
2.2.2 Niezamieszkałe podobszary rewitalizacji 39
2.2.2.1 Konstantynów I 39
2.2.2.2 Żeromskiego 41
2.2.2.3 Zagórze 43
2.2.2.4 Kazimierz-Juliusz 45
2.2.2.5 Juliusz Zachód 48
2.2.2.6 Niwka 50
2.2.3 Rewitalizacja w podobszarach niezamieszkałych i jej wpływ na podobszary zamieszkałe 51
2.3 Identyfikacja lokalnych potencjałów 58
3. Założenia strategiczne programu i ich związek z innymi dokumentami strategicznymi 61
3.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 61
3.2 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań 62
3.3 Powiązania gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy 64
4. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 68
4.1 Zestaw podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 68
4.2 Opis planowanych działań rewitalizacyjnych 152
4.2.1 Podobszary zamieszkałe 152
4.2.1.1 Konstantynów 154
4.2.1.2 Pogoń Wschód 155
4.2.1.3 Centrum 157
4.2.1.4 Centrum Południe 159
4.2.1.5 Kalinowa 162

4.2.1.6 Juliusz....163
4.3 Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne....166
4.4 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji....167
4.5 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych....172
4.6 Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji....173
5. Opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji....178
5.1 Wskazanie kosztów zarządzania....178
5.2 Ramowy harmonogram realizacji programu....178
5.3 Udział interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji....181
5.4. Specjalna Strefa Rewitalizacji....184
5.5 System monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji....185
6. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach....189
6.1 W zakresie ochrony praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy....189
6.2 Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji....189
7. Wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego....190
7.1 Zakres niezbędnych zmian w planie ogólnym gminy....190
7.2 Zakres koniecznych do uchwalenia albo zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego....190
Podsumowanie....191
Literatura i materiały źródłowe....192
Spis tabel....194
Spis wykresów....194
Spis rycin....194
Spis fotografii....195
Załącznik 1 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali 1:5000....195

1. Wprowadzenie i uzasadnienie potrzeby rewitalizacji

Rewitalizacja i jej przesłanki

Zgodnie z artykułem 2. Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (UoR):

> *Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.*

Przyjąć zatem należy, że zasadniczym celem rewitalizacji jest wyprowadzanie obszaru ze stanu kryzysowego. Wiąże się to z przywróceniem mu dawnych funkcji lub wprowadzenia nowych na tereny zdegradowane o charakterze poprzemysłowym. Wszystko to ma na celu stworzenie warunków do jego rozwoju uwzględniając jego potencjały endogeniczne[1].

Proces rewitalizacji jest odpowiedzią na pojawiające się zmiany i wynikające z nich wyzwania. Głównym czynnikiem zmian jest transformacja gospodarcza, której wyrazem jest deindustrializacja i rozwój sektora usług. W przypadku Sosnowca zmiana ta ma fundamentalny wymiar i o ile w 2005 r. w mieście w przemyśle i budownictwie pracowało 39%, tak obecnie jest to tylko 29%.[2] Co więcej nie jest to ten sam przemysł, nie ma już przemysłu wydobywczego i hutnictwa, pojawiła się natomiast branża automotive i przetwórstwo przemysłowe. Zanik przemysłu ciężkiego skutkował uwolnieniem dużej liczby terenów o charakterze poprzemysłowym, które wymagają rekultywacji. Efektem transformacji gospodarki są zmiany na rynku pracy, które dotknęły znaczną część mieszkańców miasta i nie zawsze były dla nich korzystne, co spowodowało polaryzację w poziomie zamożności ludności. Silne powiązanie niektórych dzielnic z konkretnymi zakładami pracy, mające cechy osiedli patronackich spowodowało, że ujawniły się dysproporcje dochodowe ludności w wymiarze przestrzennym.

Proces przemian gospodarczych warunkowany był także zmianami ustrojowymi, których wyrazem było upodmiotowienie lokalnych społeczności w postaci reaktywowania samorządu terytorialnego. Rosnąca świadomość społeczeństwa swoich praw i sprawczości w zakresie zmian zachodzących w mieście była katalizatorem podjętych działań, zarówno tych kreowanych przez władze miasta, jak i oddolnych przez jego mieszkańców, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze.

Potrzeba rewitalizacji to także efekt wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców, dostrzegania znaczenia i jakości przestrzenni publicznych, walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Zmiany technologiczne oraz proces transformacji energetycznej wzmacniają kierunek tych zmian. W szerokim rozumieniu proces rewitalizacji ma na celu poprawę jakości życia

[1] Chmielewski J. M., 2016: Teoria i praktyka planowania przestrzennego, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
[2] dane GUS www.stat.gov.pl

w mieście, dostosowaną do zmian demograficznych i stanowiących odpowiedź na proces depopulacji, przynajmniej w zakresie warunkowanym migracjami.

Uwarunkowania i specyfika rewitalizacji w Sosnowcu

Przedmiotowy gminny program rewitalizacji stanowi kontinuum procesów rewitalizacji prowadzonych na obszarze Sosnowca od 2010 r., kiedy to Rada Miejska przyjęła Lokalny Program Rewitalizacji (LPR) na lata 2010-2020. Mechanizm rewitalizacji był również elementem strategii miasta z 2007 r. Niezależnie jednak od podstawy prawnej, ideą prowadzonych działań naprawczych było rozwiązywanie najbardziej pilnych problemów w obszarach naznaczonych szczególną koncentracją trudności. Ten proces samonaprawy odgrywał i odgrywa kluczową rolę w wyprowadzaniu obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Daje on szanse mieszkańcom obszaru rewitalizacji na lepsze jutro. Dzięki niemu miasto zyskuje na redukcji obszarów problemowych, co wpływa korzystnie na jego postrzeganie.

Przygotowany program rewitalizacji ma złożoną strukturę. Przyczyną tego jest wyróżnienie 6 podobszarów zamieszkałych i 6 podobszarów niezmieszkałych uwzględnionych w rewitalizacji. Układ ten jest w pełni adekwatny do realnych potrzeb miasta i odzwierciedla policentryczną strukturę przestrzenną. Skuteczna rewitalizacja w Sosnowcu musi z jednej strony rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszarów rewitalizacji, równocześnie wykorzystując poprzemysłowe tereny niezamieszkałe, które w obecnym stanie obniżają jakość przestrzenni miejskiej. Miasto cechuje bardzo duży udział obszarów poprzemysłowych i powydobywczych, które zlokalizowane są w różnych częściach (ryc. 1).

Ryc. 1. Rozmieszczenie terenów pogórniczych i poprzemysłowych w Sosnowcu według OPI TPP 2.0

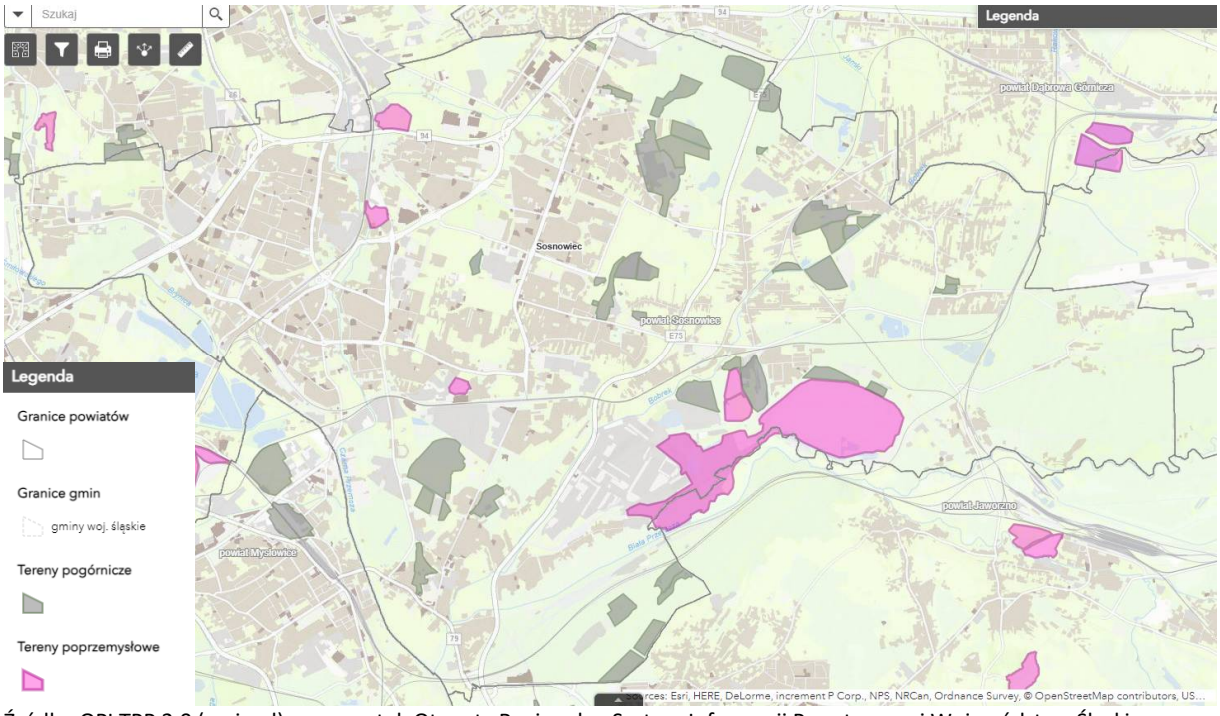

Źródło: OPI TPP 2.0 (orsip.pl) – geoportal: Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej Województwa Śląskiego https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

Według danych z systemu (OPI TPP 2.0) opracowanych w ramach projektu pt. „Rozbudowa systemu zarządzania terenami pogórniczymi na terenie województwa śląskiego", na terenie Sosnowca zidentyfikowano 40 obszarów pogórniczych o łącznej powierzchni 412,9 ha i 6 obszarów poprzemysłowych o powierzchni 293,4 ha. Stanowi to odpowiednio 4,5% oraz 3,2% powierzchni miasta, a łącznie obejmuje teren o powierzchni 706,3 ha – tj. 7,7%.

Uwzględnienie dużej grupy terenów poprzemysłowych i pogórniczych w procesie rewitalizacji wynika także z rekomendacji zawartej w Regionalnej Polityce Rewitalizacji Województwa Śląskiego. Wskazuje ona że „położenie terenów poprzemysłowych, często w centrach miast lub blisko osiedli, powoduje, że sama rekultywacja może nie wystarczyć, a niezbędne jest ich włączenie do procesów rewitalizacji"[3]. Generalnie, zgodnie ze wspominaną polityką, Sosnowiec należy do miast o bardzo wysokim poziomie problemów rewitalizacyjnych i został zaklasyfikowany do grupy gmin o najwyższym natężeniu tych problemów.

Przyczyną wyróżnienia wielu podobszarów rewitalizacji jest historia Sosnowca. Miasto ma policentryczną strukturę i zmieniało swój obszar włączając sąsiednie jednostki przestrzenne. Dopiero od 1975 r. uformowały się aktualne granice miasta. Z tego powodu w poszczególnych dzielnicach zwykle pojawiały się obszary problemowe, wymagające rewitalizacji. Prawidłowość ta została obiektywnie potwierdzona za pomocą danych statystycznych wykorzystanych w diagnozie.

Obszary niezamieszkałe, uwzględnione w rewitalizacji to efekt zmian strukturalnych w gospodarce. Z sześciu zakładów wydobywczych z terenu Sosnowca żaden nie prowadzi już działalności, a pozostałością po nim jest duży udział terenów poprzemysłowych. Część obszarów poprzemysłowych to spuścizna górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa i przemysłu włókienniczego. Ujęte w programie rewitalizacji obszary związane były z funkcjonowaniem takich zakładów, jak: KWK Kazimierz-Juliusz, KWK Niwka-Modrzejów, KWK Klimontów, Huta Buczek, Przędzalnia Dietla (Politex).

Charakterystyka procesu rewitalizacji

Proces planowania składa się z czterech faz: formułowania problemu, poszukiwań, oceny i decydowania. Etapy procesu planowania to określenie celów, analiza stanu obecnego, identyfikacja czynników wpływających na realizację celów oraz opracowanie planu.

Punktem wyjścia była delimitacja obszarów, koncentrujących największe problemy w mieście. Zidentyfikowane deficyty stanowią o istocie rewitalizacji, wskazują bowiem dlaczego należy przeciwdziałać zaistniałym problemom aby wyprowadzić obszar kryzysowy i jego mieszkańców z niekorzystnej sytuacji. W sposób wymierny wskazano te miejsca, w których skala trudności jest największa, a więc wymagają większego wsparcia (ryc. 2).

Zidentyfikowane problemy pozwoliły sformułować wizję, która antycypuje stan docelowy na tych obszarach po wyeliminowaniu problemów, które tam występują. To opis oczekiwanego efektu podjętych działań. Osiągnięcie tego typu wymaga sformułowania celów, które z jednej strony są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy, a także stanowią krok w kierunku osiągnięcia stanu wskazanego w rewitalizacji. Utrzymując konsekwentnie logikę interwencji

[3] Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego. Załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Śląskiego Nr 2327/383/VI/2022 z dnia 21.12.2022 r., s. 46

w wymiarze wprowadzonym w diagnozie, wyróżniono 5 celów, odpowiednio dla wymiaru: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, funkcjonalno-przestrzennego i technicznego. Realizacja każdego z nich wymagała podjęcia konkretnych działań. Cele oraz podjęte kierunki działań skonfrontowano z zapisami innych dokumentów strategicznych i planistycznych, uzyskując w ten sposób spójność.

Ryc. 2. Etapy procesu rewitalizacji

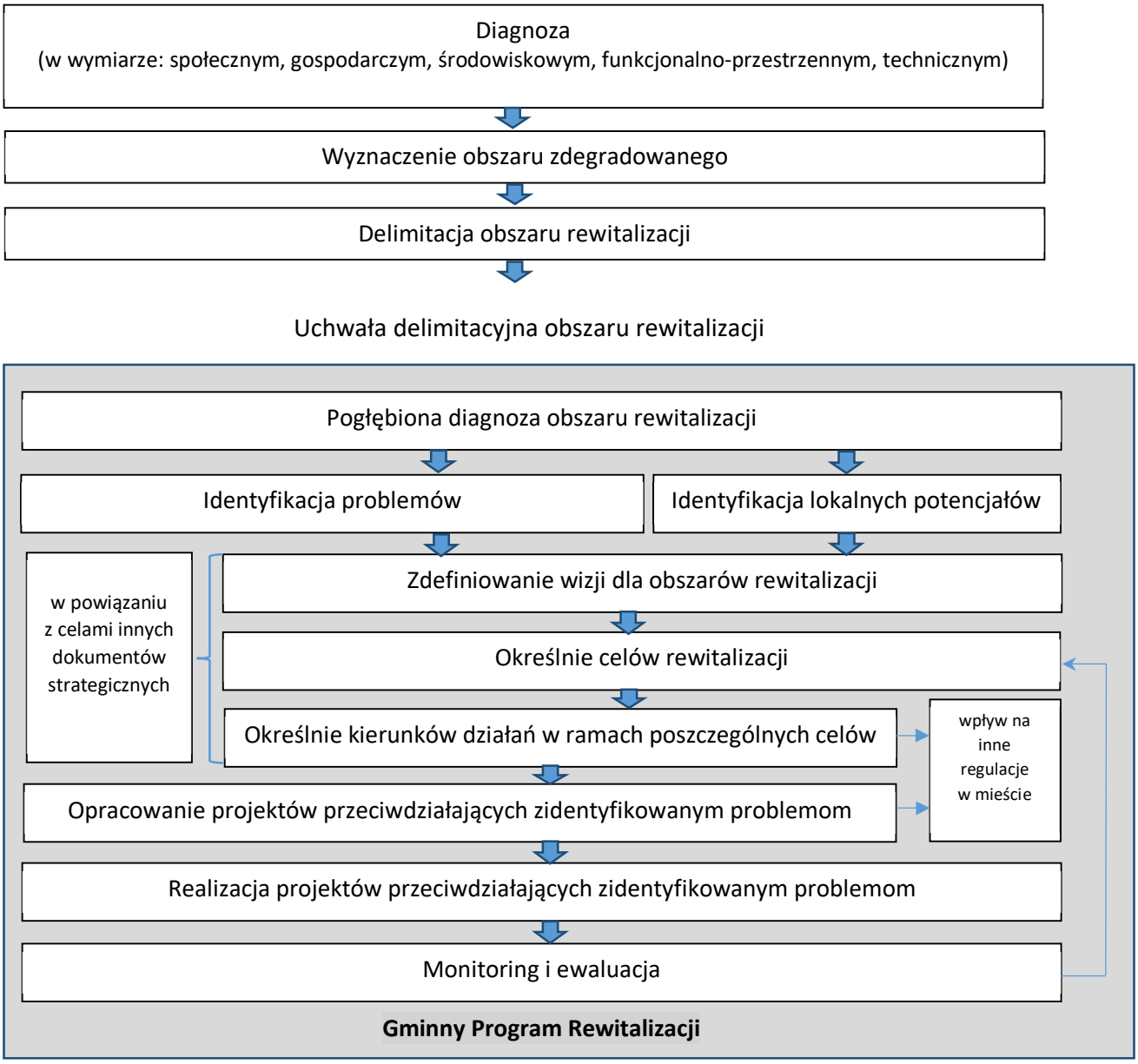

Źródło: opracowanie własne

Precyzyjnie wskazane kierunki działań były podstawą do sformułowania projektów, których zakładane efekty mają gwarantować osiągnięcie celów, które z kolei pozwolą uzyskać pożądany stan docelowy wskazany w wizji. Projekty często realizowały równocześnie więcej niż jeden cel. Skuteczność całego procesu ma zapewnić zaprogramowany mechanizm monitoringu i ewaluacji. Będzie to narzędzie do ewentualnego korygowania działań względem zidentyfikowanych problemów.

Gminny program rewitalizacji zawiera także wskazania co do potrzebny dostosowania innych regulacji w mieście. Dotyczy to kwestii gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu, czy działania Komitetu Rewitalizacji. Szczególną uwagę poświęcono powiązaniu gminnego programu rewitalizacji z procesem planowania i zagospodarowania przestrzennego.

2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

2.1 Podobszary rewitalizacji

Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji zakładała precyzyjne i mierzalne wyróżnienie obszarów problemowych. Szczegóły założeń tego procesu obejmuje dokument pt. *Delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Sosnowcu*, który był podstawą wyznaczenia obszarów problemowych w mieście.

Punktem wyjścia była diagnoza przeprowadzona dla całego obszaru miasta, które podzielono na 34 jednostki urbanistyczne, dla których przeprowadzono analizę z uwzględnieniem tych samych kryteriów. Dotyczyły one pięciu sfer odpowiednio: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej.

Wyselekcjonowano łącznie 16 wskaźników, które posiadały taką samą wagę. Odpowiednio na sferę społeczną przypada 8 mierników, oraz po 2 na każdą z pozostałych, co daje łącznie 16 wskaźników. Reprezentują one dane o charakterze punktowym, powierzchniowym, liniowym oraz złożonym. Niezależnie od ich charakteru, ostatecznie dla każdej jednostki wyliczono wartość reprezentującą wielkość uśrednioną. Głównym źródłem danych był Urząd Miejski w Sosnowcu i jego wydziały, jednostki organizacyjne miasta (MOPS, PUP, Sosnowieckie Wodociągi), a także jednostki zewnętrzne takie jak GUS, czy Urząd Skarbowy w Sosnowcu.

W pierwszym etapie utworzono macierz danych wyjściowych zawierających wartości cech w jednostkach ich pomiaru. W większości przypadków były to wskaźniki wyrażone przez wielkości względne, przeliczone na liczbę mieszkańców, odsetek mieszkańców, czy też wielkości obejmujące procent powierzchni jednostki urbanistycznej. Następnie zamieniono wartości rzeczywiste na wielkości niemianowane w celu uzyskania miary syntetycznej. W ten sposób uzyskano możliwość sumowa wartości różnych cech, co było niemożliwie dla różnych wyjściowych jednostek pomiarowych.

Proces przekształcenia wielkości rzeczywistych w każdej jednostce urbanistycznej przebiegał według dwóch formuł w zależności czy dana zmienna miała charakter stymulanty, czy destymulanty. Stymulanta to zmienna, której wyższa wartość jest bardziej korzystna (np. dochody ludności), destymulanta zaś jest miernikiem, którego wyższa wartość jest traktowana jako zjawisko niekorzystne (np. bezrobocie).

Zastosowanie odmiennych formuł dla stymulanty i destymulanty, pozwoliło na sumowanie wyniku znormalizowanego dla każdej jednostki. Powoduje to odwrócenie wyniku, co daje taki sam efekt, jak pomnożenie rezultatu przez -1. Miarą normalizującą jest w tym wypadku odchylenie standardowe, które odnosi różnicę wyniku danej jednostki względem średniej miejskiej do przeciętnego odchylania.

Następnie w wyniku sumowania wartości znormalizowanych dla poszczególnych jednostek, uzyskano syntetyczny wskaźnik dla każdej jednostki urbanistycznej. Działanie to

powtórzono oddzielnie dla wskaźników cząstkowych w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym.

Interpretacja wskazywała, że czym wyższa wartość uzyskana przez jednostkę tym większe natężenie problemu. Wartość dodatnia utożsamia pozytywny wynik testu na stan kryzysowy i wpisuje się w logiczną linię potwierdzenia dysfunkcji. Wyniki poniżej 0 świadczą, że skala niedomagań w danej jednostce jest mniejsza niż średnia dla miasta.

W oparciu o wskaźnik syntetyczny zidentyfikowano jednostki urbanistyczne zdegradowane. Za taki obszar uznano teren, który okazał się zdegradowany w wymiarze społecznym, a także ujawnił problemy, przynajmniej w jednej z pozostałych czterech płaszczyzn analizy.

Wyznaczenie obszaru do rewitalizacji polegało na wytypowaniu w obrębie terenów zdegradowanych, tych które charakteryzują się silną koncentracją zjawisk kryzysowych, za którymi przemawiają także istotne przesłanki rozwoju lokalnego. Do tak wyznaczonych obszarów dołączono obszary niezamieszkałe o charakterze poprzemysłowym, na których zidentyfikowano problemy natury gospodarczej środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Delimitacja spełniała ustawowy warunek koncentracji, nie przekraczający 20% powierzchni miasta i obejmujący nie więcej niż 30% ludności.

Uzyskane wyniki delimitacji poddano procedurze konsultacji społecznych. Po ich zakończeniu, **w dniu 26 stycznia 2023 r. Rada Miejska w Sosnowcu podjęła Uchwałę nr 1119/LXX/2023** ***w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Sosnowca.***

Ostatecznie wyznaczono 6 podobszarów zamieszkałych oraz 6 podobszarów niezamieszkałych. Obszar uwzględniony do rewitalizacji obejmuje łącznie 507,45 hektarów, co stanowi **5,57% powierzchni miasta,** którego terytorium obejmuje łącznie 9106 ha. Obszar rewitalizacji zamieszkuje 31206 osób, co w stosunku do ogółu 185010 ludności Sosnowca stanowi **16,87% jego mieszkańców.** Za wskazanym obszarem rewitalizacji przemawiają także istotne przesłanki rozwoju lokalnego (ryc. 3, tab. 1).

Na obszarze rewitalizacji zamieszkiwało ponad 31 tys. osób, z czego najwięcej w podobszarze Centrum Pd. bo ponad 9 tys. mieszkańców. W powierzchni większy udział stanowią podobszary zamieszkałe, które łącznie obejmują teren 320,7 ha. Powierzchnia poszczególnych podobszarów jest silnie zróżnicowana. Największym sektorem rewitalizacji jest podobszar niezamieszkały Juliusz-Zachód, a najmniejszym również niezamieszkały Konstantynów I (ponad 2 ha). Największy powierzchniowo podobszar zamieszkały to Kalinowa (73,6 ha).

Ryc. 3. Podobszary rewitalizacji w Sosnowcu

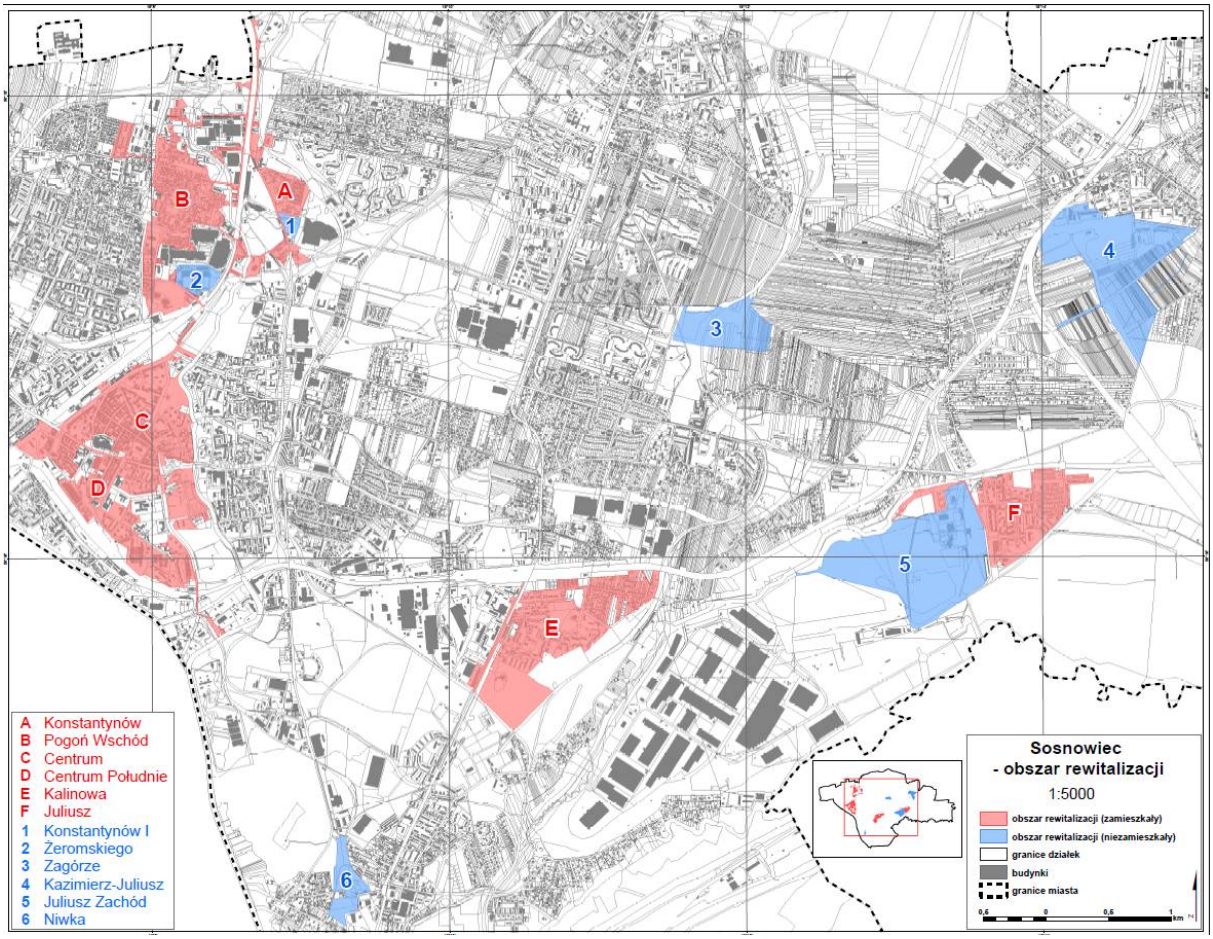

Obszary zamieszkałe (kolor czerwony):
A – Konstantynów, B – Pogoń Wschód, C – Centrum, D – Centrum Południe, E – Kalinowa, F – Juliusz
Obszary niezamieszkałe (kolor niebieski):
1 – Konstantynów I, 2 – Żeromskiego, 3 – Zagórze, 4 – Kazimierz-Juliusz, 5 – Juliusz Zachód, 6 – Niwka
Źródło: Delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Sosnowcu, UM Sosnowiec 2022.

Tab. 1. Obszar rewitalizacji

L.p.	Jednostka	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %	Ludność	Ludność %
	obszary zamieszkałe				
A	Konstantynów	20,54	0,23	1129	0,6%
B	Pogoń Wschód	58,64	0,64	4264	2,3%
C	Centrum	56,73	0,62	7855	4,2%
D	Centrum Pd.	66,73	0,73	9149	4,9%
E	Kalinowa	73,60	0,81	4536	2,5%
F	Juliusz	44,46	0,49	4273	2,3%
Obszary zamieszkałe razem:		**320,70**	**3,52**	**31206**	**16,87**
	obszary niezamieszkałe				
1	Konstantynów I	2,06	0,02		
2	Żeromskiego	6,35	0,07		
3	Zagórze	22,78	0,25		
4	Kazimierz- Juliusz	65,26	0,72		
5	Juliusz Zachód	79,88	0,88		
6	Niwka	10,42	0,11		
Obszary niezamieszkałe razem:		**186,75**	**2,05**		
Razem:		**507,46**	**5,57**	**31206**	**16,87**

Źródło: Delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Sosnowcu, UM Sosnowiec 2022.

Każdy z sześciu zamieszkałych podobszarów rewitalizacji cechuje określona wiązka problemów społecznych, która występuje w połączeniu z niedostatkami w warstwie gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennymi lub technicznymi.

Konstantynów cechuje się największym natężeniem problemów w mieście. W wymiarze społecznym szczególnie wyraźnie zaznacza się bardzo duży udział osób korzystających z pomocy społecznej, wysokie bezrobocie, najsilniejsza w mieście depopulacja i niska aktywność społeczna mierzona frekwencją w wyborach. W wymiarze gospodarczym ujawnia się niski poziom przedsiębiorczości, jak i małe dochody ludności. Problemem technicznym jest głównie najstarsza, zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa w mieście oraz deficyty funkcjonalno-przestrzenne (brak kanalizacji, zły stan dróg).

Pogoń Wschód to podobszar silnie nacechowany problemami społecznymi, które ujawniają się dużą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej, wysokim bezrobociem oraz niską frekwencją wyborczą. Słabość podobszaru potwierdza także silna depopulacja. Ludność cechuje niski poziom dochodów, tkanka mieszkaniowa należy do jednej z najstarszych w mieście, przekroczone są także normy pyłowego zanieczyszczenia powietrza.

W podobszarze **Centrum** stwierdzono równocześnie znaczną liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa, słabsze wyniki nauczania, ponadprzeciętne bezrobocie oraz silną depopulacje. Niesatysfakcjonujący jest także

poziom bezpieczeństwa, który negatywnie rzutuje na ten obszar. Ujawniają się także wyraźnie niedostatki w warstwie środowiskowej i technicznej. Problemem jest ekspozycja na hałas i zapylenie oraz typowa dla obszarów śródmieść - miejska wyspa ciepła. Ponadto cześć zasobów mieszkaniowych jest stara i wymaga modernizacji.

Podobszar **Centrum Pd.** cechuje silnie zawansowany proces starzenia się mieszkańców (udział seniorów przekracza 30%). Skutkuje to wysokim zapotrzebowaniem na pomoc społeczną. W konsekwencji społeczność wykazuje też niższy poziom partycypacji w życiu publicznym i zainteresowania udziałem w wyborach. Ponadto w podobszarze odnotowano słabsze wyniki nauczania. Ludność cechują niskie dochody, a bezrobocie utrzymuje się na podwyższonym poziomie. Podobnie jak w Centrum, zaznacza się problem środowiskowy związany z jakością powietrza.

Kalinowa to obszar o zaawansowanych procesach starzenia się społeczeństwa z wyraźnie zaznaczoną depopulacją. Cechuje go niski poziom aktywności społecznej, wyrażony zarówno niską frekwencją, jak i słabym wyposażeniem w organizacje pozarządowe. Wykazuje także słabsze wyniki nauczania. Społeczność wyróżnia niski poziom przedsiębiorczości i dochodów. W warstwie technicznej cechuje go co prawda przeciętny wiek mieszkań, ale przy równocześnie małej powierzchni przypadającej na mieszkańca.

Podobszar **Juliusz** koncentruje szereg problemów społecznych. Ujawnią się one poprzez słabe wyniki nauczania, czy rezygnację z udziału w wyborach. Występuje istotny niedostatek organizacji pozarządowych oraz szczupły zakres usług publicznych dostępnych na podobszarze. Niepokojącym zjawiskiem społecznym jest też wysoki współczynnik wydanych tzw. niebieskich kart. Wyróżnikiem jednostki jest bardzo niski poziom przedsiębiorczości i najniższe dochody ludności. Znacznie pozniżaj średniej jest też powierzchnia mieszkań przypadająca na 1 mieszkańca.

Analogiczne można sprofilować obszary niezamieszkałe uwzględnione w rewitalizacji, które są reliktem minionej gospodarki. Na ten moment stanowią one nieużytki miejskie i są pozostałością po działalności związanej z górnictwem węgla kamiennego (Kazimierz-Juliusz, Juliusz Zachód, Niwka, Zagórze), hutnictwem (Konstantynów I) i przemysłem włókienniczym (Żeromskiego).

Na wszystkich tych podobszarach (z wyjątkiem Zagórza) stwierdzono problemy gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne. Wynika to z faktu, że tereny te nie wzmacniają potencjału gospodarczego miasta („nie pracują"), są mocno zdeformowane, a stan środowiska naturalnego jest niezadawalający. Nie pełnią także żadnej określonej funkcji i zaburzają ład przestrzenny, występują na ich terenie obiekty w bardzo złym stanie technicznym. Wyjątek stanowi podobszar Zagórze (teren byłej hałdy), gdzie stwierdzono tylko problemy środowiskowe i funkcjonalno-przestrzenne. Wynika to z faktu, że docelowo ma to być obszar zielony, a na jego powierzchni nie ma żadnej zabudowy poprzemysłowej.

2.2 Analiza negatywnych zjawisk

Każdy z podobszarów został opisany w sposób ukazujący szczególne natężenie problemów, które wymagają interwencji w różnych sferach. Dla wydobycia skali zjawiska często dane opisujące problemy odniesiono do ogólnych wartości dla obszaru rewitalizacji. Względnie lepszy wynik danego podobszaru do średniej obszaru rewitalizacji wcale nie oznacza, że problem tam nie występuje. Należy pamiętać, że wszystkie analizowane obszary zostały uznane za zdegradowane, a ze względu na szczególne natężenie problemów zaklasyfikowane do rewitalizacji.

Diagnozę pogłębioną przygotowano także w oparciu o wizję terenową, podczas której zgromadzono dokumentację fotograficzną. W trakcie wizyt w terenie rozmawiano także z mieszkańcami, a same zapisy konsultowano ze społecznością lokalną.

Listę problemów przedyskutowano z przedstawicielami różnych podmiotów publicznych działających w mieście. Szczególnie ważnych obserwacji dostarczyli pracownicy MOPS oraz PUP. Przeprowadzono także spotkania z przedstawicielami szkół i przedszkoli, celem przedyskutowania dysfunkcji oraz potrzeb dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji.

Diagnozę przygotowano w oparciu o zaktualizowane dane pochodzące z:

- Urzędu Miejskiego WSO – dane o liczbie i strukturze ludności;
- MOPS – dane o liczbie osób korzystających z różnych form pomocy społecznej;
- Sosnowieckiego Centrum Organizacji Pozarządowych (SCOP) - dane o liczbie NGOs;
- Policji i Straży Miejskiej – dane w zakresie przestępczości i liczby interwencji;
- PUP – dane o liczbie i strukturze bezrobotnych;
- GUS – dane o liczbie i formie organizacyjno-prawnej podmiotów z bazy REGON.

Ponadto wspierano się danymi ogólnymi GUS z Narodowego Spisu Powszechnego 2021. Posiłkowano się także informacjami i ustaleniami z obowiązującej *Polityki mieszkaniowej, Planu remontowo-inwestycyjnego wodociągów*, *Planu adaptacji do zmian klimatu miasta Sosnowca*, danymi dostępnymi ze Spółki Restrukturyzacji Kopalń (SRK).

Szczególnie ważnym źródłem informacji o terenach niezamieszkałych były dane zamieszczone w bazie OPI TPP 2.0 (orsip.pl) – Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej Województwa Śląskiego oraz zapisy stosownych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.2.1 Podobszary zamieszkałe

2.2.1.1 Konstantynów

Jest najmniejszym powierzchniowo i demograficznie obszarem rewitalizacji. Zamieszkuje go 1129 osób, co stanowi 4% ludności obszarów rewitalizacji. Relatywnie najniższa jest też tutaj gęstość zaludnienia, która mimo to przekracza poziom 5000 osób/km^2. Układ przestrzenny Konstantynowa jest silnie związany z genezą przemysłową, co widoczne jest w przestrzeni. Cechą charakterystyczną tego terenu jest brak zwartości przestrzennej osiedli mieszkaniowych – przyzakładowych kolonii robotniczych - przy ul. Nowopogońskiej, hutniczego Osiedla Staszica oraz przy ul. Robotniczej. Osiedla stanowią odrębne społeczności lokalne o substandardowych cechach przestrzeni, za sprawą wieku budynków, które należą do najstarszych w mieście, a średni wiek tkanki mieszkaniowej pochodzi z 1926 r.

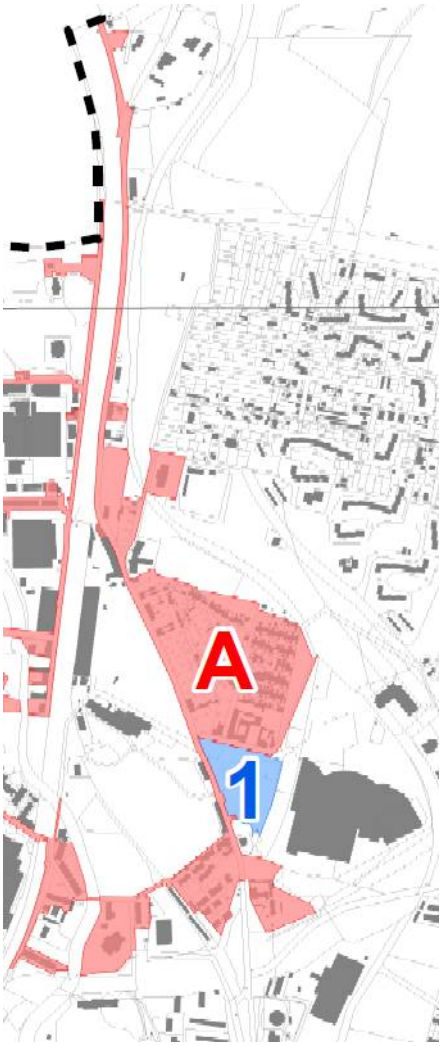

Podobszar Konstantynów zaznaczono na rycinie kolorem czerwonym i literą „A".

Jest to podobszar o najbardziej intensywnych problemach społecznych (tab. 2, wykres 1). W tej dzielnicy natężenie pomocy społecznej jest zdecydowanie największe. Przeszło 133 osób na 1000 mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, z czego 51 jest osobami niepełnosprawnymi. Wiele osób korzysta z usług opiekuńczych (21,5 osób na 1000 mieszkańców). Świadczy to o niskim poziomie dochodów oraz o problemach radzenia sobie w sprawach życiowych.

Dochody ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca Konstantynowa wykazane w podatku PIT nie przekraczały poziomu 21 tys. na osobę w 2021 r. i obok podobszaru Juliusz były najniższe w mieście. Odbiegały in minus o prawie 9 tys. zł na osobę w stosunku do średniej dla miasta.

Po części jest to efekt najwyższego poziomu bezrobocia stwierdzonego na podobszarach rewitalizacji. Liczba osób bezrobotnych wyniosła co prawda tylko 48 osób, ale w przeliczaniu na liczbę ludności w wieku produkcyjnym natężenie jest najwyższe i wynosi 7,2 na 100 osób w wieku produkcyjnym (wykres 2). Niekorzystnym wyróżnikiem tutejszego bezrobocia jest wysoki udział osób z niepełnosprawnościami w grupie bezrobotnych wynoszący 7,5 osoby na 1000 osób w wieku produkcyjnym oraz wyraźna przewaga mężczyzn w grupie osób bez pracy. Odpowiednio liczba bezrobotnych mężczyzn to 29 osób, zaś grupa bezrobotnych kobiet obejmuje 19 osób.

Wykres 1. Beneficjenci pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w podobszarach rewitalizacji w 2022 roku

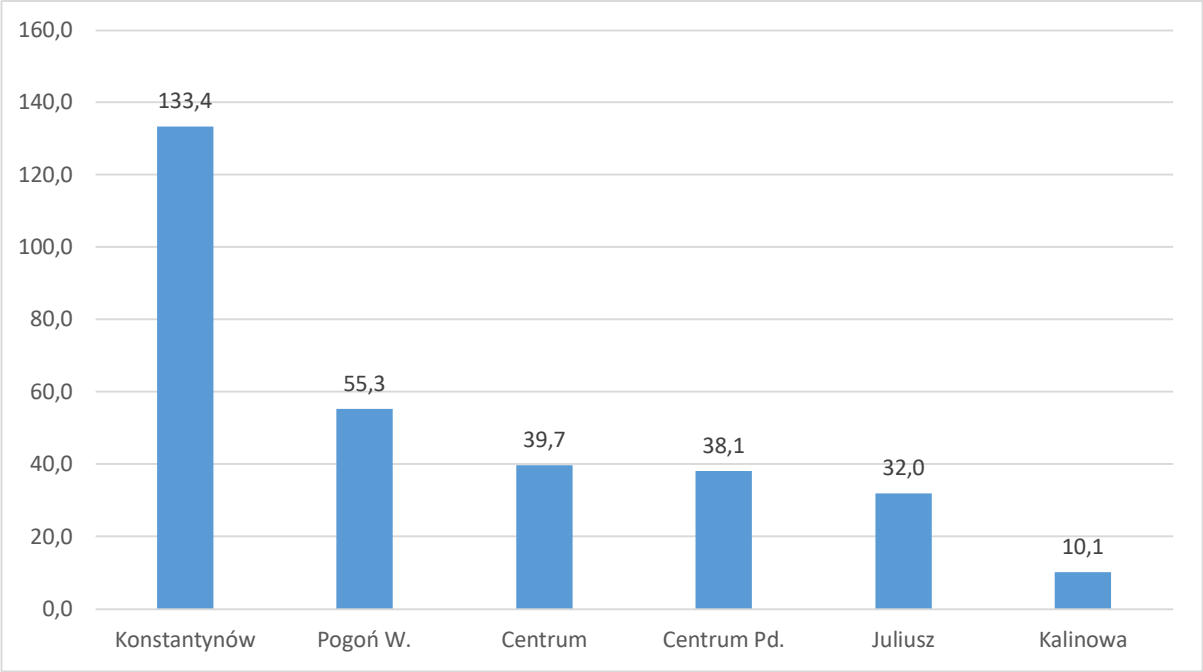

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Sosnowcu

Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w podobszarach rewitalizacji w 2022 roku

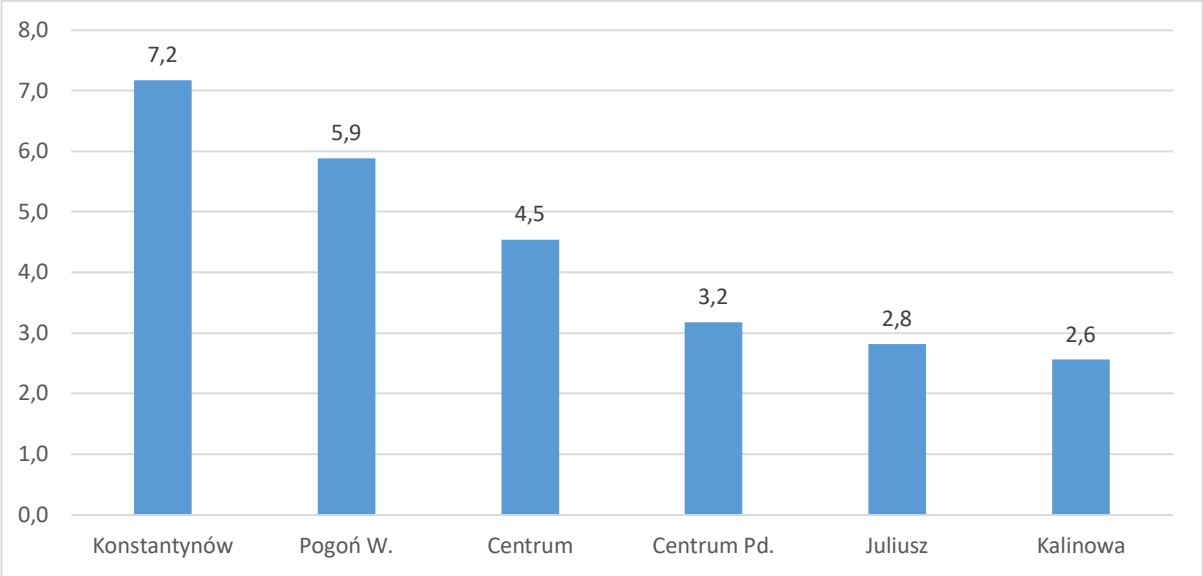

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sosnowcu

Tab. 2. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Konstantynów

Sfera	Problem
Społeczna	• silna depopulacja • niski poziom aktywności społecznej • wysoki poziom pomocy społecznej • bezrobocie
Gospodarcza	• niski poziom przedsiębiorczości • niskie dochody ludności
Środowiskowa	• zła jakość powietrza, niska emisja
Przestrzenno-funkcjonalna	• niska estetyka przestrzenni publicznych
Techniczna	• braki w podstawowej infrastrukturze technicznej • słabej jakości substancja mieszkaniowa • bariery architektoniczne

Źródło: opracowanie własne

Statystyki Policji nie odnotowują wyższego poziomu przestępczości, ale problem bezpieczeństwa jest bardzo wyraźny, co potwierdza duża liczba wykroczeń odnotowanych przez Policję. Liczba odnotwanych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszańców wyniosła 69 i była porównywalna z wielkościami odnotwanymi w Centrum. Zmienny jest wskaźnik liczby wydanych tzw. niebieskich kart na 1000 mieszkańców, który okresowo przyjmuje wysokie wartości. Zwykle jest to efekt złożonych problemów natury społecznej i ekonomicznej.

Dzielnica cechuje się niską aktywnością społeczną, wyrażaną najsłabszą frekwencją wyborczą w mieście. W wyborach samorządowych w 2024 roku udział wzięło niespełna 25% uprawnionych do głosowania, podczas gdy średnia frekwencja dla miasta wyniosła 45% (20 p.p. więcej)[4]. Również udział w wyborach parlamentarnych z 2023 roku należał do najniższych w mieście i wyniósł niespełna 61%, gdy średnia w skali miasta wyniosła niecałe 76%. Świadczy to o „wycofaniu" obywatelskim i braku uczestnictwa w życiu społecznym miasta i kraju.

W trakcie konsultacji z gronem pedagogicznym z placówek oświatowych kształcących dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji zwracano uwagę na współczesne problemy dotykające młode pokolenie. Stwierdzono niską aktywność fizyczną, co implikuje potrzebę interwencji w zakresie aktywności ruchowej wśród dzieci, połączoną z edukacją promującą zdrowy styl życia. W niektórych przypadkach, szczególnie wśród dzieci w wieku przedszkolnym potrzebne są zajęcia korygujące wady postawy. Inną ważną potrzebą jest kształtowanie kompetencji językowych, rozwijanie talentów i budowanie poczucia wspólnoty lokalnej.

Nawarstwienie problemów społecznych sprawia, że Konstantynów cechuje najsilniejszy w mieście proces depopulacji. W zaledwie pięcioletnim okresie w latach 2016-2021, ubytek ludności sięgnął aż 10,7%. Społeczność na tym obszarze zmniejszyła się o 136 osób, odpowiednio z 1265 osób w 2016 roku do 1129 mieszkańców w 2021 r.

W wymiarze gospodarczym ujawnia się niska aktywność gospodarcza wyrażona liczbą osób fizycznych prowadzanych działalność gospodarcza w przeliczeniu na 100 osób w wieku

[4] pkw.gov.pl

produkcyjnym. Na tym obszarze w bazie REGON zarejestrowanych jest zaledwie 51 podmiotów gospodarczych osób fizycznych oraz 14 spółek z o.o. Na 100 osób w wieku produkcyjnym działalność prowadzi mniej niż 10 osób, przy średniej dla miasta na poziomie 15,6.

Wszystkie te dane potwierdzają, że obszar ten wyróżnia się bardzo dużą grupą osób ze szczególnymi potrzebami, a problemy nakładają się na siebie, potęgując ich negatywne skutki. Automatycznie utrudnia to również skuteczną interwencję, która wymaga kompleksowego a równocześnie indywidualnego podejścia.

W płaszczyźnie środowiskowej dotkliwa jest kwestia jakości powietrza, pogarszająca się wydatnie w okresie grzewczym. Zanieczyszczanie powietrza przekracza dopuszczalny poziom benzo(a)pirenu, a jego stężenie średnioroczne w 2023 r. wyniosło ponad 5 ng/m^3. Podobszar w całości mieści się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyle zawieszonym PM10. W Sosnowcu 30% powierzchni miasta stanowi teren przekroczenia tego parametru jakościowego powietrza[5]. W podobszarze występuje też najwyższe w obrębie miasta stężenie średnioroczne PM2,5, które mieści się w przedziale 18,5-20,4 μg/m^3. Ponadto lokalnie może być uciążliwy poziomu hałasu, docierający od przebiegającej linii kolejowej Sosnowiec – Warszawa oraz w mniejszym stopniu w ciągu linii tramwajowej przebiegającej ulicą Staszica.

Jeszcze bardziej wyraźny jest problem techniczny, związany z najstarszą zabudową w mieście. O konsultacje w tym zakresie zwrócono się do Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych i Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych – TBS. Potwierdzają one zły stan zasobów w tej części miasta, równocześnie przewidując modernizację i rozbudowę zasobów mieszkaniowych. W podobszarze Konstantynów znajduje się 6 budynków w zasobach MZZL, przeznaczonych do remontu. Ponadto obiekty w dwóch punktach adresowych na ulicy Staszica oraz Wilhelma Fitznera – Konrada Gampera, ze względu na zły stan techniczny, zostały wycofane z użytkowania.

Również stara i wymagająca modernizacji jest sieć wodociągów, na obszarze brakuje też kanalizacji. Prowadzono rozmowy z przedstawicielami Sosnowieckich Wodociągów, które przewidują inwestycje rozwojowe w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej.

Osiedle wraz z pozostałą zabudową stanową przestrzeń o niskiej jakości życia (fot. 1). Budynki są wyizolowane przestrzennie na skutek barier: komunikacyjnej (linia kolejowa), infrastrukturalnej (braki kanalizacji, zły stan chodników i dróg), lokalizacji przy obiektach poprzemysłowych i technicznych. W związku z wiekiem tkanki mieszkaniowej aktualny jest również problem barier architektonicznych. Ten obszar wymaga specjalnej interwencji w postaci deratyzacji, z uwagi na powszechny problem szczurów, co wiąże się z brakiem kanalizacji i substandardowym poziomem zagospodarowania piwnic przy ulicy Robotniczej.

W obrębie jednostki brak również przestrzenni wspólnych, służących integracji społecznej i pozwalających na codzienny odpoczynek w najbliższym sąsiedztwie. Należy to uznać za dysfunkcję w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym.

[5] Grzechowski N., Szczygieł A., Radziszewska H., Pillich-Konieczny A., 2024: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

Fot. 1 Wizualizacja problemów podobszaru Konstantynów

1-2. Zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa na ulicy Robotniczej. 3. Zły stan dróg i chodników. 4. Brak kanalizacji. 5. Widok na zdekapitalizowaną tkankę mieszkaniową dzielnicy.

Źródło: zasoby własne

2.2.2.2 Pogoń Wschód

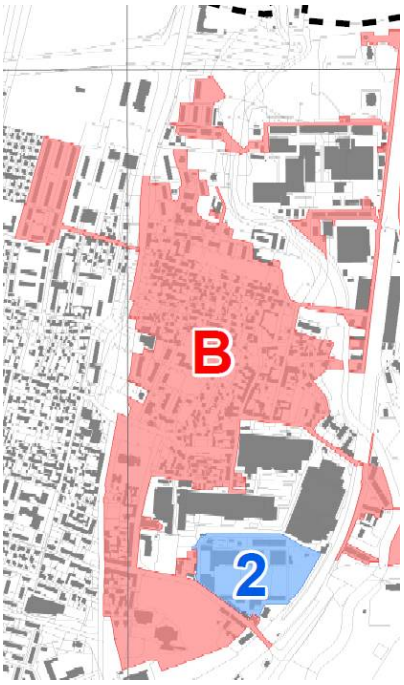

Pogoń Wschód to jednostka urbanistyczna stanowiąca jedną z najstarszych dzielnic Sosnowca, ze średnią wieku budynków sięgających lat 20 i 30. XX wieku.
Zaznaczona jest na rycinie kolorem czerwonym i literą „B".

Układ przestrzenny jednostki wynika z rozwoju przemysłu włókienniczego powstałego wokół dwóch znanych w Sosnowcu rodzin przemysłowców z Saksonii – Schöenów i Dietlów oraz ich własności ziemskiej. Zbudowane na przełomie XIX i XX wieku pałace (północna i południowa część Pogoni Wschodniej), zakłady przemysłowe wełny czesankowej oraz osiedla patronackie dla robotników w postaci zabudowy koszarowej, zwanej familokami (ul. Chemiczna i Żeromskiego) są trwałym elementem przestrzennym miasta wymagającym unowocześnienia i podniesienia poziomu infrastruktury i jakości życia. Także środkowa część Pogodni Wschodniej z dominującą starą zabudową jednorodzinną, „dogęszczoną" nowszymi blokami wielorodzinnymi w formie plomb, wymaga modernizacji i unowocześnienia infrastruktury technicznej i drogowej. Obszar mieszkaniowy w rejonie m.in. ul. Chemicznej, Rybnej, Żeromskiego wykazuje duże natężenie problemów społecznych, z uwagi na wcześniejszą politykę miejską i przesiedlanie w ten rejon najbiedniejszej ludności z innych dzielnic Sosnowca, w tym osób wykluczonych społecznie (tab. 3).

Tab. 3. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Pogoń Wschód

Sfera	Problem
Społeczna	• silna depopulacja • niski poziom aktywności społecznej • wysoki poziom pomocy społecznej • bezrobocie
Gospodarcza	• niskie dochody ludności
Środowiskowa	• zła jakość powietrza, niska emisja
Przestrzenno-funkcjonalna	• niska estetyka przestrzenni publicznych
Techniczna	• słabej jakości substancja mieszkaniowa • bariery architektoniczne

Źródło: opracowanie własne

Obszar wykazuje niską atrakcyjność, o czym świadczy fakt depopulacji na poziomie 7,7% w latach 2016-2021, w skutek czego liczba mieszkańców zmniejszyła się o 355 osób.

Wyraźnie na tle miasta ujawnia się problem z bezrobociem. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 5,9 osób bezrobotnych, z czego 64% to osoby długotrwale

bezrobotne. Szczególna koncentracja osób bezrobotnych ma miejsce przy ulicy Lwowskiej, gdzie zamieszkuje 43 bezrobotnych, co stanowi 1/3 osób bezrobotnych z całego podobszaru rewitalizacji. Szczególnie niekorzystną cechą bezrobocia w obrębie ulicy Lwowskiej jest wysoki udział bezrobocia długotrwałego (76%) oraz znaczny udział w tej grupie osób w wieku 50 lat i więcej (40%). Może to wskazywać na trwałość tego problemu i strukturalne bariery jego przezwyciężania. Ponadto wyróżnikiem bezrobocia na Pogoni Wschód jest także większe jego natężenie w grupie kobiet oraz relatywnie duży odsetek osób z niepełnosprawnościami. Mieszkańców cechują także relatywnie niskie dochody, które w 2021 roku wyniosły niespełna 26 tys. na osobę, co jest wartością o 4 tys. niższą od średniej dla miasta.

W konsekwencji spora grupa osób wymaga wsparcia działaniami pomocy społecznej. Liczba osób, która otrzymała świadczenie z zakresu pomocy społecznej wynosi przeszło 55 osób na 1000 mieszkańców. Beneficjentami pomocy społecznej jest 228 osób, z czego znaczna część to osoby z niepełnosprawnościami (82 osoby). Zaznacza się także liczba wydanych tzw. niebieskich kart, która wynosi 2,2 na 1000 mieszkańców. Społeczność wykazuje słabą aktywność, która wyraża się niską frekwencją wyborczą. W wyborach parlamentarnych w 2023 r. wyniosła 66%, czyli o 10 p.p. niżej niż średnia dla miasta. Podobszar wyraźnie wymaga impulsu społecznego, w tym działań związanych z poprawą stanu materialnego mieszkańców.

W trakcie konsultacji z gronem pedagogicznym z placówek oświatowych kształcących dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji zwracano uwagę na problemy dotykające młodzież z Pogoni Wschód. Pojawia się konieczność wsparcia psychologicznego, spowodowanego m.in. przewagą wirtualnych form kontaktu i osłabieniem relacji społecznych. Oddzielną ważną potrzebą jest konieczność pobudzenia aktywności społecznej i kulturowej wśród dzieci i młodzieży. Często młodzież nie zna ważnych miejsc kultury, sztuki i rozrywki z obszaru Sosnowca. Dostrzega się potrzebę wzmacniania relacji interpersonalnych, a także umiejętności konstruktywnego spędzania czasu wolnego. Zasadna jest także pomoc dla rodziców w procesie świadomego wychowania. Jeszcze bardziej pożądane są działania, włączające w ten proces osoby starsze.

Problemy na polu edukacyjnym zaznaczyły się szczególnie w zakresie wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego. Uzyskany wynik to niespełna 42%, przy średniej miejskiej na poziomie przekraczającym 55%. Osiągnięcia uczniów z podobszaru z matematyki też są poniżej średniej miejskiej, ale odchylenie w tym przypadku jest niższe i wynosi około 8 p.p[6].

Ponadto występują tu inne, istotne problemy funkcjonalno-przestrzenne takie, jak: sąsiedztwo obiektów przemysłowych, hałas wynikający z bliskości linii kolejowej, bariera przestrzenna w postaci rzeki Czarna Przemsza z niezagospodarowanymi bulwarami, chaos przestrzenny, niedoinwestowanie infrastrukturalne. Stan dróg i chodników jest zróżnicowany, fragmentami wymagający remontu.

Wyraźnie ujawniły się też problemy w wymiarze technicznym, średnio obok Konstantynowa to najstarsza tkanka mieszkaniowa. Dotyczy to głównie ulicy Chemicznej oraz

[6] www.oke.jaworzno.pl

okolic ulicy Rybnej (fot. 2). W podobszarze Pogoń Wschód znajduje się w zasobach MZZL 13 budynków przeznaczonych do remontu. Ponadto obiekty w dwóch punktach adresowych na ulicy Rybnej
i Wielkiej ze względu na zły stan techniczny zostały przeznczone do wyburzenia. Z kolei jeden obiekt na ulicy Floriańskiej ze względu na zły stan techniczny został wycofany z użytkowania.

W miejscach tych lokalnie występuje pogorszenie jakości powietrza odczuwalne w sezonie grzewczym. Zanieczyszczanie powietrza przekracza dopuszczalny poziom benzo(a)pirenu a jego stężenie średnioroczne w 2023 r. wyniosło ponad 5 ng/m^3. Podobszar w całości mieści się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyle zawieszonym PM10. W Sosnowcu 30% powierzchni miasta stanowi teren przekroczenia tego parametru jakościowego powietrza[7]. W podobszarze występuje też najwyższe w obrębie miasta stężenie średnioroczne PM2,5, które mieści się w przedziale 18,5-20,4 μg/m^3.

Fot. 2 Wizualizacja problemów podobszaru Pogoń Wschód

1. Stara zabudowa przy ulicy Chemicznej, 2. Jedna z najstarszych części dzielnicy ulica Rybna, 3. Budynki wymagające interwencji technicznej, 4. Odnowione budynki przy ulicy Lwowskiej, która wykazuje wysokie natężanie problemów społecznych.

Źródło: zasoby własne

[7] Grzechowski N., Szczygieł A., Radziszewska H., Pillich-Konieczny A., 2024: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

2.2.2.3 Centrum

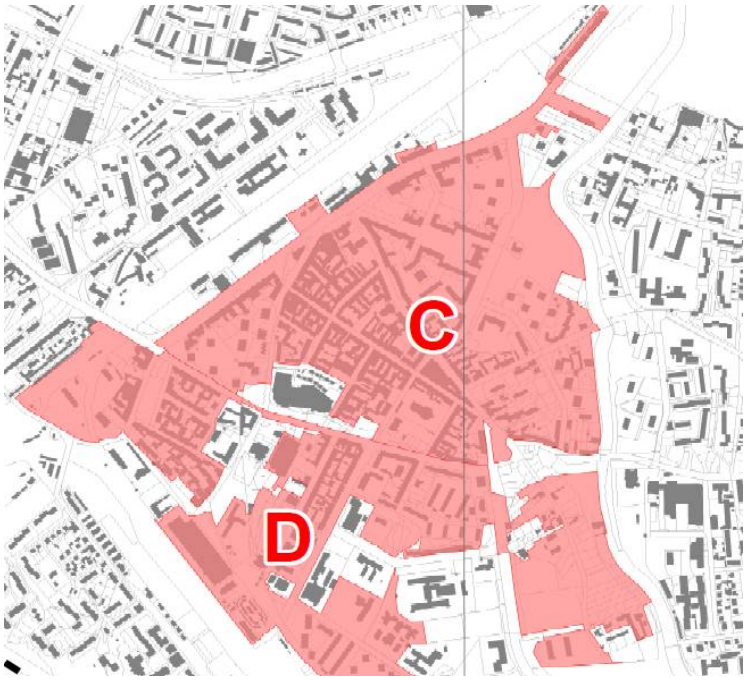

Obszar Centrum obejmuje ścisłe śródmieście miasta, domknięte ulicami 3 Maja, Józefa Piłsudzkiego oraz rzeką Czarna Przemsza.

Zaznaczony jest na rycinie kolorem czerwonym i literą „C".

Posiada wysoki stopień zabudowy, a gęstość zaludnienia oscyluje w granicach 13300 osób na km^2. Teren ten zajmuje prawie 57 ha, a zamieszkuje go 7855 osób. Jest to najbardziej centralna i reprezentacyjna część miasta z licznymi i ważnych instytucjami miejskimi (Urząd Miejski, MOPS, banki itd.). Ta przestrzeń posiada zarówno oddziaływanie lokalne, jak i ponadlokalne. Ulica Modrzejowska jest główną osią urbanistyczną, jednocześnie pełni najważniejszą funkcję handlową w śródmieściu. Z kolei modernizowana ulica Małachowskiego z uwagi na koncentrację obiektów gastronomicznych, posiada cechy o funkcjach rekreacyjno-rozrywkowych. Współczesne centrum posiada zwarty i nieregularny układ przestrzenny, ograniczony na wschodzie barierą naturalną w postaci rzeki Czarna Przemsza. Charakteryzuje się funkcjami usługowymi, w tym administracyjnymi, finansowymi, handlowymi i innymi typowymi dla układów wielkomiejskich.

Tab. 4. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Centrum

Sfera	Problem
Społeczna	• niski poziom bezpieczeństwa • silna depopulacja • warunki życia seniorów przy zaawansowanym poziomie starzenia • słabe wyniki nauczania • bezrobocie
Środowiskowa	• miejska wyspa ciepła • zła jakość powietrza
Przestrzenno-funkcjonalna	• ograniczona dostępność do terenów zielonych • niska estetyka przestrzenni publicznych
Techniczna	• bariery architektoniczne • zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa

Źródło: opracowanie własne

Ważnym elementem jest funkcja transportowa, gdyż znajduje się tu największy w Sosnowcu węzeł komunikacji publicznej, gdzie przecinają się wszystkie linie autobusowe, tramwajowe i kolejowe. W obszarze tym z racji położenia, jak i pełnionych funkcji, znajduje się także inny ważny węzeł komunikacyjny z dworcem autobusowym przy Urzędzie Miejskim.

Śródmieście Sosnowca ukształtowało się w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX. Zabudowa na tym terenie pochodzi z różnych okresów, od najstarszych z przełomu wieków, poprzez budownictwo lat 30., po współczesne plomby mieszkaniowe z lat 80., 90. XX wieku i początku XXI wieku. Rozwój przemysłu, wielkich majątków ziemskich, przygraniczny charakter miasta w przeszłości i wynikające z tego formy własnościowe, przyczyniły się do chaosu przestrzennego i braku urbanistycznego centrum. Układ przestrzenno-funkcjonalny dzielnicy powstał w oparciu o transport, związany ze szlakiem kolejowym linii warszawsko-wiedeńskiej (dworzec kolejowy) i handlowym w rejonie wspomnianej ul. Modrzejowskiej.

Obecna jest również funkcja mieszkaniowa o różnym standardzie, licznych problemach technicznych, co jest uwarunkowane wiekiem zasobów i ich położeniem. Geneza tego obszaru oraz środowisko mieszkaniowe generują na tym obszarze problemy w warstwie społecznej. Wyrazem tego jest silna depopulacja powiązana z zaawansowanym starzeniem się społeczeństwa. Zmniejszająca się liczba mieszkańców wskazuje na potrzebę poprawy warunków życia na tym obszarze. Ubytek ludności w latach 2021-2023 wyniósł prawie 4%, co wyraża się zmniejszeniem populacji o 252 osoby. Aktualnie 30,6% ludności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, grupa ta liczy ponad 2,3 tys. osób. Ponad 650 osób należy do najbardziej zaawansowanej wiekowo grupy 80+, dotyczy to 8,6% mieszkańców podobszaru. Wysoki udział seniorów wymaga zwrócenia uwagi na potrzeby ludzi starszych (tab. 4).

Stwierdzono również znaczną liczbę osób wspomagających się pomocą społeczną, w tym w szczególności w grupie osób z niepełnosprawnościami. Liczba osób objętych pomocą społeczną wynosi 40 osób na 1000 mieszańców, z czego 13 osób na 1000 mieszkańców otrzymywało pomoc z powodu niepełnosprawności. Grupa osób starszych wymaga różnego rodzaju wsparcia od aktywności czasu wolnego, poprzez dostęp do dziennych domów opieki. Z kolei w grupie osób w wieku produkcyjnym pojawia się problem bezrobocia, co pogarsza sytuację dochodową ludności. Na 100 osób w wieku produkcyjnym 4,5 osoby ma problem ze znalezieniem pracy, a do tego jest to bezrobocie długotrwałe, które dotyczy 67% osób bezrobotnych.

W podobszarze według danych OKE odnotowano słabe wyniki nauczania, a przeciętny wynik egzaminu ósmoklasisty nie przekroczył 36% z języka polskiego i 30% z matematyki. Ponadto w trakcie konsultacji z gronem pedagogicznym z placówek oświatowych, kształcących dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji zwracano uwagę na problemy dotykające młodzież zamieszkującą Centrum. Potrzeby edukacyjno-wychowawcze adresowano nie tylko do młodzieży szkolnej ale też grupy dzieci w wieku przedszkolnym. Stwierdzono niską aktywność fizyczną, co implikuje potrzebę interwencji w zakresie aktywności ruchowej wśród dzieci, połączoną z edukacją promującą zdrowy styl życia. W niektórych przypadkach, szczególnie wśród dzieci w wieku przedszkolnym potrzebne

są zajęcia korygujące wady postawy. Pojawia się także konieczność wsparcia psychologicznego, spowodowanego m.in. przewagą wirtualnych form kontaktu i osłabieniem relacji społecznych. Oddzielną, ważną potrzebą jest kształtowanie kompetencji językowych, sportowych oraz postaw obywatelskich wśród młodego pokolenia. Ważną formą wsparcia młodzieży z obszaru rewitalizacji, mają być różnego typu zajęcia pozalekcyjne, rozwijające zainteresowania i kompetencje młodych ludzi. Ułatwi to start w dorosłe życie, a także pozwoli na kontynuowanie nauki na wyższym poziomie. Potrzebna jest także pomoc dla rodziców w procesie świadomego wychowania. Jeszcze bardziej pożądane są działania, włączające w ten proces także seniorów.

Jednym z największych problemów społecznych Centrum jest niski poziom bezpieczeństwa. W Centrum liczba odnotowywanych 7 najczęstszych kategorii przestępstw wyniosła 13,5 na 1000 mieszkańców, przy średniej dla wszystkich obszarów rewitalizacji na poziomie 8,7 (wykres 3). Grupa ta obejmuje takie incydenty jak: rozbój i kradzież rozbójnicza, bójka i pobicie, uszkodzenie ciała, kradzież, kradzież pojazdu, kradzież z włamaniem oraz zniszczenie mienia. Liczba odnotowanych przestępstw w ciągu roku przekroczyła 100. Mniejszej wagi ale równie uciążliwe dla mieszkańców są wykroczenia, obejmujące m.in. zakłócenia porządku publicznego oraz spożywanie alkoholu w miejscu publicznym, których Policja odnotowała w ciągu 2022 roku ponad 520 przypadków.

Specjalistyczne rozmowy i spotkania w kwestii bezpieczeństwa przeprowadzono z Pełnomocnikiem Prezydenta ds. bezpieczeństwa, Policją oraz Strażą Miejską. Konsultacje potwierdziły konieczność poprawy bezpieczeństwa, szczególnie w Centrum. Sygnalizowano także potrzebę synchronizacji działań i rozbudowę monitoringu już na etapie podejmowania inwestycji.

Wykres 3. Liczba 7 typów przestępstw na 1000 w podobszarach rewitalizacji w 2022 roku

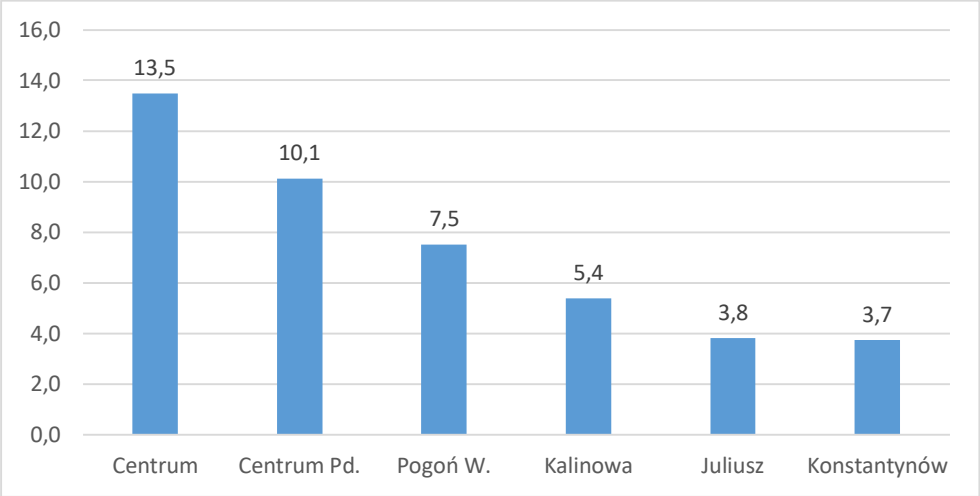

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Sosnowcu

Obraz złego stanu bezpieczeństwa w podobszarze dopełnia liczba interwencji Straży Miejskiej, która przekroczyła 15000 rocznie, co stanowi ¾ wszystkich interwencji w podobszarach rewitalizacji. Centrum jest przestrzenią publiczną zawłaszczaną często przez osoby bezdomne oraz

nadużywające alkoholu. W konsekwencji przestrzeń ta nie jest atrakcyjna i posiada niskie walory społeczne. Dodatkowo deprecjonuje to potencjał gospodarczy podobszaru. Utrudnia to także życie seniorom, dla których potrzeba spokoju i bezpieczeństwa jest bardzo ważna. Powoduje to obniżenie prestiżu miasta oraz utrudnia pełnienie funkcji centralnych.

W pozostałych wymiarach negatywne wyniki uzyskuje sfera środowiskowa, silna ekspozycja na hałas i zanieczyszczenie powietrza. Przyczyną hałasu są głównie ciągi komunikacyjne. Przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu odnotowano miejscowo, gównie w ciągu ulicy 3 Maja oraz Sienkiewicza[8]. Z kolei słaba jakość powietrza to efekt niskiej emisji oraz słabej efektywności energetycznej budynków (fot. 3). O opinię w tym zakresie zwrócono się do Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych. Potwierdziła ona zły stan techniczny części budynków, równocześnie przewidując ich termomodernizację. Będzie ona obejmować budowę instalacji centralnego ogrzewania z węzła cieplnego oraz ocieplenie budynku. Wdrożenie tych działań będzie systematycznie przyczyniać się do poprawy jakości powietrza, a także obniży koszty eksploatacji budynków. W podobszarze Centrum znajduje się 7 budynków w zasobach MZZL wymagających remontu. Położone są one odpowiednio przy ulicy Małachowskiego (5 obiektów), Targowej (1 obiekt) i Warneńczyka (1 obiekt). Ponad 30% zasobów lokalowych gminy ma ponad 100 lat[9].

Wyraźnym i nasilającym się problemem jest występowanie tzw. miejskiej wyspy ciepła (ryc. 4). Jest ona następstwem intensywności zabudowy oraz zmian klimatu. Powoduje to wydatne obniżenie jakości życia, a także przyczynia się do zwiększania liczby zgonów. Zjawisko to występuje w wielu miejscach w mieście, natomiast zdecydowano, że w Centrum należy problem ten wyeksponować i wdrożyć działania zapobiegawcze. Podyktowane to jest faktem, że centrum jako obszar śródmieścia posiada najniższy współczynnik powierzchni czynnej biologicznie. Obszar ten jest w praktyce w 100% zurbanizowany i wykazuje bardzo wysoką gęstość zaludnienia (ponad 13 tys. osób na km^2). W przeciwieństwie do innych podobszarów rewitalizacji sąsiaduje on z obszarami również silnie przekształconymi (ciągi komunikacyjne, obszary produkcyjne), co sprawia, że zamieszkująca tam ludność, wykazująca do tego wysoki poziom starości demograficznej ma bardzo ograniczone możliwości ochronny przed tym zjawiskiem. Dlatego biorąc pod uwagę zasadę koncentracji interwencji, zaproponowano działania w tym podobszarze, zakładając że przyniesie ona wymiernie zauważalne efekty.

Podobnie jakość powietrza zimą też jest istotnym problemem, w związku z niską emisją oraz wysokim stężeniem pyłu zawieszonego. Zanieczyszczenie powietrza przekracza dopuszczalny poziom benzo(a)pirenu, a jego stężenie średnioroczne w 2023 r. wyniosło ponad 5 ng/m3. Podobszar w całości mieści się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyle zawieszonym PM10. W Sosnowcu 30% powierzchni miasta stanowi teren przekroczenia tego

[8] Strategiczna Mapa Hałasu dla Miasta Sosnowca – streszczenie niespecjalistyczne 2022, s.13
[9] Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sosnowiec w latach 2021 – 2026, UM Sosnowiec.

parametru jakościowego powietrza[10]. Miasto nie wykorzystuje w pełni potencjału terenów zielonych wzdłuż rzeki - Czarnej Przemszy. Problemem funkcjonalno-przestrzennym są deficyty terenów zielonych. W przypadku nawalnych opadów deszczu zwiększa to ryzyko wystąpienia szybkich powodzi miejskich. Równocześnie w centrum można znaleźć niezagospodarowane obszary czynne biologicznie (fot. 3). Często na takich obszarach panuje bałagan, spowodowany porzuceniem tam odpadów z gospodarstw domowych.

W centrum znajdują się wciąż bariery architektoniczne, które są reliktem planowania we wcześniejszym okresie. Działania techniczne mogą otworzyć przestrzenie dla osób z pewnymi ograniczeniami ruchowymi.

Ryc. 4. Zasięg miejskiej wyspy ciepła w Sosnowcu

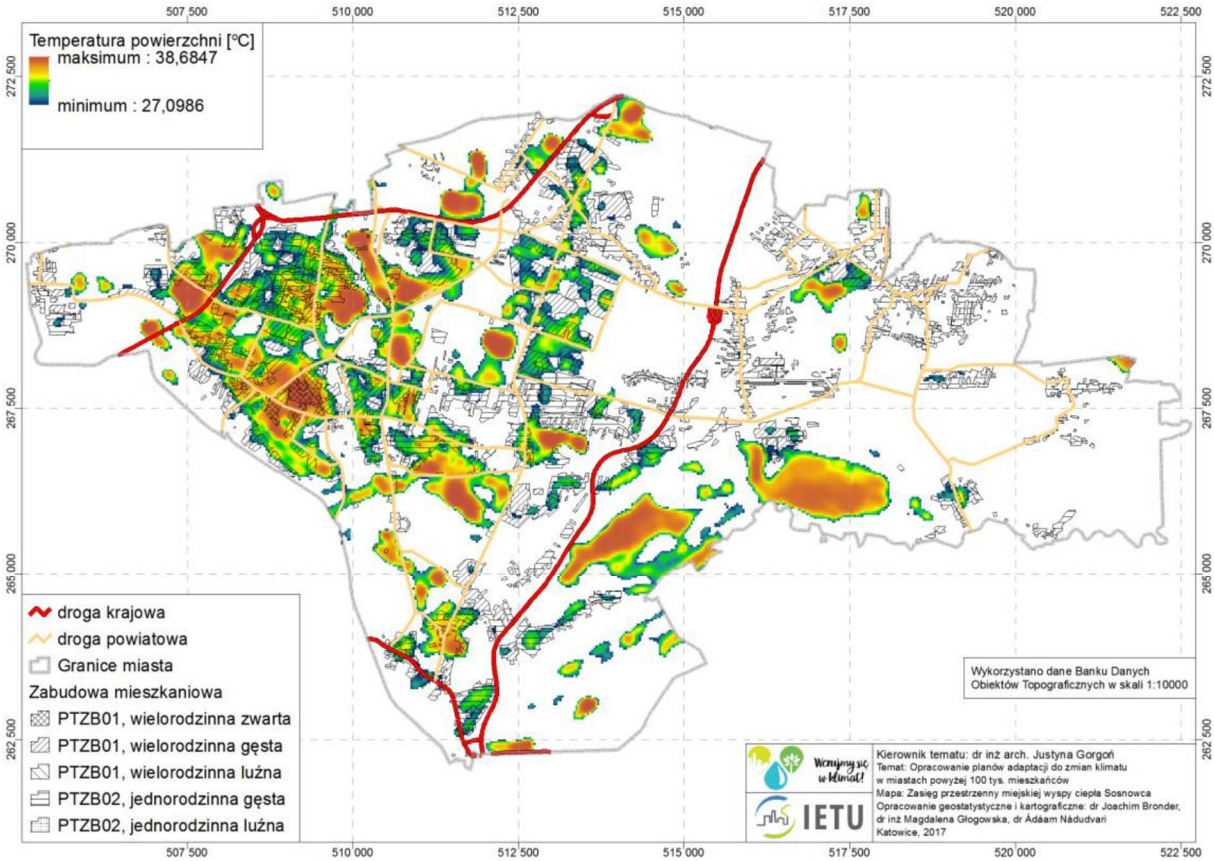

Źródło: Plan adaptacji miasta Sosnowiec do zmian klimatu do roku 2030 – Projekt, s. 6.

[10] Grzechowski N., Szczygieł A., Radziszewska H., Pillich-Konieczny A., 2024: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

Fot. 3. Wizualizacja problemów podobszaru Centrum

1. Zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa przy ulicy Małachowskiego, 2. Budynki wymagające termomodernizacji, 3. Niezagospodarowane przestrzennie, 4. Zły stan techniczny dróg (ul. Szklarniana), 5. Brak estetyki, 6. Prowizorycznie zagospodarowane tereny zielone ul. Warneńczyka.

Źródło: zasoby własne

2.2.2.4 Centrum Południe

Największy demograficznie podobszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 9149 osób i skupia 33% mieszkańców stref rewitalizacji. Przy powierzchni blisko 67 hektarów daje to najwyższą gęstość zaludnienia na poziomie prawie 13500 os/km^2. Zdecydowanym wyróżnikiem tej jednostki jest najbardziej zaawansowany proces starzenia się, aż 35% mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Grupa ta liczy ponad 3,1 tys. osób (z czego ponad 600 osób jest w wieku powyżej 80 lat) i wymaga szerokiego wsparcia, pozwalającego utrzymać zadawalającą jakość życia. W podobszarze stwierdzono także silną depopulację, ale jej skala jest niższa niż w Centrum i w latach 2016-2021 wyniosła - 3,6%, co stanowi ubytek o 340 osób.

Podobszar Centrum Pd. zaznaczony jest na rycinie kolorem czerwonym i literą „D".

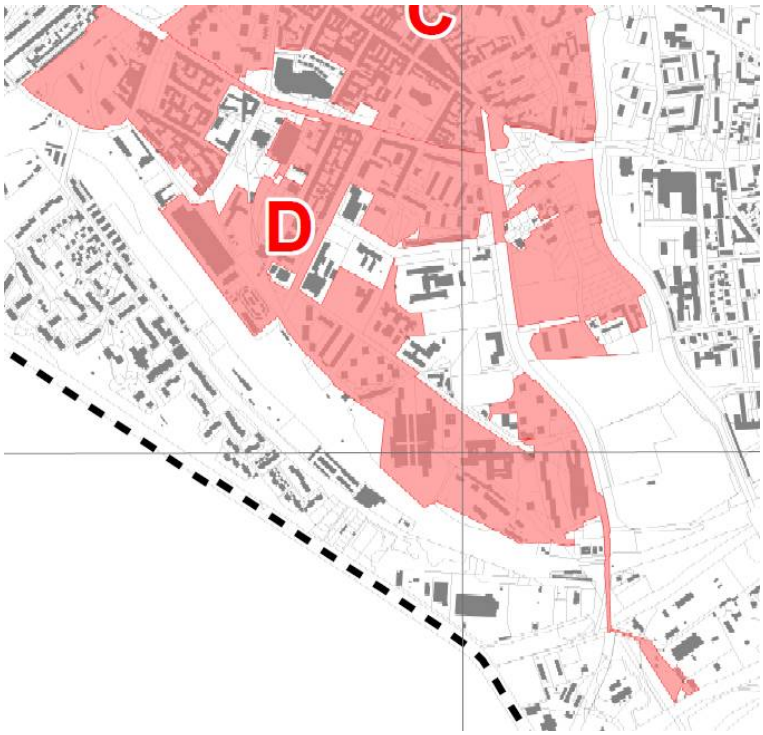

W Centrum Pd. mamy także do czynienia z wysoką liczbą zdarzeń niebezpiecznych, a wskaźnik 7 kategorii przestępstw (1. bójka i pobicie, 2. uszczerbek na zdrowiu, 3. kradzież cudzej rzeczy, 4. kradzież samochodu, 5. kradzież z włamaniem, 6. rozboje, wymuszenia i kradzieże rozbójnicze, 7. uszkodzenie mienia) wyniósł 10,1 na 1000 mieszkańców. W ciągu roku Policja stwierdziła tam 209 wykroczeń i 63 przestępstwa. Z kolei Straż Miejska interweniowała blisko 2800 razy.

W stopniu przeciętnym, jak na obszary rewitalizacji występuje zjawisko bezrobocia, które wyraża wskaźnik 3,2 osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym. Relatywnie wysoki jest udział osób niepełnosprawnych w grupie bezrobotnych. Stanowią oni blisko 9% wszystkich osób bezrobotnych.

Liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej wyniosła 26,4 beneficjentów na 1000 mieszkańców. Z racji wieku duży udział wsparcia przybiera formę usług opiekuńczych, którymi objęto w podobszarze ponad 40 osób. Prawdopodobnie z powodu dużego odsetka emerytów bardzo niskie są także dochody ludności, które *per capita* wyniosły zaledwie 22,3 tys. zł. Należy wziąć to pod uwagę, formułując ofertę dla jego mieszkańców. Niezadawalający jest też poziom aktywności społecznej, wyrażony zarówno liczbą NGO-s na 1000 mieszkańców, jak i frekwencją w wyborach. Przykładowo w ostatnich wyborach samorządowych w 2024 roku w Komisji Wyborczej przy ul. Teatralnej frekwencja wyniosła zaledwie 38,3%, zaś na 1000 mieszkańców przypadają 2,8 organizacji pozarządowych (tab. 5).

W podobszarze odnotowano słabe wyniki nauczania, a przeciętny wynik egzaminu ósmoklasisty jest niższy, zarówno w przypadku języka polskiego, jak i matematyki, od średniej miejskiej o około 15 p.p. Mniejsza dysproporcja na poziomie około 10 p.p. dotyczyła wyników egzaminu z języka angielskiego[11]. Ponadto w trakcie konsultacji z gronem pedagogicznym z placówek oświatowych, kształcących dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji zwracano uwagę na problemy, dotykające młodzież z podobszaru Centrum Pd. Stwierdzono niską aktywność fizyczną, co implikuje potrzebę interwencji w zakresie aktywności ruchowej wśród dzieci, połączoną z edukacją, promującą zdrowy styl życia. Pojawia się także konieczność wsparcia psychologicznego, spowodowanego m.in. przewagą wirtualnych form kontaktu i osłabieniem relacji społecznych. Potrzebna jest także pomoc dla rodziców w procesie świadomego wychowania. Jeszcze bardziej pożądane są działania włączające w ten proces także seniorów.

Tab. 5. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Centrum Pd.

Sfera	Problem
Społeczna	• zaawansowanym poziom starzenia się społeczeństwa • niski poziom bezpieczeństwa • niska aktywność społeczna • słabe wyniki nauczania
Gospodarcza	• niskie dochody ludności
Środowiskowa	• miejska wyspa ciepła
Przestrzenno-funkcjonalna	• dysfunkcyjna przestrzeń w okolicy dworca kolejowego Sosnowiec Pd. i byłego targowiska • ograniczona dostępność do terenów zielonych • niska estetyka przestrzenni publicznych
Techniczna	• zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa • bariery architektoniczne

Źródło: opracowanie własne

Jednostka jest bardzo zbliżona charakterystyką do Centrum, z przewagą jednak większego udziału funkcji mieszkaniowej. Architektonicznie w formie punktowców zaznacza się osiedlowa zabudowa wysokościowa z lat 70. i 80. XX wieku. Układ przestrzenny wykazuje zwartość zabudowy, pozbawiony jest jednak cech regularności. Budynki mieszkaniowe posiadają

[11] www. oke.jaworzno.pl

zróżnicowaną wielkość, kubaturę oraz charakteryzują się różną architekturą. Obiekty mieszkaniowe pochodzą z różnych okresów, średni wiek budynków to 1942 r. O opinię w tym zakresie zwrócono się do Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych. Potwierdziła ona zły stan techniczny części budynków, równocześnie przewidując ich termomodernizację. Będzie ona obejmować budowę instalacji centralnego ogrzewania z węzła cieplnego oraz ocieplanie budynków. Wdrożenie tych działań będzie systematycznie przyczyniać się do poprawy jakości powietrza, a także obniży koszty eksploatacji budynków. W podobszarze Centrum Pd. znajduje się 9 budynków w zasobach MZZL przeznaczonych do remontu. Położone są one odpowiednio przy ulicy Wspólnej (5 obiektów), Piłsudskiego (2 obiekty) oraz po jednym odpowiednio przy ulicy Kościelnej i Kołłątaja.

W układzie przestrzennym można wyróżnić kilka stref osiedlowych w centralnej, południowej i południowo-wschodniej części. Centrum Pd. pełni także funkcje usługowe. Na tym obszarze lub w jego sąsiedztwie funkcjonują również ważne obiekty o funkcji zdrowotnej (szpital), kulturowej (teatr i Mediateka), w przeszłości także o funkcji handlowej (która jednak straciła na znaczeniu) oraz inne usługi wielkomiejskie, w tym dworzec kolejowy. Ta część jest niezwykle ważna, gdyż „otwiera i zarazem domyka" Sosnowiec od wschodu dla pociągów dalekobieżnych z województwa małopolskiego i świętokrzyskiego, a punktem węzłowym jest dworzec kolejowy Sosnowiec Południowy. Ten fragment dla przybywających do Sosnowca wizerunkowo tworzy negatywny obraz (fot. 4). Potencjał obszaru jest duży i mógłby on pełnić rolę węzła transportowego. W sąsiedztwie dworca znajduje się opuszczone targowisko miejskie, które nie pełni obecnie żadnej określonej funkcji. Obszar wymaga interwencji technicznej i unowocześnienia infrastrukturalnego. Z uwagi na bliskość śródmieścia powinna być podniesiona jego estetyka i dostosowanie do współczesnych funkcji miastotwórczych wyższego rzędu.

Południowo-wschodnia część obszaru utraciła dotychczasowe funkcje, a występujące tam zagospodarowanie jest nieadekwatne do dzisiejszych potrzeb i standardów. Istniejący obiekt handlowo-usługowy przy ulicy Teatralnej był czołowym w skali miasta centrum handlowym. Duże znaczenie gospodarcze odgrywa siedziba Agencji Rozwoju Lokalnego S.A., której budynek również wymaga termomodernizacji. Właśnie z tym podmiotem przeprowadzono liczne rozmowy, które potwierdziły wskazane problemy, a zarazem wskazywały potrzebne kierunki interwencji. Obejmują one plany modernizacji budynku ARL, przebudowę okolicy dworca kolejowego Sosnowiec Południowy, a także adaptację byłego targowiska do nowych funkcji.

Konieczność rewitalizacji wynika także z potrzeby uzyskania zwartego i wydolnego układu przestrzenno-funkcjonalnego, tym bardziej że w jego sąsiedztwie przy ulicy Naftowej miasto podjęło ważny wysiłek inwestycyjny w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Biorąc pod uwagę bardzo wysoką gęstość zaludniania, szereg działań gospodarczo-infrastrukturalnych może zakończyć się powodzeniem, a koszty jednostkowe nakładów mogą okazać się relatywnie niskie.

Problemem środowiskowym w tym podobszarze jest także występowanie miejskiej wyspy ciepła, chociaż jej rozległość jest nieco niższa niż w Centrum (ryc. 4). Intensywność zabudowy jest tutaj bardzo duża, ale pomimo to w przestrzenni znajdują się niezagospodarowane tereny zielone,

które zwykle wymagają uporządkowania. Stwierdzono także przekroczenia norm hałasu wzdłuż ulicy Sienkiewicza[12]. Ponadto zanieczyszczenie powietrza przekracza dopuszczalny poziom benzo(a)pirenu a jego stężenie średnioroczne w 2023 r. wyniosło ponad 5 ng/m^3. Podobszar w całości mieści się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyle zawieszonym PM10. W Sosnowcu 30% powierzchni miasta przekracza ten parametr jakościowy powietrza[13].

Fot. 4. Wizualizacja problemów podobszaru Centrum Pd.

1. Dworzec PKP Sosnowiec Pd., 2. Obszar zlikwidowanego targowiska miejskiego, 3. Niezagospodarowane przestrzennie cechujące się brakiem estetyki o nieokreślonej funkcji przy ul. Kościelnej. 4. Budynek ARL wymagający termomodernizacji.

Źródło: zasoby własne

[12] Strategiczna mapa hałasu dla Miasta Sosnowca – streszczenie niespecjalistyczne 2022, s.13.

[13] Grzechowski N., Szczygieł A., Radziszewska H., Pillich-Konieczny A., 2024: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

2.2.2.5 Kalinowa

Jednostka urbanistyczna Kalinowa liczy 4536 mieszkańców i charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem przestrzennym, w tym mieszkaniowym. Jest to zabudowa zwarta, tworząca trzy strefy mieszkaniowe. W części południowej dominuje zabudowa blokowa, wielorodzinna o różnej wysokości, sąsiadująca z ogródkami działkowymi. Pochodzi ona z lat 70. i 80., natomiast w centralnej dominuje niska zabudowa z lat 40-50. XX wieku. Stare osiedle (ul. Wrzosowa, Jodłowa), po częściowej modernizacji technicznej stanowi trudny do rozwiązania problem lokalnej społeczności, a zły standard mieszkań oraz niedostosowanie struktur społeczno-zawodowych, wpływa często na deficyt i kryzys we wszystkich sferach życia - społecznej, gospodarczej i przestrzennej. W części północnej (ul. Traugutta) występuje stara zabudowa jednorodzinna lub niezagospodarowane ugory miejskie, z powstającą – „wchodzącą" nową zabudową szeregową i osiedlową typu apartamenty.

Podobszar Kalinowa zaznaczony na rycinie kolorem czerwonym i literą „E".

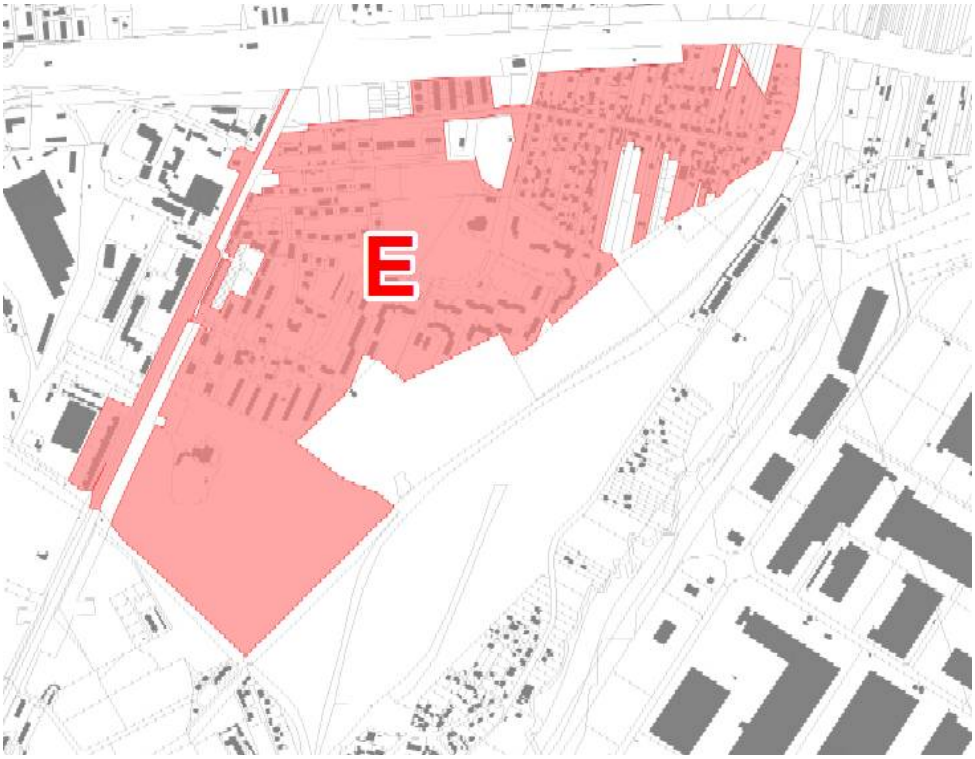

W latach 2016-2021 jednostka utraciła 5,6% mieszkańców, co praktycznie wpisuje się w wartość średnią dla miasta. Wyróżnikiem jest bardzo zaawansowany poziom starzenia się społeczeństwa, ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 33,8% mieszkańców. Zapotrzebowanie na wsparcie pomocy społecznej jest nieco powyżej średniej dla miasta, co oznacza, że liczba beneficjentów takiej pomocy wynosi 10,1 osoby na 1000 mieszkańców. Relatywnie większe natężenie wykazuje liczba wydanych niebieskich kart, która w 2021 r. wyniosła 2,2 na 1000 mieszkańców.

Tab. 6. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Kalinowa

Sfera	Problem
Społeczna	• warunki życia seniorów przy zaawansowanym poziomie starzenia • mała aktywność sektora NGO
Gospodarcza	• niski poziom przedsiębiorczości • niskie dochody ludności
Środowiskowa	• ekspozycja na hałas związany z transportem
Przestrzenno-funkcjonalna	• słabo rozwinięte zaplecze instytucjonalne • niska estetyka przestrzenni publicznych
Techniczna	• bariery architektoniczne • częściowo zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa

Źródło: opracowanie własne

Wyjątkowo niski jest też poziom kapitału społecznego mierzony liczbą NGO-s. W jednostce tej zarejestrowane są tylko 4 takie podmioty, co daje wskaźnik 0,9 na 1000 mieszkańców. Słabością jednostki jest brak rozbudowanego zaplecza instytucjonalnego. Na podobszarze nie ma żadnej szkoły podstawowej ani średniej. W obrębie dzielnicy zlokalizowane jest tylko przedszkole i Filia nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej. Być może to przyczynia się do małej aktywności społecznej. Dodatkowo budynek lokalnej biblioteki obarczony jest poważanymi barierami architektonicznymi, uniemożliwiającymi korzystanie z niej przez osoby z ograniczeniami ruchowymi (fot. 5). Poziom bezrobocia co prawda jest nieznaczny (2,6 osoby bezrobotnej na 100 osób w wieku produkcyjnym), ale 60% to osoby długotrwale bezrobotne.

Poza wymiarem społecznym zidentyfikowano problemy gospodarcze (tab. 6). Poziom przedsiębiorczości wyrażony liczbą osób prowadzących działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 13,5 i jest wyraźnie niższy od średniej dla miasta. Na podobszarze zarejestrowanych jest 240 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. Podobnie dochody wykazane w PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca są niższe od wartości dla miasta i wynoszą ponad 27 tys. zł.

W wymiarze technicznym - wiek mieszkań oraz stosunkowo niewielką powierzchnię przypadającą na 1 mieszkańca (23,8 m^2) również należy uznać za deficyty jednostki. O konsultacje w tym zakresie zwrócono się do Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych. Rozmowy potwierdziły potrzebę interwencji w tym zakresie, a jednostka deklaruje budowę zespołu obiektów mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Traugutta i Kalinowej.

W wymiarze środowiskowym problem obszaru jest nadmierny hałas, generowany przez transport. Uciążliwość ta jest ograniczona obszarowo i obejmuje pas przyległy do ulicy Traugutta oraz częściowo do ulicy Wojska Polskiego.[14]

Biorąc pod uwagę fakt niskiej aktywności społecznej, połączonej z brakiem stosownego zaplecza instytucjonalnego, przy postępującym starzeniu się ludności i niskich dochodach, jednostce i jej mieszkańcom grozi marginalizacja.

Fot. 5. Wizualizacja problemów podobszaru Kalinowa

1. Budynki przy ulicy Jodłowej, 2. Zespół garaży, 3. Budynek biblioteki z barierami architektonicznymi, 4. Zabudowa wzdłuż ulicy Wojska Polskiego.
Źródło: zasoby własne

[14] Strategiczna Mapa Hałasu dla Miasta Sosnowca – streszczenie niespecjalistyczne 2022, s.13.

2.2.2.6 Juliusz

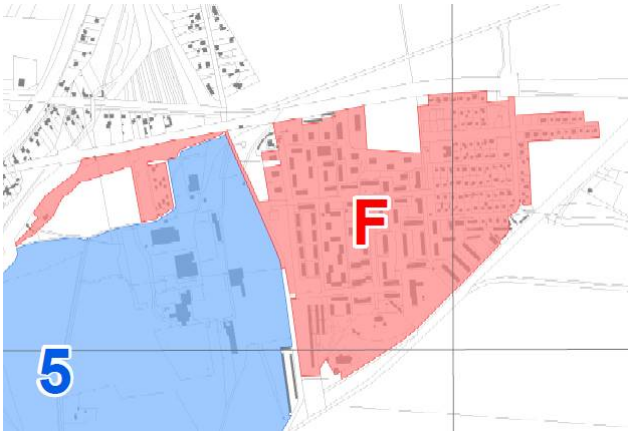

Jednostka liczy 4273 mieszkańców. Charakteryzuje się wyizolowaniem funkcjonalno-przestrzennym na tle miasta i wchodzi klinem w tereny poprzemysłowe pomiędzy byłą KWK „Kazimierz-Juliusz", a wyrobiskiem w zamkniętej kopalni piasku Maczki-Bór.

Juliusz to obszar zaznaczony na rycinie kolorem czerwonym i literą „F".

Komunikacja odbywa się poprzez dwie drogi wylotowe połączone z ulicą Wileńską. Osiedle otoczone jest terenami leśnymi, na północy ograniczone linią kolejową, na południu wyrobiskiem powstałym po eksploatacji piasku. Od zachodu przylega do zlikwidowanej KWK Juliusz, z którą osiedle funkcjonowało w symbiozie społeczno-gospodarczej.

Jednostka urbanistyczna charakteryzuje się zwartą zabudową mieszkaniową z dominacją bloków - osiedli wielorodzinnych, o różnej wysokości i regularnym układzie przestrzennym, a także jednorodzinną w części północno-wschodniej. Budownictwo pochodzi z różnych okresów od lat 40. po 70.-te XX wieku, a jego geneza związana jest z zasobami przyzakładowymi KWK „Kazimierz-Juliusz" oraz Robotniczymi Spółdzielniami Mieszkaniowymi o tej samej genezie. Współcześnie część lokali jest we własności Spółki Restrukturyzacji Kopalń. Większość bloków jest ocieplona i posiada odnowioną elewację, jednak część zasobów posiada cechy zdekapitalizowanej tkanki mieszkaniowej o niskim standardzie, wymagającej interwencji technicznej związanej z termomodernizacją (fot. 6). Część budynków należy do Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych w Sosnowcu. Dzielnica oprócz zabudowy wielorodzinnej od wschodu obejmuje również zabudowę jednorodzinną.

Tab. 7. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Juliusz

Sfera	Problem
Społeczna	• wycofanie z życia publicznego, niska frekwencja wyborcza • słabe wyniki nauczania • mała aktywność sektora NGO
Gospodarcza	• niski poziom przedsiębiorczości • niskie dochody ludności
Środowiskowa	• słaba jakość powietrza
Przestrzenno-funkcjonalna	• słabo rozwinięte zaplecze instytucjonalne • niska estetyka przestrzenni publicznych • nie najlepsza dostępność transportowa
Techniczna	• częściowo zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa

Źródło: opracowanie własne

Zidentyfikowane bariery są typowe dla społeczności osiedli patronackich, których mieszkańcy masowo zostali dotknięci problemami transformacji. Cechuje ich wycofanie społeczne (tab. 7), co wyraża się symboliczną liczbą organizacji pozarządowych (w obrębie jednostki zlokalizowana jest tylko 1 organizacja pozarządowa). Znacznie poniżej średniej dla miasta wypadają tutaj wyniki nauczania młodzieży szkolnej. Średnia ocen zarówno z języka polskiego jak i matematyki wyniosła 37%, co jest wynikiem gorszym od średniej miejskiej odpowiednio o 19 i 12 p.p[15]. W trakcie konsultacji z gronem pedagogicznym zwracano uwagę na problemy dotykające młodzież z podobszaru Juliusz. Za najważniejszą uznano potrzebę zwiększania poczucia tożsamości z miastem oraz lepszego poznania swojego otoczenia.

Z kolei niska partycypacja w procesach demokratycznych wyraża się słabą frekwencją, która w wyborach samorządowych w 2024 r. wyniosła niecałe 40%[16]. Problemy te pogłębia brak instytucji wsparcia. W dzielnicy życie społeczne może opierać się na Szkole Podstawowej nr 36, filii biblioteki miejskiej oraz klubie seniora. Jednostka wymaga wyraźnego wsparcia w kreacji aktywności społecznej. Wzrost aktywności społecznej mógłby podnieść samocenę mieszkańców dzielnicy. Z kolei położenie i ograniczona dostępność komunikacyjna wzmacnia efekt peryferyjności. Liczba dobowych kursów komunikacji miejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi na Juliuszu 71, przy średniej dla miasta na poziomie ponad 190 kursów na 1000 mieszkańców.

W katalogu problemów społecznych odsetek korzystających z pomocy społecznej nie jest wysoki (32 osoby na 1000 mieszkańców), nie mniej jednak stwierdza się dużą liczbę wydanych niebieskich kart – tj. 2,9 na 1000 mieszkańców.

Kiedyś dzielnicę wyróżniało wysokie bezrobocie, które obecnie jest już zdecydowanie niższe. Na 100 osób w wieku produkcyjnym nie ma pracy 2,6 osoby. Pomimo to niepokoi fakt, wysokiego ponad 70% udziału bezrobocia długoterminowego. Juliusz to dzielnica z syndromem zapaści społecznej, spowodowanej zamknięciem kopalni. Stwierdzono tutaj zjawiska typowe dla osiedli patronackich, które utraciły podstawę egzystencji po zamknięciu kopalni. Juliusz to także dzielnica o najniższych dochodach *per capita*, które za 2020 rok wyniosły zaledwie 20,4 tys. złotych na mieszańca, przy średniej miejskiej na poziomie prawie 30 tys. złotych. Również najsłabiej wypada tutaj poziom przedsiębiorczości. Tylko 157 osób prowadzi własną działalność gospodarczą, co daje wskaźnik na poziomie 64 podmiotów na 1000 osób w wieku produkcyjnym.

Z uwagi na wykształcony lokalny potencjał wewnętrznej tożsamości dzielnicowej i niską aktywność społeczną, należy włączyć mieszkańców w działania na szczeblu lokalnym. Równolegle rozwijające się w dzielnicy budownictwo indywidualne może zmienić strukturę społeczną, prowadząc do swego rodzaju gentryfikacji. Bardzo ważnym impulsem, byłoby również przywrócenie życia gospodarczego na terenie po byłej kopalni.

[15] www.oke.jaworzno.pl
[16] www.pkw.gov.pl

W warstwie środowiskowej pojawia się problem znacznego zanieczyszczenia powietrza, a podstawową uciążliwość stanowią wyziewy ze składowiska. Sąsiedztwo terenów poprzemysłowych oraz składowisk, pozbawionych naturalnego pokrycia roślinnego, sprawia że Juliusz narażony jest na okresowe zwiększenie stężenia pyłów. Dotyczy to głównie sytuacji, w których występują wiatry z kierunku zachodniego lub południowego. W obrębie jednostki znajdują się też słabo zagospodarowane tereny zielone. Istnieje także niewykorzystany potencjał skwerów, które oprócz zagospodarowania, powinny zostać w miarę możliwości uzupełnione elementami małej architektury.

Fot. 6. Wizualizacja problemów podobszaru Juliusz

1. Mural na jednym z bloków, element tożsamości lokalnej. 2 Stan budynków mieszkalnych.
Źródło: zasoby własne

2.2.2 Niezamieszkałe podobszary rewitalizacji

2.2.2.1 Konstantynów I

Konstantynów I to najmniejszy obszar niezamieszkały o powierzchni 2,1 ha. Teren w kształcie trójkąta położony jest pomiędzy ulicami Stanisława Staszica, Wilhelma Fritznera – Konrada Gampera oraz CH Plejada. Jest to przestrzeń otwierająca Konstantynów od strony Centrum i Sielca. Teren zaznaczony jest na rycinie kolorem niebieskim i cyfrą „1".

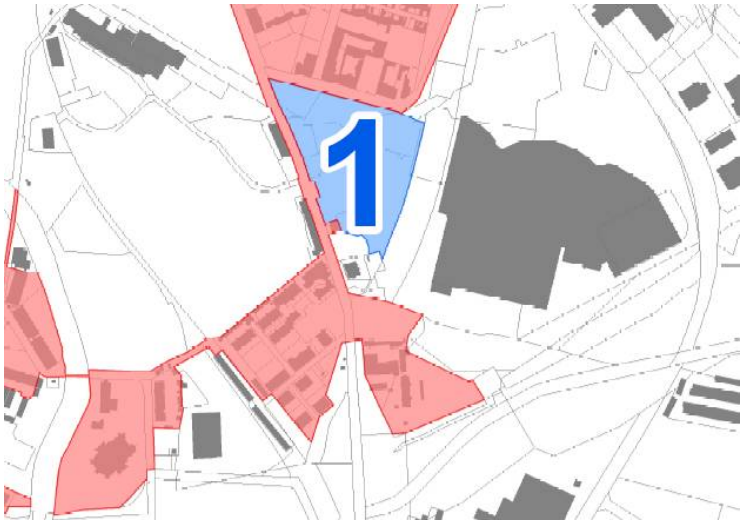

Zgodnie z obowiązującym MPZP - Uchwałą nr 1060/LXVII/2022 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 24 listopada 2022 r. przewidziano na nim przeznaczanie pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i usługową – usług podstawowych. Wskaźnik minimalnej powierzchni biologicznie czynnej wynosi 35%.

Aktualnie teren jest nieuporządkowany o charakterze poprzemysłowym. Nie jest w żaden sposób wykorzystywany gospodarczo pomimo założeń MPZP. Na jego powierzchni widać gruz, odpady komunalne, częściowo jest porośnięty samosiejkami (fot. 7). Liczne nierówności mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Obszar może wywoływać negatywne odczucia, stygmatyzując pozostałą część Konstantynowa. Całość cechuje się brakiem estetyki i zaburzeniem ładu przestrzennego. Miejsce pomimo ewidentnego potencjału, cechuje dysfunkcja przestrzenno-funkcjonalna. Na jego terenie znajduje się w bardzo złym stanie technicznym wieża wyciągowa odżużlania, pozostałość po Hucie Katarzyna. Obszar nie kreuje dodanej wartości gospodarczej.

Zidentyfikowane problemy: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne.

Fot. 7. Widok wieży wyciągowej i jej otoczenia w podobszarze Konstantynów I

Źródło: zasoby własne

2.2.2.2 Żeromskiego

Jest to zwarty obszar, obejmujący kilka działek w kształcie prostokąta o łącznej powierzchni 6,4 ha. Od południa przylega do ulicy Żeromskiego, od północy ograniczony jest obszarem po Hucie Buczek. Wzdłuż granicy wschodniej przebiega linia kolejowa relacji Katowice-Warszawa. Teren obejmuje budynki w bardzo dużym stopniu zdekapitalizowane. Środek stanowi pusta przestrzeń z drobnymi pozostałościami poprzemysłowymi, takimi jak elementy dawnych konstrukcji oraz gruz.

Obszar zaznaczony jest na rycinie kolorem niebieskim i cyfrą „2”.

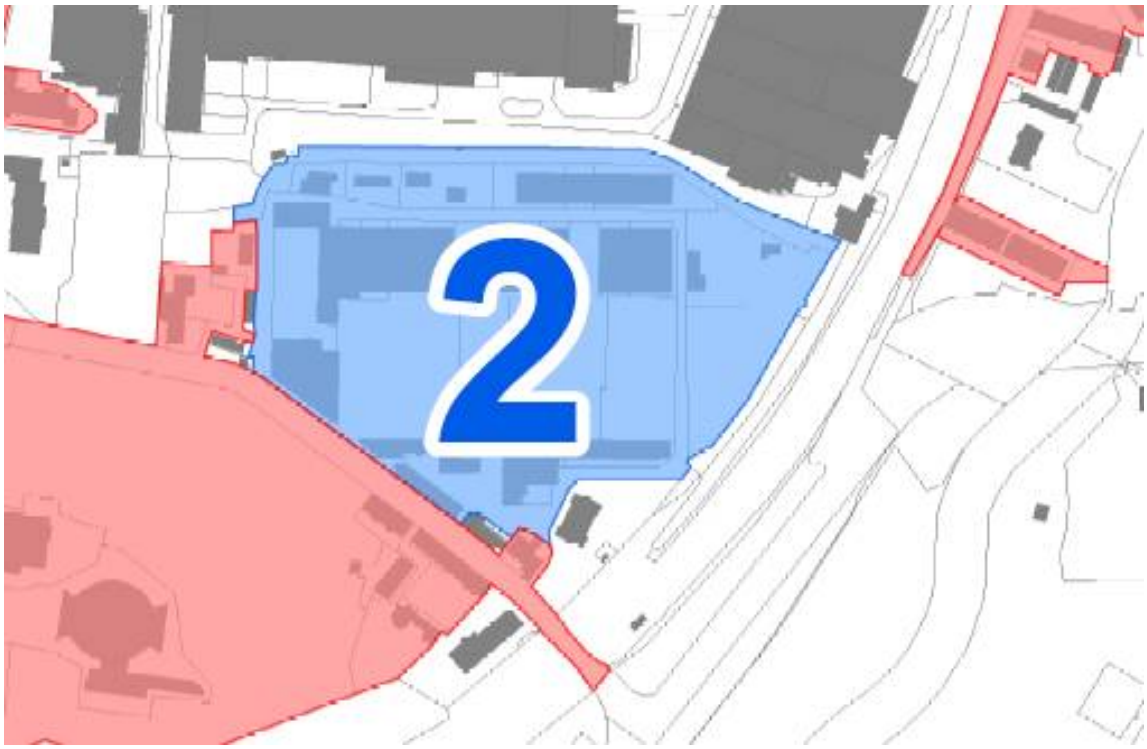

Obszar posiada plan zagospodarowania przestrzennego, przyjęty Uchwałą nr 1327/LXXXIV/2023 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 21 grudnia 2023 r., z którego wynika że jest on przeznaczony pod działalność usługową, a więc powinien być aktywny gospodarczo.

Teren jest nieuporządkowany, o charakterze poprzemysłowym po byłych zakładach włókienniczych, które funkcjonowały od 1878 roku, jako własność Henryka Dietla. Działalność przemysłowa została zakończona w 1993 roku (zakłady Politex), a obiekt od 1995 roku został wpisany do rejestru zabytków. Znaczną część stanowi ugór miejski, w bardzo korzystnej lokalizacji. Aktualnie jest to przestrzeń niedostępna i nieproduktywna. Na jego powierzchni widać gruz, odpady komunalne, częściowo jest porośnięty samosiejkami (fot. 8). Obszar może wywoływać negatywne odczucia, rzutujące na charakter ulicy Żeromskiego. Całość cechuje się brakiem estetyki i zaburzeniem ładu przestrzennego. Wyraźne widoczne są problemy techniczne (obiekty

zakładów włókienniczych w fatalnym stanie) i środowiskowe. Istniejące ciągi komunikacyjne okalające teren są w bardzo złym stanie. Brak zagospodarowania we wskazanej lokalizacji świadczy o problemach gospodarczych i nieefektywnym wykorzystaniu przestrzeni.

Zidentyfikowane problemy: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne.

Fot. 8. Wizualizacja podobszaru Żeromskiego

1. Stan budynku po byłych zakładach włókienniczych 2. Widok obszaru z „lotu ptaka” 3. Nagromadzone odpady komunalne 4. Zły stan dróg
Źródło: zasoby własne

2.2.2.3 Zagórze

Obszar o powierzchni 27,8 ha położony jest na wschód od ulicy Ignacego Paderewskiego. Jest to teren poprzemysłowy, obejmujący częściowo zrekultywowaną hałdę KWK „Klimontów-Porąbka" wraz z terenami poprzemysłowej linii kolejowej. Wydobycie zakończono w 2000 roku. Początki wydobycia obejmują 1904 rok, przy czym kopalnia zmieniała swoją nazwę i przechodziła reorganizację. Teren porośnięty jest młodym lasem z dominacją brzozy (fot. 9). Widoczna jest silna deformacja powierzchni. Hałda stanowi formę wypukłą, z wyraźnie zarysowanymi krawędziami, z kolei wkop po linii kolejowej stanowi formę wklęsłą dzieląc ten obszar na dwie części. Brak jest infrastruktury drogowej, teren jest trudno dostępny. W podłożu znajduje się materiał nieprzepuszczalny, o czym świadczą zastoiska wód opadowych na powierzchni. Obszar jest częściowo zrekultywowany o znacznym przekształceniu antropogenicznym. Znaczna część działek jest we władaniu gminy i Skarbu Państwa.

Podobszar Zagórze zaznaczony jest na rycinie kolorem niebieskim i cyfrą „3".

W zachodniej części obszaru rewitalizacji obowiązuje MPZP - Uchwała Nr 693/XXXIX/2021 Rady Miejskiej W Sosnowcu z dnia 25 marca 2021 r. Przewiduje on zagospodarowanie w formie terenów zieleni dwóch rodzajów. Pierwszy zakłada, że teren zieleni zostanie uzupełniony sposobem zagospodarowania typu: komunikacja piesza i rowerowa, dojazdy, obiekty małej architektury, urządzenia infrastruktury technicznej oraz urządzenia budowlane, zieleń urządzona i izolacyjna. W drugim przypadku teren zieleni urządzonej zostanie uzupełniony komunikacją pieszą i rowerową, budowlami typu pomniki, fontanny, tężnie oraz budowlami sportowymi, miejscami rekreacyjnymi, w tym placami zabaw, obiektami małej architektury, urządzeniami infrastruktury technicznej oraz urządzeniami budowlanymi.

W bazie OPI TTP podobszar Zagórze obejmuje trzy tereny pogórnicze:[17]

Nr 288 – to teren po osadnikach KWK „Porąbka-Klimontów”. Teren częściowo jest podtopiony, niezagospodarowany i nieogrodzony. Porośnięty jest gęstą roślinnością nieurządzoną. Widoczne są nieutwardzone szlaki komunikacyjne. Otoczony jest terenami zielonymi, bez dostępu do drogi publicznej. Obszar reprezentuje przeciętną atrakcyjność inwestycyjną i niski potencjał ekosystemowy. Koszty rewitalizacji w wymiarze przyrodniczym są bardzo niskie, z kolei w wymiarze gospodarczym wysokie.

Nr 289 – to zadrzewiona hałda po KWK „Porąbka-Klimontów” w rejonie byłych osadników. Teren jest częściowo podtopiony, niezagospodarowany i nieogrodzony. Porośnięty gęstą roślinnością nieurządzoną. Widoczne są nieutwardzone szlaki komunikacyjne. Otoczony jest terenami zielonymi, bez dostępu do drogi publicznej. Obszar reprezentuje niską atrakcyjność inwestycyjną i przeciętny potencjał ekosystemowy. Koszty rewitalizacji w wymiarze przyrodniczym są bardzo niskie, z kolei w wymiarze gospodarczym przeciętne.

Wkop po linii kolejowej stanowi fragment obszaru nr 287. Jest to teren byłej kopalni KWK „Porąbka-Klimontów” położony przy ul. Majora Hubala Dobrzańskiego. Teren w znacznej części jest zadrzewiony, porośnięty roślinnością nieurządzoną. Jest on niezagospodarowany i nieogrodzony. Otoczenie stanowi zabudowa mieszkaniowo-usługowa, rekreacyjna - ogródki działkowe oraz obiekty sportowe. Bezpośredni dojazd znajduje się od ulicy Majora Henryka Dobrzańskiego-Hubala i Alei Wolności. Obszar reprezentuje bardzo dużą atrakcyjność inwestycyjną oraz dużą wartość ekosystemową. Potencjalnie posiada bardzo niskie koszty rewitalizacji w wariancie przyrodniczym, wysokie koszty rewitalizacji gospodarczej.

Zidentyfikowane problemy: środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne.

Fot. 9. Wizualizacja obszaru niezamieszkałego Zagórze

1. Ścieżki przebiegające przez obszar byłej hałdy. 2. Widok obszaru z „lotu ptaka”.
Źródło: zasoby własne

[17] https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

2.2.2.4 Kazimierz-Juliusz

Obszar o powierzchni 79,7 ha położony jest w północno-wschodniej części Sosnowca. Jest to teren peryferyjny w stosunku do centrum miasta i pozostałych dzielnic, narażony na marginalizację. Obszar leży na południe od Kazimierza oraz na północ od Juliusza.

Niezamieszkały podobszar Kazimierz-Juliusz zaznaczony jest na rycinie kolorem niebieskim i cyfrą „4".

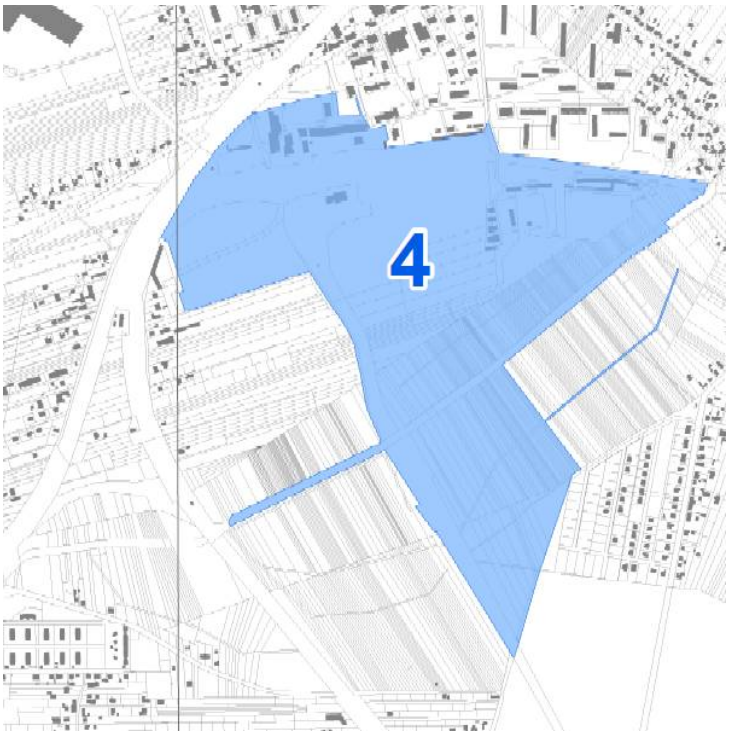

Jest to teren nieuporządkowany, poprzemysłowy i pokolejowy, o znacznej powierzchni. Jego struktura przestrzenna obejmuje trzy strefy. W północnej części znajdują się zabudowania po byłej kopalni KWK „Kazimierz-Juliusz", która zakończyła działalność w 2015 roku. Obejmują one zarówno obiekty technicznie, jak i budynki o charakterze biurowym (fot. 10). Szczególnie budynek główny (cechowania i biuro) wizualnie z zewnątrz jest w relatywnie dobrym stanie. Środek zajmuje duży plac, zasadniczo pusty. Powierzchnia terenu jest „czarna", zalega na niej warstwa osadu węglowego. Na południe rozpościerają się tereny po byłej hałdzie, którą przecina ze wschodu na zachód ciek Bobrek. Są to tereny częściowo zrekultywowane nadpoziomowo-podpoziomowe składowiska odpadów górniczych[18]. Jest to teren płaski, pokryty roślinnością trawiastą, jednocześnie podmokły, prawdopodobnie pokryty warstwą nieprzepuszczalną. Na południe – w kierunku podobszaru Juliusz, obszar obejmuje także tereny po byłej linii kolejowej, która kończyła bieg w sąsiedztwie byłego szybu. W obszarze rewitalizacji znajduje się osadnik, położony na północ od rzeki Bobrek. Widoczne są cechy zaniedbania w strefie przykopalnianej, która

[18] https://opitpp.orsip.pl/imap/ - Baza Terenów Poprzemysłowych i Zdegradowanych

wyróżnia się dużymi niezabezpieczonymi przestrzeniami otwartymi, ubytkami w ogrodzeniu, stwarzającymi zagrożenie dla mieszkańców oraz brakiem ładu przestrzennego. Liczne nierówności mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Obszar może wywoływać negatywne odczucia, także w sąsiedztwie starych zabudowań mieszkaniowych – przyzakładowych oraz w rejonie garaży. Zaznaczają się wyraźne problemy techniczne i środowiskowe oraz estetyczne. Obszar utracił też swoje funkcje produkcyjne, tym samym stanowi problem gospodarczy, poprzez brak zagospodarowania i wykorzystania znajdującej się na nim infrastruktury i zabudowań. Reasumując wskazany obszar stanowi przypadek zróżnicowany strukturalnie z punktu widzenia stanu zagospodarowania oraz rodzaju powierzchni.

Teren nie posiada planu zagospodarowania przestrzennego. Zapisy studium wskazują na zabudowę poprzemysłową i produkcyjną, wymagających indywidualnych scenariuszy rozwoju dla terenów. W części południowej znajdują się tereny leśne, zielni urządzonej i nieurządzonej, wraz z możliwością wyznaczenia ścieżek pieszych, szlaków rowerowych, czy konnych.

W bazie OPI TTP podobszar Kazimierz-Juliusz obejmuje cztery tereny pogórnicze:[19]

Nr 298 – to teren po zlikwidowanym zakładzie KWK Kazimierz-Juliusz. Teren jest zabudowany. Część terenu jest zagospodarowana pod nową działalność, reszta to pozostałości obiektów po zakładzie górniczym. Na terenie występują odpady. Bezpośredni dojazd możliwy jest od ulicy Dworcowej. Otoczenie stanowi zabudowa przemysłowa oraz mieszkaniowo-usługowa. Część terenu znajduje się w ofercie Spółki Restrukturyzacji Kopalń. Obszar posiada wysoką atrakcyjność inwestycyjną i bardzo wysoki potencjał ekosystemowy. Niższe koszty przewiduje rewitalizacja z wariantem gospodarczym.

Nr 301 – to nieczynna hałda i osadniki po KWK „Kazimierz-Juliusz", które są zlokalizowane pomiędzy terenem byłej kopalni, a korytem rzeki Bobrek. Teren porośnięty jest pojedynczą roślinnością. Otoczony jest terenami zielonymi oraz innymi terenami pogórniczymi. Jest zlokalizowany przy granicy z rozdzielnią elektryczną - GPZ Kazimierz oraz Rowem Mortimerowskim - sztucznym ciekiem wodnym. Brak tu bezpośredniego dostępu do drogi utwardzonej. Obszar wykazuje małą atrakcyjność inwestycyjną ale duży potencjał ekosystemowy. Koszty rewitalizacji zarówno w wariancie przyrodniczym, jak i gospodarczym są niskie.

Nr 302 – to teren przeznaczony do rekultywacji osadnika kopalni Kazimierz-Juliusz. Otoczony jest terenami zielonymi oraz innymi terenami pogórniczymi, zlokalizowany jest przy granicy z rozdzielnią elektryczną - GPZ Kazimierz. Brak jest bezpośredniego dostępu do drogi utwardzonej. Teren wykazuje bardzo niską atrakcyjność inwestycyjną przy równocześnie dużej wartości ekosystemowej. Potencjalne koszty rewitalizacji są niskie, szczególnie w wariancie przyrodniczym.

Nr 303 – to teren po oczyszczalni ścieków kopalni Kazimierz-Juliusz. Teren pokryty jest roślinnością, przy tym jest niezagospodarowany i nieogrodzony. Otoczenie stanowią tereny

[19]https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

zielone oraz inne tereny pogórnicze, jak również garaże. Istnieje dojazd od ulicy Rzemieślniczej. Cechuje się on niską atrakcyjnością inwestycyjną oraz dużą wartością ekosystemową. Potencjalne koszty rewitalizacji są niskie, szczególnie w wariancie gospodarczym.

Zidentyfikowane problemy: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne.

Fot. 10. Stan podobszaru niezamieszkałego Kazimierz-Juliusz

1. Budynek biurowy z cechownią po byłej kopalni, 2. Obszar pokryty osadem węglowym, 3. Teren hałdy porośnięty roślinnością trawiastą, 4. Widok obszaru z „lotu ptaka" z obiektami kopalni.

Źródło: zasoby własne

2.2.2.5 Juliusz Zachód

Obszar jest położony w południowo-wschodniej dzielnicy Sosnowca i zajmuje powierzchnię 79,7 ha. Teren jest peryferyjnie położony w stosunku do centrum miasta i pozostałych dzielnic, narażony na marginalizację procesów społeczno-gospodarczych. Obszar leży pomiędzy ulicami Minerów i Grenadierów, na zachód od obszaru rewitalizowanego osiedla Juliusz.

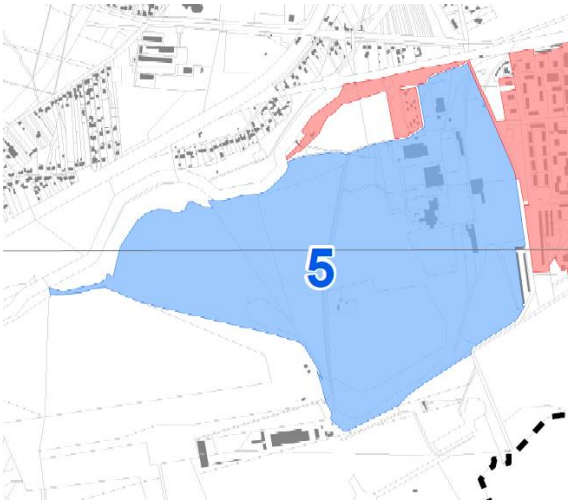

Teren Juliusz Zachód zaznaczony jest na rycinie kolorem niebieskim i cyfrą „5".

Jest to teren nieuporządkowany, o charakterze poprzemysłowym, po byłej KWK „Kazimierz-Juliusz". Są to wolne tereny o sukcesji roślinności trawiastej i leśnej z widocznymi składowiskami gruzu (fot. 11). Częściowo są to zagospodarowane obszary byłej kopalni. Niezagospodarowana przestrzeń poprzemysłowa charakteryzuje się brakiem estetyki, wyraźnymi problemami środowiskowymi. Widoczny jest wysoki poziom degradacji powierzchni (wyrobisko i składowisko), a także problem funkcjonalno-przestrzenny. Teren posiada wyraźne deformacje przestrzenni z licznymi skarpami i uskokami.

Opisywany obszar w większej części objęty jest MPZP - Uchwała Nr 711/XLIII/05 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 sierpnia 2005 r. Z dokumentu wynika jego przeznaczenie pod tereny składowisk, magazynów, obiektów usługowo-handlowych, a także zieleni izolacyjnej. Zapisy *Studium* wskazują głównie na przestrzenie produkcyjne pod nowe inwestycje poprzemysłowe.

W bazie OPI TTP obszar częściowo obejmuje dwa tereny pogórnicze i dwa tereny poprzemysłowe:[20]

Tereny pogórnicze:
Nr 291 – to teren zlikwidowanej kopalni Kazimierz-Juliusz. Obecnie na terenie mieści się Zakład Przeróbczy Juliusz. Teren jest zagospodarowany i posiada bezpośredni dojazd od ulicy Minerów. Otoczenie stanowią tereny zielone oraz osiedle mieszkaniowe Juliusz. Część terenu znajduje się w ofercie Spółki Restrukturyzacji Kopalń. Teren ten posiada przeciętną wartość inwestycyjną oraz dosyć wysokie potencjalne koszty rewitalizacji.

[20] https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

Nr 293 – to teren pomiędzy Miejskim Zakładem Składowania Odpadów, a doliną rzeki Bobrek. Teren wypełniony jest odpadami pogórniczymi i jest częściowo zarośnięty. Widoczne są nieutwardzone szlaki komunikacyjne. Otoczenie stanowią tereny zielone oraz składowisko odpadów. Brak jest bezpośredniego dostępu do drogi publicznej. Teren ten posiada niską wartość inwestycyjną oraz dosyć wysokie potencjalne koszty rewitalizacji. Obszar posiada stosunkowo duży potencjał do usług ekosystemowych.

Tereny poprzemysłowe:
Nr 211 – to hałda poprzemysłowa oraz nieczynne składowisko żużli w rejonie zakładu przeróbczego "Juliusz". Teren jest częściowo zadrzewiony.
Nr 212 – to nieczynne składowisko odpadów, sąsiadujące ze składowiskiem żużli oraz zakładem przeróbczym "Juliusz". Uzyskuje ono bardzo wysoką atrakcyjność inwestycyjną, równocześnie przy umiarkowanych kosztach rewitalizacji, zarówno na cele gospodarcze, jak i środowiskowe.

Zidentyfikowane problemy: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne.

Fot. 11. Stan podobszaru niezamieszkałego Juliusz-Zachód

1. Obszar po byłej hałdzie i składowisku żużli, 2. Widok obszaru z „lotu ptaka”.
Źródło: zasoby własne

2.2.2.6 Niwka

Obszar o powierzchni 10,5 ha położony jest w południowej dzielnicy Sosnowca, peryferyjnie w stosunku do centrum miasta i pozostałych dzielnic. Jest on narażony na marginalizację procesów społeczno-gospodarczych. Zlokalizowany pomiędzy ulicami Wojska Polskiego, Gdańską, Skromną i Wygoda, sąsiaduje z obszarem Kalinowa – wyznaczonym do rewitalizacji.

Podobszar Niwka zaznaczony jest na rycinie kolorem niebieskim i cyfrą „6".

Jest to teren poprzemysłowy o znacznym przekształceniu antropogenicznym, po dawnej KWK „Niwka-Modrzejów". Zakład wydobywczy funkcjonował od 1815 do 1999 roku, kiedy to zakończył swoją działalność. Stanowi on dużą, wyrównaną powierzchnię o cechach ugoru miejskiego. Widoczna jest tu sukcesja roślinności oraz częściowo składowanie gruzu pośród młodego drzewostanu (fot. 12). Jest to obszar nieuporządkowany o niskim stopniu estetyki, ale zachęcający swoją wielkością do inwestycji. Całość cechuje się niskim poziomem infrastruktury technicznej, zwłaszcza niewykształconym układem drogowym. Obszar posiada korzystną lokalizację ale cechuje się chaosem przestrzennym. Fragment terenu został zagospodarowany poprzez obiekty magazynowe oraz nowe inwestycje mieszkaniowe. W sąsiedztwie zlokalizowany jest Sosnowiecki Park Naukowo-Technologiczny, który stanowi efekt działań rewitalizacyjnych, dofinasowanych ze środków ramowych UE.

MPZP przyjęty Uchwałą nr 1346/LXXXV/2024 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 stycznia 2024 r. wskazuje na różne przeznaczenie tego terenu. Obejmuje ono przede wszystkim tereny zabudowy usługowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub wielorodzinnej; tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej lub usług oraz tereny zieleni urządzonej. Resumując obszar jest wielofunkcyjny, z przewagą funkcji mieszkaniowej i usługowej.

W bazie OPI TTP obejmuje on teren pogórniczy o nr 265. Teren bezpośrednio sąsiaduje z obszarem, na którym funkcjonuje studnia głębinowa Kazimierz. Porośnięty jest roślinnością nieurządzoną, ale widoczne są nieutwardzone szlaki komunikacyjne. Ponadto posiada on nieregularny kształt w otoczeniu zabudowy usługowej, przemysłowej, rekreacyjnej. W dalszej odległości występuje zabudowa mieszkaniowo-usługowa. Obszar posiada bezpośredni dostęp do ulicy Wojska Polskiego i Gdańskiej. Uzyskuje on bardzo wysoką atrakcyjność inwestycyjną,

równocześnie przy umiarkowanych kosztach rewitalizacji zarówno na cele gospodarcze, jak i środowiskowe[21].

Zidentyfikowane problemy: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne.

Fot. 12. Stan podobszaru niezamieszkałego Niwka

1. Stan obszaru 2. Nagromadzanie odpadów budowlanych

Źródło: zasoby własne

2.2.3 Rewitalizacja w podobszarach niezamieszkałych i jej wpływ na podobszary zamieszkałe

Interwencja na obszarach niezamieszkałych ma bezpośredni wpływ na rozwiązywanie problemów mieszkańców na terenach zamieszkałych objętych rewitalizacją. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, w tym poportowe i powydobywcze, tereny powojskowe albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, na obszarach zamieszkałych.

Zakres projektów przewidzianych do rewitalizacji na obszarach niezamieszkałych został już zasygnalizowany przy opisie działań w podobszarach zamieszkałych. Tutaj w szerszy sposób zostanie zarysowana logika interwencji oraz jej związek z rewitalizacją wskazanych obszarów zamieszkałych. Przestrzenne powiązania interwencji na poszczególnych podobszarach obrazuje rycina 5.

Konstantynów I. Projekt I. dotyczy podobszaru Konstantynów I, a jego efekty dedykowane są wyłącznie dla beneficjentów z podobszaru zamieszkałego Konstantynów. Wynika to z faktu bezpośredniej styczności podobszarów. W zamierzeniu planowane działania obejmują uporządkowanie terenu, wyeksponowanie obiektów zabytkowych, takich jak wieża wyciągowa

[21] https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

odżużlania - pozostałość po dawnej Hucie "Katarzyna" oraz kapliczka przydrożna z 1863 roku. Efektem modernizacji ma być wzmocnienie tożsamości miejsca. Działania takie pozwolą mieszkańcom na zaadaptowanie tej przestrzenni na cele społeczne.

Tym samym realizuje się cel przestrzenno-funkcjonalny - PF1 oraz techniczny T1. Likwidacja składowanych tam odpadów budowlanych i komunalnych wpisuje się w cel środowiskowy Śr1. Dodatkowo zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego prawdopodobny jest rozwój usług oraz handlu, co pozwoli na generowanie miejsc pracy, z których może skorzystać ludność rewitalizowanego Konstantynowa. Interwencja na tym obszarze przeciwdziała oddzieleniu mieszkańców Konstantynowa od reszty miasta, tworząc frontową wizytówkę dzielnicy. Ma to wpłynąć na aktywizację społeczności oraz zmniejszenie efektu stygmatyzacji. Wokół obiektów zabytkowych powinna koncertować się aktywność mieszkańców, a rewitalizowana przestrzeń może stanowić rdzeń tożsamości dzielnicy oraz nowe miejsce symboliczne.

Podobszar Żeromskiego. Projekt II swoją interwencją ma doprowadzić do ponownej aktywizacji gospodarczej obszaru, zgodnie z obowiązującym MPZP[22], wzmacniając działalność usługową. Biorąc pod uwagę stan obszaru, działania w pierwszej kolejności muszą dotyczyć sfery technicznej, związanej z modernizacją (budową nowych obiektów) oraz usunięcia występujących tam odpadów. Z pewnością wymagane będą działania przestrzenno-funkcjonalne związane z nową infrastrukturą wodno-kanalizacyjną, czy drogową. Finalnie realizowany będzie cel gospodarczy - przez aktywizację tego obszaru, która ma przyczynić się do ożywiania rynku pracy, podaży miejsc pracy, a także stworzenia warunków do rozwoju własnej przedsiębiorczości.

Efekty te w pierwszej kolejności mają wspomagać mieszkańców podoobszaru Pogoń Wschód. Równocześnie beneficjentami tych działań powinni być mieszkańcy Konstantynowa i Centrum, podobszarów położonych w odległości nieprzekraczającej 1 km, spełniających nawet rygorystyczne założenia miasta 15-minutowego. Takie podejście pozwoli osiągnąć założenia celu S2, szczególnie w zakresie samowystarczalności ekonomicznej i eliminacji bezrobocia.

Zagórze. Projekt III rozwiązuje problemy ograniczonego dostępu do terenów zielonych mieszkańców Centrum i Centrum Pd. Jest on dobrze skomunikowany z tymi dzielnicami m.in przez nową linię tramwajową nr 15. Projekt realizuje cel środowiskowy i funkcjonalno-przestrzenny. Rekultywacja oraz zagospodarowanie w formie zieleni urządzonej i nieurządzonej, oprócz pozytywnych efektów środowiskowych tworzy przyjazną przestrzeń do rekreacji. Tym samym wpisuje się w podnoszenie jakości życia mieszkańców Centrum i Centrum Pd – (kierunek działania S2). W śródmieściu występuje deficyt takich miejsc, a możliwości ich stworzenia ze względu na bardzo wysoką intensywność zabudowy są bardzo ograniczenie. Działanie uzupełnia projekt pt. *Zielony archipelag* [20], który ma zwiększyć podaż takich miejsc w Centrum i Centrum Pd. Tereny zielone będą mieć cechy dobra publicznego, z którego będą mogli korzystać mieszkańcy innych

[22] Uchwała nr 1327/LXXXIV/2023 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 21 grudnia 2023 r.

obszarów rewitalizacji tj. Juliusz, czy Kalinowa, a także mieszkańcy innych części miasta, jak np. sąsiedniego Zagórza. Spełnia to również warunek istotnego wpływu na rozwój lokalny.

W zachodniej części obszaru przy ulicy Paderewskiego, zgodnie z MPZP[23] planowane są tereny zieleni urządzonej, uzupełnione komunikacją pieszą i rowerową, budowlami typu pomniki, fontanny, tężnie oraz budowle sportowe, miejsca rekreacyjne, w tym place zabaw, obiekty małej architektury oraz urządzeniami infrastruktury technicznej. Zgodnie z bazą OPT TPP 2.0 atutem obszaru i takiego zagospodarowania są relatywnie niewysokie koszty rewitalizacji.

Kazimierz-Juliusz. Największy projekt dotyczy obszaru niezamieszkałego Kazimierz-Juliusz. Jego szacunkowe koszty obejmują kwotę 91,9 mln złotych, a nad procesem czuwają Sosnowieckie Inwestycje sp. z o.o. Głównym celem jest rekultywacja obszaru na cele gospodarcze. Rozległość obszaru sprawia, że potencjalnie część z nich może być przeznaczona na cele środowiskowe oraz społeczne. Skala obszaru i interwencji może pozytywnie wpływać na rynek pracy wszystkich podobszarów zamieszkałych, uwzględnionych w rewitalizacji.

Trzeba zaznaczyć, że obszar Kazimierz-Juliusz został wytypowany jako podobszar wymagający rewitalizacji na poziomie interwencji województwa śląskiego.

Na projekt Kazimierz OdNowa [IV] składa się kilka zadań. Wyróżnikiem projektu jest jego kompleksowość, a zaproponowane rozwiązania mają zainstalować zupełnie nowe funkcje na tym obszarze, służące mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Pierwszym jest wykorzystanie istniejącego tam kompleksu budynków BHP. W obiekcie tym ma powstać przedszkole i żłobek. W przedszkolu znajdzie się miejsce dla maksymalnie 225 dzieci przy uwzględnieniu 9 grup po 25 dzieci, z kolei utworzony żłobek będzie mógł przyjąć 60 dzieci. Biorąc pod uwagę fakt, że w podobszarze mają powstać miejsca pracy, działanie to wpisuje się we wsparcie młodych ludzi w godzeniu obowiązków zawodowych i życia prywatnego. Pozwoli to na szybszy powrót rodziców małych dzieci do pracy.

Budynek dawnej stacji ratowniczej ma zostać dostosowany do funkcji biurowej. Budynek maszyny wyciągowej szybu K-1 i stacji transformatorowo-rozdzielczej 6kV wraz z budynkiem transformatorów z rozdzielnią elektryczną 500V, zostanie dostosowany do funkcji związanej z małą gastronomią np. jako restauracja/kawiarnia/bistro. Kolejne zadanie dotyczy obiektu warsztatu, który zyska nową funkcję biznesowo-usługową, a wygospodarowana powierzchnia posłuży celom biurowo-administracyjnym. Co ważne przekształcenia wszystkich wskazanych obiektów mają nastąpić przy zachowaniu walorów historycznych i kulturowych.

Nie wszystkie istniejące budynki nadają się do dalszej eksploatacji, z tego powodu budynek nadszybia szybu K-I przeznaczony jest do rozbiórki.

Zupełnie nowe przeznaczanie uzyska także wieża szybowa szybu K-I, zaprojektowana jako wieża widokowa wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych. Z uwagi na pełnienie funkcji krajobrazowej, a zarazem dominanty otoczenia, przewiduje się podświetlenie całej konstrukcji.

[23] Uchwała Nr 693/XXXIX/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 marca 2021 r.

Uzupełniającym zadaniem jest zagospodarowanie terenu poprzez poprawę strefy komunikacyjnej, a także budowę małej architektury.

Wskazane wyżej działania obejmują głównie północną część podobszaru Kazimierz-Juliusz. W pozostałej, południowej części planowane są działania gospodarcze, ale część obszaru może zostać przeznaczona na funkcje mieszkaniowe i środowiskowe.

Wspólny pomysł [VII] dedykowany podobszarowi Kazimierz-Juliusz i Juliusz Zachód, przedłożyła Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Program proponowany przez KSSE ma charakter komplementarny względem projektu Kazimierz OdNowa [IV]. Jego celem jest przygotowanie terenów inwestycyjnych. Planowana interwencja na obszarze Kazimierz-Juliusz ma obejmować m.in. uporządkowanie terenu oraz nadanie mu nowych funkcji. W części północnej ma nastąpić przywrócenie obiektów dla różnej formy aktywności gospodarczej, w tym usług lub inkubatorów przedsiębiorczości. Działania te powinny przyczynić się do podniesienia jakości życia poprzez aktywizację ekonomiczną. Dla tego obszaru brak jest planu zagospodarowania przestrzennego. Zapisy studium wskazują na zabudowę poprzemysłową i produkcyjną, wymagającą indywidualnych scenariuszy rozwoju. W części południowej przewidziane są tereny leśne, zielni urządzonej i nieurządzonej, wraz z możliwością wyznaczenia ścieżek pieszych, szlaków rowerowych czy konnych.

Zakres realizowanych działań będzie obejmował identyfikację terenów, które mogą zostać zagospodarowane jako tereny inwestycyjne, w tym analizę struktury własnościowej. Następnie zostanie opracowany zakres zagospodarowania wytypowanych terenów. Zidentyfikowane zostaną potencjalne źródła finansowania, a także zostanie opracowana dokumentacja projektowa.

Odpowiednie przygotowanie terenów będzie przyciągać nowe inwestycje, które przełożą się na tworzenie nowych miejsca pracy. Zmiana przeznaczenia i zagospodarowanie terenu uwzględniać będzie jednocześnie aspekty środowiskowe. Projekt przyczyni się zatem do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego oraz do ożywienia gospodarczego.

Podjęta interwencja wpłynie na osiągnięcie założeń celu S2 i G1 we wszystkich zamieszkałych podobszarach rewitalizacji, chociaż w pierwszej kolejności będzie oddziaływać na najbliższy teren dzielnicy Juliusz. Interwencje na podobszarze Kazimierz-Juliusz mają ponadto rozwiązać zidentyfikowane tam problemy środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne.

Juliusz-Zachód. Największy niezamieszkały podobszar rewitalizacji o powierzchni prawie 80 ha, jest przedmiotem dwóch projektów, w tym wymienionej wcześniej propozycji KSSE [VII], która polega na utworzeniu obszarów gospodarczych przeznaczonych pod nowe inwestycje. Obejmuje on m.in. identyfikację terenów, które mogą zostać zagospodarowane jako tereny inwestycyjne. Projekt będzie uszczegóławiany na dalszych etapach. Może zostać także podzielony na mniejsze przedsięwzięcia.

Drugi projekt Gminy Sosnowiec zakłada rekultywację terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych na cele środowiskowe. W ramach inwestycji planuje się rewaloryzację obszaru i rekultywację gruntów. Zakłada się likwidację deformacji terenu i stworzenie zielonych przestrzeni przyjaznych mieszkańcom, co jest działaniem dostosowawczym

do zmian klimatu. Teren będzie ogólnodostępny. Uzupełniającym elementem projektu może być zaplanowanie działań o charakterze gospodarczo-społecznym. Przestrzeń ma być przyjazna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami i osób starszych, o ograniczonej sprawności ruchowej. Dopuszcza się także sfinansowanie działań - usunięcia lub naprawy elementów szkodliwych dla ludzi i środowiska (np. odpadów), a także monitorowanie skażeń.

Podjęta interwencja wpłynie na osiągniecie założeń celów S2 i G1 w podobszarze Juliusz. Interwencja głównie w zachodniej części podobszaru ma rozwiązać zidentyfikowane tam problemy środowiskowe. Z kolei działania w części wschodniej w większym stopniu będą wiązały się przywróceniem funkcji gospodarczych. Planowana podjęta interwencja wpisuje się w przewidywane zagospodarowanie wskazane w MPZP.

Niwka. Projekt VI dedykowany temu podobszarowi, domyślnie wiąże się z potrzebami mieszkańców Kalinowej. Zasadniczym działaniem jest rekultywacja na cele środowiskowe, której efektem ma być powiększanie powierzchni terenów zielonych. Obejmują one głównie północną część tego podobszaru u zbiegu ulicy Powstańców i Wygoda. Zgodnie z MPZP[24] znaczna część obszaru dedykowana jest także celom gospodarczym w zakresie zabudowy usługowej. Interwencja może przyczynić się do stworzenia nowych miejsc pracy dla wielu mieszkańców Kalinowej, którzy pracowali na terenie KWK „Niwka-Modrzejów", a której spuścizną jest ten teren pogórniczy.

Podjęta interwencja wpłynie na cel S2 i G1 w podobszarze Kalinowa, w obrębie zaś Niwki będzie realizować cel środowiskowy, gospodarczy i funkcjonalno-przestrzenny.

[24] Uchwała nr 1346/LXXXV/2024 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 stycznia 2024 r.

Ryc. 5. Powiązanie i oddziaływanie interwencji na obszarach niezamieszkałych z rozwiązywaniem problemów obszarów zamieszkałych

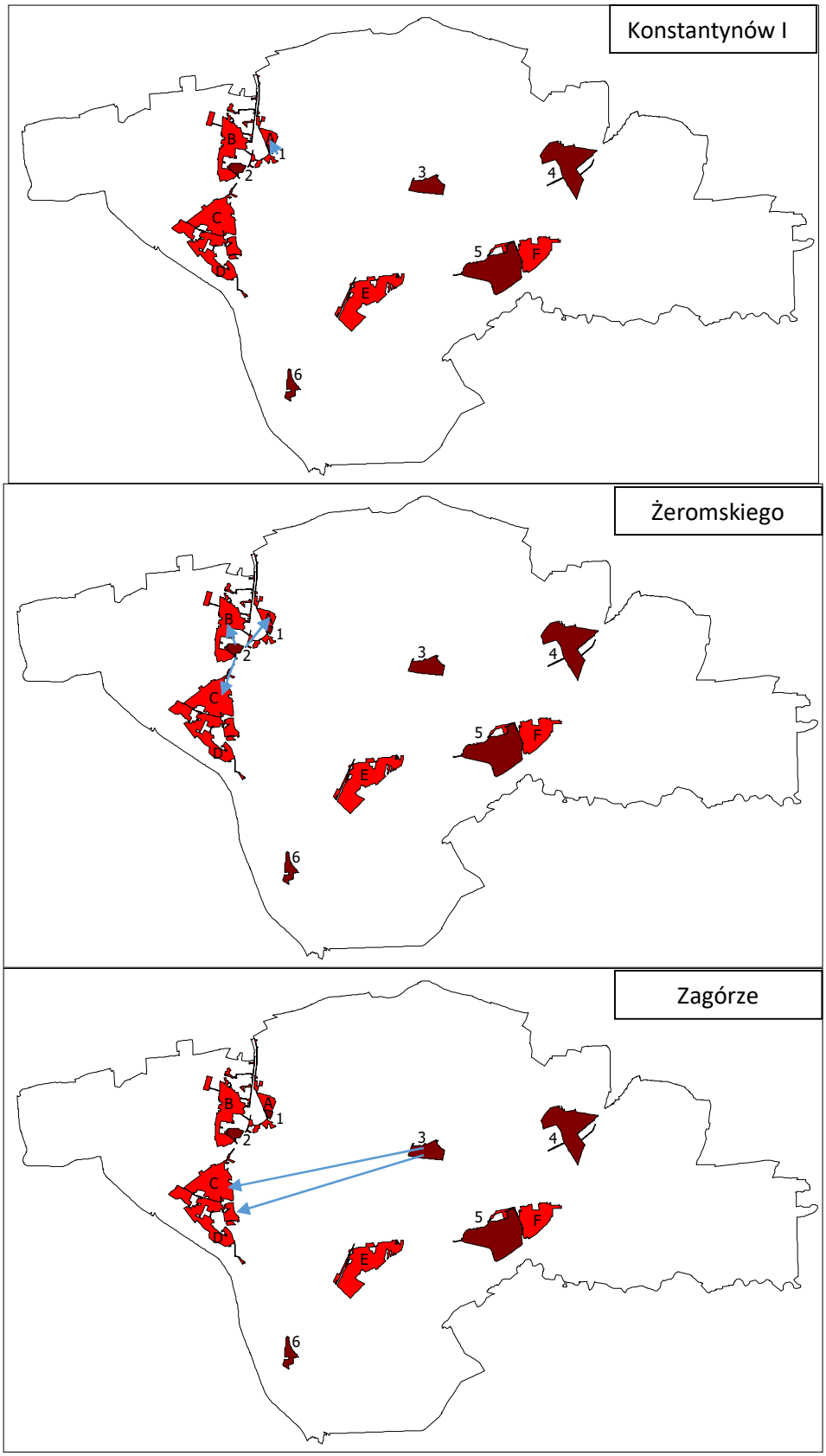

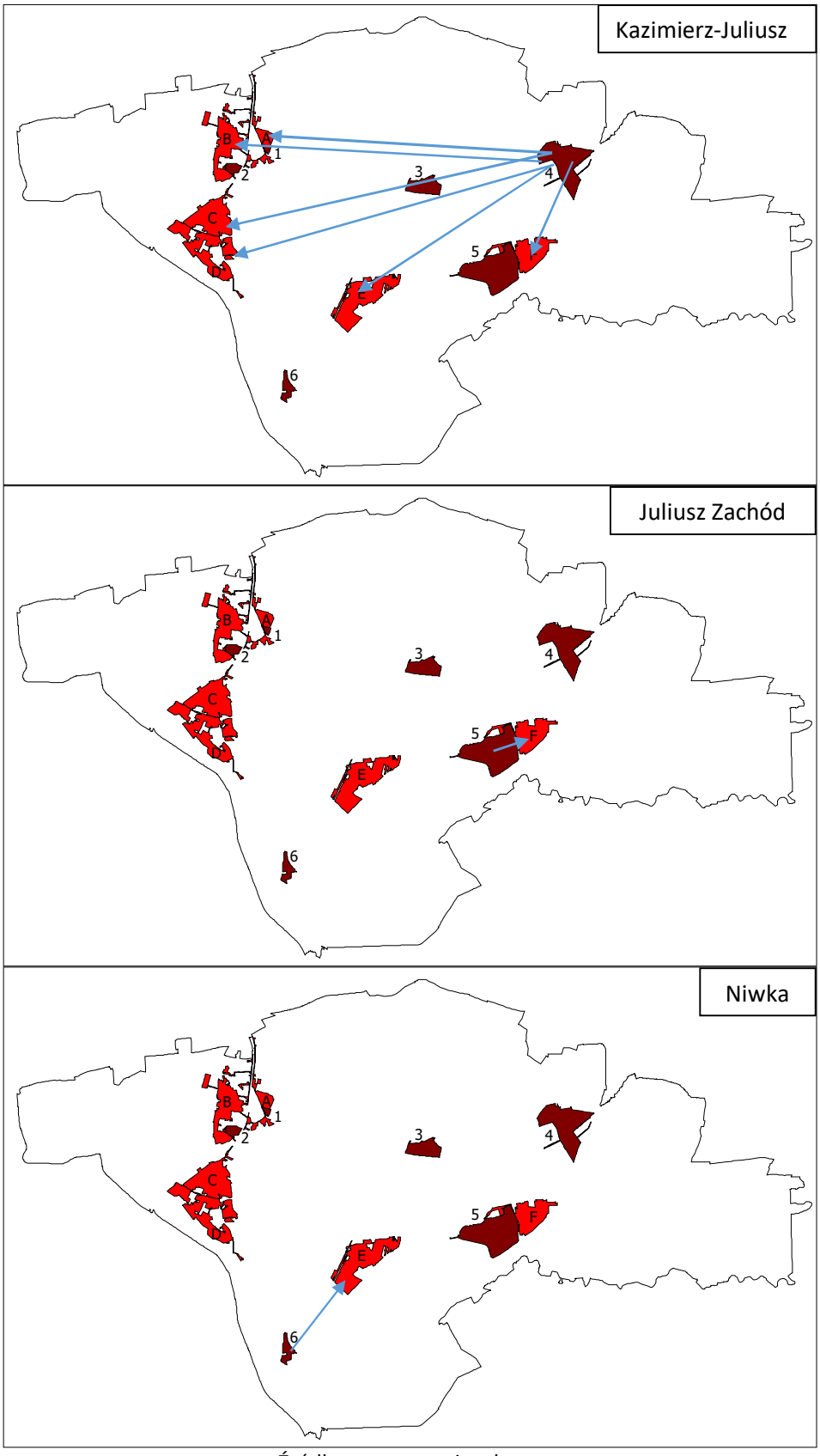

Źródło: opracowanie własne

2.3 Identyfikacja lokalnych potencjałów

Obszary rewitalizacji z definicji nacechowane są wieloma problemami. Nie oznacza to jednak, że nie posiadają one żadnych potencjałów, na których można oprzeć ścieżkę pokonywania barier (tab. 8).

Wydaje się, że najsilniejsze argumenty po stronie potencjałów z racji pełnionych funkcji ma Centrum oraz Centrum Pd. W jednostkach tych występuje koncentracja podmiotów instytucjonalnych, mających dużą skalę oddziaływania oraz potencjał sprawczy. Są one też naturalnym węzłem komunikacyjnym miasta. Do atutów należą także wykonane już prace modernizacyjne, tj. chociażby nowy plac przed dworcem PKP, modernizacja Placu 100-lecia (potocznie „Patelni") oraz ulicy Małachowskiego. Centrum dostępne jest wszelkimi środkami komunikacji publicznej, koncentruje też sporą liczbę podmiotów gospodarczych, głównie o charakterze usługowym. Śródmieście pełni funkcje reprezentacyjne i posiada znaczenie ponadlokalne. Wymiar gospodarczy Centrum Pd. jest niższy ale posiada ono duży potencjał zlokalizowany w sąsiedztwie dworca kolejowego Sosnowiec Południowy - teren byłego targowiska miejskiego, a także budynek Agencji Rozwoju Lokalnego.

Z kolei takie obszary, jak Konstantynów, czy Pogoń Wschodnia są położone blisko Centrum. Są to jednostki mniejsze o nieco niższej gęstości zaludnienia, tym samym dają szansę na silniejszą identyfikację terytorialną i mocniejszą tożsamość lokalną. Do potencjałów w obu przypadkach należy zaliczyć budowany przystanek kolei metropolitalnej na pograniczu obu obszarów. Wydatnie podniesie on ich atrakcyjność lokalizacyjną. Atutem obu jednostek jest także sąsiedztwo rzeki Czarnej Przemszy z terenami zielonymi, która stanowi ciekawą oś kompozycyjną.

W wymiarze społecznym wyróżnikiem Konstantynowa jest spory udział ludzi w wieku produkcyjnym. Dzielnica zyskuje także poprzez dogodne położenie i powiązanie z DK94. Posiada też rezerwy terenowe pod potencjalne inwestycje mieszkaniowe. Są tu obecne także wielofunkcyjne obiekty usługowe w postaci centrów handlowych, położonych w sąsiedztwie. Autem podobszaru jest lokalizacja na jego terenie Sosnowieckiego Centrum Organizacji Pozarządowych (SCOP).

Szczególnym wyróżnikiem Pogoni W. jest duży odsetek młodzieży oraz relatywnie znaczna liczba grupa NGO-s. Pozytywne jest także bliskie sąsiedztwo obiektów Uniwersytetu Śląskiego i kreatywnej grupy jaką są studenci różnych kierunków. Z tego powodu jednostka ma też potencjał do rozwoju funkcji mieszkaniowej, w tym z przeznaczeniem na wynajem.

Bardziej peryferyjne dzielnice tj. Kalinowa, czy Juliusz dysponują czytelnym układem urbanistycznym. Są one jeszcze bardziej wyizolowane, dając poczucie zwartej jednostki sąsiedzkiej. Dodatkowym atutem jest bliskość zieleni wokół tych obszarów, głównie w sąsiedztwie Juliusza. Kalinowa wzmocniła ostatnio swój potencjał poprzez modernizację wiaduktu w ciągu ulicy Wojska Polskiego, a w przyszłości może zyskać na wybudowaniu węzła na S1. Niezbywalnym atutem dzielnicy jest bliskość strefy gospodarczej położonej przy drodze ekspresowej. Walorem

obszaru jest także występowanie w obrębie jednostki wolnych terenów, które mogą posłużyć do rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Niewątpliwym potencjałem podobszaru Juliusz jest duży udział młodzieży, a także silna tożsamość i poziom integracji sąsiedzkiej. Ponadto zasoby lokalowe w dyspozycji Spółki Restrukturyzacji Kopalń mogą przyczynić się do wymiany ludności oraz wpłynąć na umocnienie potencjału demograficznego jednostki.

Tab. 8. Zestawienie potencjałów zamieszkałych podobszarów rewitalizacji

<table>
<tr><th>Konstantynów</th><th>Pogoń Wschód</th><th>Centrum</th><th>Centrum Pd.</th><th>Kalinowa</th><th>Juliusz</th></tr>
<tr><td>duży odsetek ludzi w wieku produkcyjnym</td><td>duży odsetek młodzieży</td><td colspan="2">dostępność komunikacyjna</td><td>czytelny i ukształtowany układ przestrzenny</td><td>duży odsetek młodzieży</td></tr>
<tr><td>bardzo korzystne położenie względem głównych arterii transportowych DK 94 na Olkusz, bliskość centrum miasta</td><td>duża liczba NGOs</td><td>wysoka aktywność gospodarcza</td><td>centralne położenie</td><td>bliskość strefy gospodarczej</td><td>czytelny i ukształtowany układ przestrzenny</td></tr>
<tr><td>stosunkowo mało zabudowany, teren pod nowe inwestycje mieszkaniowe</td><td>sąsiedztwo młodzieży kreatywnej – studentów różnych kierunków</td><td colspan="2">szeroka baza instytucjonalna</td><td>zielone otoczenie i infrastruktura rekreacyjna</td><td>znaczna ilość terenów zielonych w otoczeniu</td></tr>
<tr><td>sąsiedztwo dobrych przestrzeni Środula, CH Plejada</td><td>potencjał do rozwoju funkcji przemysłowej</td><td>funkcje centrum, w tym rekreacyjno-rozrywkowe</td><td>duży potencjał gospodarczy terenu wokół dworca Sosnowiec Pd. i byłego targowiska.</td><td>zasób terenu w obrębie osiedla o dużej przydatności z punktu widzenia budownictwa mieszkaniowego</td><td>względnie dobra tkanka mieszkaniowa zasoby SRK, które mogą przyczynić się do wymiany ludności</td></tr>
<tr><td></td><td>potencjał do rozwoju funkcji mieszkaniowej i na wynajem</td><td rowspan="2">oddziaływanie ponadlokalne i funkcja reprezentacyjna</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">integracja sąsiedzka (wysoki wewnętrzny poziom tożsamości lokalnej)</td></tr>
<tr><td colspan="2">planowana budowa stacji kolei metropolitalnej (stacja Środula)</td></tr>
<tr><td>lokalizacja SCOP</td><td>dobre położenie komunikacyjne i dostępność transportowa</td><td>aspekt wizerunkowy postrzegania miasta</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

Źródło: opracowanie własne

Obszary niezamieszkałe dysponują przede wszystkim potencjałem niewykorzystanej przestrzenni. Generalnie są to duże powierzchnie, co stwarza szanse zróżnicowanego wykorzystania. Nadają się one pod inwestycje terenochłonne, w tym tworzenie stref gospodarczych (tab. 9). Sposób zagospodarowania będzie determinował ich użyteczność, w zależności od podjętych działań, przynosząc korzyści gospodarcze i miejsca pracy, realizując cele środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne czy techniczne. Każdy racjonalny sposób ich wykorzystania, który będzie wspierał rozwiązywanie problemów społeczności obszarów zamieszkałych przyczyni się do osiągania założonych celów rewitalizacji. Ze względu na rozległość niektórych obszarów można założyć kompilacje różnych funkcji i przeznaczania dla jednego podobszaru. Mnogość funkcji dotyczy przede wszystkim obszaru Kazimierz-Juliusz, Juliusz Z. i Niwka.

Tab. 9. Zestawienie potencjałów niezamieszkałych podobszarów rewitalizacji

Konstantynów I	Żeromskiego	Zagórze	Kazimierz Juliusz	Juliusz Z.	Niwka
duży potencjał kulturowo-tożsamościowy	w otoczeniu działają podmioty gospodarcze	częściowo posiada aktualny MPZP	na obszarze znajdują się budynki nadające się do zagospodarowania	obszar o wielu funkcjach	posiada aktualny MPZP
posiada aktualny MPZP	posiada aktualny MPZP	niewysokie koszty rewitalizacji na cele środowiskowe	obszar o wielu funkcjach	posiada aktualny MPZP	obszar o wielu funkcjach
			częściowo wysoka atrakcyjność inwestycyjna wg bazy terenów poprzemysłowych i pogórniczych OPI TTP 2.0		najwyższa atrakcyjność inwestycyjna wg bazy terenów poprzemysłowych i pogórniczych OPI TTP 2.0

Źródło: opracowanie własne

3. Założenia strategiczne programu i ich związek z innymi dokumentami strategicznymi

3.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja określa pożądany stan docelowy, jaki powinien zaistnieć na obszarze rewitalizacji. Definiuje zatem kierunek działań, które powinny przybliżać do pożądanej zmiany w zakresie zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja sformułowana jest oddzielnie dla obszarów zamieszkałych i niezamieszkałych. Określnie wizji dla obszarów zamieszkałych odnosi się głównie do wymiaru społecznego oraz warunków życia mieszkańców. Wizja obszarów niezamieszkałych jest komplementarnym uzupełnieniem i ma wspomagać rozwiązywanie problemów na podobszarach zamieszkałych.

Wizja zamieszkałych podobszarów rewitalizacji

Obszary rewitalizacji są miejscami przyjaznymi do życia, uwzgledniającymi potrzeby osób w szczególnej sytuacji. Cechują się wysokim poziomem bezpieczeństwa i aktywności społecznej, tworzą warunki do rozwoju dzieci i młodzieży, oferując wysoką jakość życia dla seniorów, a dla osób w wieku produkcyjnym stwarzają warunki do rozwoju własnej przedsiębiorczości lub dają dostęp do atrakcyjnego rynku pracy. Warunki środowiskowe miejsca zamieszkania są korzystne, a mieszkańcy mają dostęp do terenów zielonych i cechuje ich proekologiczna postawa. Infrastrukturę oraz przestań cechuje wysoka jakość, adekwatna do funkcji i potrzeb społecznych na miarę XXI wieku.

Dodatkowo podobszary Centrum i Centrum Pd. wzmacniają funkcje typowe dla obszarów śródmiejskich, są miejscem wysokiej aktywności gospodarczej, kształtują pozytywny wizerunek miasta.

Podobszary Kalinowa, Pogoń Wschód, Juliusz i Konstantynów zamieszkuje społeczność o ukształtowanej tożsamości lokalnej, typowej dla dzielnic miejskich, co zapewnia właściwy komfort życia.

Wizja niezamieszkałych podobszarów rewitalizacji

Obszary niezamieszkałe stają się miejscami o nowych, przydatnych dla mieszkańców funkcjach, a ich zagospodarowanie zapewnia spójność przestrzenną miasta. Włączone do rewitalizacji obszary niezamieszkałe, pełnią zróżnicowaną funkcję, komplementarną do potrzeb zidentyfikowanych w obszarach zamieszkałych.

Podobszar Żeromskiego, Juliusz Zachód oraz Niwka to miejsca ożywienia działalności gospodarczej, generujące nowe miejsca pracy. Konstantynów I to atrakcyjna przestrzeń publiczna, podnosząca walory dzielnicy. Zagórze to kompleks rekreacyjny, mający pozytywne oddziaływanie na sferę środowiskową. Kazimierz-Juliusz to obszar o zdywersyfikowanej funkcji gospodarczo-usługowej, z uzupełniającą zielenią.

3.2 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań

Skuteczność działań strategicznych wymaga ich synchronizacji oraz kompleksowości. Każdy zdefiniowany problem powinien zostać objęty stosownym celem rewitalizacji, który zostanie osiągnięty poprzez określone działania, tworzone przez właściwie skonfigurowane wiązki projektów.

Cele powinny odpowiadać zidentyfikowanym problemom obszarów rewitalizacji. Biorąc pod uwagę, że deficyty pogrupowano w pięć segmentów (społeczny, gospodarczy, środowiskowy, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny), tak też zdefiniowano cele.

Z racji szczególnego nacisku na wymiar społeczny, wyróżniono trzy cele szczegółowe w tym obszarze. Generalnie linią podziału jest wiek osób których dotyczą, przy czym część projektów ma charakter uniwersalny. Dla pozostałych celów przypisano po dwa kierunki działań.

Cel społeczny: Stworzenie warunków do godnego życia i rozwoju mieszkańców oraz ich aktywizacji na różnych polach, zapewniających integrację i prowadzące do inkluzji społecznej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

S1 Wyposażanie młodzieży w kompetencje pozwalające na skuteczne radzenie sobie w życiu.

S2 Wzmocnienie aktywność społecznej, szczególnie w zakresie samowystarczalności ekonomicznej i eliminacji bezrobocia, a także działania nastawione na inkluzję społeczną, poprawę bezpieczeństwa, potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami, a także kształtowanie postaw obywatelskich i proekologicznych oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej.

S3 Poprawa warunków życia osób starszych z szeroką ofertą aktywności i opieki, a także wzmocnienie współpracy międzypokoleniowej.

Cel gospodarczy: Silna lokalna gospodarka wzmacniająca indywidualną przedsiębiorczość.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

G1 Rozwój przedsiębiorczości poprzez szkolenia i aktywizację, a także działania na rzecz przeciwdziałania bezrobociu oraz wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców.

G2 Dostępność lokali, obszarów i infrastruktury do rozwoju przedsiębiorczości.

Cel środowiskowy: Poprawa stanu środowiska naturalnego zapewniająca właściwy komfort życia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

Środ_1 Poprawa jakości powietrza i stanu środowiska poprzez zwiększenie dostępności terenów zielonych oraz siedlisk z udziałem wody, poprzez zagospodarowanie terenów poprzemysłowych oraz nieużytków w obszarach zurbanizowanych.

Środ_2 Likwidacja wysypisk i nagromadzeń innych odpadów, stanowiących zagrożenie dla środowiska i ludzi oraz działania związane z rekultywacją.

Cel przestrzenno-funkcjonalny: Funkcjonalna przestrzeń dostosowana do potrzeb i oczekiwań społecznych, zapewniająca efektywne jej wykorzystanie, a także przynosząca korzyści środowiskowe i gospodarcze.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

PF1 Kreowanie przyjaznych przestrzenni publicznych, m.in. poprzez redukcję powierzchni nieużytków poprzemysłowych na cele użyteczne społecznie, gospodarcze i środowiskowe.

PF2 Rozbudowa lub modernizacja infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz drogowej, a także chodników, ścieżek rowerowych i ciągów komunikacyjnych.

Cel techniczny: Infrastruktura dobrej jakości.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

T1 Poprawa stanu obiektów budowalnych oraz tkanki mieszkaniowej poprzez budowę, remonty i modernizacje, obejmujące przy tym sukcesywną likwidację barier architektonicznych.

T2 Likwidacja źródeł niskiej emisji oraz poprawa efektywności energetycznej budynków.

3.3 Powiązania gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy

W celu zapewnienia synchronizacji działań strategicznych realizowanych przez miasto, niezbędne jest powiązanie gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy. Przepisy wskazują w szczególności relacje gminnego programu rewitalizacji z:

- strategią rozwoju gminy oraz
- strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Ponadto ze względu na zakres podejmowanych interwencji, założenia gminnego programu rewitalizacji odniesiono również do innych dokumentów takich, jak:

- Polityka senioralna;
- Plan adaptacji do zmian klimatu;
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Sosnowiec do roku 2030.

Uchwała nr 162/XII/07 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 24 maja 2007 roku określała Strategię rozwoju miasta Sosnowca do 2020 roku. Aktualnie trwają prace nad nową strategią rozwoju miasta.

Kluczowym dokumentem w wymiarze społecznym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2021-2027 przyjęta Uchwałą nr 602/XXXIV/2020 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 listopada 2020 r. Strategia rozwiązywania problemów społecznych obejmuje 4 cele:

1. Kreowanie optymalnych warunków do zakładania rodzin, wzmacniania ich potencjału rozwojowego oraz wspierania w prawidłowym funkcjonowaniu.
2. Poprawa warunków i kreowanie nowych rozwiązań, sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym.
3. Wzmacnianie potencjału mieszkańców, umożliwiającego poprawę zdolności adaptacyjnych w obliczu zmian – inwestycje w kapitał ludzki.
4. Tworzenie warunków do poprawy jakości życia społecznego mieszkańców.

Cele te są zbieżne z założeniami odnoszącymi się do kierunków działań celu społecznego gminnego programu rewitalizacji. Szczególnie cel drugi nawiązuje do działania na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami, zaś działania na rzecz młodzieży, aktywności na rynku pracy oraz podnoszenie jakości kapitału ludzkiego wpisują się w cel nr 3.

Dodatkowo, pod kątem zbieżności z celami niniejszego programu przeanalizowano zapisy i założenia innych dokumentów. Syntetyczne zestawienie powiązań pomiędzy celami poszczególnych polityk miejskich zestawiono w tabeli 10.

Polityka Senioralna Miasta Sosnowca na lata 2021-2027 została przyjęta Uchwałą nr 670/XXXVIII/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 lutego 2021 r. Stanowi ona rozwinięcie działań społecznych, dedykowanych potrzebom osób starszych. Głównym celem tej polityki jest *zapewnienie pomyślnego starzenia się poprzez zaspokajanie zróżnicowanych potrzeb osób starszych i stworzenie optymalnych warunków ich uczestnictwa w życiu społecz*nym.

Cel ten jest realizowany przez 4 cele operacyjne:

Cel 1. Wspieranie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym oraz zachęcanie osób starszych do prowadzenia zdrowego stylu życia.

Cel 2. Eliminowanie i zapobieganie powstawaniu barier, utrudniających pełnoprawne życie osób starszych w społeczeństwie.

Cel 3. Kształtowanie wizerunku osób starszych, poprawa relacji międzygeneracyjnych oraz przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji ze względu na wiek.

Cel 4. Poprawa jakości i dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb osób starszych.

Działania rewitalizacyjne w wymiarze społecznym nawiązują do wszystkich wymienionych celów. Troska o ludzi starszych jest szczególnie akcentowana w programie rewitalizacji i dotyczy wszystkich podobszarów. Szczególna interwencja w zakresie warunków życia seniorów ma miejsce w podobszarach, gdzie odsetek ludzi starszych przekracza poziom 30% (Kalinowa, Centrum Pd., Centrum). Działanie mające na celu zaangażowanie seniorów w proces rewitalizacji oraz identyfikację ich potrzeb realizowane jest poprzez współpracę z Radą Seniorów, Uniwersytetem Trzeciego Wieku działającym w Sosnowcu przy Uniwersytecie Śląskim, a także klubami seniora.

Występuje całkowita zbieżność celów tej polityki z zakresem celu społecznego w GPR. Dodatkowo występuje korespondencyjna zależność z celem funkcjonalno-przestrzennym i działaniem w wymiarze technicznym, wskazująca na tworzenie przestrzeni publicznej, przyjaznej osobom starszym.

Plan adaptacji miasta Sosnowca do zmian klimatu do roku 2030 to dokument, który został przyjęty Uchwałą nr 274/XVI/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 września 2019 r. Głównym celem Planu adaptacji jest zwiększenie odporności miasta na przewidywane w perspektywie 2030 roku zmiany intensywności i częstości występowania zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, poprzez podjęcie wielu działań adaptacyjnych, dających efekt synergii. Działania adaptacyjne pomogą miastu przystosować się do zmian klimatu, redukując podatność sektorów miasta: zdrowia publicznego, grup wrażliwych, gospodarki wodnej, transportu oraz terenów zabudowy o wysokiej intensywności z uwzględnieniem terenów zieleni.

W grupie planowanych 29 działań największy związek z GPR mają takie aktywności jak:

- ustanowienie i realizacja programu ograniczenia niskiej emisji w Sosnowcu;
- termomodernizacja budynków mieszkalnych w Sosnowcu;
- poprawa jakości i rozwój terenów zieleni urządzonej i terenów cennych przyrodniczo.

Podejmowane działania korelują z planowaną interwencją w zakresie środowiskowym i technicznym, częściowo także w obszarze funkcjonalno-przestrzennym. Ostatecznie zwiększając poziom dostosowania do zmian klimatu, przyczyniają się do poprawy warunków życia w mieście.

„Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Sosnowiec do roku 2030" został przyjęty Uchwałą nr 932/LVIII/2022 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 kwietnia 2022 r. Cel główny planu gospodarki niskoemisyjnej dla Sosnowca określono jako: *kompleksową poprawę warunków życia mieszkańców i rozwój gospodarczy Sosnowca przy założeniu niskoemisyjności realizowanych działań*. Obejmuje on cztery cele operacyjne:

1. Zwiększenie efektywności wykorzystywania i wytwarzania energii w obiektach na terenie miasta.
2. Efektywne zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie miasta.
3. Kompleksowe zarządzanie i rozwój infrastruktury miasta ukierunkowany na niskoemisyjność.
4. Wprowadzenie niskoemisyjnych wzorców konsumpcji energii i jej nośników we wszystkich sektorach gospodarki miasta.

Wskazane cele znajdują także odpowiedniki w celach GPR. Pierwszy cel strategiczny wiąże się z termomodernizacją obiektów, cel 3 związany jest z eliminacją niskiej emisji, zaś cel 4 ma swoje odzwierciedlenie w aktywizacyjnych działaniach społecznych, zwiększających poziom świadomości ekologicznej mieszkańców.

Ważnym dokumentem branżowym na poziomie ponad miejskim jest Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego, przyjęta Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 2327/383/VI/2022 z dnia 21.12.2022 r. Dokument ten wskazuje, że Sosnowiec znajduje się w grupie gmin województwa śląskiego o bardzo wysokim poziomie problemów rewitalizacyjnych. Podkreśla się również konieczność włączenia w proces rewitalizacji terenów poprzemysłowych, które często położone są w centrach miast lub blisko osiedli. Sama rekultywacja może nie być wystarczająca, konieczne jest kompleksowe i odpowiedzialne podejście, uwzględniające przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, występującym w ich otoczeniu. Objęcie aż sześciu obszarów niezamieszkałych w Sosnowcu takim procesem konsumuje rekomendację wyartykułowaną w *Regionalnej polityce rewitalizacji województwa śląskiego*.

Zaprezentowane powyżej powiązania działań i celów GPR z dokumentami strategicznymi jednoznacznie wskazują na ich komplementarność. Tym samym realizacja programu będzie wzmacniać osiąganie innych założeń, sam zaś GPR uzyska pośrednie wsparcie w ramach innych podejmowanych działań. W ten sposób osiągnięty zostanie efekt synergii.

Proces rewitalizacji jest jednym z narzędzi planowania strategicznego gminy. Szeroki zakres kompetencyjny samorządu terytorialnego, a także złożoność życia miejskiego sprawia, że jest podejmowanych wiele zadań normowanych w różnych dokumentach. Należy pamiętać, że celem rewitalizacji jest rozwiązywanie problemów miejsc i społeczności, które wykazują największy poziom deficytów z punktu widzenia poziomu miasta. Odróżnia go to fundamentalnie od założeń strategii rozwoju, która kreśli wizję rozwoju miasta jako całości, szczególnie w oparciu o jego silne strony. Rewitalizacja też pośrednio przyczynia się do osiągniecia założeń strategii rozwoju, ale koncentruje się na minimalizacji największych problemów w mieście.

W sposób ogólny działania podejmowane w ramach gminnego programu rewitalizacji zmierzają w kierunku osiągnięcia założeń zrównoważonego rozwoju. Rewitalizacja z wyznaczonymi celami, ma poprawiać warunki życia mieszkańców dzielnic najbardziej problemowych. Interwencja często przybiera wymiar przestrzenny i makroskopowo widoczna jest w strukturze przestrzennej miasta.

Tab. 10. Powiązanie działań w GPR z celami wskazanymi w dokumentach strategicznych miasta

Dokumenty i programy strategiczne oraz ich cele	Cele GPR				
	Stworzenie warunków do godnego życia i rozwoju mieszkańców, oraz ich aktywizacji na różnych polach, zapewniających integrację i prowadzące do inkluzji społecznej.	Wzmocnienie lokalnej gospodarki prowadzące do poprawy sytuacji na rynku pracy oraz wzmacniającą indywidualną przedsiębiorczość.	Poprawa parametrów stanu środowiska	Funkcjonalna przestrzeń dostosowana do potrzeb i oczekiwań społecznych, zapewniających ich racjonalne wykorzystanie, a także przynosząca korzyści środowiskowe i gospodarcze.	Dobrej jakości infrastruktura
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2021-2027 1. Kreowanie optymalnych warunków do zakładania rodzin, wzmacniania ich potencjału rozwojowego oraz wspierania w prawidłowym funkcjonowaniu 2. Poprawa warunków i kreowanie nowych rozwiązań sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym 3. Wzmacnianie potencjału mieszkańców, umożliwiającego poprawę zdolności adaptacyjnych w obliczu zmian – inwestycje w kapitał ludzki 4. Tworzenie warunków do poprawy jakości życia społecznego mieszkańców	x x x x				
Polityka Senioralna Miasta Sosnowca na lata 2021-2027 Cel 1. Wspieranie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym oraz zachęcanie osób starszych do prowadzenia zdrowego stylu życia. Cel 2. Eliminowanie i zapobieganie powstawaniu barier utrudniających pełnoprawne życie osób starszych w społeczeństwie. Cel 3. Kształtowanie wizerunku osób starszych, poprawa relacji międzygeneracyjnych oraz przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji ze względu na wiek. Cel 4. Poprawa jakości i dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb osób starszych.	x x x x				x
Plan adaptacji miasta Sosnowca do zmian klimatu do roku 2030 1. Ustanowienie i realizacja programu ograniczenia niskiej emisji w Sosnowcu 2. Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Sosnowcu 3. Poprawa jakości i rozwój terenów zieleni urządzonej i terenów cennych przyrodniczo.			x x	x	x x
Planu gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Sosnowiec do roku 2030 1. Zwiększenie efektywności wykorzystywania i wytwarzania energii w obiektach na terenie miasta. 2. Efektywne zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie miasta. 3. Kompleksowe zarządzanie i rozwój infrastruktury miasta ukierunkowany na niskoemisyjność. 4. Wprowadzenie niskoemisyjnych wzorców konsumpcji energii i jej nośników we wszystkich sektorach gospodarki miasta	x				x x

Źródło: opracowanie własne

4. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

4.1 Zestaw podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista proponowanych projektów stanowi odpowiedź na cele rewitalizacji, z których wynikają konkretne kierunki działań. Większość projektów zgłosiła gmina lub jej jednostki organizacyjne – jako gospodarz procesu rewitalizacji. Miasto podejmowało próby wspierania innych interesariuszy w składaniu wniosków. W efekcie w grupie wnioskodawców znalazły się takie podmioty, jak:

- Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna,
- Sosnowickie Inwestycje Sp. z o.o.,
- Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.,
- Sosnowieckie Wodociągi.

Najwięcej projektów złożyły placówki oświatowe z czego:

- 5 to szkoły podstawowe,
- 7 przedszkoli miejskich,
- 1 Ognisko Pracy Pozaszkolnej.

Dużą aktywność wykazały się także biblioteki, a projekty oprócz Mediateki złożyły także trzy filie Miejskiej Biblioteki Publicznej. Ważne projekty adresowane do mieszkańców wszystkich obszarów rewitalizacji przedłożył PUP i MOPS. Z kolei działania techniczne, związane z zasobami mieszkaniowymi zaproponował MZZL.

Wszystkie podmioty składające propozycję projektów do GPR zostały poinformowane i zobligowane do zapewnienia dostępu osobom ze szczególnymi potrzebami. Obejmuje to uwzględnienie potrzeb w planowanej i prowadzonej działalności, a także usuwanie barier oraz zapobieganie ich powstawaniu. Celem tego działania jest umożliwienie osobom ze specjalnymi potrzebami możliwości uczestnictwa w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Z racji różnorodności rodzajowej podejmowanych inicjatyw, katalog potencjalnie podejmowanych działań jest zróżnicowany i powinien być każdorazowo dostosowany do specyfiki aktywności oraz ujawnionych potrzeb osób. Z tych też powodów, na tym etapie nie ma możliwości enumeratywnego ich wskazania. Szczegółowy zakres działań i wytycznych reguluje ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Listę podstawowych projektów zestawiono w tabeli 11. Kolejność projektów nie oznacza ich znaczenia, jest tylko liczbą porządkową. Zestaw podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmuje 43 projektów, z czego 36 dotyczy podobszarów zamieszkałych, a 7 terenów niezamieszkałych. Odnoszą się one do wszystkich kluczowych problemów zidentyfikowanych w każdym podobszarze rewitalizacji. Zestawienie projektów wskazuje zarówno sam podobszar interwencji, jak również cel i kierunek działań, który realizuje. W dalszej części programu odwołania do poszczególnych projektów będą sygnalizowane ustaloną cyfrą porządkową według zapisu [xx].

Łącząc wiązki projektów i wynikających z nich rezultatów, zakłada się uzyskanie pozytywnego efektu synergii, poprzez silne oddziaływanie na problemy, zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji. Tabela 12 ukazuje jakie projekty wspólnie odnoszą się do określnych celów na poszczególnych podobszarach rewitalizacji (tab. 12).

W podobszarach zamieszkałych najliczniej reprezentowane są projekty realizujące cele społeczne. Wykazuje je aż 29 działań, które często adresowane są do wszystkich podobszarów rewitalizacji. Wyróżniono także 3 projekty gospodarcze, 4 środowiskowe, 11 funkcjonalno-przestrzennych i 10 technicznych.

Struktura projektów w podobszarach niezamieszkałych jest nieco inna. Cel gospodarczy realizują 4 projekty, 6 cel środowiskowy, 7 cel funkcjonalno-przestrzenny i 3 cel techniczny. Projekty realizowane na obszarach niezamieszkałych mają wspomagać rozwiązywanie problemów społecznych na obszarze rewitalizacji (tab. 13).

Poniżej zamieszczono karty projektów podstawowych, ujętych w programie rewitalizacji. Cyframi arabskimi od 1 do 36 zostały ponumerowane projekty przewidziane do realizacji na obszarach zamieszkałych. Z kolei projekty przewidziane do realizacji na obszarach niezamieszkałych zostały oznaczone cyframi rzymskimi od I do VII.

Karty projektów zawierają szczegółowe informacje które obejmują: nazwę przedsięwzięcia, beneficjanta (wnioskodawcę), lokalizację, zakres realizowanych zadań, szacowaną wartość, źródło finasowania, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Tab. 11. Lista projektów ze wskazaniem celu, kierunku działań oraz podobszaru rewitalizacji

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Podobszar rewitalizacji	cel											
			społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno -funkcjonalny		techniczny	
			S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	PF1	PF2	T1	T2
Podobszary zamieszkałe													
1	Zajęcia pozaszkolne dla dzieci i młodzieży [Ognisko Pracy Pozaszkolnej Nr 1 w Sosnowcu]	Konstantynów	x	x									
2	Budowanie tożsamości miejskiej i aktywności społecznej wśród dzieci i młodzieży [SP nr 3 w Sosnowcu]	Pogoń Wschód	x										
3	„Sosnowiec moje miasto – mała ojczyzna przedszkolaka” [PM2]	Pogoń Wschód	x										
4	Wczesna profilaktyka ochrony zdrowia psychicznego dziecka [PM22]	Pogoń Wschód	x	x									
5	Nasza szkoła to my [SP 22]	Centrum	x	x						*			
6	„Międzypokoleniowe podwórko” – organizacja strefy sportowo – rekreacyjnej na terenie Szkoły Podstawowej nr 4 im. Juliana Tuwima w Sosnowcu [SP 4]	Centrum	x	x	x					x			
7	Zdrowy przedszkolak [PM 28]	Centrum	x	x									
8	My zdrowe dzieciaki- kreatywni i aktywni [PM 56]	Centrum	x	x	x								
9	Zdrowo i aktywnie [PM 12]	Centrum	x	x									
10	Lotny Teatr w cyberprzestrzeni zdrowia [SP8 + inni]	Centrum Pd.	x	x									
11	Przedszkole promujące zdrowie i aktywność ruchową [PM 19 PM 28]	Centrum Pd.	x	x									

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Podobszar rewitalizacji	cel										
			społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno -funkcjonalny		techniczny	
			S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	PF1	PF2	T1	T2
12	Winda wolności – Biblioteka otwarta dla wszystkich [MBP]	Kalinowa	x	x	x							x	
13	”Moja mała Ojczyzna” – projekt edukacyjny, edukacja regionalna [SP36]	Juliusz	x										
14	Piknik ekologiczny podnoszący świadomość mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów [MPGO]	Juliusz	x	x	x								
15	Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych [WPS]	Centrum, Centrum Pd.	x	x								x	
16	Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu [WPS, MOPS]	Konstantynów Pogoń Wschód Centrum, Centrum Pd. Kalinowa Juliusz	x	x	x								
17	Rozwój środowiskowej oferty świadczenia usług przez DPS [WPS]	Konstantynów Pogoń Wschód Centrum, Centrum Pd. Kalinowa Juliusz		x	x								
18	Aktywizacja osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sosnowcu [PUP]	Konstantynów Pogoń Wschód Centrum, Centrum Pd. Kalinowa Juliusz		x		x							
19	Bezpieczne centrum [Urząd Miejski, Policja, Straż Miejska]	Centrum		x									

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Podobszar rewitalizacji	cel										
			społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno -funkcjonalny		techniczny	
			S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	PF1	PF2	T1	T2
20	Zielony archipelag [Urząd Miejski]	Centrum Centrum Pd.		x	x			x		x			
21	Termomodernizacja budynków mieszkalnych [Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu]	Centrum Centrum Pd.						x					x
22	Budowa mieszkań komunalnych [Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu]	Kalinowa										x	
23	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w dzielnicy Konstantynów [Sosnowieckie Wodociągi S.A.]	Konstantynów									x		
24	Termomodernizacja budynku biurowo-usługowego przy ul. Teatralnej 9 [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]	Centrum Pd.											x
25	Zagospodarowanie terenu dworca kolejowego Sosnowiec Południe wraz z placem dworcowym [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]	Centrum Pd.					x			x			x
26	Rozbudowa istniejących powierzchni biurowych dla powstania wysokiej jakości miejsc pracy w centrum miasta [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]	Centrum Pd.					x	x		x			x
27	Mediateka Otwarta na młodych [Mediateka]	Konstantynów Pogoń Wschód Centrum Centrum Pd. Kalinowa, Juliusz	x	x									
28	Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej PM 52 (Środula)	Konstantynów	x										
29	„Tajemniczy ogród” dla mieszkańców Pogoni MBP im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu	Pogoń Wschód	x	x	x					x		x	
30	Retroteka w filii nr 6 MBP w Sosnowcu [Niwka]	Kalinowa		x	x					x			

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Podobszar rewitalizacji	cel										
			społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno -funkcjonalny		techniczny	
			S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	PF1	PF2	T1	T2
31	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 29 ul. Zagłębiowska 25 w Sosnowcu [Gmina Sosnowiec]	Kalinowa								x			x
32	Pokolenia przy planszy	Juliusz	x	x	x								
33	Warsztaty międzypokoleniowe	Juliusz	x	x	x								
34	Miejsce biesiadne do grillowania i wypoczynku	Juliusz	x	x	x					x			
35	Skwerek przy przystanku autobusowym	Juliusz	x	x	x					x			
36	Zielona przemiana	Juliusz	x	x	x			x		x			
Podobszary niezamieszkałe													
I	Rewitalizacja dzielnicy Konstantynów poprzez rewaloryzację obiektu Wieży wyciągowej żużla wraz z sąsiadującym murem i przylegającym otoczeniem [Gmina Sosnowiec]	Konstantynów I					x	x		x		x	
II	Wsparcie i pomoc w zakresie obsługi inwestorskiej na terenie zdegradowanym [Gmina Sosnowiec]	Żeromskiego				x	x		x		x	x	
III	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Zagórze na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]	Zagórze						x	x	x			
IV	Kazimierz OdNowa – rekultywacja terenów pogórniczych w gminie Sosnowiec" [Sosnowieckie Inwestycje sp. z o.o.]'	Kazimierz-Juliusz					x		x		x	x	
V	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w Juliusz Zachód w Sosnowcu na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]	Juliusz-Zachód						x	x	x			

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Podobszar rewitalizacji	cel										
			społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno -funkcjonalny		techniczny	
			S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	PF1	PF2	T1	T2
VI	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Niwka w Sosnowcu na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]	Niwka							x	x			
VII	Utworzenie obszarów gospodarczych w podobszarze Kazimierz-Juliusz oraz Juliusz-Zachód [Gmina Sosnowiec, KSSE]	Kazimierz-Juliusz Juliusz-Zachód					x			x			

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych projektów

Tab. 12. Realizacja celów rewitalizacji poprzez zgłoszone projekty wraz ze wskazaniem obszaru interwencji

Nr	Obszar rewitalizacji	Rodzaj projektów	cel										
			społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno-funkcjonalny		techniczny	
			S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	FP1	FP2	T1	T2
1	Konstantynów	A	1, 28	1							23		
		B	16, 27	16, 17, 18, 27	16, 17	18							
2	Pogoń Wschód	A	2, 3, 4	4, 29	29					29		29	
		B	16, 27, 30	16, 17, 18, 27, 30	16,17, 30	18				30		30	
3	Centrum	A	5, 6, 7, 8, 9	5, 6, 7, 8, 9,19	6, 8					6			
		B	15, 16, 27	15, 16, 17, 18, 20, 27	16, 17, 20	18		20, 21		20		15	21
4	Centrum Pd.	A	10, 11	10,11			25, 26	26		25, 26			24, 25, 26
		B	15,16, 27	15, 16, 17, 18, 20, 27	16, 17, 20	18		20, 21		20		15	21
5	Kalinowa	A	12	12, 30	12, 30					30, 31		12, 22	31
		B	16, 27	16, 17, 18, 27	16, 17	18							
6	Juliusz	A	13, 14, 32, 33, 34, 35, 36	14, 32, 33, 34, 35, 36	14, 32, 33, 34, 35, 36			36		34, 35, 36			
		B	16, 27	16, 17, 18, 27	16, 17	18							

A – projekty realizowane wyłącznie dla beneficjentów z 1 podobszaru rewitalizacji

B – projekty realizowane dla więcej niż jednego podobszaru rewitalizacji (systemowe)

Źródło: opracowanie własne

Tab. 13. Liczba projektów realizujących określone cele i kierunki rewitalizacji z podziałem na podobszary

Nr	Obszar rewitalizacji	cel										
		społeczny			gospodarczy		środowiskowy		przestrzenno-funkcjonalny		techniczny	
		S1	S2	S3	G1	G2	Śr1	Śr2	PF1	PF2	T1	T2
Podobszary zamieszkałe												
1	Konstantynów	4	5	2	1	0	0	0	0	1	1	0
2	Pogoń Wschód	5	7	4	1	0	0	0	2	0	2	0
3	Centrum	8	12	5	1	0	2	0	2	0	1	1
4	Centrum Pd.	5	8	3	1	2	3	0	3	0	1	4
5	Kalinowa	3	6	4	1	0	0	0	2	0	2	1
6	Juliusz	9	10	8	1	0	1	0	3	0	0	0
Podobszary niezamieszkałe												
I	Konstantynów I					1	1		1		1	
II	Żeromskiego				1	1		1		1	1	
III	Zagórze						1	1	1			
IV	Kazimierz-Juliusz					2		1	1	1	1	
V	Juliusz-Zachód					1	1	1	2			
VI	Niwka							1	1			

Źródło: opracowanie własne

1. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Zajęcia pozaszkolne dla dzieci i młodzieży			
Podmiot realizujący	Ognisko Pracy Pozaszkolnej nr 1 w Sosnowcu		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Konstantynów Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich. Przewidziano między innymi gry terenowe, konkursy, imprezy okazjonalne czy koncerty. Mogą one częściowo wykraczać poza granicę obszaru rewitalizacji, ale cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji. Celem takiego działania jest chęć pokazania młodzieży z Konstantynowa innych atrakcyjnych części miasta lub regionu. Ma to wzmocnić tożsamość miejską, a także powinno zmienić wyobrażenie o mieście eksponując jego potencjały i atrakcje. Ponadto przeprowadzanie całości działań na obszarze rewitalizacji jest niemożliwe ze względu na brak wystarczającego potencjału infrastrukturalnego.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2
☒	napływ uczniów cudzoziemskich i problemy z integracją		
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Celem projektu jest wparcie rozwoju dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, uwzględniające także napływ cudzoziemców i problemów z integracją imigranckiej młodzieży. Oferta placówki uwzględnia prowadzenie zajęć dla określonych grup wiekowych dostosowanych do stopnia zdolności i umiejętności wychowanków. Kulturotwórczy, integracyjny, inicjujący charakter placówki stwarza dzieciom i młodzieży możliwość i szansę odkrywania oraz rozwijania swoich zainteresowań, pasji, talentów, możliwość realizowania siebie, spełniania marzeń i pragnień. W naszej placówce każdy wychowanek ma szansę pełnego rozwoju. Założenia programowe poszczególnych kół zainteresowań opracowywane są przez nauczycieli tak, aby dostosować je do stopnia zdolności i umiejętności wychowanków z ukierunkowaniem na ich rozwój. Równolegle z ofertą zajęć w formach stałych w OPP nr 1 organizowane są imprezy okazjonalne takie, jak: konkursy, wystawy, wernisaże, przedstawienia, koncerty, angażując znaczną część wychowanków, nie rzadko przy współudziale innych placówek – zainteresowanych partnerstwem na rzecz rozwoju osobowości młodych ludzi. Imprezy to doskonała okazja do promocji, ale również kształtowania postaw osobowościowych. Młody człowiek uczy się wytrwałości, cierpliwości, systematyczności, pokonywania trudów, traktowania porażek nie jako powodów do zaprzestania aktywności, ale wprost przeciwnie – do zwiększenia wysiłku i wytrwałego dążenia do wytyczonego celu; ma możliwość przełamywania pewnych barier związanych z autoprezentacją. Zadaniem placówki jest więc wzmacnianie w wychowankach poczucia wartości, wspieranie ich w trudnych chwilach, motywowanie do nieustannego wysiłku w celu osiągania satysfakcji i pełnego rozwoju. W ramach pracy kół zainteresowań w OPP nr 1 realizowane są również programy i projekty edukacyjne dostosowywane zarówno do potrzeb naszych wychowanków, jak i potrzeb środowiska lokalnego. Efektem są otrzymane certyfikaty, zaświadczenia oraz dyplomy. Oferta zajęć OPP nr 1 umożliwia osiąganie sukcesów zespołowych i indywidualnych. Nasi wychowankowie są laureatami konkursów o zasięgu regionalnym, wojewódzkim, ogólnopolskim, a także międzynarodowym. Wartościową formą uaktywnienia możliwości twórczych dzieci i młodzieży jest opracowana przez placówkę co roku oferta konkursów.			
Zakres realizowanych działań: Prowadzenie różnorodnych zajęć dla dzieci i młodzieży. Organizacja imprez okazjonalnych (wernisaży wystaw plastycznych, koncertów, przedstawień teatralnych).			

<table>
<tr><td colspan="6">Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży (Konkurs Recytatorski „Magia żywego słowa”, Międzynarodowy Konkurs Plastyczny „Inne Spojrzenie”, Międzynarodowy Festiwal Piosenki "World Song".
Organizacja koncertów np. Koncert Charytatywny „Artystycznie dla Hospicjum”
Organizacja akcji charytatywnych, imprez okolicznościowych.
Udział w konkursach, przeglądach, festiwalach.</td></tr>
<tr><td colspan="6">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- zapobieganie niepożądanym efektom i zjawiskom społecznym takim, jak: wykluczenie społeczne, demoralizacja, patologie społeczne;
- integracja społeczności lokalnej i budowanie poczucia wspólnoty;
- rozwijanie talentów;
- wskazanie sposobów spędzania czasu wolnego;
- aktywizacja poprzez kulturę i treści dydaktyczne;
- wzmocnienie poziomu własnej wartości;
- wspieranie aktywności społecznej;
- liczba wydarzeń: 10;
- liczba młodzieży objętej wsparciem: 100 osób.</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="5">2025-2030</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="5">0</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☐</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☐ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

2. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Budowanie tożsamości miejskiej i aktywności społecznej wśród dzieci i młodzieży			
Podmiot realizujący	**Szkoła Podstawowa nr 3 w Sosnowcu**		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Pogoń Wschód Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich. Przewidziano między innymi wycieczki oraz udział w spektaklach teatralnych. Wykraczają one poza granicę obszaru rewitalizacji, ale cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji. Celem takiego działania jest chęć pokazania młodzieży z Pogoni W. innych atrakcyjnych części miasta tj. ZPS, Egzotarium, Mediatekę, czy Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu. Jedno z działań zakłada udział w spektaklu w Teatr Dzieci Zagłębia w Będzinie. Ma to wzmocnić tożsamość miejską, a także powinno zmienić wyobrażenie o mieście eksponując jego potencjały i atrakcje. Przeprowadzanie tych działań na obszarze rewitalizacji jest niemożliwe ze względu na brak tego typu obiektów i instytucji w obszarze rewitalizacji.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1
☒	niska aktywność społeczna		
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: 1.Wzmocnienie tożsamości miejskiej uczniów szkoły celem rozwoju ich zainteresowań, zapewnienie kontaktu z szeroko rozumianą kulturą i jej zasobami. 2. Poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin 3.Wskazywanie możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego. 4.Zwiększenie aktywności uczniów. 5.Budowanie pozytywnych emocji i relacji społecznych.			
Zakres realizowanych działań: <u>Uczniowie kl.1-3:</u> 1) Zwiedzanie Ogrodu Botaniczno-Zoologicznego CEE Egzotarium Sosnowiec 2) Udział w Spektaklu muzycznym w Sali Widowiskowo-Koncertowej „Muza” 3) Wyjście na spektakl „Plastusiowy pamiętnik” wraz z warsztatami -Teatr Dzieci Zagłębia w Będzinie 4) Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu-udział warsztatach plastycznych i lekcji muzealnej (związanej z tradycjami świąt, zwyczajami)-„Bożonarodzeniowe ozdoby świąteczne” <u>Uczniowie klas 4-7</u> 1) Spektakl w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu-„Tajemniczy ogród” (kl.4-7) 2) Ogród botaniczno-zoologiczny CEE Egzotarium Sosnowiec (kl.4-7) 3) Zwiedzanie obiektu- Zagłębiowski Park Sportowy- ArcelorMittal Park (kl.4-7) 4) Pałac Dietla-zwiedzanie (kl.6-7) 5) Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu: - Interaktywna wystawa dla dzieci „Po drugiej stronie szafy + Pokój zagadek (kl.4) - Lekcja muzealna „Sosnowiec miasto czterech kultur” (kl.6,7) - Warsztaty plastyczne) - „Bożonarodzeniowe ozdoby świąteczne”- bombki w technice decoupage (kl.5) 6) Zagłębiowska Mediateka (wg oferty) 7) Park Tysiąclecia w Sosnowcu 8) Ściana Wspinaczkowa - Poziom 450 (kl.7) 9) Seanse filmowe w Kino Helios –„Ania z Zielonego Wzgórza” (kl.4-6)			

<table>
<tr><td colspan="6">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- Wzrost aktywności społecznej i kulturowej wśród dzieci i młodzieży.
- Wzbogacanie wiedzy na temat miejsc kultury, sztuki i rozrywki miasta Sosnowca.
- Wzmacnianie relacji interpersonalnych.
- Konstruktywne spędzanie czasu.
- Liczba młodzieży korzystającej ze wsparcia – 250 uczniów w czasie jednego roku szkolnego.
- Liczba wydarzeń (wyjść, wycieczek) – ogólnych wydarzeń- 12 (z podziałem na grupy oddziałowe około 30) w jednym cyklu.</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="5">2025-2030</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="5">25800 zł x 6 edycji = 154 800</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE: ☒</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td></td><td colspan="2">34 800</td><td colspan="2">120 000</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☐ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

3. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Sosnowiec moje miasto – mała ojczyzna przedszkolaka			
Podmiot realizujący	Przedszkole Miejskie Nr 2 w Sosnowcu		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Pogoń Wschód Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich. Przewidziano miedzy innymi wycieczki oraz udział w spektaklach teatralnych. Wykraczają one poza granicę obszaru rewitalizacji, ale cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji. Celem takiego działania jest chęć pokazania młodzieży z Pogoni W. innych atrakcyjnych części miasta. Chodzi zarówno o obiekty historyczne, kultury, sportu, jaki i tereny zielone (parki), takie jak np.: ZPS, Egzotarium, Mediatekę, Zamek Sielecki, Trójkąt Trzech Cesarzy, Stawiki, czy Pałac Schoena. Ma to wzmocnić tożsamość miejską a także powinno zmienić wyobrażenie o mieście eksponując jego potencjały i atrakcje. Przeprowadzanie tych działań na obszarze rewitalizacji jest niemożliwe ze względu na brak tego typu obiektów i instytucji w obszarze rewitalizacji.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1
☒	niska aktywność społeczna		
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Wsparcie szeroko rozumianego rozwoju dzieci, który ma się przyczynić do wzmocnienia kapitału ludzkiego i społecznego na terenie miasta Sosnowiec. Rozwijanie i wzmacnianie aktywności dziecka w środowisku rodzinnym, przedszkolnym i lokalnym. Rozwijanie wiedzy i zainteresowań kulturą własnego miasta. Przygotowanie dziecka do twórczego obcowania z kulturą regionu. Ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej poprzez rozwój tożsamości lokalnej.			
Zakres realizowanych działań: Związek człowieka z dziedzictwem własnego regionu jest wartością, którą należy uświadamiać dziecku po to, by ukształtować w nim poczucie własnej tożsamości. Edukacja regionalna daje szansę naturalnego rozwoju od małej lokalnej społeczności do obywatela „dużej ojczyzny". Przedszkole za pomocą edukacji regionalnej pozwoli małym obywatelom odpowiedzieć na pytanie kim są i jaki jest ich rodowód oraz skąd się wywodzą i jak mają żyć w XXI wieku. Istotą tych działań jest powrót do źródeł każdego człowieka: języka, kultury domowej, lokalnej, regionalnej i narodowej. Edukacja regionalna powinna być realizowana od najmłodszych lat aby zapewnić systematyczny ciąg działań, zaspokajających naturalną ciekawość dziecka poprzez poznawanie najbliższego, a później szerszego środowiska społecznego, kulturowego i przyrodniczego. Jest to szczególnie ważne w chwili, kiedy nasze miasto się wyludnia, mieszkańcy migrują do innych regionów kraju w celu znalezienia sposobu na „lepszą" przyszłość. Zaszczepienie w dzieciach lokalnego patriotyzmu, zapoznanie ich z ofertą kulturalną, walorami przyrodniczymi naszego miasta zmieni tą sytuację. Pogoń to najstarsza dzielnica naszego miasta, z charakterem poprzemysłowym i wieloma starymi kamienicami, które zamieszkują w większości rodziny wielodzietne, dysfunkcyjne, korzystające z pomocy MOPS. Realizacja projektu przyczyni się to do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z tychże rodzin. Realizacja bloku tematycznego „Ja i moja rodzina": • Dom rodzinny; • Praca moich rodziców; • Poznajemy naszych przodków. Realizacja bloku tematycznego „Moje przedszkole": • Historia naszego przedszkola. Realizacja bloku tematycznego „Moje miasto": • Sosnowiec moje miasto; • Spotkania z ciekawymi ludźmi;			

- Zabytki w naszym mieście;
- Przyroda wokół nas.

Realizacja bloku tematycznego „Zwyczaje i obrzędy”:

- Zapoznanie z tradycjami i zwyczajami zgodnie z harmonogramem uroczystości.

Realizacja bloku tematycznego „Zagłębie Dąbrowskie częścią Polski”:

- Zagłębie Dąbrowskie – mój region;
- Polska – moja ojczyzna.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym:

- Biblioteka Miejska - Filia nr 17 w Sosnowcu;
- Muzeum Schoena;
- Zamek Sielecki;
- Egzotarium;
- MOSIR Sosnowiec;
- Zagłębiowski Park Sportowy- ArcelorMittal Park
- Teatr Zagłębia.

Organizacja spacerów i wycieczek na terenie miasta:

- Zwiedzamy nasza dzielnicę „Pogoń”
- Stawiki
- Park Kuronia w Sosnowcu
- Park Tysiąclecia
- Park Sielecki i okolice
- Park Bioróżnorodności
- Trójkąt Trzech Cesarzy

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, ubogich;
- Zwiększenie aktywności społecznej wychowanków nie tylko w środowisku rodzinnym i przedszkolnym, ale przede wszystkim lokalnym;
- Pogłębienie przez wychowanków wiedzy na temat historii naszego miasta;
- Pokazanie wychowankom, że czas wolny możemy spędzić miło i przyjemnie bez zbędnych nakładów finansowych, wykorzystując infrastrukturę miejską oraz Miejskie strefy rekreacji.
- Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej oraz lokalnego patriotyzmu.

Liczba dzieci objęta wsparciem: 25 w każdej edycji, 175 cały okres realizacji
Liczba wydarzeń:

- warsztaty 5 w każdej edycji, 35 cały okres realizacji
- wycieczki 5 w każdej edycji, 35 cały okres realizacji
- warsztaty w Bibliotece 5 w każdej edycji, 35 cały okres realizacji
- spacery po dzielnicy Pogoń bez limitów

Liczba godzin zajęć: 30 w każdej edycji, 210 cały okres realizacji

Okres realizacji	Rok szkolny: 2024/2025, 2025/2026, 2026/2027, 2027/2028, 2028/2029, 2029/2030, 2030/2031				
Szacowana wartość [zł]	5 000 dla każdej edycji 35 000 cały okres realizacji				
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE: ☐
Szacowana wartość [zł]			35 000		
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny
					☐ EFRR
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji

4. KARTA PROJEKTU							
Nazwa: Wczesna profilaktyka ochrony zdrowia psychicznego dziecka							
Podmiot realizujący	Przedszkole Miejskie Nr 22 w Sosnowcu						
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Pogoń Wschód Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE							
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:			Cel	Kierunek działań			
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży		społeczny	S1, S2			
☒	zły stan bezpieczeństwa						
☒	mała ilość zajęć zgodnych z zainteresowaniami dzieci i ich predyspozycjami						
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Celem projektu jest wzbogacenie umiejętności wychowawczych rodziców o czynniki chroniące dziecko przed ewentualnymi zakłóceniami w jego rozwoju psychicznym. Rozwijanie umiejętności stymulowania relacji z dzieckiem. Wzmacnianie znaczenia ochronnego dziecka. Stymulowanie rozwoju poznawczego, emocjonalno-motywacyjnego. Budowanie pozytywnych emocji związanych z procesem uczenia się. Wzmacnianie pewności siebie w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, pozytywny feedback. Codzienne życie przynosi niebezpieczne czynniki ryzyka narażające rodziny i dzieci na poważne dysfunkcje lub zaburzenia rozwoju. Genezą wszelkich zakłóceń rozwoju dziecka są przede wszystkim deficyty w strukturze systemu rodzinnego oraz deficyty w obszarze umiejętności ochronnych. To one bezpośrednio wpływają na poziom odporności lub podatność dziecka na różne zagrożenia. Gwałtownie zmieniająca się rzeczywistość wywołuje różne, nowe zjawiska zagrożenia. Rodzice nie radzą sobie z niektórymi sytuacjami, bo kiedy oni dojrzewali nie pojawiały się w życiu rodzinnym i społecznym. Dzięki naszym działaniom możemy precyzyjnie rozpoznać te zagrożenia i przeciwdziałać ich skutkom.							
Zakres realizowanych działań: - Organizacja warsztatów dla rodziców rozwijających kompetencje wychowawcze. - Wczesna profilaktyka rozwoju psychicznego dziecka – trening dla rodziców. - Organizowanie warsztatów i superwizji rodzinnych. - Superwizje indywidualne z rodzicami. - Terapia Biofeedback z dziećmi.							
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji: - Odkrywanie własnych kompetencji rodzicielskich. - Wzmocnienie poczucia własnych kompetencji poprzez doświadczanie skuteczności swoich postaw. - Poznanie mechanizmów, zjawisk i wydarzeń które można przewidzieć . - Wzmacnianie umiejętności rozpoznawania w rodzinie czynników, które wpływają na poczucie własnej wartości dziecka. - Zrozumienie znaczenia ochronnego autonomii dziecka. - Rozpoznawanie przyczyn sytuacji konfliktowych. - Podejmowanie przez dziecko samodzielnej inicjatywy w działaniach, wzmocnienie pewności siebie w samodzielnym rozwiazywaniu problemów. Szacunek wymiaru działań: - liczba godzin: 40, - liczba wydarzeń: 10, - liczba dzieci objętych wsparciem: 40							
Okres realizacji	2025 -2026						
Szacowana wartość [zł]	3 000						
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☐	
Szacowana wartość [zł]			3 000				
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności		

	☐ fundacji, stowarzyszeń	☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych	☐ Europejski Fundusz Społeczny
			☐ EFRR
	☐ osób fizycznych	☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych	☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji

5. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Nasza szkoła to My			
Podmiot realizujący	Szkoła Podstawowa nr 22 w Sosnowcu		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	ubóstwo	społeczny	S1, S2
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży		
☒	zły stan bezpieczeństwa		
☒	niska aktywność społeczna		
☒	brak możliwości uczestniczenia w zajęciach zgodnych z zainteresowania dzieci i ich predyspozycjami		
☒	napływ uczniów cudzoziemskich i problemy z integracją		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Celem projektu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu uczniów i młodzieży, rozwijanie umiejętności społecznych młodych ludzi, wskazywanie właściwego gospodarowania czasem, rozwijanie pasji i talentów dzieci i młodzieży, zapobieganie demoralizacji poprzez wykorzystanie dotychczasowej infrastruktury szkoły oraz poprawa bezpieczeństwa społecznego oraz jakości życia uczniów oraz mieszkańców. Stworzenie szkoły wielokulturowej zaspokajającej potrzeby ucznia i mieszkańca miasta z każdego kręgu kulturowego.

Szkoła znajduje się w samym centrum miasta, co pozwala na określenie jej jako wizytówki miasta. Przestrzeń zewnętrzna szkoły – boisko szkolne jest wykorzystywana przez szkołę w ramach zajęć lekcyjnych, a przez młodszych i starszych mieszkańców miasta jako miejsce spotkań popołudniowych i wieczornych, co często stwarza sytuacje niebezpieczne, akty wandalizmu (udokumentowane w dokumentacji szkoły). Tym samym szkoła i miasto – jego centrum stają się enklawą o coraz gorszej opinii. Ponadto uczniowie z naszego środowiska nie mają możliwości uczestniczenia w zajęciach sportowych, muzycznych, językowych, tanecznych, czy związanych z treściami kształtującymi świadomość ekologiczną i prozdrowotną itp., a infrastruktura przy szkole pozwala na tego typu zajęcia prowadzone przez profesjonalistów – np. nowe duże boisko do gry w piłkę nożną, koszykową siatkową, lekkiej atletyki, pełnowymiarowa sala gimnastyczna. W związku z napływem uczniów obcokrajowców do naszej szkoły rodzi się nowy problem związanym z adaptacją społeczną i integracją rówieśniczą oraz problemy w relacjach szkoła, a rodzic cudzoziemiec nieznających języka polskiego i polskiego systemu edukacji szkolnej. Dlatego rodzic ten nie utożsamia się ze społecznością, w jakiej żyje i funkcjonuje on oraz dziecko, czuje się wykluczony i nie dąży do integracji.

Zakres realizowanych działań:

1. Organizacja zajęć w czasie ferii i wakacji, które zaspokoją potrzeby dzieci.

Zajęcia sportowe w różnych kategoriach i grupach wiekowych, zajęcia językowe, zajęcia taneczne i muzyczne, zajęcia ekologicznej, tematyczne. Efektywne zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom. Zróżnicowane małoliczne grupy zajęciowe, uważność prowadzącego skierowana indywidualnie na dziecko.

2. Organizacja zajęć pozalekcyjnych zgodne z zainteresowaniami i predyspozycjami uczniów na podstawie zdiagnozowanych potrzeb wybiegających poza nabywanie podstawowych umiejętności wynikających z realizacji podstawy programowej w szkole – zajęcia sportowe np. capoeira, pole dance, językowe np. język ukraiński w ramach wymiany doświadczeń językowych wśród uczniów, artystyczne np. rękodzieło - zajęcia z tworzenia biżuterii, decoupage'u czy scrapbookingu, programowania w języku programowania poziomu ogólnego przeznaczenia *python* oraz związane ze wsparciem psychicznym – zajęcia couchingowe jako wspieranie rozwoju osobistego, emocjonalnego i społecznego dzieci, pomoc w odkrywaniu potencjału, budowaniu pewności siebie oraz rozwijaniu umiejętności potrzebnych do radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych.

<table>
<tr><td colspan="2">3. Zagospodarowanie przestrzeni szkolnej (wewnętrznej i zewnętrznej) poprzez:
- stworzenie wewnętrznych i zewnętrznych stref, np. relaksu, ekologicznej typu ogródek, stacja meteo itp, muzycznej, sportowej związanych z organizację zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dzieci.
- doposażenie szkoły w sprzętu sportowy, instrumenty muzyczne, nagłośnienie w celu uatrakcyjnienia zajęć.
4. Powołanie na terenie centrum język i kultury polskiej, które oferowałoby różnorodne zajęcia i imprezy poświęcone integracji i adaptacji rodzinom uczniów cudzoziemskich, przybliżałoby kulturę polską oraz budowało poczucie tożsamości lokalnej.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- zapobieganie niepożądanym efektom i zjawiskom społecznym takim jak wykluczenie społeczne, demoralizacja, patologie społeczne (rozboje, kradzieże, brak poszanowania mienia itd.)
- wzmacnianie bezpieczeństwa dziecka poprzez odciągnięcie go od wirtualnego świata,
- wzmacnianie świadomości zmian klimatycznych,
- integracja społeczności lokalnej i budowanie poczucia wspólnoty,
- wzmocnienie świadomości odpowiedzialności za siebie i najbliższe otocznie,
- rozwijanie talentów,
- wskazanie sposobów spędzania czasu wolnego,
- aktywizacja poprzez sport, kulturę i treści dydaktyczne,
- wzmocnienie poziomu własnej wartości,
- wspieranie aktywności społecznej,
- włączanie cudzoziemców do społeczności lokalnej,
- poprawa jakości życia.
Szacunek wymiaru odpowiednio:
liczba godzin zajęć- 34 godziny w jednym cyklu (34 godziny x7 = 238 godziny dla całego projektu),
liczba wydarzeń- 8 dla jednego cyklu (8 x 7 = 56 wydarzeń dla całego cyklu),
liczba młodzieży objętej wsparciem około 320 osób,
liczba zakupionego wyposażenia około 5 sztuk</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td>Od 2025 r. do 31 grudnia 2030 r. W 7 cyklach:
1 cykl do 31 sierpnia 2025 r.
2 cykl 1 września 2025 r. do 30 czerwca 2026 r.
3 cykl 1 lipca 2026 r. do 30 czerwca 2027 r.
4 cykl 1 lipca 2027 r. do 30 czerwca 2028 r.
5 cykl 1 lipca 2028 r. do 30 czerwca 2029 r.
6 cykl 1 lipca 2029 r. do 30 czerwca 2030 r.
7 cykl 1 lipca 2030 r. do 31 grudnia 2030 r.</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td>Szacowana wartość dla każdego cyklu:

Cykl 1)
do 31 sierpnia 2025 r.:
Koszt cyklu w tym zakup materiałów na potrzeby zajęć: 51.000 zł brutto

Cykl 2)
1 września 2025 r. do 30 czerwca 2026 r.:
Zajęcia wakacyjne (1 lipca 2025 r. – 31.08. 2025r.)
13.000 zł brutto
Od 01.09.2025 do 31.01.2026 – zajęcia:
- językowe 4.000 zł brutto
- turystyczno-krajoznawcze 5.000 zł brutto
- sportowe - 5.000 zł brutto</td></tr>
</table>

	Luty 2026 zajęcia w okresie ferii zimowych – 3.000 zł brutto Od 1.03.2026 do 30.06.2026r. zajęcia: - ekologiczne 5.500 zł brutto - artystyczne 6.500 zł brutto - społeczne 7.000 zł brutto Zakup materiałów w ramach zajęć prowadzonych w cyklu w szczególności na potrzeby organizowanych imprez poświęconych integracji i adaptacji rodzin uczniów cudzoziemskich (np. zakup dekoracji, materiałów papierniczych i biurowych): 4.000 zł brutto Koszt cyklu: 53.000 zł brutto Cykl 3) 1 lipca 2026 r. do 30 czerwca 2027 r.: Zajęcia wakacyjne (1 lipca 2026 r. – 31.08. 2026r.) 15.000 zł brutto Od 01.09.2026 do 31.01.2027 – zajęcia: - językowe 4.000 zł brutto - techniczno-plastyczne 5.000 zł brutto - sportowe - 6.000 zł brutto Luty 2027 zajęcia w okresie ferii zimowych – 3.000 zł brutto Od 1.03.2027 do 30.06.2027r. zajęcia: - ekologiczne 5.500 zł brutto - artystyczne 6.500 zł brutto - społeczne 7.000 zł brutto Zakup materiałów w ramach zajęć prowadzonych w cyklu w szczególności na potrzeby organizowanych imprez poświęconych integracji i adaptacji rodzin uczniów cudzoziemskich (np. zakup dekoracji, materiałów papierniczych i biurowych): 3.000 zł brutto Koszt cyklu: 55.000 zł brutto Cykl 4) 1 lipca 2027 r. do 30 czerwca 2028 r.: Zajęcia wakacyjne (1 lipca 2027 r. – 31.08. 2027r.) 16.000 zł brutto Od 01.09.2027 do 31.01.2028 – zajęcia: - językowe 4.000 zł brutto - turystyczno-krajoznawcze 6.000 zł brutto - sportowe - 7.000 zł brutto Luty 2028 zajęcia w okresie ferii zimowych – 5.000 zł brutto Od 1.03.2028 r. do 30.06.2028 r. zajęcia: - ekologiczne 6.000 zł brutto - artystyczne 7.000 zł brutto - społeczne 8.000 zł brutto Zakup materiałów w ramach zajęć prowadzonych w cyklu w szczególności na potrzeby organizowanych imprez poświęconych integracji i adaptacji rodzin uczniów cudzoziemskich (np. zakup dekoracji, materiałów papierniczych i biurowych): 4.000 zł brutto Koszt cyklu: 63.000 zł brutto Cykl 5) 1 lipca 2028 r. do 30 czerwca 2029 r.: Zajęcia wakacyjne (1 lipca 2028 r. – 31.08. 2028r.)

<table>
<tr><td></td><td colspan="6">16.000 zł brutto
Od 01.09.2028 do 31.01.2029 – zajęcia:
- językowe 5.000 zł brutto
- techniczno-plastyczne 6.000 zł brutto
- sportowe - 7.000 zł brutto
Luty 2029 zajęcia w okresie ferii zimowych – 5.000 zł brutto
Od 1.03.2029 do 30.06.2029 r. zajęcia:
- ekologiczne 6.000 zł brutto
- artystyczne 7.000 zł brutto
- społeczne 8.000 zł brutto
Zakup materiałów w ramach zajęć prowadzonych w cyklu w szczególności na potrzeby organizowanych imprez poświęconych integracji i adaptacji rodzin uczniów cudzoziemskich (np. zakup dekoracji, materiałów papierniczych i biurowych): 5.000 zł brutto
Koszt cyklu: 65.000 zł brutto

Cykl 6)
1 lipca 2029 r. do 30 czerwca 2030 r.:
Zajęcia wakacyjne (1 lipca 2029 r. – 31.08. 2029r.)
16.000 zł brutto
Od 01.09.2029 do 31.01.2030 – zajęcia:
- językowe 5.000 zł brutto
- turystyczno-krajoznawcze 8.000 zł brutto
- sportowe - 8.000 zł brutto
Luty 2030 zajęcia w okresie ferii zimowych – 6.000 zł brutto
Od 1.03.2030 do 30.06.2030 r. zajęcia:
- ekologiczne 6.500 zł brutto
- artystyczne 7.500 zł brutto
- społeczne 9.000 zł brutto
Zakup materiałów w ramach zajęć prowadzonych w cyklu w szczególności na potrzeby organizowanych imprez poświęconych integracji i adaptacji rodzin uczniów cudzoziemskich (np. zakup dekoracji, materiałów papierniczych i biurowych): 6.000 zł brutto
Koszt cyklu: 72.000 zł brutto

Cykl 7)
1 lipca 2030 r. do 31 grudnia 2030 r.:
Zajęcia wakacyjne (1 lipca 2030 r. – 31.08. 2030r.)
18.000 zł brutto
Od 01.09.2030 do 31.12.2030 – zajęcia:
- ekologiczne 7.000 zł brutto
- turystyczno-krajoznawcze 9.000 zł brutto
- społeczne 9.000 zł brutto
Koszt cyklu: 43.000 zł brutto</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">402 000</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

6. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Międzypokoleniowe podwórko – Organizacja strefy sportowo – rekreacyjnej na terenie Szkoły Podstawowej nr 4 im. Juliana Tuwima w Sosnowcu			
Podmiot realizujący	wiodący: Szkoła Podstawowa nr 4 im. Juliana Tuwima w Sosnowcu pozostali: Jednostki organizacyjne Miasta Sosnowiec		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2, S3
☒	niska aktywność społeczna		
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	FP1
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
W ramach zadania planuje się przeprowadzić kompleksową modernizację istniejącego małego boiska przy SP 4 i dostosowanie go do potrzeb podwórka międzypokoleniowego.
Powstała przestrzeń w równym stopniu zaspokajać będzie potrzeby mieszkańców najmłodszych, jak i starszych. Projekt będzie miał zatem charakter integracyjny.
Realizowany cel:
Cel szczegółowy 1. Dostosowanie infrastruktury do potrzeb społecznych.
Kierunek 1. Stworzenie miejsc aktywnej rekreacji dla osób w każdym wieku.
Cel szczegółowy 2. Społeczna i zawodowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek 2. Wdrożenie działań na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych i starszych
W podobszarze Centrum występuje deficyt przyjaznych przestrzenni publicznych, które mogą być miejscem spotkań mieszkańców reprezentujących wszystkie grupy wiekowe.

Zakres realizowanych działań:
Przewidywany zakres prac to:
• Montaż urządzeń do niskointensywnego treningu takich, jak: orbitrek, rowerek stacjonarny i ławeczki gimnastyczne,
• Montaż urządzeń dla najmłodszych – huśtawki,
• Montaż stolików do gier planszowych na powietrzu,
• Wykonanie wielofunkcyjnej nawierzchni asfaltowej do dowolnego wykorzystania przez użytkowników,
• Montaż większej liczby ławek, na których będzie można odpocząć,
• Zasadzenie drzew i kwiatów w celu redukcji gazów cieplarnianych i poprawy wizualnej terenu,
• Montaż latarni.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
Rezultat: Zwiększenie powierzchni zmodernizowanych terenów rekreacyjnych, z których mogą korzystać mieszkańcy miasta.
Sposób oceny: Protokół odbioru robót.

Liczba zainstalowanych urządzeń:
a) siłownia zewnętrzna złożonej z 5 podwójnych urządzeń fitness montowanych na pylonie
   - „poręcze + drążek do podciągania”,
   - „wyciąg + krzesło”,
   - „biegacz + orbitrek”,

- „prasa nożna + wioślarz”,
- „surfer + twister”

b) plac zabaw dla dzieci – zestaw sprawnościowy komplet („Plac zabaw sprawnościowy”)
c) stoliki do gier planszowych – 3 szt.
d) ławki – 6 szt.
e) kosz na śmieci – 1 szt.

Zmodernizowana powierzchnia to 250 m^2

<table>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="6">2025</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">300 000</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">300 000</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

7. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Zdrowy Przedszkolak			
Podmiot realizujący	Przedszkole Miejskie nr 28 w Sosnowcu		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Cel projektu jest wspieranie dzieci i ich rodzin w zakresie profilaktyki prozdrowotnej, zdrowego stylu życia. Obecny tryb życia rodziców i dzieci sprzyja negatywnym zwyczajom, takim jak: codzienny pośpiech, brak podejmowania wspólnej aktywności fizycznej, czy zaniechanie przygotowywania zdrowych posiłków. Niski status socjoekonomiczny wielu rodzin z naszej społeczności również wpływa niekorzystnie na zdrowy rozwój dzieci. Przejawia się to u dzieci, w zależności od indywidualnych cech dziecka, m.in. nadruchliwością, rozdrażnieniem, apatią, niską odpornością na zachorowania, czy różnego rodzaju stresory.

Zakres realizowanych działań:

1. Realizacja programu z zakresu edukacji zdrowotnej „Zdrowy Przedszkolak" opracowanego przez zespół nauczycieli Przedszkola Miejskiego nr 28 w Sosnowcu. Program zawiera takie działania, jak m.in. organizowanie: konkursów, zawodów sportowych, spotkań ze specjalistami, wydarzeń (artystycznych, rozrywkowych, integracyjnych).

2. Przekazywanie każdemu dziecku paczki owoców i soku (raz na miesiąc)

3. Organizacja grupowych zajęć gimnastyki korekcyjnej z fizjoterapeutą dla każdego dziecka (2 zajęcia/tydzień)

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Rezultaty dla rodziców:

-90 % rodziców zna rolę aktywności fizycznej w rozwoju dziecka;

-70% rodziców zna sposoby i formy rozwijania aktywności fizycznej;

-80 % rodziców korzysta z aktywnych form wypoczynku i rekreacji;

-80 % rodziców potrafi wypoczywać i bawić się razem z dzieckiem

-90 % rodziców rozumie, że właściwe i dopasowane do wieku dziecka ćwiczenia ruchowe są istotne także z punktu widzenia profilaktyki różnych chorób;

-90 % rodziców wdraża dzieci do właściwych nawyków żywieniowych;

-90 % rodziców aktywnie uczestniczy w przedsięwzięciach przedszkolnych promujących zdrowe odżywianie;

- 80% rodziców zna zasady zdrowego odżywiania;

- 90 % rodziców rozumie, że właściwa i dopasowana do wieku dziecka dieta jest istotna także z punktu widzenia profilaktyki różnych chorób;

-70% rodziców przestrzega prawidłowych zasad żywieniowych;

-90 % rodziców stara się ograniczać podawanie słodyczy, słonych przekąsek, napojów gazowanych swoim dzieciom;

-90 % rodziców rozumie, że właściwa i dopasowana do wieku dziecka dieta jest istotna w przeciwdziałaniu otyłości.

Sposób oceny rezultatów:

Przeprowadzenie ewaluacji po zakończonym okresie realizacji projektu poprzez wykorzystanie kwestionariuszy ankiet

Rezultaty dla dzieci:
-80 % dzieci stara się przyjmować prawidłową postawę ciała;
-90 % dzieci chętnie chodzi na spacery;
-80 % dzieci rozumie zasady współdziałania w grupie lub zespole;
- 70 % dzieci przestrzega zasad obowiązujących w zabawach i grach ruchowych;
-80 % dzieci potrafi szybko i sprawnie ustawiać się lub zajmować określone pozycje wyjściowe do ćwiczeń;
-80 % dzieci potrafi właściwie reagować na polecenia nauczyciela;
-80 % dzieci zna zasady sportowej rywalizacji;
-70 % dzieci zna korzyści dla zdrowia płynące z częstego przebywania na świeżym powietrzu;
-70 % dzieci rozumie znaczenie świeżego powietrza dla zdrowia w różnych porach roku;
-60 % dzieci potrafi zorganizować zabawy i gry terenowe w przedszkolu i po zajęciach;
-80 % dzieci rozumie znaczenie potrzeby aktywnego wypoczynku;
-90 % dzieci poznaje możliwości swojego ciała;
- 70 % dzieci potrafi powiązać ruch z muzyką;
-70 % dzieci wyrabia swobodę i płynność ruchów;
- 90 % dzieci odczuwa potrzebę uczestniczenia w zabawach ruchowych;
-90 % dzieci odczuwa radość z podejmowanego wysiłku fizycznego;
-80% dzieci potrafi odczytać sygnały wysyłane przez uczestników zabawy;
-80 % dzieci starannie i prawidłowo wykonuje zalecane ćwiczenia;
-80 % dzieci potrafi przyjmować prawidłową postawę w marszu, chodzie, biegu;
-70 % dzieci potrafi w ćwiczeniach wykorzystać różne przybory gimnastyczne, w tym przybory niekonwencjonalne;
-80% dzieci potrafi wymienić produkty „zdrowe” dla organizmu;
-80 % dzieci wie, że słodycze, słone przekąski, napoje gazowane szkodzą zdrowiu;
-80 % dzieci wie, że należy pić wodę mineralną i dostarczać organizmowi odpowiednią ilość płynów;
- 70 % dzieci pije wodę mineralną i dostarcza organizmowi odpowiednią ilość płynów;
-70 % dzieci rozumie, czym jest „Piramida Zdrowego Żywienia”, dlaczego ma kształt piramidy;
-80 % dzieci wie, jak jedzenie wpływa na codzienne funkcjonowanie organizmu („zdrowe” na energię do biegania, chęć zabawy- „niezdrowe”- na zmęczenie i wygląd).
-70 % dzieci zapamiętuje piętra piramidy i ich zawartość;
-80 % dzieci wymienia zdrowe produkty: owoce, warzywa, produkty mleczne, ryby, ciemne pieczywo;
- 80 % dzieci wie, co należy jeść, aby być zdrowym;
- 80 % dzieci rozumie potrzebę mycia owoców i warzyw przed jedzeniem;
- 70 % dzieci potrafi wymienić podstawowe produkty spożywcze i dokonać ich podziału;
- 90 % dzieci przygotowuje sałatkę owocową lub warzywną z pomocą dorosłych;
- 80 % dzieci planuje własne posiłki z pomocą dorosłych;
- 80% dzieci, wie o konieczności spożywania surowych warzyw i owoców jako źródła witamin;
-70% dzieci przezwycięża niechęć do niektórych potraw;
-90% dzieci zna umiar w jedzeniu (nie objada się);
- 90% dzieci wspólnie z nauczycielem dba o posadzone rośliny;
-90 %dzieci chętnie uczestniczy w przedsięwzięciach przedszkolnych promujących zdrowe odżywianie;
-70 % dzieci prawidłowo posługuje się sztućcami;
-90% dzieci pamięta o myciu rąk przed posiłkami i po wyjściu z toalety;
-80 % dzieci potrafi odstawić pusty talerz i kubek;
-80 % dzieci dba o estetykę stolika, przy którym spożywa posiłek.
Sposób oceny rezultatów:

<table>
<tr><td colspan="6">Przeprowadzenie obserwacji dzieci, po zakończonym okresie realizacji projektu, przez nauczycieli i zanotowanie wyników obserwacji na przygotowanym arkuszu

Szacunek wymiaru odpowiednio:
- Liczba dzieci korzystającej ze wsparcia: ok. 110/rok
- Liczba godzin zajęć – 5h/tygodniowo</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="5">2026-2030 wydarzenie będzie miało charakter cykliczny</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="5">Razem: 391 314
67450 zł - 2026
72190 zł - 2027
77896 zł - 2028
84536 zł - 2029
89 242 zł - 2030</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE: ☒</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">291 314</td><td>100 000</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td>☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td>☒ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td>☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td>☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

8. KARTA PROJEKTU

Nazwa: My zdrowe dzieciaki - kreatywni i aktywni

Podmiot realizujący	Przedszkole Miejskie nr 56 z Oddziałem Specjalnym

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum
Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo
Uzasadnienie: Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich. Część z nich ze względu na ich specyfikę i oryginalność miejsc ma się odbywać poza obszarem Przedszkola Miejskiego nr 56. Przewidziano m.in. udział w olimpiadach i zawodach sportowych w innych placówkach oświatowych, wycieczki i spacery do miejsc pamięci narodowej na terenie Sosnowca, spotkanie z pensjonariuszami Domu Pomocy Społecznej przy ul. Jagiellońskiej. Wykraczają one poza granicę obszaru rewitalizacji, ale cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji. Celem takiego działania jest chęć pokazania dzieciom z Centrum innych atrakcyjnych części miasta, co ma zaszczepić wśród najmłodszych tożsamość miejską. Spotkanie z seniorami z DPS ma na celu wzmocnienie więzi międzypokoleniowych. Udział w zawodach ma na celu kreowanie relacji społecznych pomiędzy dziećmi z obszarów rewitalizowanych, jak i z poza nich. Przeprowadzanie tych działań na obszarze rewitalizacji jest niemożliwe ze względu na brak tego typu obiektów i instytucji w obszarze rewitalizacji.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2, S3
☒	niska aktywność społeczna		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
- poszerzanie wiadomości dzieci na temat wychowania zdrowotnego,
- wyrabianie prawidłowych nawyków prozdrowotnych oraz wdrażanie do aktywności fizycznej,
- propagowanie zdrowego stylu życia samodzielnego i kreatywnego przedszkolaka,
- kształtowanie postawy patriotycznej i obywatelskiej we współpracy ze środowiskiem lokalnym,
- aktywizacja mieszkańców do współdziałania i współpracy z przedszkolem,
- podniesienie kompetencji społecznych.

Realizacja działań w ramach projektu: „My zdrowe dzieciaki- kreatywni i aktywni" ma na celu poprawę współpracy z mieszkańcami oraz środowiskiem lokalnym, rozwijanie u dzieci umiejętności pracy w grupie oraz kreatywnego myślenia, poprawę kondycji i sprawności fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym, podtrzymanie więzi międzypokoleniowych oraz wdrażanie dzieci do przestrzegania zasad zdrowego stylu życia.

Zakres realizowanych działań:
1.Udział dzieci i realizacja działań w ramach Klubu Zdrowego Przedszkolaka :
- Moduł I – Wirusoochrona,
- Moduł II - Szczepienia – profilaktyka chorób zakaźnych,
- Moduł III - Bezpiecznie korzystanie ze słońca,
- Moduł IV - Profilaktyka chorób odkleszczowych,
- Moduł V - programu edukacji antytytoniowej pt. „Czyste powietrze wokół nas",
- Moduł VI - ekologiczny program dla przedszkoli pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne".
- przedstawienie dzieciom prezentacji multimedialnych dotyczących każdego modułu oraz przeprowadzenie zajęć o wyszczególnionej tematyce- wykonanie prac plastycznych.

2. Zaproszenie rodziców lub inne osoby, wykonujące zawody związane z profilaktyką prozdrowotną np. stomatolog, farmaceuta, pielęgniarka, lekarz w ramach realizacji Programu preorientacji zawodowej: „W ŚWIECIE ZAWODÓW":
- przeprowadzenie pogadanki z dziećmi na temat wykonywanej pracy oraz wyjaśnienie dzieciom istoty profilaktyki prozdrowotnej i zasad zdrowego odżywiania i stylu życia.
- wycieczka do apteki- zwiedzanie, poznanie specyfiki zawodu farmaceuty.

3. Prowadzenie zajęć dydaktycznych (także praktycznych) o tematyce związanej ze zdrowym odżywianiem i zdrowym stylem życia:
- wykonanie sałatek i soków owocowych i warzywnych,
- codzienne spożywanie w przedszkolu świeżych owoców i warzyw.

4. Realizacja działań w ramach priorytetu edukacyjnego: „Więcej ruchu dla maluchów"- wytworzenie u przedszkolaków zainteresowania i potrzeby regularnej aktywności ruchowej:
- uczestnictwo w Olimpiadach i zawodach sportowych:
  - V Integracyjne Zawody Bocci organizowane przez Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi w Sosnowcu,
  - Olimpiada Mikołajkowa w SP nr 4 w Sosnowcu
  - XX Sosnowiecka Olimpiada Sportowa dla Dzieci i Młodzieży z Niepełnosprawnością w Sosnowcu.
- prowadzenie zajęć w każdej grupie wiekowej dostosowanych do możliwości psychofizycznych dzieci z zastosowaniem różnorodnych form aktywności ruchowej oraz dostępnych przyborów i sprzętu sportowego.

5. Zorganizowanie uroczystości o tematyce patriotycznej z okazji Dnia Niepodległości, Konstytucji 3- go Maja, Dzień Flagi oraz aktywny udział wszystkich przedszkolaków.

6. Udział dzieci w akcjach ogólnopolskich: „Szkoła Pamięta", „Szkoła Do Hymnu".

7. „Dumni z Polski, dumni z Sosnowca" – zapoznanie dzieci z historią, zabytkami oraz ciekawymi miejscami różnych miast, w szczególności Sosnowca. Seria wycieczek i spacerów po najbliższej okolicy.

8. Zorganizowanie uroczystości przedszkolnych z udziałem rodziców, dzieci oraz innych członków rodzin: Spotkanie wigilijne, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Ojca.

9. Zorganizowanie Festynu z okazji Dnia Rodziny na terenie ogrodu przedszkolnego mającego na celu rozwijanie współpracy z rodzicami, a także integrację społeczności lokalnej.
- aktywizowanie rodziców do współorganizowania festynu,
- poszukiwanie sponsorów.

10. Spotkania dzieci z pensjonariuszami Domu Pomocy Społecznej przy ul. Jagiellońskiej w Sosnowcu wzmacniająca więzi międzypokoleniowe oraz współpracę ze środowiskiem lokalnym.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
1.Nabycie przez dzieci odpowiednich nawyków prozdrowotnych (zdrowe odżywianie, aktywne spędzanie czasu):
- zajęcia dydaktyczne o tematyce prozdrowotnej (zapisy w dzienniku, sprawozdanie z realizacji Klubu Zdrowego Przedszkolaka, materiał zdjęciowy) - **5 zajęć dydaktycznych realizowanych w ciągu 1 tygodnia.**
Liczba dzieci objętych wsparciem- 105

2. Poprawa kondycji i sprawności fizycznej:
- olimpiady i zawody sportowe, w których dzieci wzięły udział (dyplomy, podziękowania, materiał zdjęciowy)- **4 olimpiady lub zawody sportowe w ciągu roku szkolnego.**

Liczba dzieci objętych wsparciem- 25

3. Poznanie zawodów związanych z profilaktyką prozdrowotną, utwierdzenie dzieci, jak ważne jest przestrzeganie zasad zdrowego stylu życia (podziękowania dla zaproszonych gości- przedstawicieli zawodów, zapisy w dzienniku, materiał zdjęciowy)- **3 spotkania w ciągu roku szkolnego.**
Liczba dzieci objętych wsparciem- 105

4. Wykształcenie u wychowanków przedszkola postaw patriotycznych:
- uroczystości (zapisy w dzienniku, scenariusze uroczystości, materiał zdjęciowy)- **2 uroczystości w ciągu roku szkolnego**
- akcje (dyplomy, materiał zdjęciowy)- **2 akcje w ciągu roku szkolnego**
- zajęcia dydaktyczne (zapisy w dzienniku)- **1 zajęcie w miesiącu.**
Liczba dzieci objętych wsparciem- 105

5. Zaktywizowanie rodziców i mieszkańców do udziału we wspólnych uroczystościach i imprezach organizowanych na terenie przedszkola:
- uroczystości i imprez (scenariusze uroczystości, zapisy w dzienniku, podziękowania dla rodziców i sponsorów, materiał zdjęciowy)- **1 festyn dla rodziców i mieszkańców w ciągu roku szkolnego, 3 uroczystości dla rodziców w ciągu roku szkolnego.**
Liczba dzieci objętych wsparciem- 105

6. Wykształcenie u dzieci postaw obywatelskich m.in.: poprzez wzmocnienie więzi międzypokoleniowych:
- ilość spotkań z pensjonariuszami Domu Pomocy Społecznej w Sosnowcu (podziękowania, zapisy w dzienniku, materiał zdjęciowy) - **3 spotkania w ciągu roku szkolnego.**
Liczba dzieci objętych wsparciem- 25

<table>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="6">2025-2030</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">55 000</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">55 000</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

9. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Zdrowo i aktywnie			
Podmiot realizujący	Przedszkole Miejskie nr 12		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich. Część z nich ze względu na swą specyfikę i oryginalność miejsc ma się odbyć poza obszarem Przedszkola Miejskiego nr 12. Przewidziano m.in. udział w olimpiadach, konkursach i zawodach sportowych, wizyty w siedzibie Państwowej Straży Pożarnej w Sosnowcu czy w Wojewódzkim Ośrodku Ruchu Drogowego. Działania te wykraczają one poza granicę obszaru rewitalizacji, ale cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji. Celem wyjścia poza obszar rewitalizacji jest osiągniecie zakładanych efektów projektu w postaci wypracowania umiejętności bezpiecznego zachowania i radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Udział w zawodach ma na celu kreowanie relacji społecznych pomiędzy dziećmi z obszarów rewitalizowanych, jak i z poza nich. Przeprowadzanie tych działań na obszarze rewitalizacji jest niemożliwe ze względu na brak tego typu instytucji w obszarze rewitalizacji.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2
☒	niska aktywność społeczna		
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Celem jest edukacja dziecka przedszkolnego w zakresie zdrowego stylu życia oraz przygotowanie dzieci do dokonywania wyborów służących ich zdrowiu. Zdrowie jest dla człowieka jedną z najwyższych wartości, dlatego też tak istotne jest, aby dbać o nie już od najwcześniejszych lat życia. Dzieci w wieku przedszkolnym mają już wyrobione pewne nawyki higieniczno – zdrowotne, które zostały im wpojone przez rodzinę i przedszkole. Utrwalone wówczas przyzwyczajenia i nawyki decydują o jego późniejszym stylu życia. Dlatego tak ważne jest aby edukacje zdrowotną rozpocząć jak najwcześniej, wspólnie z rodzicami dzieci i środowiskiem lokalnym. Wychodząc z założenia, że zdrowie dziecka jest podstawowym warunkiem pomyślnego procesu wychowawczego konieczne jest zapewnienie dzieciom wszystkich potrzeb zdrowotnych. Najważniejszym zadaniem projektu jest kontrolować stan własnego zdrowia, dbać o nie i pomnażać jego potencjał.			
Zakres realizowanych działań: **1.** Zapewnienie warunków do zaspokojenia naturalnej potrzeby ruchu ▪ Modernizacja ogrodu przedszkolnego: uzupełnienie urządzeń zabawowych na terenie ogrodu przedszkolnego ▪ Udział w zawodach sportowych, olimpiadach, konkursach ▪ Przygotowanie dzieci do udziału w zawodach ▪ Systematyczna organizacja zajęć ruchowych w sali i na powietrzu ▪ Zorganizowanie badań ortopedycznych dzieci ▪ Organizacja na terenie placówki zajęć gimnastyki korekcyjnej ▪ Organizacja zajęć na basenie **2.** Kształtowanie umiejętności zapobiegania i radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Bezpieczeństwo na co dzień. ▪ Przyswojenie przez dzieci zasad ruchu pieszego ▪ Rozpoznawanie podstawowych znaków drogowych i ich znaczenia ▪ Poznanie numerów telefonów alarmowych ▪ Spotkania z policjantem na temat bezpieczeństwa na ulicy i w domu ▪ Zapoznanie dzieci ze sprzętem i wyposażeniem wozów strażackich ▪ Wycieczka do siedziby Państwowej Straży Pożarnej w Sosnowcu			

- Udział dzieci w konkursach dotyczących bezpieczeństwa,

3. Propagujemy zdrowy styl życia
- Wydanie biuletynu informacyjnego - redagowanie artykułów dotyczących propagowania zdrowego stylu życia
- Udział w różnego typu konkursach i akcjach organizowanych przez Miasto oraz nasze przedszkole
- Zdrowo odżywiamy się. Organizacja wycieczki do punktów sprzedaży zdrowej żywności
- Spotkania z lekarzem, pielęgniarką, farmaceutą, SANEPIDEM
- Wycieczka do gabinetu stomatologicznego, apteki

4. Sposoby realizacji propozycji projektu:
- Zakup urządzeń do ogrodu przedszkolnego, ogrodowa ścianka aktywności, linarium, lokomotywa z wagonikami, trampolina, piaskownica, montaż nawierzchni amortyzującej pod wymagane elementy placu zabaw, parasole ogrodowe;
- 1 raz w roku organizacja zawodów sportowych dla dzieci i ich rodzin
- zakup nagród, dyplomów, drobnego sprzętu sportowego, pomocy dydaktycznych
- 1 raz w roku zorganizowanie badań ortopedycznych dla dzieci (wrzesień/październik)
- 2 razy w miesiącu organizacja zajęć na basenie
- 1 raz w tygodniu organizacja zajęć gimnastyki korekcyjnej
- 1 raz w roku wycieczka do Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego
- 1 raz w roku wycieczka do Państwowej Straży Pożarnej w Sosnowcu
- 2 razy w roku udział w konkursach dotyczących bezpieczeństwa
- 2 razy w roku udział w konkursach dotyczących propagowania zdrowego stylu życia
- 1 raz na kwartał wydanie biuletynu informacyjnego

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- Stworzenie warunków sprzyjających zdrowiu i prawidłowemu rozwojowi psychofizycznemu dzieci
- Wykształcenie prawidłowych nawyków i przyzwyczajeń higieniczno – zdrowotnych
- Przyswojenie i przestrzeganie zasad bezpieczeństwa w przedszkolu i poza nim
- Wykształcenie nawyku korzystania z różnych form aktywności ruchowej
- Liczba dzieci objętych wsparciem: 600

Okres realizacji	2025-2030		
Szacowana wartość [zł]	100 000 (kwota na 1 rok realizacji projektu) Razem 600.000		
Źródła finasowania	Środki prywatne: ☐	Krajowe środki publiczne ☒	Publiczne środki UE: ☒
Szacowana wartość [zł]		450 000	150 000
	☐ podmiotów gospodarczych	☐ budżet miasta	☐ Fundusz Spójności
	☐ fundacji, stowarzyszeń	☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych	☒ Europejski Fundusz Społeczny
			☐ EFRR
	☐ osób fizycznych	☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych	☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji

10. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Lotny Teatr w cyberprzestrzeni zdrowia

Podmiot realizujący	wiodący: Szkoła Podstawowa nr 8 im. Karola Wojtyły w Sosnowcu pozostali: Stow. Campania Teatralna Genesis-Europejskie Centrum Kultury i Edukacji, Instytut teatru i dramatu, Wydział Zdrowia miasta Sosnowiec, Poradnia Zdrowia Psychicznego, Teatr Zagłębia, Centrum Sztuki Zamek Sielecki, Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Teatr Śląski, Teatr Lalki i Aktora Ateneum w Katowicach.

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Pd.
Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo
Uzasadnienie: Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich. Organizacja niektórych wydarzeń takich, jak konferencja, czy warsztaty może wymagać skorzystania z sal lub obiektów poza obszarem rewitalizacji. Część działań ze względu na swą specyfikę może odbywać się z wykorzystaniem zaplecza infrastrukturalnego partnerów projektu. Działania te wykraczają poza granicę obszaru rewitalizacji, ale cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji. Celem wyjścia poza obszar rewitalizacji jest osiągniecie zakładanych efektów projektu.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2
☒	poprawa kondycji zdrowia psychicznego		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Celem ogólnym jest włączenie społeczności szkolnej oraz ich rodzin w dzielnicy Centrum Pd. w działania dotyczące poprawy zdrowia psychicznego poprzez działania z zakresu sztuki, sztuk performatywnych, pomocy psychologicznej, psychiatrycznej w zakresie wspólnych działań, dialogu i współpracy w formule oddolnej inicjatywy Szkoły Podstawowej nr 8 w Sosnowcu oraz Artystów, terapeutów, socjoterapeutów, pedagogów specjalnych na rzecz wspierania realizacji programu rewitalizacji Gminy Sosnowiec. To nie ICH PROBLEM to NASZ WSPÓLNY PROBLEM.

Obecnie podstawowym problemem nauczycieli, pedagogów, rodziców dzieci i młodzieży zarówno w szkole, jak i w otaczającym ich środowisku po okresie pandemii, to pogłębiający się kryzys zdrowia psychicznego, a co za tym idzie nieradzenie sobie z agresją, uczuciami, emocjami co skutkuje zagrożeniami niedostosowaniem społecznym. Wzmożona agresja dzieci, uzależnienia od telefonów, komputera, brak alternatywnych ośrodków ukierunkowanych na pomoc dla dzieci i ich rodzin w zakresie zdrowia psychicznego. Brak oferty pomocy dedykowanej dla dzieci i rodziców ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi np. w spektrum autyzmu(ASD), dla dzieci z rodzin z niebieską kartą.

Wobec tych osób, można przyjąć formę wsparcia społecznego w postaci afektywnej, mentalnej, instruktażowej lub rzeczowej. Helena Sęk (2001) definiuje wsparcie społeczne jako rodzaj interakcji charakteryzującej się dążeniem do rozwiązania problemu, przezwyciężenia trudności, reorganizacji zakłóconej relacji z otoczeniem i podtrzymania emocjonalnego. O wsparciu decyduje jakość interakcji, która umożliwia łagodniejszy odbiór trudności dzięki towarzyszeniu, tworzeniu poczucia przynależności i bezpieczeństwa oraz nadziei na rozwiązanie problemu. Wsparcie instrumentalne obejmuje udzielanie pomocy dzięki wskazywaniu konkretnych działań zaradczych lub ich modelowaniu [patrz projekt PANELE Z PSYCHOLOGAMI, TERAPEUTAMI, PEDAGOGAMI].

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na możliwość stymulowania rozwoju dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami oraz ich rodziców z wykorzystaniem na przykład arteterapii, aktywizacji zawodowej oraz działań skierowanych na sferę psychiczną (wizualizacje, medytacje i relaksacje w odniesieniu nasz projekt PANELE KOLORÓW). Innym rodzajem pomocy jest też wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego, polegające na odwołaniu się w sytuacji krytycznej do sfery sensu życia. O skuteczności pomocy osobom (…) decyduje odpowiedniość między oczekiwanym, a uzyskanym wsparciem.

Sęk H. (2001). Największe bogactwo i dobro dla bliźniego to oddziaływanie sztuką.
Sek H. (2001). O wieloznacznych funkcjach wsparcia społecznego. W: L. Cierpiałkowska, H. Sek. (red.). Psychologia kliniczna i psychologia zdrowia.
Janiszewska-Niescioruk Z. (2003). Samoocena a społeczna integracja w lokalnym środowisku młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia Pedagogica Universitatis Stetinensis, 4, 115–128.

Zakres realizowanych działań:

Warsztaty interdyscyplinarne trwające 3 miesiące połączone z majową prezentacją i jednodniowymi warsztatami ze specjalistami.

Fiolet
Warsztaty artystyczne dla Rodziców
Warsztaty psychoedukacyjne dla Rodziców
Warsztaty artystyczne dla dzieci, młodzieży
Warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży

Warsztaty uliczne - Teatr Moreno
Warsztaty - Treningi umiejętności społecznych dla dzieci
Warsztaty - Treningi umiejętności społecznych dla rodziców

POTRAFIĘ panel kreatywności (proste techniki animacji filmowej)
Reżyser filmów animowanych będzie pracował nad krótkimi prostymi formami , które potem będą prezentowane publiczne.
Warsztaty filmów animowanych

WYPOWIADAM SIĘ panel ciała
(techniki taneczne, formy teatru tańca, gest psychologiczny)
Choreograf będzie pracował nad uruchomieniem emocji takich, jak: złość, agresja, radość. Wypowiedzi poprzez formy taneczne, prezentowane na koniec projektu.

BARIERY panel społeczny (zdobywanie umiejętności społecznych)
Pedagog odwiedza instytucje publiczne w tym urzędy, instytucje kultury wspólnie z uczestnikami projektu.

KATHARSIS panel psychoedukacji i komunikacji interpersonalnej
panel komunikacji werbalnej i pozawerbalnej (logopedia artystyczna)
Aktorzy i Arteterapeuci będą pracowali nad artykulacją, słowem i prezentacją.
Warsztaty dykcji, impostacji (logopedia artystyczna) - pokonywanie lęków, agresji
Spektakl A. Głowackiego „Kopciuch”
Warsztaty sztuk performatywnych dla młodych Sosnowiczan.
Strona na Facebooku, strona projektu, strona SP nr 8
Portale społecznościowe, TVS
Prezentacja w maju działań artystycznych i pokaz PWST WYDZIAŁU TAŃCA w BYTOMIU
MARSZ TOLERANCJI
Spektakle młodych Artystów mających korzenie w Sosnowcu, udział wybitnych twórców, pedagogów z Instytutu Pedagogiki Akademii Humanitas w Sosnowcu, Instytutu teatru i dramatu Uniwersytetu Śląskiego.

Utworzenie punktu w Szkole Podstawowej nr 8 z zakresu psychoedukacji.

Konferencja 2025, Organizacja SP nr 8 pt.: „Dokąd zmierzasz polska szkoło… „ Prezentacje aby wzbudzić zainteresowanie mieszkańców i przybliżyć problem projektu pilotażowego.

Zagłębiowska Konferencja 2025 r. Międzynarodowy Dzień Autyzmu

BIAŁE NAMIOTY
Warsztaty konsultacyjne dla rodziców i ich dzieci z pedagogami, socjoterapeutami, terapeutami, kuratorami społecznymi z psychologami i psychiatrami dziecięcymi.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

1. Rezultaty twarde to: przeszkolenie 50 osób (certyfikaty), przeprowadzenie 100 godzin warsztatów, zorganizowanie 2 konferencji. Materialne efekty projektu – wydanie publikacji z konferencji, materiały szkoleniowe dla nauczycieli, terapeutów, rodziców, pomoce dydaktyczne - lalki teatralne, zrealizowane filmy.

2. Regularne comiesięczne warsztaty dla rodziców i opiekunów prawnych na terenie SP nr 8 prowadzone przez specjalistów psychologów, socjoterapeutów, pedagogów specjalnych we współpracy z wydziałem zdrowia UM Sosnowiec.

Potwierdzenie: listy obecności, dokumentacja zajęć, przygotowany program wsparcia i program działań na rzecz uczestników.

3. Nadrzędny cel a jednocześnie rezultat to świadome uczestniczenie w życiu społecznym i kulturalnym Gminy Sosnowiec, indywidualny odbiór sztuki.

4. Rezultaty jakościowe; czynne i aktywne uczestnictwo w zajęciach - działaniach artystycznych poprzez etiudy, mini spektakle, realizacje prostych lalek, wystawę prac.

5. Rezultaty miękkie kondycja zdrowia psychicznego - zmiana postaw
- radzenia sobie ze stresem, z trudnymi sytuacjami, z wyrażaniem emocji po nauczaniu zdalnym;
- swobodne posługiwanie się środkami wyrazu artystycznego;
- kształtowanie u dzieci i młodzieży, opiekunów, rodziców postaw społecznych, kreatywności, samodzielności, sprawczości;
- przygotowanie uczestników do aktywnego uczestnictwa w życiu poprzez komunikację w społeczeństwie.

6. Rezultat jakościowy zmiana postaw poprzez cele terapeutyczne:
- stymulacja rozwoju psychoruchowego, potwierdzenie lub korekta diagnozy;
- zachęcanie do aktywności twórczej i mimetyczności na terenie gminy Sosnowiec;
- zmiana nieprawidłowych zachowań psychofizycznych;
- poprawa samopoczucia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, pozytywne wzmocnienia własnej wartości.

Rezultaty miękkie i wskaźniki jakościowe:
7. Zwiększenie wiedzy aktywnych społecznie mieszkańców Gminy o problemach społecznych 500 osób.
8. Wzrost autorytetu i możliwości jednostki edukacyjnej, organizacji pozarządowej, instytucji publicznych w zakresie realizacji zadań społecznych.
9. Zwiększenie motywacji do wprowadzenia zmian i poczucia odpowiedzialności za własne życie osób objętych wsparciem.

<table>
<tr><td colspan="5">Weryfikacja rezultatów: ankiety, wywiady z mieszkańcami i przedstawicielami lokalnych instytucji. Produkty zawarte w panelach.</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="4">2025 z możliwością kontynuacji w następnych latach</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="4">80 000</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne: ☐</td><td colspan="2">Krajowe środki publiczne ☒</td><td>Publiczne środki UE: ☒</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td></td><td colspan="2">50 000</td><td>30 000</td></tr>
<tr><td>☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td>☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td>☒ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td>☐ EFRR</td></tr>
<tr><td>☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td>☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

11. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Przedszkole promujące zdrowie i aktywność ruchową			
Podmiot realizujący	wiodący: Przedszkole Miejskie nr 19 pozostali: Przedszkole Miejskie nr 28		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Pd. Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Celem projektu jest promowanie zdrowia i aktywności ruchowej w naszym przedszkolu.

Edukacja zdrowotna uwzględniająca aktywność fizyczną i rozwój sprawności ruchowej dzieci zajmuje w przedszkolu szczególne miejsce. Ruch jest naturalną potrzebą dziecka, a odpowiednia aktywność ruchowa jest dziecku niezbędna dla zapewnienia prawidłowego rozwoju fizycznego, umysłowego, motorycznego i społecznego.

Aktywność ruchowa jako warunek pozytywnego pojmowania zdrowia jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka, w każdym okresie życia, a szczególnego znaczenia nabiera w dzieciństwie, kiedy jest niezbędna do prawidłowego rozwoju.

Aktywność ruchowa ma korzystny wpływ na szereg właściwości nie tylko fizjologicznych, ale i odpornościowych, adaptacyjnych, a także na prawidłowy przebieg szeregu procesów metabolicznych ustroju. W sferze psychicznej i społecznej pomaga uzyskać szereg cech niezbędnych w życiu dorosłego człowieka, takich jak równowaga emocjonalna, odporność na stresy, umiejętność psychicznej adaptacji do zmieniających się warunków. Kształtuje ponadto poczucie odpowiedzialności, zdyscyplinowania, wytrwałość w pokonywaniu trudności, sprzyja przyswajaniu norm społecznych. Dla dzieci właściwie użyty i dozowany ruch łagodzi przebieg procesów rozwojowych, zwiększa odporność fizjologiczną, koryguje wady postawy i kształtuje pozytywne nawyki ruchowe. Tymczasem kondycja biologiczna i sprawność fizyczna dzieci w wieku przedszkolnym budzi wiele kontrowersji i nie jest dobra. Głównymi przyczynami takiego stanu jest styl życia i niedostateczna aktywność ruchowa, która uważana jest za podstawowy stymulator rozwoju psychosomatycznego i główny czynnik fizycznego oddziaływania. Łączona jest nie tylko z troską o zdrowie ale i sprawnością, z potrzebami wypoczynku, czy odprężenia. Tak więc ruch ma ogromne znaczenie dla rozwoju osobowości człowieka, a istotnym wsparciem rozwoju ruchowego dzieci w wieku przedszkolnym oprócz rodziny powinni być przede wszystkim nauczyciele. Szybki rozwój w okresie wczesnego dzieciństwa jest ogromną szansą edukacyjną dziecka, a także dużym wyzwaniem dla nauczyciela przedszkola. Nauczyciel powinien wspierać przede wszystkim rozwój ruchowy dziecka, ponieważ ruch jest fizjologiczną potrzebą dziecka przedszkolnego i o tym powinni pamiętać jego opiekunowie. W pracy przedszkola rozwijanie sprawności ruchowej następuje głównie poprzez: organizację zabawy, gier ruchowych, zabaw na powietrzu; zabaw w terenie, organizację ćwiczeń porannych dla dzieci, organizację ćwiczeń gimnastycznych. Oprócz zorganizowanych form ruchu, dzieci mają własne, dowolne zabawy ruchowe. Wiek przedszkolny to okres intensywnego rozwoju organizmu dziecka, dlatego u dzieci w tym okresie oraz w pierwszych latach szkolnych obserwuje się wielką potrzebę ruchu i nieraz mówi się o nadruchliwości, a także o konieczności zaspokojenia głodu ruchu dziecka (przyjmuje się, że do zaspokojenia potrzeb dziecka niezbędne jest zapewnienie mu około trzech godzin ruchu dziennie). Dla dzieci z dostrzeżonymi zaburzeniami rozwoju ruchowego należy, w miarę możliwości, organizować zajęcia korekcyjne na terenie przedszkola oraz indywidualizować zadania ruchowe w czasie zajęć gimnastycznych. Głównym celem projektu jest zmniejszenie nierówności w obszarze edukacji przedszkolnej w podobszarze rewitalizacji poprzez zwiększenie uczestnictwa w nim dzieci i uatrakcyjnienie edukacji przedszkolnej, w wyniku zaoferowania przedszkolakom bezpłatnego udziału w dodatkowych zajęciach w okresie trwania

projektu. Urozmaicenie oferty edukacyjnej jest odpowiedzią na potrzeby edukacyjne i rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym.

Zakres realizowanych działań:

Projekt zakłada przede wszystkim organizację dodatkowych zajęć dla dzieci, prowadzonych przez nauczycieli i specjalistów z dziedzin, które obejmuje zakres tematyczny projektu. Zajęcia podzielone zostały w 2 grupy tematyczne. Pierwszą stanowią zajęcia ogólnorozwojowe, których głównym założeniem jest kształtowanie i rozwijanie sprawności ruchowej, umiejętności manualnych i wrażliwości muzycznej przedszkolaków, a także rozwijanie umiejętności kompetencyjnych. Znajdą się wśród nich zajęcia plastyczne, umuzykalniające. Druga grupa to zajęcia korygujące wady rozwojowe tj. wady postawy i wymowy. Wymienione zajęcia prowadzone będą we współpracujących przedszkolach miejskich gminy Sosnowiec, w ilości proporcjonalnej do wielkości przedszkola. Zadaniem mającym na celu promowanie edukacji przedszkolnej, jak również same przedszkola jest organizacja w ramach projektu:

- zajęć sportowych
- zajęć umuzykalniających,
- zajęć tanecznych,
- gimnastyki korekcyjnej,
- zajęć z logopedą.

Warunkiem uczestnictwa dzieci w Projekcie jest wiek dziecka 3-5 lat i 6 lat w przypadku dzieci realizujących w przedszkolu program rocznego przygotowania przedszkolnego. Warunkiem jest także wypełnienie dokumentacji rekrutacyjnej tj.: deklaracji udziału w zajęciach, oświadczenia jednego z rodziców/opiekunów beneficjenta ostatecznego o wyrażenie zgody na przystąpienie do Projektu i oświadczenie jednego z rodziców/opiekunów beneficjenta ostatecznego o wyrażenie zgody na przetwarzanie danych osobowych. Dokumentacja rekrutacyjna i regulamin rekrutacji do projektu „Przedszkole promujące zdrowie i aktywność ruchową" będą dostępne w przedszkolach.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Wszystkie działania podejmowane w ramach projektu zmierzać mają do przygotowania dzieci do płynnego i bezstresowego przejścia ze szczebla edukacji przedszkolnej do szkoły, wykształcenia u dziecka nawyku codziennej aktywności fizycznej, wytworzenia w nim potrzeby aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego, co będzie kontynuowane w dorosłym życiu.

Natomiast rodzicom projekt powinien uzmysłowić, jak ważnym etapem dla prawidłowego rozwoju ich dzieci jest edukacja przedszkolna.

Ewaluacja projektu będzie stanowić ocenę realizacji projektu.

Liczba godzin zajęć: 180 h/rok

Liczba rodzaju zajęć: 5

Liczba dzieci objętych wsparciem: 100

Okres realizacji	2025-2027					
Szacowana wartość [zł]	720 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			500 000		220 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

12. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Winda wolności – biblioteka otwarta na wszystkich			
Podmiot realizujący	Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu Filia nr 7 „Bibliosfera”		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Kalinowa Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zła sytuacja osób starszych	społeczny	S1, S2, S3
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży		
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		
☒	zły stan bezpieczeństwa		
☒	niska aktywność społeczna		
☒	występowanie barier architektonicznych	techniczny	T1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt dotyczy zakupu i montażu platformy pionowej (windy) przy schodach Pawilonu na ul. Kalinowej, prowadzących do budynku Filii nr 7 „Bibliosfera” MBP w Sosnowcu.

W chwili obecnej ogromna grupa czytelników biblioteki ma problem z korzystaniem z jej siedziby, ponieważ wiodą do niej zniszczone i długie schody, które są barierą dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz osób z małymi dziećmi. Schody wiodące do budynku są nie tylko zniszczone, ale również nie posiadają szyn podjazdowych, umożliwiających wjechanie wózkiem dziecięcym lub inwalidzkim. W chwili obecnej zbyt często ma miejsce sytuacja, kiedy to osoba poruszająca się o kulach, na wózku inwalidzkim lub osoba z dzieckiem przewożonym w wózku zmuszona jest pozostać przed budynkiem biblioteki i telefonicznie, prosi pracownika biblioteki o wybór pozycji książkowych i ich dostarczenie. Nie dziwi więc fakt, że osoby te są sfrustrowane taką sytuacją. Biblioteka powinna być miejscem ogólnodostępnym i otwartym na potrzeby osób w różnym wieku, a szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem z powodu swoich ograniczeń, czy niepełnosprawności. Pomimo, że Filia nr 7 doskonale spełnia swoją funkcję i stara się być otwarta na potrzeby wszystkich mieszkańców Sosnowca, nie jest w stanie samodzielnie pokonać bariery jaką stanowi brak wspomnianej platformy. Codziennie przynajmniej kilkoro z jej czytelników nie może przekroczyć progu biblioteki, ponieważ nie pozwala na to obecna sytuacja. Kluczową rzeczą powinno więc być usunięcie wszelkich ograniczeń, które uniemożliwiają jakimkolwiek grupom użytkowników korzystanie z tej placówki.

Powstanie platformy, wiodącej do budynku miałoby więc na celu przełamanie barier architektonicznych, które dla wielu osób są obecnie barierą nie do pokonania.

Zakres realizowanych działań:

- Zakup i montaż platformy pionowej przy Pawilonie na ulicy Kalinowej, prowadzącej do budynku Filii nr 7 „Bibliosfera” MBP w Sosnowcu.
- Efektem montażu platformy będzie przełamanie barier architektonicznych, które obecnie uniemożliwiają wielu użytkownikom Biblioteki korzystanie z jej oferty w wystarczającym stopniu lub nawet pozbawiają ich całkowicie tej możliwości. Rezultaty projektu będą długoterminowe, widoczne na przestrzeni wielu lat.

  Z funkcji jakie zaoferuje platforma skorzysta wielu czytelników Biblioteki, będących w różnym wieku. Będą to: osoby z niepełnosprawnościami ruchowymi (osoby poruszające się o kulach czy na wózkach inwalidzkich), osoby starsze, które z racji wieku mają problemy z poruszaniem się oraz osoby z wózkami dziecięcymi. Osoby te skorzystają z oferty czytelniczej Biblioteki, jak i prowadzonej przez nią szerokiej oferty kulturalnej. Osoby te nie będą czuły się wykluczone z powodu swoich ograniczeń. Spowoduje to niewątpliwie wzrost zainteresowania ofertą Filii nr

7 oraz sprawi, że mieszkańcy osiedla i dzielnicy zaczną być traktowani na równych warunkach. Poprawi to ich samopoczucie i komfort psychiczny.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Zrealizowanie projektu budowy platformy przyniesie korzyści przede wszystkim dla mieszkańców Osiedla przy ulicy Kalinowej. W szczególności grupy mieszkańców zagrożonej wykluczeniem społecznym i kulturalnym. W skład tej grupy wchodzą osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, mające problemy z poruszaniem się, osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. Dzięki realizacji projektu wymienione grupy osób będą mogły w pełni i bez problemów korzystać z oferty czytelniczej oraz kulturalnej biblioteki. Efekty wynikające z projektu będą długotrwałe. Rezultaty będą ukazane w postaci statystyk, prowadzonych przez MBP w Sosnowcu. Już teraz można stwierdzić, że dzięki realizacji projektu, niewątpliwie zwiększy się liczba osób korzystających z usług Filii nr 7. Osoby te będą mogły nareszcie bez ograniczeń skorzystać zarówno z oferty czytelniczej biblioteki, jak i proponowanej przez nią oferty kulturalnej. Filia nr 7 jest bowiem prężnie działającą placówką, oferującą mieszkańcom Osiedla oraz całego Sosnowca wiele ciekawych inicjatyw kulturalnych, takich jak spotkania autorskie, wernisaże wystaw, koncerty oraz różnego rodzaju warsztaty. W chwili obecnej z tej oferty nie może jednak skorzystać, wspomniana, liczna grupa mieszkańców. Dzięki montażowi platformy zwiększy się więc również liczba uczestników wspomnianych wydarzeń kulturalnych.

Okres realizacji	2025-2027					
Szacowana wartość [zł]	216 265					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☐
Szacowana wartość [zł]			216 265			
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

13. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: ”Moja mała Ojczyzna” – projekt edukacyjny, edukacja regionalna.			
Podmiot realizujący	Szkoła Podstawowa nr 36 im. Stanisława Staszica w Sosnowcu		
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Ogólnym celem projektu jest rozwijanie poczucia własnej tożsamości i więzi emocjonalnej z regionem będącym częścią naszej Ojczyzny.

Projekt „Moja mała Ojczyzna” ma za zadanie realizację jednej z podstawowych potrzeb człowieka - potrzeby przynależności. Każde dziecko dorasta w konkretnej rodzinie, środowisku biologicznym i społecznym, a budowanie poczucia tożsamości i więzi opiera się na wiedzy i relacjach interpersonalnych. Wychodząc z założenia, że łatwiej jest wchodzić w życie dziecku o utrwalonym poczuciu przynależności społecznej, narodowej i kulturowej projekt wprowadza do programu nauczania treści regionalne związane z bogatą historią, językiem, tradycją i kulturą naszego regionu.

W nauczaniu zintegrowanym granice między poszczególnymi przedmiotami są płynne, a nawet zacierają się. Program nauczania zintegrowanego dla klas I – III oraz klas IV-VII zawiera problematykę edukacji regionalnej. Opracowany projekt stanowi uzupełnienie obowiązującego programu o treści i elementy dotyczące naszej miejscowości i regionu. Zagadnienia dotyczące rodziny, szkoły, miejscowości powinny zajmować ważne miejsce w procesie kształcenia i wychowania. Zgodnie z programem w pierwszym i drugim etapie kształcenia należy wykształcić poczucie więzi z otoczeniem, świadomość własnych „korzeni” , a także odnajdywanie w dziedzictwie kulturowym w regionie „źródeł wartości”. Utożsamianie się ze swoją „ małą ojczyzną” powinno odbywać się w sposób naturalny, poprzez obserwację, doświadczenia, przeżycia, związki emocjonalne z rodziną, miejscem zamieszkania, szkołą, najbliższą okolicą, regionem, ojczyzną, Europą i światem. Wiedza i umiejętności, które uczeń nabędzie w trakcie realizacji projektu, uświadomią mu potrzeby środowiska oraz ukształtują poczucie przynależności do niego. Projekt zakłada stosowanie różnorodnych metod szczególnie aktywizujących, które przyczynią się do zwiększenia zainteresowania swoim regionem. Będą lekcje w klasie, a także poza szkołą, na wystawach, na wycieczkach, w muzeach oraz zakładam szeroką współpracę z domem rodzinnym.

Szkoła może rozbudzać wyobraźnię dziecka tak, że w dorosłym życiu nie będą mu obce postawy patriotyzmu lokalnego i przywiązanie do swojej małej ojczyzny. Patriotyzmu trzeba i należy uczyć, kształtując go od najmłodszych lat, ponieważ to co człowiek przeżył w dzieciństwie, pozostaje w nim na całe życie.

Umiłowanie przez młodych ziemi rodzinnej, ma bardzo konkretny wymiar, ponieważ za kilkanaście lat to oni będą decydować o polskich losach i wówczas będą umieli mądrze zadbać o Polskę, będącą częścią wspólnej Europy. Wychowani w szacunku do małej i wielkiej ojczyzny nie zagubią swojej polskiej tożsamości.

Zakres realizowanych działań:

1. Poznanie najbliższego środowiska (rodzina, szkoła, dzielnica, miasto).
2. Poznanie historii swojej rodziny (zajęcia przodków, zwyczaje i tradycje rodziny).
3. Zapoznanie z bogactwem naturalnym i kulturowym regionu (zabytki architektoniczne, pomniki przyrody, legendy związane z historią powstania miasta).
4. Kształtowanie postaw patriotycznych - miejsca pamięci narodowej.

5. Poznanie tradycji ludowych regionu - stroje, obrzędy, podania, święta.
6. Kształtowanie postaw tolerancji i otwartości wobec innych.
7. Rozwijanie aktywności twórczej.
8. Integracja ze środowiskiem lokalnym.
9. Kształtowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji.
10. Podniesienie jakości pracy szkoły.

Adresatem projektu są uczniowie klas I-III oraz IV-VIII Szkoły Podstawowej nr 36 w Sosnowcu. Projekt realizowany będzie podczas zajęć lekcyjnych i stanowi uzupełnienie obowiązującego programu o treści i elementy dotyczące naszej miejscowości i regionu.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

1. Utrwalenie wiedzy na temat Małej Ojczyzny czyli regionu w którym mieszkamy.
2. Utrwalenie poczucia przynależności społecznej, narodowej i kulturowej.
3. Wykształcenie poczucia więzi z otoczeniem.
4. Wzmocnienie prawidłowych relacji dziecka z rodziną i szkołą opartych na wzajemnym szacunku.
5. Stworzenie dziecku warunków i sposobności do utożsamiania się z swoją małą ojczyzną.
6. Ewaluacja projektu: praca uczestników będzie dokumentowana w formie zdjęć i wytworów działalności uczniów.

Po zakończeniu projektu dzieci przystąpią do quizu wiedzy o regionie.

Okres realizacji	2025					
Szacowana wartość [zł]	0 - projekt bezkosztowy					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☐	Publiczne środki UE:	☐
Szacowana wartość [zł]						
	☐ podmiotów gospodarczych		☐ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

<table>
<tr><th colspan="8">14. KARTA PROJEKTU</th></tr>
<tr><td colspan="8">Nazwa: Piknik ekologiczny podnoszący świadomość mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów</td></tr>
<tr><td colspan="2">Podmiot realizujący</td><td colspan="6">Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o. o.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE</td></tr>
<tr><td colspan="5">Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:</td><td>Cel</td><td colspan="2">Kierunek działań</td></tr>
<tr><td>☒</td><td colspan="4">niska aktywność społeczna</td><td>społeczny</td><td colspan="2">S1, S2, S3</td></tr>
<tr><td colspan="8">Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Celem corocznych spotkań jest ograniczenie produkcji odpadów oraz poszerzanie wiedzy mieszkańców w zakresie prawidłowego postępowanie z odpadami.
Podnoszenie świadomości ekologicznej w zakresie prawidłowej segregacji odpadów. Pośrednim efektem projektu będzie aktywizacja i integracja lokalnej społeczności.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Zakres realizowanych działań:
Warsztaty dla dzieci, pokazy prawidłowej segregacji odpadów, prelekcje na temat gospodarki odpadami wymiar ekonomiczny i środowiskowy, konkursy ekologiczne, ulotki informacyjne, gadżety ekologiczne.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
Aktywizacja mieszkańców, dbanie o środowisko, większe poziomy odzysku surowców wtórnych.
Liczba osób biorąca udział w pikniku: 100 osób/rok
Liczba osób nagrodzonych za udział w konkursie: 10 osób/rok
Liczba warsztatów i prelekcji: 3 w każdej edycji</td></tr>
<tr><td colspan="2">Okres realizacji</td><td colspan="6">2025-2030</td></tr>
<tr><td colspan="2">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">15 000 x 6 edycji (raz w roku) = 90 000</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Źródła finasowania</td><td colspan="2">Środki prywatne:</td><td>☒</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☐</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2">90 000</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☒ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☐ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

15. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych

Podmiot realizujący	wiodący: Wydział Polityki Społecznej UM Sosnowiec pozostali: Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum, Centrum Pd.
Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo
Uzasadnienie: Projekt zakłada utworzenie mieszkań w ramach programu dla beneficjentów z podobszarów rewitalizacji Centrum i Centrum Pd. Istnieje prawdopodobieństwo, że mieszkania te będą położone poza obszarem rewitalizacji, co będzie determinowane dostępnością zasobów mieszkaniowych.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2
☒	ograniczona dostępność infrastruktury mieszkaniowej	techniczny	T1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt dotyczyć będzie wsparcia dzieci i młodzieży oraz kadr placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie zgodnym z ideą deinstytucjonalizacji. Stwierdzonym problemem jest potrzeba dotarcia do młodzieży z obszaru Centrum i Centrum Pd. oraz pomocy w ich usamodzielnieniu się.

Zakres realizowanych działań:
Wsparcie będzie realizowane w szczególności w zakresie:
a) aktywizacji społecznej, rozwoju potencjałów i zainteresowań, wsparcia psychologicznego, poradnictwa specjalistycznego, w tym diagnozy i terapii zaburzeń;
b) wsparcia w procesie usamodzielniania (wsparcie opiekunów/asystentów usamodzielniania, mentoring, budowanie kręgów wsparcia, mieszkania treningowe i wspierane, „usamodzielnianie na próbę", monitoring losów wychowanków).

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
1. Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej – 20
2. Liczba utworzonych mieszkań w ramach programu - 2

Okres realizacji	2025-2027					
Szacowana wartość [zł]	1 000 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			50 000		950 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

16. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu

Podmiot realizujący	wiodący: Wydział Polityki Społecznej UM oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pozostali: Pałac Schoena, Teatr Zagłębia, Fundacja EPIKUR, Agencja Rozwoju Lokalnego

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Konstantynów, Pogoń Wschód, Centrum, Centrum Pd., Kalinowa, Juliusz

Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo

Uzasadnienie: Projekt obejmuje szeroki katalog działań społecznych, tzw. miękkich, kierowany do mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji. Akcja ta ze względu na swój zakres może częściowo być realizowana poza podobszarami rewitalizacji, szczególnie w sytuacjach, kiedy wiąże się z zachowaniem tożsamości lokalnej i regionalnej oraz budowaniem więzi z historią i dziedzictwem przemysłowym. Podobnie ma się sytuacja w przypadku inicjatyw służących poprawie jakości życia i rozwojowi aktywności społecznej. Działania wykraczają poza granicę obszaru rewitalizacji cały czas będą dedykowane beneficjentom z obszaru rewitalizacji.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	ubóstwo	społeczny	S1, S2, S3
☒	zła sytuacja osób starszych		
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży		
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		
☒	niska aktywność społeczna		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Sosnowiec jako miasto na terenie podregionu sosnowieckiego, został wpisany do objęcia wsparciem w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji. W związku z powyższym, m. in. na terenie wyżej zaznaczonych podobszarów planuje się realizację projektu służącego przeprowadzeniu procesu transformacji w sposób skuteczny i sprawiedliwy na rzecz wszystkich społeczności lokalnych dotkniętych zmianami w obszarze przemysłu ciężkiego, w szczególności górniczego tj. osób zamieszkujących, uczących się lub pracujących na danym obszarze. Działania będą nakierowane przede wszystkim na poziom aktywności społeczności uczestniczących w procesie sprawiedliwej transformacji. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji dotknięci zostali różnymi negatywnymi zmianami spowodowanymi transformacją gospodarczą. Pogorszenie ekonomicznych warunków życia obniżyło poziom aktywności społecznej, destruktywnie wpłynęło także na dobrostan mieszkańców we wszystkich grupach wieku.

Zakres realizowanych działań:

- ✓ inicjatywy lokalne służące poprawie jakości życia, rozwojowi aktywności społecznej i akceptacji dla procesu transformacji i zmiany klimatycznej z wykorzystaniem potencjału lokalnego
- ✓ rozwiązywanie problemów społecznych na danym obszarze, wsparcie grup najbardziej dotkniętych transformacją
- ✓ zachowanie tożsamości lokalnej i regionalnej oraz więzi z historią i dziedzictwem przemysłowym, w tym zachowanie tożsamości społeczności górniczych i zadbanie o ciągłość minionych i przyszłych społeczności ze zwróceniem szczególnej uwagi na ich materialne i niematerialne dziedzictwo górnicze, w tym kulturę
- ✓ działania promujące równowagę między życiem zawodowym a prywatnym, obejmujące opiekę nad dziećmi,
- ✓ rozwijanie lub tworzenie miejsc spotkań służących integracji mieszkańców danego obszaru nazwanych „Klubami Transformacji”,
- ✓ promowanie zdrowego trybu życia, w tym działania o charakterze sportowym, rekreacyjnym, krajoznawczym

- ✓ przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu, działania edukacyjne i świadomościowe z zakresu zielonej gospodarki, ekologii
- ✓ działania na rzecz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w proces transformacji regionu ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet - działania poświęcone budowaniu potencjału kobiet jako lokalnych liderek, działaczek i animatorek

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Liczba inicjatyw lokalnych
W ramach wskaźnika mierzone będą różnorodne formy wsparcia środowisk w postaci zrealizowanych inicjatyw społecznych i/lub dotyczących zachowania tożsamości regionalnej.
W ramach wskaźnika należy wykazać wszystkie inicjatywy oddolne podejmowane przez mieszkańców i zrealizowane w ramach projektu.
Zgłaszana przez uczestników inicjatywa musi wynikać z potrzeb tej społeczności i przyczyniać się do rozwiązywania lokalnych problemów związanych z procesem transformacji, w tym do aktywizacji i integracji środowiska objętego wsparciem oraz promowania dziedzictwa regionalnego czy zachowania tożsamości regionalnej.

Częstotliwość pomiaru
Wskaźnik mierzony po zakończeniu danej inicjatywy

Narzędzia pomiaru
Sprawozdanie zawierające informacje na temat:
- obszaru i zakresu merytorycznego podejmowanych działań i inicjatyw lokalnych,
- przeprowadzonej diagnozy środowiska, problemów, zasobów, potencjału i potrzeb,
- sposobu zgłoszenia inicjatywy przez uczestników (mogą to być zarówno zgłoszenia formalne, np. odbywać się poprzez złożenie do organizatorów wniosku dotyczącego realizacji zadania lub nieformalne, np. wynikać z rozmów z uczestnikami, przeprowadzonych warsztatów, badań, rozeznania potrzeb),
- realizacji zaplanowanych działań,
- liczby uczestników.

Okres realizacji	2025-2026					
Szacowana wartość [zł]	9 442 030,79					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			944 203,08		8 497 827,71	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

17. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Rozwój środowiskowej oferty świadczenia usług przez DPS

Podmiot realizujący	wiodący: Wydział Polityki Społecznej UM Sosnowiec pozostali: Domy Pomocy Społecznej w Sosnowcu

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Konstantynów, Pogoń Wschód, Centrum, Centrum Pd., Kalinowa, Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: Częściowo
Uzasadnienie: Projekt zakłada poszerzenie działalność DPS zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji. Beneficjentami programu będą mieszkańcy wszystkich zamieszkałych podobszarów rewitalizacji. Położenie jednej z dwóch placówek DPS przy ul. Andersa 81 determinuje konieczność realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S2, S3

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Celem projektu jest przekształcenie Domów Pomocy Społecznej działających na terenie miasta w środowiskowe centra opieki, aby umożliwić rozwój pośrednich form wsparcia zapewniających opiekę w domach pomocy społecznej zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji.

Zakres realizowanych działań:
Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji istniejących DPS poprzez ich przekształcenie w środowiskowe centra opieki, które będą świadczyły usługi społeczne również dla osób potrzebujących pomocy w formule środowiskowej.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
1. Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie - 20
2. Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług - 2

Okres realizacji	2025-2027					
Szacowana wartość [zł]	1 000 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			50 000		950 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

18. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Aktywizacja osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sosnowcu

Podmiot realizujący	Powiatowy Urząd Pracy w Sosnowcu

Lokalizacja: siedziba PUP w Sosnowcu z przeznaczaniem dla beneficjentów z zamieszkałych podobszarów rewitalizacji Konstantynów, Pogoń Wschód, Centrum, Centrum Pd., Kalinowa, Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: TAK
Uzasadnienie: Projekt obejmuje szeroki katalog działań wzmacniających rynek pracy i przeciwdziałający bezrobociu. Kierowany jest do mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji. Wyspecjalizowaną jednostką w tym zakresie, a zarazem wnioskodawcą projektu, jest PUP w Sosnowcu. Położony jest on poza obszarem rewitalizacji. Instytucja ta dysponuje rozwiniętą i specjalistyczną infrastrukturą oraz zasobami ludzkimi do jego realizacji w swojej siedzibie (sale, dokumentacja, trenerzy i doradcy zawodowi). Wsparcie udzielane w siedzibie podmiotu, będzie dotyczyć beneficjentów z wszystkich podobszarów rewitalizacji, a pozytywne efekty projektu będą ujawniać się w obszarze rewitalizacji.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	ubóstwo	społeczny	S2
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		
☒	bezrobocie		
☒	niski poziom przedsiębiorczości w grupie osób w wieku produkcyjnym	gospodarczy	G1
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia 334 bezrobotnych mieszkańców i mieszkanek m. Sosnowca (170 kobiet), z których 116 osób (60 kobiet) stanowić będą osoby młode do 30 r.ż. W projekcie będą mogły uczestniczyć osoby pozostające bez pracy, zarejestrowane w PUP Sosnowiec jako bezrobotne, w wieku 18-29 lat oraz osoby po 30 roku życia, należące co najmniej do jednej z grup: po 50 r.ż, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach (do ISCED 3 włącznie).
Zdecydowana większość sosnowieckich bezrobotnych to osoby po 30 roku życia, którym podjęcie pracy utrudniają m.in. niskie kwalifikacje zawodowe, które posiada 76%, zaawansowany wiek powyżej 50 lat – 38% osób oraz niepełnosprawność, która dotyka 8% osób po 30 roku życia. Problemem tej grupy jest również długotrwałe bezrobocie. Blisko połowa osób, które znajdują się w tej grupie pozostaje bezrobotna przez co najmniej 12 m-cy, liczonych w okresie ostatnich 24 m-cy. Osoby młode, w wieku do 30 r.ż. stanowią z kolei 16% wszystkich osób bezrobotnych, a blisko 70% z nich, to kobiety. Ponad 80% osób z tej grupy posiada niskie kwalifikacje, a ponad 60% osób młodych ma staż pracy krótszy niż 5 lat, niepełnosprawni stanowią 3,5%. Proponowane wsparcie pomoże bezrobotnym mieszkańcom miasta zlikwidować posiadane deficyty zawodowe/kompetencyjne i tym samym podnieść przejawianą przez nich wartość na rynku pracy lub zwiększyć potencjał finansowy pozwalający na rozpoczęcie działalności gospodarczej, co przełoży się na ustabilizowanie sytuacji zawodowej Uczestników.

Zakres realizowanych działań:
Dla każdego z UP przedstawienie konkretnej oferty aktywizacji zawodowej poprzedzi analiza umiejętności, predyspozycji i problemów zawodowych. Na tej podstawie PUP realizować będzie usługi i instrumenty rynku pracy, tj.:

- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- staże zawodowe,
- szkolenia zawodowe.

Ponadto każdemu z Uczestników projektu, zostanie udzielone obligatoryjne wsparcie doradcze (poradnictwo zawodowe) oraz kompleksowe, indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie uzyskania odpowiedniego zatrudnienia, zgodnego z ich kwalifikacjami, kompetencjami, w tym identyfikacja potrzeb, diagnozowanie możliwości w zakresie rozwoju zawodowego oraz przygotowanie/modyfikacja

Indywidualnego Planu Działania, na podstawie którego określone zostaną kolejne elementy wsparcia projektowego.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Głównym rezultatem projektu będzie podjęcie zatrudnienia lub otwarcie działalności gospodarczej przez 280 osób zarejestrowanych w PUP S-c (liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu).

Wskaźniki produktu oraz ich zakładane wartości:

- liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie – 334;
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 16 osób;
- liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 34 osoby;
- liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie – 116 osób;
- liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 100 osób;
- liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 200 osób;
- liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie – 6 osób;
- liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu – 280 osób.

Wskaźniki mierzone / monitorowane, w zależności od swojego charakteru, w momencie podpisania przez Uczestnika formularza rekrutacyjnego (przystąpienia do projektu) lub / i w momencie udzielenia formy pomocy. Pomiar wartości wskaźników prowadzony będzie poprzez: weryfikację dokumentów rekrutacyjnych (zawierających m.in. stosowne oświadczenia Kandydatów) oraz danych zawartych w komputerowym rejestrze osób bezrobotnych PUP Sosnowiec; weryfikację dokumentów potwierdzających udzielenie wsparcia bądź udział w formie wsparcia (np. umowa o przyznanie środków finansowych, listy obecności). Rozpoczęcie pracy, jak również założenie działalności gospodarczej przez Uczestników, monitorowane będzie na podstawie dokumentów potwierdzających zatrudnienie (umów), raportów ZUS, danych z CEiDG.

Okres realizacji	2025-2026					
Szacowana wartość [zł]	9 653 780,18					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			1 448 067,01		8 205 713,17	
	☐ podmiotów gospodarczych		☐ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☒ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

<table>
<tr><th colspan="8">19. KARTA PROJEKTU</th></tr>
<tr><td colspan="8">Nazwa: Bezpieczne centrum</td></tr>
<tr><td colspan="2">Podmiot realizujący</td><td colspan="6">wiodący: Gmina Sosnowiec
pozostali: Policja, SM, MOPS</td></tr>
<tr><td colspan="8">Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE</td></tr>
<tr><td colspan="5">Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:</td><td colspan="2">Cel</td><td>Kierunek działań</td></tr>
<tr><td>☒</td><td colspan="4">zły stan bezpieczeństwa</td><td colspan="2">społeczny</td><td>S2</td></tr>
<tr><td colspan="8">Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Poprawa bezpieczeństwa w centrum miasta. Efektem ma być przyjazna i bezpieczna przestrzeń zachęcająca do aktywności. Aktualnie w centrum występuje wiele patologicznych zachowań, przez co poczucie bezpieczeństwa jest zaburzone. Problem jednoznacznie potwierdzają statystyki Policji i Straży Miejskiej.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Zakres realizowanych działań:
Zwiększona liczba patroli Policji i SM, dodatkowe punkty monitoringu miejskiego.
Ograniczenie zdarzeń związanych z nadużywaniem alkoholu i wandalizmem w centrum.
Ograniczenie zjawiska bezdomności.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
Wzrost poczucia bezpieczeństwa w centrum.
Liczba dodatkowych patroli.
Reedukacja liczby negatywnych zdarzeń o 50% do 2030 roku.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Okres realizacji</td><td colspan="6">2025-2030</td></tr>
<tr><td colspan="2">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">2 500 000</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="5">Źródła finasowania</td><td colspan="2">Środki prywatne: ☐</td><td colspan="2">Krajowe środki publiczne ☒</td><td colspan="2">Publiczne środki UE: ☐</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2">2 500 000</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☒ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

20. KARTA PROJEKTU						
Nazwa: Zielony archipelag						
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sosnowcu					
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum i Centrum Pd. Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE						
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań			
☒	zła sytuacja osób starszych	społeczny	S2, S3			
☒	zły stan bezpieczeństwa					
☒	niska aktywność społeczna					
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)	środowiskowy	Śr1			
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno-funkcjonalny	PF1			
☒	zła jakość przestrzenni publicznej					
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Projekt zakłada utworzenie niewielkich, chronionych zielonych skwerów z miejscami do odpoczynku, na obszarach zaniedbanych i niezagospodarowanych w przestrzenni śródmiejskiej. Działanie zakłada trzy cele, odnoszące się do wymiaru społecznego, środowiskowego i przestrzenno-funkcjonalnego. Celem społecznym jest **poprawa warunków życia mieszkańców** centrum w zakresie dostępności do terenów zielonych położonych w najbliższym sąsiedztwie. Nasadzenia oraz miejsca odpoczynku mają sprzyjać inkluzji społecznej i kreacji przestrzenni **kontaktów społecznych**. Novum projektu zakłada monitoring takich miejsc, celem zapewnienia **bezpieczeństwa** osób tam przebywających oraz ochrony samego obszaru przed aktami wandalizmu. Obszary nadzorowane zapewnią wykorzystanie tych miejsc zgodnie z ich przeznaczeniem, chroniąc równocześnie przed ich „kolonizacją" przez osoby nadużywające alkoholu, czy zachowujących się niestosownie. Projekt realizacje cel środowiskowy wpływając **korzystnie na stan środowiska naturalnego**. Czynne biologicznie obszary zielone niwelują niekorzystne efekty miejskiej wyspy ciepła, a także zwiększają absorbcję wody, potrzebną szczególnie podczas intensywnych opadów. Tworzą kameralną, dyskretną przestrzeń wyciszenia, sama zaś zieleń redukuje eskpozycję na uciążliwy hałas. Uporządkowanie niezagospodarzonych, czy zaniedbanych miejsc oraz nadanie im nowych funkcji przyczyni się do **zwiększenia jakości przestrzeni publicznej**. Miejsca dotąd pomijane, mogą stać się atrakcyjnymi wizualnie mikro biegunami życia sąsiedzkiego.						
Zakres realizowanych działań: **Zadanie I - Inwentaryzacja potencjalnych miejsc do zagospodarowania w formie zielonych oaz** Analiza przestrzenna połączona z wizją terenową oraz ustaleniem stosunków własnościowych umożliwianych realizację inwestycji. **Zadanie II – Przeprowadzenie lokalnych konsultacji, włączających mieszkańców w proces planistyczno-decyzyjny** **Zadanie III – Zaprojektowanie obszaru wraz z planowaną liczbą nasadzeń oraz elementami małej architektury** **Zadanie IV – Realizacja wraz z instalacją monitoringu**						
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji: 1. Liczba podobszarów – 2 w obszarze Centrum, 2 w obszarze Centrum Pd. 2. Powierzchnia zagospodarowanych miejsc: ok. 20 arów 3. Liczba zainstalowanych ławeczek – 20 szt. Liczba nowych nasadzeń związanych z adaptacją takich miejsc						
Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	600 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒

Szacowana wartość [zł]		200 000	400 000
	☐ podmiotów gospodarczych	☒ budżet miasta	☐ Fundusz Spójności
	☐ fundacji, stowarzyszeń	☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych	☐ Europejski Fundusz Społeczny
			☒ EFRR
	☐ osób fizycznych	☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych	☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji

21. KARTA PROJEKTU							
Nazwa: Termomodernizacja budynków mieszkalnych							
Podmiot realizujący	Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu						
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum, Centrum Pd. Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE							
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:				Cel		Kierunek działań	
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)			środowiskowy		Śr1	
☒	energetycznie nieefektywne obiekty budowlane			techniczny		T2	
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynku							
Zakres realizowanych działań: Etap 1 – instalacja C.O. Etap 2 – ocieplenie budynku. 1. przy ulicy Targowej 18. 2. przy ul. Piłsudskiego 12. 3. przy ulicy Małachowskiego 30. 4. przy ulicy Dęblińskiej 1. 5. przy ulicy Wspólnej 20. Budowa instalacji centralnego ogrzewania zasilanej z węzła cieplnego Tauron Ciepło. Ocieplenie budynku.							
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji: Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza spowodowane emisją pyłów m.in. z nieekologicznych źródeł ciepła. Poprawa efektywności energetycznej budynków o 25%.							
Okres realizacji	2025-2030						
Szacowana wartość [zł]	20 000 000						
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒	
Szacowana wartość [zł]			4 000 000		16 000 000		
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☒ Fundusz Spójności		
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny		
					☐ EFRR		
	☐ osób fizycznych		☒ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji		

<table>
<tr><th colspan="10">22. KARTA PROJEKTU</th></tr>
<tr><td colspan="10">Nazwa: Budowa mieszkań komunalnych</td></tr>
<tr><td colspan="2">Podmiot realizujący</td><td colspan="8">Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu</td></tr>
<tr><td colspan="10">Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Kalinowa
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE</td></tr>
<tr><td colspan="6">Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:</td><td colspan="2">Cel</td><td colspan="2">Kierunek działań</td></tr>
<tr><td>☒</td><td colspan="5">zła jakość infrastruktury mieszkaniowej</td><td colspan="2">techniczny</td><td colspan="2">T1</td></tr>
<tr><td colspan="10">Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych, odmłodzenie tkanki mieszkaniowej. Zwiększenie dostępności lokali komunalnych dla osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu takich osób oraz poprawa warunków ich życia.</td></tr>
<tr><td colspan="10">Zakres realizowanych działań:
1. Budowa zespołu budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Traugutta i Kalinowej w Sosnowcu.</td></tr>
<tr><td colspan="10">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
1. Uzyskanie 192 nowych lokali mieszkalnych (w tym 32 przystosowanych dla osób z niepełnosprawnościami) przeznaczonych na najem komunalny.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Okres realizacji</td><td colspan="8">2025 – 2030</td></tr>
<tr><td colspan="2">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="8">55 000 000</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Źródła finasowania</td><td colspan="2">Środki prywatne:</td><td>☐</td><td colspan="2">Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td colspan="2">Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td colspan="3">55 000 000</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="3">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="3">☒ budżet miasta</td><td colspan="3">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="3" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="3">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="3">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="3">☐ osób fizycznych</td><td colspan="3">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="3">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="8">23. KARTA PROJEKTU</th></tr>
<tr><td colspan="8">Nazwa: Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w dzielnicy Konstantynów</td></tr>
<tr><td colspan="2">Podmiot realizujący</td><td colspan="6">Sosnowieckie Wodociągi S.A.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Konstantynów
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE</td></tr>
<tr><td colspan="5">Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:</td><td colspan="2">Cel</td><td>Kierunek działań</td></tr>
<tr><td>☒</td><td colspan="4">niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny</td><td colspan="2">przestrzenno-funkcjonalny</td><td>FP2</td></tr>
<tr><td colspan="8">Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Zapewnienie infrastruktury dla ciągłości dostawy wody i odbioru ścieków.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Zakres realizowanych działań:
Budowa sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez wyposażenie obszarów w infrastrukturę techniczną.</td></tr>
<tr><td colspan="8">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez wyposażenie obszarów w infrastrukturę techniczną.
Długość kanalizacji sanitarnej: ok. 2100 mb
Długość kanalizacji deszczowa: ok. 2710 mb
Długość wodociągów: ok. 2000 mb</td></tr>
<tr><td colspan="2">Okres realizacji</td><td colspan="6">2025-2027</td></tr>
<tr><td colspan="2">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">około 20 000 000</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Źródła finasowania</td><td colspan="2">Środki prywatne:</td><td>☒</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE: ☐</td></tr>
<tr><td colspan="2">5 000 000</td><td colspan="2">15 000 000</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☒ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny
☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

24. KARTA PROJEKTU							
Nazwa: Termomodernizacja budynku biurowo-usługowego przy ul. Teatralnej 9							
Podmiot realizujący	Agencja Rozwoju lokalnego S. A.						
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Pd. Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE							
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:				Cel	Kierunek działań		
☒	energetycznie nieefektywne obiekty budowlane			techniczny	T2		
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Zwiększenie efektywności energetycznej budynku. Usunięcie i likwidacja szkodliwego azbestu, z którego wykonana jest elewacja budynku. Poprawa warunków funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność w budynku.							
Zakres realizowanych działań: Budowa nowej elewacji, w tym wykonanie ocieplenia budynku, wymiana stolarki okienno-drzwiowej. Zmiana źródeł ogrzewania na proekologiczne. Montaż instalacji OZE. Modernizacja wyeksploatowanych instalacji.							
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji: Zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego budynku - zmniejszenie zużycia energii **o co najmniej 30% energii pierwotnej**. Likwidacja elewacji z płyt azbestowo cementowych wraz z ich utylizacją. Poprawa estetyki budynku (ocena wizualna). Termomodernizacji podlegać będzie **100% powierzchni budynku – 6142,00 m²**							
Okres realizacji	2025-2026						
Szacowana wartość [zł]	35 000 0000 (środki pozyskane w ramach pożyczki z BGK)						
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☒	Krajowe środki publiczne	☐	Publiczne środki UE:	☐	
Szacowana wartość [zł]	35 000 000						
	☒ podmiotów gospodarczych		☐ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności		
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny		
					☐ EFRR		
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji		

25. KARTA PROJEKTU							
Nazwa: Zagospodarowanie terenu dworca kolejowego Sosnowiec Południowy wraz z placem dworcowym							
Podmiot realizujący	Agencja Rozwoju lokalnego S. A.						
Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Pd. Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE							
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:				Cel		Kierunek działań	
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych			gospodarczy		G2	
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny			przestrzenno-funkcjonalny		PF1	
☒	niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do funkcji obszaru						
☒	ograniczona dostępność transportowa						
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna						
☒	zła jakość przestrzenni publicznej						
☒	energetycznie nieefektywne obiekty budowlane			techniczny		T2	
☒	występowanie barier architektonicznych						
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Zagospodarowanie przestrzeni dawnego dworca PKP Sosnowiec Południowy wraz z otoczeniem. Adaptacja pomieszczeń na potrzeby usług gastronomicznych, edukacyjnych, szkoleniowych, kultury, rekreacji. Przywrócenie placu dworcowego do przestrzeni publicznej wraz z budową parkingu podziemnego. Zwiększenie dostępności transportu kolejowego dla mieszkańców.							
Zakres realizowanych działań: Remont kapitalny zabytkowego budynku, renowacja ścian zewnętrznych, budowa dachu, stropów, instalacji, wykończenie wnętrz, wykonanie ocieplenia budynku, w tym wymiana stolarki okienno-drzwiowej. Budowa ekologicznych źródeł ogrzewania. Montaż instalacji OZE. Montaż monitoringu poprawiającego bezpieczeństwo społeczności lokalnej. Budowa parkingu podziemnego, niezbędnego do obsługi odrestaurowanych przestrzeni. Zakłada się realizację działań kompleksowych odpowiadających na wyzwania i problemy społeczne obszarów rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zrównoważonych, niskoemisyjnych, zasobooszczędnych, wykorzystanie w miarę możliwości przestrzennych zielonej i błękitnej infrastruktury, przywrócenie i poprawa jakości środowiska naturalnego oraz dostosowanie obiektów i przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Projekt będzie uzupełniony o działania z zakresu funduszu społecznego, służące lokalnej społeczności zagrożonej wykluczeniem i marginalizacją- we współpracy z organizacjami pozarządowymi.							
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji: Powstanie atrakcyjnych przestrzeni dla funkcjonowania usług podnoszących jakość życia mieszkańców (liczba podmiotów prowadzących działalność w udostępnionych przestrzeniach). Poprawa jakości przestrzeni publicznej (liczba miejsc parkingowych na parkingu podziemnym). Zwiększenie dostępności transportu kolejowego. Zgodnie z koncepcją „Przekształcenie poprzemysłowej części śródmieścia Sosnowca w nowoczesne centrum biznesowe, generujące miejsca pracy w rozwijających się sektorach gospodarki. Rewitalizacja dawnej strefy przemysłowej – Sosnowiec 2021": stworzenie nowych 420 miejsc parkingowych/parking podziemny; rewitalizacja budynku dworca – usługi/gastronomia 450 m^2, powierzchnia biurowa/usługowa – 400 m^2; pawilony usługowe – 275 m^2, stworzenie strefy kultury – scena widowiskowa.							
Okres realizacji	2025-2030						
Szacowana wartość [zł]	70 000 000						
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☒	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒	
Szacowana wartość [zł]	1 000 000		1 000 000		68 000 000		

	☒ podmiotów gospodarczych	☒ budżet miasta	☐ Fundusz Spójności
	☐ fundacji, stowarzyszeń	☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych	☐ Europejski Fundusz Społeczny
			☒ EFRR
	☐ osób fizycznych	☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych	☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji

26. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Rozbudowa istniejących powierzchni biurowych dla powstania wysokiej jakości miejsc pracy w centrum miasta działki nr 4362; 4363

Podmiot realizujący	Agencja Rozwoju lokalnego S. A.

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Centrum Pd.
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE

	Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:	Cel	Kierunek działań
☒	niski poziom przedsiębiorczości w grupie osób w wieku produkcyjnym	gospodarczy	G2
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych		
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)	środowiskowy	Śr1
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	energetycznie nieefektywne obiekty budowlane	techniczny	T2
☒	występowanie barier architektonicznych		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Stworzenie wysokiej jakości miejsc pracy i zatrzymanie odpływu wykształconych pracowników z miasta poprzez rozbudowę istniejącego biurowca.

Zakres realizowanych działań:
Rozbudowa istniejącego biurowca o dodatkowe nowoczesne powierzchnie biurowe w centrum miasta na potrzeby przedsiębiorstw innowacyjnej gospodarki. Zakłada się realizację działań kompleksowych, odpowiadających na wyzwania i problemy społeczne obszarów rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zrównoważonych, niskoemisyjnych, zasobooszczędnych, wykorzystanie zielonej i błękitnej infrastruktury, przywrócenie i poprawa jakości środowiska naturalnego oraz dostosowanie obiektu i przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dobudowany obiekt będzie wyposażony w zbiorniki do retencji wody deszczowej, która służyć będzie utrzymaniu powstałej i zasadzonej w ramach projektu zieleni celem zminimalizowania skutków zmian klimatu i niwelowaniu tzw. wysp ciepła w mieście.
W miarę możliwości przestrzennych zakłada się zagospodarowanie otoczenia biurowca i stworzenie zielonej strefy dla pobliskich mieszkańców i pracowników biurowca.
Projektowi towarzyszyć będą działania z zakresu Europejskiego Funduszu Społecznego, oferujące szkolenia i wsparcie dla utworzenia własnej działalności gospodarczej.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
Powstanie powierzchni dla firm, oferujących zatrudnienie dla grupy wysoko wykształconych mieszkańców miasta (ok. 3900 m^2 dobudowanej powierzchni użytkowej). Stworzenie przestrzeni zieleni.

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	40 000 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☒	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]	1 000 000		1 000 000		38 000 000	
	☒ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

27. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Mediateka Otwarta na Młodych!

Podmiot realizujący	wiodący: Miejska Biblioteka Publiczna w Sosnowcu pozostali: Poradnie psychologiczne, fundacje, wolontariusze

Lokalizacja: siedziba Mediateki z przeznaczaniem dla beneficjentów z zamieszkałych podobszarów rewitalizacji Konstantynów, Pogoń Wschód, Centrum, Centrum Pd., Kalinowa, Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: TAK
Uzasadnienie: Projekt obejmuje szeroki katalog działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, rozwój twórczy oraz aktywizację poprzez kulturę i edukację. Kierowany jest do mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji.
Wyspecjalizowaną jednostką w tym zakresie, a zarazem wnioskodawcą projektu, jest Mediateka w Sosnowcu. Położona jest ona poza obszarem rewitalizacji. Instytucja ta dysponuje rozwiniętą i specjalistyczną infrastrukturą w swojej siedzibie (sale, zasoby biblioteczne, sprzęt komputerowy i audiowizualny). Jednostka jest obiektem wyższej rangi i wykracza znacznie poza zakres klasycznej biblioteki. Tym bardziej aktywności na jej terenie dedykowane mieszkańcom z wszystkich podobszarów rewitalizacji, mają przyczynić się do wzmocnienia poziomu integracji społecznej. Sam fakt poznania tej nowoczesnej i innowacyjnej jednostki miejskiej ma wzmocnić więź z miastem i poczucie dumy. Ma być to także impuls przywracania nadziei na lepsze jutro i rozwój miasta. Potencjalnie część działań ze względu na swą specyfikę może mieć miejsce w siedzibach partnerów projektu.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1, S2
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		
☒	niska aktywność społeczna		
☒	brak miejsca do kreatywnego spędzania czasu wolnego		
☒	potrzeba wsparcia psychologicznego		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt dotyczy stworzenia i wyposażenia Strefy Młodych, czyli przestrzeni twórczo-relaksacyjnej dla młodzieży w Zagłębiowskiej Mediatece. Sosnowiecka Książnica wspiera czytelników w regionie, starając się wyrównywać szanse i możliwości rozwoju młodzieży poprzez bezpłatny dostęp do aktualnych zbiorów, nowych technologii i - przede wszystkim - miejsca, gdzie wspólnie można spędzać czas, rozwijać swoje zainteresowania, uczyć się i otrzymać potrzebną pomoc psychologiczną. Realizacja projektu dotyczy aktywnego uczestnictwa młodzieży w kulturze i życiu miasta. Projekt ma służyć nawiązywaniu pozytywnych i kreatywnych relacji między młodymi sosnowiczanami, także cudzoziemcami, których jest sporo w mieście, zatem będzie społecznie użyteczny.

Zakres realizowanych działań:
1. Wydzielenie, dostosowanie i stworzenie przestrzeni do spotkań, nauki i relaksu, tzw. strefy chilloutu. Modernizacja lokalu. Zakup wyposażenia np. wygodnych mebli (fotele, pufy, stoliki).
2. Zakup zbiorów (komiksy, gry planszowe, filmy), klocków konstrukcyjnych, sprzętu np. drukarek 3D, laptopów, tabletów.
3. Organizacja spotkań autorskich, warsztatów prowadzonych przez wykwalifikowanych edukatorów, psychologów i terapeutów.
4. Organizacja pokazów filmowych.
5. Zorganizowanie stałych dyżurów psychologów/terapeutów.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

1. Integracja społeczności lokalnej i nawiązywanie relacji miedzy rówieśnikami w duchu tolerancji i empatii.
2. Wskazanie sposobów na sensowne spędzanie czasu wolnego.
3. Zapobieganie niepożądanym efektom i zjawiskom społecznym takim jak wykluczenie społeczne, demoralizacja czy patologie społeczne.
4. Wzmocnienie świadomości odpowiedzialności za siebie i najbliższe otocznie.
5. Rozwój twórczy (pasje, rekreacja).
6. Aktywizacja poprzez kulturę i edukację.
7. Wzmocnienie poziomu własnej wartości.
8. Wspieranie idei wolontariatu.
9. Włączanie cudzoziemców do społeczności lokalnej.
10. Łamanie stereotypów, tworzenie przestrzeni dialogu i porozumienia.

Liczba osób korzystających ze wsparcia – w oparciu o własne dane statystyczne – 10.000
Liczba planowanych wydarzeń (spotkań, pokazów itp.) – średnio raz na kwartał – 20
Liczba stałych dyżurów psychologicznych – raz w miesiącu – 60
Liczba zakupionego sprzętu i wyposażenia – 10

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	Ogółem: 120 000 zł Modernizacja i zakup wyposażenia: 50.000 zł Zakup zbiorów i sprzętu: 30.000 zł Spotkania, warsztaty, pokazy filmowe: 20.000 zł Dyżury psychologiczne/honoraria: 20.000 zł					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			100 000		20 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

28. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej			
Podmiot realizujący	Przedszkole Miejskie nr 52 w Sosnowcu, ul. Witkiewicza 1		
Lokalizacja: siedziba Przedszkola Miejskiego nr 52 z przeznaczaniem dla beneficjentów z zamieszkałego podobszaru rewitalizacji Konstantynów Działanie poza obszarem rewitalizacji: Tak (w placówce przedszkola) **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje działania społeczne na terenie PM nr 52 w Sosnowcu. Placówka położona jest poza obszarem rewitalizacji, ale realizuje usługi przedszkolne dla dzieci z podobszaru rewitalizacji Konstantynów. Dlatego bezpośrednio beneficjentami efektów projektu będą dzieci z tego podobszaru rewitalizacji. W podobszarze rewitalizacji Konstantynów nie ma żadnego przedszkola.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży	społeczny	S1
☒	ograniczony zakres nauczania, w tym profilaktyki prozdrowotnej		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Głównym celem projektu jest organizowanie poza podstawą programową wychowania przedszkolnego zajęć dodatkowych z zakresu nauki języka obcego (angielskiego) i zajęć z gimnastyki korekcyjnej dla wszystkich dzieci Przedszkola Miejskiego nr 52 w Sosnowcu.

Cele szczegółowe to:

1. poprawa wyników nauczania,
2. podniesienie i rozwój kompetencji kluczowych,
3. poprawa kondycji i sprawności fizycznej dzieci.

Projekt jest odpowiedzią na następujące problemy:
1. Brak możliwości uczestnictwa wszystkich dzieci w zajęciach dodatkowych umożliwiających rozwijanie talentów i zainteresowań dzieci ze względów finansowych.
Obecnie język obcy pełni ważną rolę w edukacji. W przypadku dzieci w wieku przedszkolnym nauczanie języka obcego odbywa się przede wszystkim w formie zabawy. Niezwykle istotne jest również stosowanie obcojęzycznych zwrotów w codziennych życiu przedszkolnym. Wprowadzanie języka obcego do codziennych czynności dziecka w sposób naturalny zapewnia mu równoległe poznawanie dwóch języków. Świat języka obcego daje dzieciom wielkie możliwości nazywania tych samych rzeczy inaczej i stwarza im nowy sposób postrzegania rzeczywistości. Rozpoczynanie nauki języka obcego przez dzieci we wczesnych latach życia jest dla nich szansą biegłego opanowania języka w dalszym procesie kształcenia oraz budowanie kompetencji kluczowych z zakresu wielojęzyczności, jako konieczność wykształcenia u dzieci umiejętności dostosowania się do zmiennych warunków otoczenia, a następnie do rynku pracy, które mają być „kluczem do sukcesu".
2. Brak możliwości korzystania z zajęć z zakresu gimnastyki korekcyjnej u dzieci w wieku przedszkolnym narażonych na kształtowanie nieprawidłowej postawy ciała z powodu braku dostępności specjalistów oraz względów finansowych.
Edukacja zdrowotna i profilaktyka dzieci w zakresie zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowej postawy ciała jest istotna w kształtowaniu umiejętności ruchowych o charakterze zdrowotnym, przeciwdziałającym powstawaniu i pogłębianiu wad postawy.
O zdrowiu dziecka w dużym stopniu decyduje jego postawa. Prawidłowa postawa nie powstaje sama, ale kształtuje się w miarę rozwoju dziecka przy korzystnym oddziaływaniu środowiska. Postęp cywilizacji przyczynia się do eliminowania wysiłku fizycznego, co prowadzi do dysfunkcji układu ruchu. Trzeba temu przeciwdziałać już w okresie przedszkolnym. Jedne z nich wynikają ze słabej odporności organizmu, wątłości budowy, czy niedożywienia, inne są skutkami przebytych chorób, a czasami wywodzą się z błędów wychowawczych. Można je wyrównać i usunąć wzmacniając organizm poprzez stosowanie większej ilości ruchu, kształtujących poprzez ćwiczenia gimnastyczne oraz przyzwyczajając

dziecko do zachowania poprawnej postawy. Dlatego zajęcia z gimnastyki korekcyjnej, które wchodzą w proces ciągłego usprawniania narządu ruchu przynoszą pozytywne efekty.

Zakres realizowanych działań:

Język obcy:

- organizacja zajęć z zakresu edukacji językowej, utworzenie grup wiekowych,
- wspieranie u dzieci kompetencji komunikacyjnej i językowej, która umożliwi im porozumienie się w różnych sytuacjach życiowych poprzez uczestnictwo w zabawach i grach językowych, muzycznych, ruchowych, sensorycznych, tanecznych,
- zachęcanie do przełamywania barier językowych w prezentowaniu swoich umiejętności lingwistycznych poprzez udział w konkursach i przedstawieniach.

Gimnastyka korekcyjna:

- organizacja zajęć z zakresu gimnastyki korekcyjnej i utworzenie grup wiekowych,
- tworzenie warunków do podejmowania aktywności ruchowej i wyrażania własnych przeżyć w zabawach, grach i ćwiczeniach korygujących postawę ciała i rozwijanie umiejętności ruchowych,
- zapewnienie odpowiednich warunków do harmonijnego rozwoju fizycznego i psychofizycznego oraz zachowań prozdrowotnych dzieci z możliwością skorzystania z przyborów sportowych,
- monitorowanie rozwoju psychomotorycznego dziecka z wadą postawy.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Język obcy:

- możliwość nauki dodatkowego języka obcego dla każdego dziecka,
- wzbogacenie umiejętności językowych wśród dzieci,
- wzrost motywacji dzieci do nauki języka obcego.

Gimnastyka korekcyjna:

- dostępność uczestnictwa w zajęciach z gimnastyki korekcyjnej dla każdego dziecka,
- wyrobienie umiejętności automatycznego utrzymania postawy skorygowanej w różnych warunkach życia codziennego,
- wytworzenia nawyku prawidłowej postawy ciała.

Okres realizacji	2025-2027					
Szacowana wartość [zł]	125x50,00 zł= 6.250,00- miesiąc, 62.500,00 zł- I rok kalendarzowy x 3 lata= 187.500 zł					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			93 750		93 750	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

29. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: „Tajemniczy ogród" dla mieszkańców Pogoni			
Podmiot realizujący	Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu		
Lokalizacja: siedziba MBP w dzielnicy Pogoń z przeznaczaniem dla beneficjentów z zamieszkałego podobszaru rewitalizacji Pogoń Wschód Działanie poza obszarem rewitalizacji: Tak (w obrębie biblioteki) **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje działania utworzenia dostępnej przestrzenni publicznych na terenie MBP w dzielnicy Pogoń. Odpowiada na potrzebę zidentyfikowanego niedostatku aktywności i integracji społecznej. Efekty projektu powinny poprawić jakość życia mieszkańców, w tym zwiększyć dostępność biblioteki dla osób starszych i niepełnosprawnych. Placówka położona jest poza obszarem rewitalizacji, ale w bliskim sąsiedztwie podobszaru niezamieszkałego Pogoń Wschód Włączenie mieszkańców tego podobszaru do korzystania z tego obiektu ma na celu także przeciwdziałanie stygmatyzacji i izolacji mieszkańców Pogoni W.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zła sytuacja osób starszych	społeczny	S1, S2, S3
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		
☒	niska aktywność społeczna		
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	występowanie barier architektonicznych	techniczny	T1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt ma na celu budowę podjazdu, prowadzącego do budynku Biblioteki „Tajemniczy Ogród" wraz z zagospodarowaniem terenu. Ma to na celu likwidację barier architektonicznych, które uniemożliwiają lub znacznie utrudniają dostęp do obiektu osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi, rodzicom z małymi dziećmi oraz seniorom. W chwili obecnej wymienione grupy osób, chcąc odwiedzić bibliotekę muszą pokonywać schody, które niejednokrotnie stanowią dla nich duże wyzwanie. Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich w ogóle nie są w stanie dostać się samodzielnie do budynku biblioteki. Podobnie jest w przypadku osób odwiedzających bibliotekę z dziećmi w wózkach. Bardzo dużą liczbę czytelników stanowią również osoby starsze, które niejednokrotnie mają duży problem z samodzielnym pokonaniem schodów, prowadzących do budynku.

Ponadto, za sprawą budowy podjazdu, który z uwagi na kąt nachylenia będzie znacznie ingerował w teren wokół Biblioteki, konieczne, ale również niezwykle korzystne dla mieszkańców dzielnicy, będzie nowe zagospodarowanie ogrodu wokół budynku. Dzięki temu, powstanie zazieleniona, atrakcyjna przestrzeń rekreacyjna, będąca miejscem spotkań i wypoczynku osób korzystających z oferty biblioteki oraz wszystkich mieszkańców dzielnicy Pogoń.

Dzięki realizacji projektu Biblioteka Tajemniczy Ogród stanie się dostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami, a przestrzeń wokół niej nabierze nowoczesnego charakteru. Budowa podjazdu, umożliwi korzystanie z jej oferty wszystkim, również dotąd wykluczonym mieszkańcom dzielnicy.

Zakres realizowanych działań:

- ✓ Pierwszym etapem realizacji projektu będzie budowa podjazdu, prowadzącego do budynku Biblioteki Tajemniczy Ogród.
- ✓ Drugi etap zakłada nowe zagospodarowanie przestrzeni wokół Biblioteki. Ma on na celu stworzenie ogrodu, tj. zazielenionej, atrakcyjnej przestrzeni rekreacyjnej, miejsca plenerowych wydarzeń kulturalnych i spotkań sosnowiczan, zarówno tych młodszych, jak i starszych. Mała architektura, która pojawiłaby się w ogrodzie np. w postaci oryginalnych mebli ogrodowych, pergoli, czy też altany, stanowiłaby atrakcyjne miejsce do prowadzenia zajęć i warsztatów plenerowych, zachęcałaby do korzystania z gier planszowych oraz stałaby się również miejscem sąsiedzkich spotkań i wytchnienia w niewielkiej oazie zieleni, której tak bardzo brakuje w tym rejonie miasta. Zagospodarowanie terenu wraz z nasadzeniami roślin w Tajemniczym Ogrodzie,

stosownie do literackiego odniesienia, umożliwi realizację takich projektów jak: spotkania autorskie, spotkania DKK, spotkania klubowe miłośników Pogoni, zabawy literackie i teatralne, różnego rodzaju zajęcia plastyczne, gry terenowe i imprezy piknikowe dla rodzin z dziećmi.

- ✓ Zorganizowanie przez pracowników MBP w Sosnowcu w nowo zaaranżowanym ogrodzie uroczystego festynu promującego zakończenie realizacji projektu oraz otwarcie przestrzeni dla mieszkańców dzielnicy. Festyn skierowany zostanie do wszystkich mieszkańców Sosnowca - dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Powstanie rezultatów wynikających z realizacji projektu będzie procesem długoterminowym. Efekty wykonania podjazdu, wiodącego do budynku Biblioteki oraz nowej aranżacji ogrodu będą widoczne z dnia na dzień. Z podjazdu skorzystają przede wszystkim osoby z niepełnosprawnością ruchową, osoby starsze oraz osoby z małymi dziećmi. Te grupy osób będą mogły już bez większego problemu odwiedzić budynek Tajemniczego Ogrodu. Będą mogły samodzielnie wybrać interesujący je księgozbiór, a także skorzystać z bogatej oferty kulturalnej, jaką oferuje placówka. Całość projektu będzie zarówno pożyteczna, jak i praktyczna dla wszystkich mieszkańców dzielnicy i całego miasta. Z nowo zaaranżowanego Ogrodu korzystać będą osoby w różnym wieku: dzieci, młodzież oraz osoby dorosłe. Stanie się on miejscem spotkań towarzyskich oraz kulturalnych. Będzie miejscem wytchnienia i odpoczynku, w dzielnicy, w której brakuje tego typu obiektów. W Ogrodzie odbywać się będą również różnego rodzaju festyny, warsztaty plenerowe, zajęcia plastyczne, czy gry terenowe. Efekty projektu będą spektakularne i na pewno przyciągną do biblioteki zarówno jej stałych bywalców, jak i nowych czytelników. Wzrośnie tym samym zainteresowanie ofertą czytelniczą oraz kulturalną placówki. Wyniki tych obserwacji widoczne będą w statystykach prowadzonych przez MBP w Sosnowcu.
Liczba imprez: 6 wydarzeń na rok

Okres realizacji	2025-2026					
Szacowana wartość [zł]	1 150 900					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☐
Szacowana wartość [zł]			850 900		300 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

30. KARTA PROJEKTU	
Nazwa: Retroteka w filii nr 6 MBP w Sosnowcu	
Podmiot realizujący	Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu – Filia nr 6 Niwka

Lokalizacja: siedziba MBP filii nr 6 z przeznaczaniem dla beneficjentów z zamieszkałego podobszaru rewitalizacji Kalinowa.
Działanie poza obszarem rewitalizacji: Tak (w obrębie MBP Filia nr 6)
Uzasadnienie: Projekt obejmuje działania utworzenia przestrzenni publicznych terenie MBP Filia nr 6 w Sosnowcu. Efektem ma być zachowanie wartości dziedzictwa poprzemysłowego oraz utworzenie dla mieszkańców podobszaru Kalinowa miejsca spotkań i integracji. Placówka położona jest poza obszarem rewitalizacji, ale w bliskim sąsiedztwie podobszaru niezamieszkałego Niwka (po byłej kopalni) oraz podobszaru zamieszkałego Kalinowa, gdzie mieszkają ludzie związani zawodowo z tym zakładem wydobywczym. To położenie predysponuje miejsce do utworzenia tam Retroteki, nawiązującej do dziedzictwa historycznego dzielnicy Niwka.

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zła sytuacja osób starszych	społeczny	S2, S3
☒	niska aktywność społeczna		
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt ma na celu utworzenie w Filii nr 6 – MBP w Sosnowcu zmodernizowanej przestrzeni – RETROTEKI, nawiązującej estetycznie i merytorycznie do dziedzictwa historycznego dzielnicy Niwka oraz tradycji górniczych bliskich wielu mieszkańcom tej części Sosnowca. Odsłonięcie zabytkowej mozaiki o tematyce górniczej, autorstwa Tadeusza Drążkiewicza, zdobiącej jedną ze ścian biblioteki, będzie bodźcem do stworzenia oryginalnej aranżacji, stylizowanej na lata 50. i 60. XX w. Tadeusz Drążkiewicz był artystą plastykiem, niezwykle cenionym w ówczesnym środowisku zarówno artystycznym, jaki górniczym. Przez wiele lat był plastykiem kopalni „Sosnowiec", na terenie której zaprojektował i wykonał wystrój wielu pomieszczeń. Do dziś w kilku miejscach Sosnowca można oglądać jego prace. Jedną z nich jest budynek Filii nr 6.
W Retrotece królować będą jasne kolory, eleganckie materiały i tekstylia, wygodne fotele i pufy w stylu PRL. Całości dopełni oświetlenie – lampy operujące ciepłym i przyjemnym światłem. Wydzielone zostaną tematyczne przestrzenie – kącik dla dzieci, strefa melomana (z gramofonem i kolekcją winyli), miejsce dla miłośników tradycyjnych gier (szachy, warcaby, madżong, brydż). Uzupełnione zostaną zbiory placówki (m.in. planowany jest zakup cieszących oko albumów typu „coffee table book"). Rozszerzona zostanie także oferta kulturalna filii.

Zakres realizowanych działań:

- ✓ **ODSŁONIĘCIE HISTORYCZNEJ MOZAIKI O TEMATYCE GÓRNICZEJ** – Wnętrza Filii nr 6 – Niwka skrywają nie lada skarb – niezwykłej urody mozaikę. W związku z tym głównym elementem zadania będzie odsłonięcie i odrestaurowanie mozaiki, jej profesjonalne oświetlenie, mające na celu należyte wyeksponowanie unikatowego dzieła sztuki.

- ✓ **BO TO OŚWIETLENIE BUDUJE KLIMAT** – Filia nr 6 – Niwka znajduje się w piwnicy, do której dociera niewiele światła naturalnego. Planowana modernizacja będzie się zatem w dużej mierze opierać na wymianie lamp. Górne oświetlenie sprawi, że czytelnicy bez problemu odczytają tytuły na grzbietach książek we wszystkich zakątkach wypożyczalni, natomiast w czytelni pojawią się designerskie lampy z abażurami, które stworzą klubowy klimat wnętrza przeznaczonego do miłego spędzania wolnego czasu.

- ✓ **NAWET W PIWNICY MOŻE BYĆ JASNO -** Ściany biblioteki pomalowane zostaną na jasne, pogodne i kojące odcienie beżów i brązów. W połączeniu z eleganckimi materiałami i szlachetnymi tekstyliami, uzyskany zostanie klimat sprzyjający rozmowom przy kawie lub nad partyjką szachów.
- ✓ **JEDYNA TAKA STREFA RELAKSU -** W ramach zadania utworzona zostanie klimatyczna, „klubowa" strefa relaksu, w skład której wejdą wygodne fotele, pufy i stoliki kawowe, miejsce do słuchania muzyki z winyli oraz gry w szachy i inne tradycyjne gry towarzyskie i stolikowe. Czas spędzany w czytelni mieszkańcom umili zainstalowany w filii ekspres do kawy.
- ✓ **UTWORZENIE KLUBU MIESZKAŃCA** – Wyremontowana Retroteka będzie doskonałym miejscem do spotkań mieszkańców dzielnicy Niwka, w tym emerytowanych pracowników kopalni i ich rodzin. W związku z tym powstanie Klub Mieszkańca, a jego członkowie zadecydują o profilu i tematyce swych spotkań.
- ✓ **GRAMOFON I KOLEKCJA WINYLI** – Dzięki zakupowi gramofonu i uzupełnieniu kolekcji płyt winylowych oferta kulturalna placówki rozszerzona zostanie o regularne wieczory muzyczne, podczas których mieszkańcy będą mogli wspólnie słuchać muzyki, przeglądać liczne publikacje o muzykach i historii muzyki, rozmawiać i relaksować się w miłym towarzystwie.
- ✓ **SZACHY I TRADYCYJNE GRY PLANSZOWE** – W Retrotece będzie można również zasiąść do gry w szachy, warcabów, madżonga czy brydża. Jeśli pomysł spodoba się mieszkańcom dzielnicy, biblioteka organizować będzie regularne turnieje z nagrodami.
- ✓ **SPOTKANIA O TEMATYCE REGIONALNEJ ORGANIZOWANE Z INSTYTUTEM ZAGŁĘBIOWSKIM** – Filia nr 6 zlokalizowana jest w wyjątkowej - z perspektywy historycznej – dzielnicy Sosnowca. W nawiązaniu do jej potencjału, w placówce organizowane będą we współpracy z Instytutem Zagłębiowskim spotkania o tematyce regionalnej – wykłady, slajdowiska, warsztaty hobbystyczne.
- ✓ **STYLOWA PRZESTRZEŃ DLA DZIECI -** Również w kąciku dziecięcym utrzymana zostanie elegancka tonacja, dająca dzieciom i ich opiekunom wytchnienie od wszechobecnej pstrokacizny i jaskrawych kolorów, którymi bombardowane są maluchy w szkołach, przedszkolach, salach zabaw. Wierząc, że „czym skorupka za młodu…", zamierzamy pokazać korzystającym z kącika dzieciom, wartościowe wzorce wnętrzarskie, co może mieć niebagatelny wpływ na kształtowanie ich gustu w przyszłości.
- ✓ **UZUPEŁNIENIE ZBIORÓW** – W ramach projektu zakupione zostaną m.in. uatrakcyjniające wnętrze i nadające Retrotece klubowego sznytu albumy typu „coffee table book" (o sztuce, architekturze, modzie), płyty winylowe oraz tradycyjne gry planszowe (szachy, warcaby, madżong, brydż).

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Zmodernizowanie przestrzeni w Filii nr 6 MBP w Sosnowcu i stworzenie w niej RETROTEKI spowoduje niewątpliwie wzrost zainteresowania ofertą kulturalną placówki wśród mieszkańców, zarówno dzielnicy, jak i całego Sosnowca. Projekt ma przynieść korzyści odczuwalne, zarówno przez obecnych, jak i przyszłych czytelników Biblioteki. Filia nr 6 z roku na rok oferuje swoim odbiorcom ciekawą ofertę czytelniczą oraz kulturalną. Jednakże stworzenie RETROTEKI byłoby czymś, co ożywiłoby wnętrza budynku, sprawiło, że byłoby ono atrakcyjne i przyciągające. Pozwoliłoby również wykorzystać potencjał budynku, zapoczątkowany przez dawnych mieszkańców dzielnicy.

Ocena pomyślności realizacji projektu zostanie zmierzona na podstawie informacji statystycznych prowadzonych przez bibliotekę. Informacje te wskażą, czy nastąpił wzrost zainteresowania ofertą placówki. Na bieżąco odnotowywane będą odwiedziny osób korzystających z oferty czytelniczej oraz kulturalnej biblioteki.

Powierzchnia zmodernizowana: ok. 100 m^2

<table>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="6">2025-2026</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">64 000</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☐</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">64 000</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

31. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 29 ul. Zagłębiowska 25 w Sosnowcu			
Podmiot realizujący	Gmina Sosnowiec – Wydział Inwestycji		
Lokalizacja: siedziba Szkoły Podstawowej nr 29 z przeznaczaniem dla beneficjentów z zamieszkałego podobszaru rewitalizacji Kalinowa Działanie poza obszarem rewitalizacji: Tak (w obrębie szkoły nr 29) **Uzasadnienie:** Projekt obejmuje działania infrastrukturalno-techniczne na terenie SP nr 29 w Sosnowcu. Placówka położona jest poza obszarem rewitalizacji, ale obsługuje młodzież z podobszaru rewitalizacji Kalinowa. Dlatego bezpośrednio beneficjentami efektów projektu będą dzieci i młodzież z tego podobszaru rewitalizacji. W podobszarze rewitalizacji Kalinowa nie jest zlokalizowana żadna szkoła podstawowa.			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	energetycznie nieefektywne obiekty budowlane	techniczny	T2
☒	występowanie barier architektonicznych		
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Zmniejszenie zużycia energii oraz związane z tym zmniejszenie kosztów zapewnienia odpowiednich warunków komfortu użytkowania i odpowiedniego mikroklimatu w pomieszczeniach.			
Zakres realizowanych działań: Wykonanie kompleksowej dokumentacji projektowej oraz pełnienie nadzoru autorskiego dla zadania Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 29 ul. Zagłębiowska 25 w Sosnowcu z podziałem na zakres: • zagospodarowanie terenu (projekt zagospodarowania terenu) - branżę budowlano – architektoniczną (projekt architektoniczno – budowlany) - branżę konstrukcyjną (projekt techniczny) - branżę sanitarną wodno-kanalizacyjną (projekt techniczny) • branżę sanitarną – c.o. (projekt techniczny) - branżę sanitarną – hydrantowa (projekt techniczny) - branże elektryczną – (projekt techniczny) • innych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania obiektu: W ramach zadania będzie zaprojektowane m. in.: • likwidacja barier architektonicznych mających na celu umożliwienie dostępu do obiektu osobom z niepełnosprawnościami zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie; • wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, w tym także osuszenie na pełnej głębokości oraz docieplenie fundamentów min. na głębokości przemarzania gruntu, w przypadku piwnic użytkowych np. jako szatnie; • ocieplenie ścian zewnętrznych wełną mineralną wraz z wykonaniem elewacji; • izolacja termiczna stropodachu, posadzki piwnicy wraz z remontem kominów i wymianą wyłazu zewnętrznego oraz drabiny wewnętrznej – w zależności od potrzeb jakie zajdą dla zapewnienia odpowiednich współczynników; • częściowa wymiana poszycia deskowania dachu po dokonaniu odkrywek; • odprowadzenie wód opadowych z dachu; • wymiana stolarki/ślusarki w miejscach koniecznych; • wymiana wszystkich obróbek blacharskich, rynien i rur spustowych; • wymiana i montaż instalacji odgromowej, hydrantowej; • wymiana instalacji wodociągowej; • wymiana parapetów, podokienników itp.;			

- demontaż krat okiennych i zaprojektowanie folii antywłamaniowej;
- wymiana wszystkich skrzynek zewnętrznych (gaz, elektryka, teleinformatyka) itp.
- dostosowanie budynku pod kątem odnawialnych źródeł energii poprzez m. in.: montaż paneli fotowoltaicznych, a także wykorzystanie wody opadowej w wykonaniem ekspertyz i zapotrzebowania oraz uzyskanie wszelkich niezbędnych uzgodnień, pozwoleń z tym związanych;
- przebudowa instalacji elektrycznej na elewacji (w tym: wyłączniki, dzwonki, oświetlenie, instalacja monitoringu) itp.;
- demontaż wszelkich uchwytów (wymiana na nowe) i elementów metalowych występujących na elewacji i dachu do ponownego montażu w tym kamer, lamp, uchwytów na flagę itp.;
- montaż głównego wyłącznika prądu p.poż., zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- wymiana części opraw oświetleniowych na oświetlenie LED;
- remont schodów zewnętrznych wraz z dostosowaniem ich do wymagań warunków technicznych;
- montaż daszków szklanych systemowych na odciągach nad wejściami (pod warunkiem uzyskania zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków);
- wymiana i udrożnienie istniejącej instalacji wentylacji (daszki na dachu i elewacji);
- wymiana instalacji centralnego ogrzewania wraz z grzejnikami i zaworami oraz zastosowanie obudów na grzejnikach. Zastosowanie instalacji automatyki sterowania ogrzewaniem (zarządzanie energią);
- wymiana węzła wymiennika – jeśli zachodzi konieczność;
- nowe naświetla piwniczne z odprowadzeniem wody deszczowej (wpięcie do odwodnienia lub wymiana gruntu na przepuszczalny) oraz kratą systemową;
- w uzgodnieniu z Użytkownikiem dopuszcza się zamurowanie części okien piwnicy;
- lokalny demontaż nawierzchni chodników i opaska do ponownego odtworzenia po wykonaniu izolacji fundamentów;
- należy uwzględnić w dokumentacji projektowej wszystkie prace naprawcze i wykończeniowe (w tym prace towarzyszące przy wymianie instalacji c.o. oraz grzejników), których konieczność wykonania powstanie w wyniku termomodernizacji obiektu szkolnego i będzie niezbędna w celu realizacji zadania i uzyskania dofinansowania wynikający z audytu energetycznego.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego budynku - zmniejszenie zużycia energii o co najmniej 25% energii pierwotnej. Likwidacja z elewacji płyt azbestowo cementowych wraz z ich utylizacją. Poprawa estetyki budynku (ocena wizualna). Termomodernizacji podlegać będzie 100% powierzchni budynku – szacunkowo 2400 m^2.

Poprawa komfortu nauki dla uczniów i pracy dla kadry pedagogicznej.

Okres realizacji	2025-2028					
Szacowana wartość [zł]	4 317 850,50					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☐	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			647 677,57		3 670 172,93	
	☐ podmiotów gospodarczych		☐ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

32. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Pokolenia przy planszy

Podmiot realizujący	Klub Juliusz Aktywny Senior

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zła sytuacja osób starszych	społeczny	S1, S2, S3
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży		
☒	niska aktywność społeczna		
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt ma na celu wzbogacenie Klubu Seniora o nowe wyposażenie, m.in. gry planszowe i szachy, które staną się narzędziem do budowania relacji międzypokoleniowych. Gry strategiczne, logiczne i zręcznościowe pozwolą seniorom, dorosłym oraz dzieciom wspólnie spędzać czas, rozwijać umiejętności społeczne, logiczne myślenie oraz kreatywność. Rozwój koła szachowego oraz organizacja corocznego Turnieju Szachowego o Puchar Prezydenta przyciągają zarówno doświadczonych graczy, jak i początkujących pasjonatów. Szachy nie tylko wspierają koncentrację i cierpliwość, ale także sprzyjają integracji osób w różnym wieku i o różnych umiejętnościach.
Organizacja cyklicznych planszowisk pozwoli na integrację międzypokoleniową oraz wzmocni Klub Seniora, który skupia mieszkańców dzielnicy przy wielu aktywnościach.
Inwestycja w gry planszowe i szachy to krok w stronę aktywizacji społecznej, poprawy jakości życia seniorów oraz stworzenia przestrzeni do wspólnej zabawy i edukacji dla wszystkich pokoleń.

Zakres realizowanych działań:
- Zakup gier planszowych oraz szachów
- Organizacja międzypokoleniowych planszowisk (charakter cykliczny)
- Organizacja turnieju szachowego o Puchar Prezydenta Miasta z podziałem na kategorie – od juniora, do seniora (charakter cykliczny)

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- wzrost aktywności społecznej i kulturowej wśród dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów;
- wzmocnienie relacji interpersonalnych;
- integracja społeczności lokalnej i budowanie poczucia wspólnoty;
- wzmocnienie poczucia więzi z otoczeniem;
- liczba turniejów szachowych – 6 edycji
- liczba uczestników koła szachowego – 30 osób

Okres realizacji	2025-2030
Szacowana wartość [zł]	Razem: 70 000 - zakup gier i szachów – 10 000,00 zł - organizacja międzypokoleniowych planszowisk – 0,00 zł - rozwój koła szachowego, nauka gry dla mieszkańców – 5000 x 6 = 30 000,00 zł - organizacja corocznego turnieju szachowego – 5000 x 6 = 30 000,00 zł

Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			50 000		20 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

33. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Warsztaty międzypokoleniowe

Podmiot realizujący	Klub Juliusz Aktywny Senior

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zła sytuacja osób starszych	społeczny	S1, S2, S3
☒	słabe warunki dla rozwoju dzieci i młodzieży		
☒	niska aktywność społeczna		
☒	wsparcie osób niepełnosprawnych		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Warsztaty międzypokoleniowe to unikalna przestrzeń wymiany wiedzy i doświadczeń między młodzieżą a seniorami. Projekt zakłada organizację spotkań, podczas których starsze pokolenie przekaże młodym uczestnikom umiejętności związane z gotowaniem, szyciem i stolarstwem – cenną wiedzę, która nie jest powszechnie dostępna w systemie edukacji. W zamian młodzież wprowadzi seniorów w świat nowoczesnych technologii, pomagając im w obsłudze komputerów, smartfonów i mediów społecznościowych.
Celem projektu jest nie tylko nauka praktycznych umiejętności, ale także budowanie więzi międzypokoleniowych, przełamywanie barier społecznych i wzmacnianie integracji lokalnej społeczności. Warsztaty odbędą się zarówno stacjonarnie, jak i w formie online, co pozwoli na jeszcze szerszy dostęp do inicjatywy.
Takie działania nie tylko budują mosty między pokoleniami, ale także wzmacniają lokalną społeczność, rozwijając kompetencje i wzajemny szacunek między młodzieżą a seniorami.

Zakres realizowanych działań:
Tematyczne warsztaty organizowane 1 raz w miesiącu z udziałem zaproszonych gośćmi.
Zakup niezbędnych materiałów do realizacji.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- Integracja międzypokoleniowa – wzmacnianie relacji między młodzieżą a seniorami;
- Zachowanie tradycyjnych umiejętności – przekazanie unikalnej wiedzy kolejnym pokoleniom;
- Podniesienie kompetencji cyfrowych seniorów – ułatwienie im funkcjonowania w świecie technologii;
- Rozwój umiejętności praktycznych młodzieży – nauka majsterkowania, gotowania i szycia;
- Wzrost poczucia wartości i aktywności seniorów – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- Edukacja przez działanie – nowoczesna forma nauki poza szkołą;

Okres realizacji	2025-2030				
Szacowana wartość [zł]	Razem: 20 000 12x6=72 spotkania				
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE: ☒
Szacowana wartość [zł]			15 000		5 000
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☒ Europejski Fundusz Społeczny
					☐ EFRR
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji

34. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Miejsce biesiadne do grillowania i wypoczynku

Podmiot realizujący	wiodący: Urząd Miejski w Sosnowcu pozostali:

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE

	Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:	Cel	Kierunek działań
☒	niska aktywność społeczna	społeczny	S1, S2, S3
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	zła jakość przestrzenni publicznej		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt zakłada utworzenie kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego na wzór tego, który powstał w Parku im. Jacka Kuronia w Kazimierzu Górniczym w Sosnowcu. Składa się on z zadaszonego paleniska z grillem i rusztem, stołów z ławkami, oświetlenia oraz dodatkowo z drewnianych leżanek i koszy na śmieci. Działanie zakłada dwa cele odnoszące się do wymiaru społecznego i przestrzenno-funkcjonalnego. Pierwszym celem społecznym jest stworzenie miejsca do integracji mieszkańców osiedla oraz polepszenie ich relacji. Drugim celem jest poprawa niskiej jakości przestrzeni publicznej poprzez montaż drewnianych leżanek, służących mieszkańcom osiedla do wypoczynku na świeżym powietrzu.

Zakres realizowanych działań:
1. Przegląd potencjalnych miejsc, terenów do zagospodarowania
(wytypowanie odpowiedniego miejsca, działka 2640/8 lub działka 2640/2).
2. Wykonanie projektu.
3. Realizacja projektu.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

- Beneficjentami projektu będą wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji Juliusz tj. 4273 osób, którzy będą mogli swobodnie korzystać z tego miejsca.
- Pogłębienie integracji mieszkańców w dzielnicy, co przyczyni się do podniesienia aktywności społecznej.
- Powierzchnia zagospodarowana około 500 m^2

Okres realizacji	2025-2026					
Szacowana wartość [zł]	Razem: 400 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			100 000		300 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

35. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Skwerek przy przystanku autobusowym

Podmiot realizujący	wiodący: Urząd Miejski w Sosnowcu pozostali:

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE

	Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:	Cel	Kierunek działań
☒	niska aktywność społeczna	społeczny	S1, S2, S3
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno -funkcjonalny	PF1
☒	zła jakość przestrzenni publicznej		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt ma za zadanie utworzenia osiedlowego skweru wypoczynkowego z elementami małej architektury przy przystanku autobusowym. Wykonane zostałyby chodniki spacerowe i nawierzchnia bezpieczna pod huśtawki, ustawione ławki i leżaki miejskie, zamontowane huśtawka wahadłowa 4-stanowiskowa i huśtawki sprężynowe, oświetlenie, ustawione kosze na śmieci oraz nasadzone kwiaty i rośliny ozdobne. Działania poprawią jakość przestrzeni publicznej poprzez zwiększenie atrakcyjności wizualnej miejsca wokół przystanku, wpłyną na pozytywny i przyjazny odbiór osiedla oraz pozwolą na integrację mieszkańców.

Zakres realizowanych działań:
1. Wytypowanie miejsca (2694/2, 2694/3).
2. Wykonanie projektu.
3. Realizacja projektu.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

- Beneficjentami będą wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji Juliusz tj. 4273 osób. Dodatkowo osoby spoza osiedla, które korzystają z komunikacji miejskiej.
- Pogłębienie integracji mieszkańców w dzielnicy, co przyczyni się do podniesienia aktywności społecznej.
- Powierzchnia zagospodarowana około 970 m^2

Okres realizacji	2025-2026					
Szacowana wartość [zł]	Razem: 420 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			100 000		320 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

36. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Zielona przemiana

Podmiot realizujący	wiodący: MZUK Sosnowiec pozostali: Klub Juliusz Aktywny Senior

Lokalizacja: zamieszkały podobszar rewitalizacji Juliusz
Działanie poza obszarem rewitalizacji: NIE

	Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:	Cel	Kierunek działań
☒	niska aktywność społeczna	społeczny	S1, S2, S3
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)	środowiskowy	Śr_1
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	zła jakość przestrzenni publicznej		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Projekt „Zielona Przemiana" to inicjatywa mająca na celu poprawę estetyki i jakości życia w zaniedbanej dzielnicy poprzez nasadzenia drzew i krzewów. Obszar ten boryka się z problemem niskiej jakości przestrzeni publicznej. Nowe nasadzenia nie tylko zwiększą atrakcyjność wizualną otoczenia, ale także poprawią jakość powietrza, obniżą temperaturę w upalne dni i wpłyną pozytywnie na samopoczucie mieszkańców.
Dzięki projektowi dzielnica stanie się bardziej przyjazna do życia – dla mieszkańców, dzieci, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. Nowe nasadzenia stworzą naturalne strefy cienia, zmniejszą hałas oraz zachęcą do spędzania czasu na świeżym powietrzu.

Zakres realizowanych działań:
Znalezienie potencjalnych miejsc do zagospodarowania. Zasadzenie drzew i krzewów na terenie osiedla. Jako projekt towarzyszący można określić miejski program opieki nad zielenią „zaadoptuj drzewo". Współpraca ze szkołą, przedszkolem, lokalnymi klubami.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców;
- większa liczba osób korzystająca z zielonej, przyjaznej przestrzeni;
- mieszkańcy zaangażowani w pielęgnację roślin;
- poprawa jakości powietrza;
- poprawa estetyki dzielnicy;
- liczba nasadzeń;

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	Razem: 100 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			100 000			
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

I. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Rewitalizacja dzielnicy Konstantynów poprzez rewaloryzację obiektu Wieży wyciągowej żużla wraz z sąsiadującym murem i przylegającym otoczeniem			
Podmiot realizujący	Gmina Sosnowiec		
Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji Konstantynów I			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych	gospodarczy	G2
☒	obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla ludzi lub środowiska	środowiskowy	Śr1
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	zła jakość przestrzenni publicznej		
☒	zły stan obiektów technicznych zagrażający bezpieczeństwu ludzi	techniczny	T1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów funkcjonalno-przestrzennych i środowiskowych, a także społecznych. Rewaloryzacja obiektu wieży wraz z zagospodarowaniem otoczenia pozwoli na uporządkowanie terenu i stworzy przestrzeń do wydarzeń kulturalnych i społecznych. Poprawi się estetyka przestrzeni, zlikwidowane zostaną miejsca nielegalnego wysypywania gruzu, odpadów komunalnych i uporządkowana zostanie zieleń miejska.

Zrewitalizowana przestrzeń będzie przyjazna dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych o ograniczonej sprawności ruchowej.

Zakres realizowanych działań:

Wieża zbudowana z cegły wraz z otaczającym murem była częścią nieistniejącej już huty „Katarzyna", która była m.in. miejscem tragicznych wydarzeń, do których doszło podczas rewolucji 1905 r. W dniu 9 lutego demonstrujących pod hutą robotników krwawo rozgromiło wojsko carskie, wezwane przez dyrektora S. Skawińskiego. Zginęło wówczas 48 demonstrantów, a ok. 150 zostało rannych.

Początkowo wieża była elementem maszyny służącym do transportu żużla na znajdującą się nieopodal hałdę. Z czasem jej przeznaczenie się zmieniało. Była wykorzystywana przez strażaków do ćwiczeń. Są także informacje, że wewnątrz wieży znajdował się kafar do rozbijania odlewów hutniczych.

Ze względu na wartość artystyczną przejawiającą się w opracowaniu detalu architektonicznego typowego dla czasu powstania oraz wysoką wartość historyczną ważną dla dziejów lokalnych i ogólnopolskich, obiekt został wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Stan wieży jest zły: metalowe elementy są skorodowane, ściany zawilgocone i popękane, dach jest zniszczony. Konstrukcja stalowa wraz z pokryciem mocno skorodowana, ze znacznymi ubytkami. Cegły na elewacji w złym stanie, częściowo straciły spiek. W wyższej części z zaciekami od korodującej konstrukcji stalowej, w niższej zawilgocone. Mur jest w stanie dostatecznym. Stan wieży planuje się poprawić poprzez odnowienie dachu, osuszenie ścian i naprawienie pęknięć. W murze zostaną uzupełnione ubytki.

W ramach zadania zostaną wykonane wszystkie niezbędne prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane, przy zachowaniu wszystkich procedur przewidzianych dla prac przy zabytku, m.in. zostanie opracowana niezbędna dokumentacja projektowa, zostanie zabezpieczona, zachowana i utrwalona substancji zabytku; zostaną odnowione lub całkowicie odtworzone okna, drzwi oraz pokrycie dachowe, a także zostaną wykonane prace w zakresie stabilizacji konstrukcyjnej części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku. Ponadto, planuje się wydatkować środki na zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku.

Powyższym pracom towarzyszyć będą działania zmierzające do rewitalizacji terenu przylegającego do wieży celem uporządkowania przestrzeni wokół obiektu i stworzenia miejsca do spędzania czasu wolnego dla okolicznej ludności, co na pewno przyczyni się do zmniejszenia efektu stygmatyzacji społeczności dzielnicy. Działania takie pozwolą mieszkańcom mocniej utożsamić się ze swoją dzielnicą i stworzą miejsce do realizacji działań o charakterze społecznym (np. finansowanym z Europejskiego

<table>
<tr><td colspan="6">Funduszu Społecznego). Konstantynów cechuje się bardzo korzystnym położeniem względem Centrum Miasta Sosnowca i inwestycje powinny dążyć do jego integracji z otaczającymi dzielnicami.
Celem sfinansowania infrastruktury z funduszy europejskich należy zadbać, by cała przestrzeń była przyjazna dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych o ograniczonej sprawności ruchowej i by realizowane działania sprzyjały ochronie klimatu i były przyjazne dla środowiska.
W projektach rewitalizacyjnych przestrzeni publicznych należy zapewnić maksymalne zachowanie istniejących drzew i krzewów, poprawę warunków ich wzrostu oraz zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych.</td></tr>
<tr><td colspan="6">Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji Konstantynów: 1129</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="5">2025 – 2027</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="5">7 000 000</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☒</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2">1 050 000</td><td colspan="3">5 950 000</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☒ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

II. KARTA PROJEKTU							
Nazwa: Wsparcie i pomoc w zakresie obsługi inwestorskiej na terenie zdegradowanym							
Podmiot realizujący	Gmina Sosnowiec						
Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji Żeromskiego							
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:					Cel	Kierunek działań	
☒	niski poziom przedsiębiorczości w grupie osób w wieku produkcyjnym				gospodarczy	G1, G2	
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych						
☒	obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla ludzi lub środowiska				środowiskowy	Śr2	
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny				przestrzenno-funkcjonalny	PF2	
☒	zły stan obiektów technicznych zagrażający bezpieczeństwu ludzi				techniczny	T1	
Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Projekt będzie wparciem dla istniejących firm na tym terenie jak również zachętą dla nowych inwestorów do zagospodarowania całego lub części obszaru poprzemysłowego wraz z infrastrukturą.							
Zakres realizowanych działań: Działania będą polegały na pomocy administracyjnej przy prowadzeniu procesu inwestycyjnego w zakresie obsługi inwestorskiej w jednostkach Urzędu Miejskiego dla przedsiębiorców, którzy zdecydują się na realne zagospodarowanie terenu zdegradowanego. Wiązać się to będzie z usunięciem zalegających tam odpadów, poprawą i budową nowej niezbędnej infrastruktury technicznej oraz dostawaniem przestrzenni do zamierzeń inwestycyjnych.							
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji: Wzrost aktywności podmiotów gospodarczych na tym terenie. Zmiana profilów działalności gospodarczej występująca na tym terenie. Zagospodarowanie terenu i zwiększenie liczby firm na obszarze zdegradowanym.							
Okres realizacji	2025-2027						
Szacowana wartość [zł]	100 000						
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☐	
Szacowana wartość [zł]			100 000				
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności		
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny		
					☐ EFRR		
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☐ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji		

III. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Zagórze na cele środowiskowe

Podmiot realizujący	Gmina Sosnowiec
Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji Zagórze	

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)	środowiskowy	Śr1, Śr2
☒	obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla ludzi lub środowiska		
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	zła jakość przestrzenni publicznej		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych dzielnicy Zagórze z uwagi na powstałą nową ilość terenów zielonych w Sosnowcu i uporządkowanie zaburzonej przestrzeni miejskiej. Przyczyni się do likwidacji miejskich wysp ciepła i likwidacji odpadów zagrażających ludziom i środowisku. Ponadto zostanie utworzona nowa przestrzeń do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców jednej z najbardziej zaludnionych dzielnic Sosnowca, co przełoży się na zwiększenie atrakcyjności tego terenu i wzrost wartości nieruchomości. Młodzież i dzieci zyskają miejsce do rekreacji i uprawiania sportu: min. jazdy na rowerze, na rolkach, a osoby starsze zyskają miejsce do odpoczynku i regeneracji.

Zakres realizowanych działań:

W ramach inwestycji planuje się wykonać kompleksowe działania zmierzające do rewaloryzacji obszarów poprzemysłowych i rekultywacji skażonych gruntów. Zakłada się likwidację deformacji terenu i stworzenie zielonych przestrzeni przyjaznych mieszkańcom. Powierzchnia czynna biologicznie przyczyni się do likwidacji wysp ciepła w mieście i ogólnie sprzyjające do adaptacji do zmian klimatu. Teren będzie ogólnodostępny. Można zaplanować również działania o charakterze gospodarczo-społecznym.

Celem sfinansowania infrastruktury z funduszy europejskich należy zadbać, by cała przestrzeń była przyjazna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami i osób starszych o ograniczonej sprawności ruchowej.

W przypadku projektu dopuszcza się sfinansowanie działań wynikających z mocy prawa dla usunięcia lub naprawy innych cech lub elementów szkodliwych dla ludzi i środowiska (np. odpadów, niewypałów, substancji promieniotwórczych, jakie nie mieszczą się w prawnym pojęciu remediacji), w tym monitorowania skażeń.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone: 22,8 ha

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	5 000 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			750 000		4 250 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

IV. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Kazimierz OdNowa – rekultywacja terenów pogórniczych w gminie Sosnowiec			
Podmiot realizujący	Sosnowieckie Inwestycje sp. z o.o.		
Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji Kazimierz-Juliusz			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	niski poziom przedsiębiorczości w grupie osób w wieku produkcyjnym	gospodarczy	G2
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych		
☒	obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla ludzi lub środowiska	środowiskowy	Śr2
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	PF2
☒	braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości		
☒	zły stan obiektów technicznych	techniczny	T1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt zakłada kompleksową rekultywację terenów oraz urządzenie i zagospodarowaniem terenu, a także przewrócenie wartości historycznych i kulturowych budynków wraz z przypisaniem im nowych funkcji użytkowych. Projekt przyczyni się do ożywienia gospodarczego i wzmocnienie rynku pracy, a także to stworzenia infrastruktury społecznej.

Zakres realizowanych działań:

Zadanie I - Kompleks budynków BHP :

A: utworzenie placówki przedszkolnej dla potrzeby pobytu maksymalnie 225 dzieci przy uwzględnieniu 9 grup po 25 dzieci [na wszystkich kondygnacjach istniejącego obiektu]

B: utworzenie nowego oddziału żłobka dla 60 dzieci przy uwzględnieniu 3 grup po 20 dzieci [budowa nowego obiektu].

Zadanie II - Budynek stacji ratowniczej: dostosowanie budynku do funkcji biurowej z przeznaczeniem pomieszczeń pod usługę/wynajem, przy zachowaniu obiektów historycznych i kulturowych.

Zadanie III - Budynek maszyny wyciągowej szybu K-1 i stacji transformatorowo-rozdzielczej 6kV wraz z budynkiem transformatorów z rozdzielnią elektryczną 500V: dostosowanie budynku do funkcji usługowej w postaci małej gastronomii np. jako restauracja/kawiarnia/bistro przy zachowaniu obiektów historycznych i kulturowych.

Zadanie IV - Budynek warsztatu: dostosowanie budynku do funkcji biznesowo-usługowej np. jako powierzchnia biurowo-administracyjna przy zachowaniu obiektów historycznych i kulturowych.

Zadanie V - Budynek nadszybia szybu K-I: rozbiórka obiektu budowlanego

Zadanie VI - Wieża szybowa szybu K-I: zaprojektowanie nowej funkcji obiektu jako wieży widokowej wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych. Z uwagi na pełnienie funkcji dominanty otoczenia należy przewidzieć podświetlenie konstrukcji budowli.

Zadanie VII - zagospodarowanie terenu: poprawa strefy komunikacyjnej, budowa małej architektury.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Rezultatem projektu będzie wykreowanie obiektów i przestrzenni, które będą użyteczne społecznie i gospodarczo. Przyczynią się do zaspakajania różnych potrzeb społecznych mieszkańców oraz stworzą warunki do aktywności gospodarczej.

Powierzchnia zmodernizowana i zagospodarowana

Zadanie I: Powierzchnia użytkowa: ok. 5 400 m^2

Zadanie II: Powierzchnia użytkowa: ok. 470 m^2

Zadanie III: Powierzchnia użytkowa: ok. 240 m^2

Zadanie IV: Powierzchnia użytkowa: ok. 616 m^2

Zadanie V: Powierzchnia użytkowa: ok. 1 500 m^2

Zadanie VI: Liczba zmodernizowanych obiektów: 1 wieża szybowa

Zadanie VII: Powierzchnia zagospodarowanego terenu: ok. 17 518 m^2, powierzchnia dróg ok. 8 153 m^2

<table>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="6">2025-2030</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="6">91 899 384,36</td></tr>
<tr><td>Źródła finasowania</td><td>Środki prywatne:</td><td>☐</td><td>Krajowe środki publiczne</td><td>☒</td><td>Publiczne środki UE:</td><td>☒</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">21 760 062,56</td><td colspan="2">70 139 321,80</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ podmiotów gospodarczych</td><td colspan="2">☒ budżet miasta</td><td colspan="2">☐ Fundusz Spójności</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">☐ fundacji, stowarzyszeń</td><td colspan="2" rowspan="2">☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych</td><td colspan="2">☐ Europejski Fundusz Społeczny</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ EFRR</td></tr>
<tr><td colspan="2">☐ osób fizycznych</td><td colspan="2">☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych</td><td colspan="2">☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</td></tr>
</table>

V. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Juliusz Zachód na cele środowiskowe

Podmiot realizujący	Gmina Sosnowiec
Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji	

	Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:	Cel	Kierunek działań
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)	środowiskowy	Śr1, Śr2
☒	obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla ludzi lub środowiska		
☒	zła jakość przestrzenni publicznej	przestrzenno-funkcjonalny	PF1

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych dzielnicy Juliusz z uwagi na powstałą nową ilość terenów zielonych w Sosnowcu i uporządkowanie zaburzonej przestrzeni miejskiej. Przyczyni się do likwidacji miejskich wysp ciepła i likwidacji odpadów zagrażających ludziom i środowisku. Ponadto zostanie utworzona nowa przestrzeń do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców jednej z najbardziej peryferyjnych dzielnic Sosnowca, co przełoży się na zwiększenie atrakcyjności tego terenu i pośrednio przyczyni się do likwidacji problemów społecznych. Młodzież i dzieci zyskają miejsce do rekreacji i uprawiania sportu: min. jazdy na rowerze, na rolkach, a osoby starsze zyskają miejsce do odpoczynku i regeneracji.

Zakres realizowanych działań:

W ramach inwestycji planuje się wykonać kompleksowe działania zmierzające do rewaloryzacji obszarów poprzemysłowych i rekultywacji gruntów. Zakłada się likwidację deformacji terenu i stworzenie zielonych przestrzeni przyjaznych mieszkańcom i przyczyniających się do likwidacji wysp ciepła w mieście i ogólnie sprzyjających adaptacji do zmian klimatu. Teren będzie ogólnodostępny. Jako niedominujący element projektu można zaplanować również działania o charakterze gospodarczo-społecznym.

Celem sfinansowania infrastruktury z funduszy europejskich należy zadbać, by cała przestrzeń była przyjazna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami i osób starszych o ograniczonej sprawności ruchowej.

W przypadku projektu dopuszcza się sfinansowanie działań wynikających z mocy prawa dla usunięcia lub naprawy innych cech lub elementów szkodliwych dla ludzi i środowiska (np. odpadów, niewypałów, substancji promieniotwórczych, jakie nie mieszczą się w prawnym pojęciu remediacji), w tym monitorowania skażeń.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone: ok. 40 ha

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	4 000 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			600 000		3 400 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

VI. KARTA PROJEKTU

Nazwa: Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Niwka w Sosnowcu na cele środowiskowe

Podmiot realizujący	Gmina Sosnowiec

Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji Niwka

Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zły stan środowiska (zła jakość powietrza, miejska wyspa ciepła)	środowiskowy	Śr2
☒	obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla ludzi lub środowiska		
☒	niedobór lub niskiej jakości przestrzeń publiczna	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	zła jakość przestrzenni publicznej		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:

Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych dzielnicy Niwka oraz pośrednio sąsiedniego obszaru Kalinowa z uwagi na powstałą nową ilość terenów zielonych w Sosnowcu i uporządkowanie zaburzonej przestrzeni miejskiej po dawnej kopalni węgla kamiennego Niwka-Modrzejów. Przyczyni się do likwidacji miejskich wysp ciepła i likwidacji odpadów zagrażających ludziom i środowisku. Ponadto zostanie utworzona nowa przestrzeń do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców jednej z najbardziej peryferyjnych dzielnic Sosnowca, co przełoży się na zwiększenie atrakcyjności tego terenu i pośrednio przyczyni się do likwidacji problemów społecznych. Młodzież i dzieci zyskają miejsce do rekreacji i uprawiania sportu: min. jazdy na rowerze, na rolkach, a osoby starsze zyskają miejsce do odpoczynku i regeneracji.

Zakres realizowanych działań:

W ramach inwestycji planuje się wykonać kompleksowe działania zmierzające do rewaloryzacji obszarów poprzemysłowych i rekultywacji gruntów. Zakłada się likwidację deformacji terenu i stworzenie zielonych przestrzeni przyjaznych mieszkańcom i przyczyniających się do likwidacji wysp ciepła w mieście i ogólnie sprzyjające do adaptacji do zmian klimatu. Teren będzie ogólnodostępny. Jako niedominujący element projektu można zaplanować również działania o charakterze gospodarczo-społecznym.

Celem sfinansowania infrastruktury z funduszy europejskich należy zadbać, by cała przestrzeń była przyjazna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami i osób starszych o ograniczonej sprawności ruchowej.

W przypadku projektu dopuszcza się sfinansowanie działań wynikających z mocy prawa dla usunięcia lub naprawy innych cech lub elementów szkodliwych dla ludzi i środowiska (np. odpadów, niewypałów, substancji promieniotwórczych, jakie nie mieszczą się w prawnym pojęciu remediacji), w tym monitorowania skażeń.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone: ok. 0,5 ha

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	200 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			50 000		150 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☐ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

VII. KARTA PROJEKTU			
Nazwa: Utworzenie obszarów gospodarczych w podobszarze Kazimierz-Juliusz oraz Juliusz-Zachód			
Podmiot realizujący	wiodący: Gmina Sosnowiec pozostali: KSSE		
Lokalizacja: niezamieszkały podobszar rewitalizacji Kazimierz-Juliusz, Juliusz-Zachód			
Zidentyfikowany problem na który odpowiada projekt:		Cel	Kierunek działań
☒	zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych	gospodarczy	G2
☒	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	przestrzenno-funkcjonalny	PF1
☒	niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do funkcji obszaru		

Cel i krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:
Celem projektu jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych podobszaru Kazimierz-Juliusz oraz Juliusz-Zachód poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych.

Planowana interwencja na obszarze Kazimierz-Juliusz zgodnie z w/w dokumentem ma obejmować m.in. uporządkowanie terenu oraz nadanie mu nowych funkcji. W części północnej może wiązać się z przywróceniem obiektów dla różnej formy aktywności gospodarczej, w tym usług lub inkubatorów przedsiębiorczości. Działania te powinny przyczynić się do podniesienia jakości życia, wykorzystując infrastrukturę pokopalnianą na działalności ogólnomiejskiej oraz do aktywizacji ekonomicznej. Dla obszaru brak planu zagospodarowania przestrzennego. Zapisy studium wskazują na zabudowę poprzemysłową i produkcyjną, wymagających indywidualnych scenariuszy rozwoju dla terenów. W części południowej tereny leśne, zielni urządzonej i nieurządzonej, wraz z możliwością wyznaczenia ścieżek pieszych, szlaków rowerowych, czy konnych.
Zgodnie z Diagnozą Obszar Juliusz Zachód obejmuje działania zgodne z planem zagospodarowania przestrzennego w kierunku rozwoju funkcji usługowych, w tym handlowych, które przyczynią się do powiększenia możliwości dochodowych mieszkańców oraz działania na rzecz szeroko pojętej aktywności gospodarczej. Całość obszaru predysponowana jest do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowych. Obszar w większej części objęty MPZP Uchwała Nr 711/XLIII/05 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 sierpnia 2005 r., z którego wynika przeznaczenie na tereny składowisk, magazynów, obiektów usługowo-handlowych a także zieleni izolacyjnej. Zapisy Studium wskazują głównie na przestrzenie produkcyjne pod nowe inwestycje poprzemysłowe.

Projekt polega na utworzeniu obszarów gospodarczych przeznaczonych pod nowe inwestycje. Projekt obejmuje m.in. identyfikację terenów, które mogą zostać zagospodarowane jako tereny inwestycyjne, a następne ich zagospodarowanie. Projekt będzie uszczegóławiany na dalszych etapach. Może zostać także podzielony na mniejsze przedsięwzięcia.

Identyfikacja, a w dalszej kolejności zagospodarowanie terenów, w tym pogórniczych /poprzemysłowych będzie bezpośrednio niwelować wskazywane bariery w dokumentach źródłowych. Odpowiednie przygotowanie terenów będzie przyciągać nowe inwestycje, które przełożą się bezpośrednio na tworzone nowe miejsca pracy w mieście. Zmiana przeznaczenia i zagospodarowanie terenu uwzględniać będzie jednocześnie aspekty środowiskowe. Projekt przyczyni się zatem do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego oraz do ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych.

Zakres realizowanych działań:

- Identyfikacja terenów, które mogą zostać zagospodarowane jako tereny inwestycyjne (w tym analiza własności terenów);
- opracowanie zakresu zagospodarowania wytypowanego/ych terenu/ów;
- identyfikacja potencjalnych źródeł finansowania;
- opracowanie dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celu programu rewitalizacji:

Rezultaty będą mierzone wskaźnikami:
- powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (wielkość terenów przeznaczonych pod inwestycje);
- liczba obszarów inwestycyjnych;
- wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego;
- ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.

Okres realizacji	2025-2030					
Szacowana wartość [zł]	2 000 000					
Źródła finasowania	Środki prywatne:	☐	Krajowe środki publiczne	☒	Publiczne środki UE:	☒
Szacowana wartość [zł]			1 000 000		1 000 000	
	☐ podmiotów gospodarczych		☒ budżet miasta		☐ Fundusz Spójności	
	☐ fundacji, stowarzyszeń		☐ jednostki i formy organizacyjno-prawne sektora finansów publicznych		☐ Europejski Fundusz Społeczny	
					☒ EFRR	
	☐ osób fizycznych		☐ budżet państwa i państwowych funduszy celowych		☒ Fundusz Sprawiedliwej Transformacji	

4.2 Opis planowanych działań rewitalizacyjnych

4.2.1 Podobszary zamieszkałe

W przypadku kilku wyzwań podjęto uwspólnione działania dedykowane wszystkim podobszarom rewitalizacji. Wynika to z faktu uniwersalnego charakteru niektórych problemów, gdzie interwencja jest niezbędnym działaniem, nawet przy różnym poziomie natężenia dysfunkcji. Ponadto uwspólnianie projektów ma na celu integrowanie mieszkańców poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Tym samym nie czują się oni „osamotnieni" w wychodzeniu ze stanu kryzysowego, co prewencyjnie przeciwdziała także stygmatyzacji tych społeczności. Projekty takie mają charakter systemowy.

Do takich kwestii należą:

- warunki życia osób starszych;
- aktywizacja i zdrowie młodzieży;
- pobudzenie postaw obywatelskich;
- bezrobocie;
- niwelowanie barier architektonicznych.

Pierwszym projektem o charakterze systemowym jest realizowana przez WPS i MOPS *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16]. Działania tego projektu będą nakierowane przede wszystkim na zwiększenie poziomu aktywności społeczności uczestniczących w procesie sprawiedliwej transformacji. Merytorycznie inicjatywy te mają posłużyć poprawie jakości życia, rozwojowi aktywności społecznej oraz akceptacji dla procesu transformacji i adaptacji do zmiany klimatycznej. W ich ramach zaplanowano działania edukacyjne i świadomościowe z zakresu zielonej gospodarki. Celem tych aktywności jest także zachowanie tożsamości lokalnej i regionalnej oraz wzmacnianie więzi z historią i dziedzictwem przemysłowym, ze zwróceniem szczególnej uwagi na ich materialne i niematerialne dziedzictwo górnicze, w tym kulturę. Mają być także organizowane wydarzania promujące równowagę między życiem zawodowym a prywatnym, obejmujące opiekę nad dziećmi. Oferta adresowana jest do osób w różnym wieku. Obejmuje tworzenie miejsc spotkań służących integracji mieszkańców danego obszaru takich, jak np.: „kluby seniora", młodzieżowe, osiedlowe. Polem aktywności mają być także działania o charakterze sportowym, rekreacyjnym, krajoznawczym. Jednym z efektów projektu będzie wzrost zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w proces transformacji regionu, ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet.

Drugim projektem o charakterze systemowym jest realizowane przez Mediatekę zadanie pod hasłem *Mediateka otwarta dla młodych* [27]. Placówka ta o charakterze ogólnomiejskim znajduje się w bezpośrednim otoczeniu podobszaru Centrum Pd. Jednostka posiada duży potencjał organizacji wydarzeń popularno-naukowych, informacyjnych, integracyjnych oraz kreatywnych. Oferuje także szeroki zakres merytorycznych działań, wzmacniających tożsamość lokalną. Projekt

kierowany jest do młodzieży, ale także do osób w wieku produkcyjnym. Skala działania i marka jednostki zdecydowanie uprawnia do adresowania jej działań do mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji, w tym szczególnie dla Centrum Pd., z którym obszarem bezpośrednio sąsiaduje. Oferta tego projektu ma na celu integrację społeczności lokalnej i nawiązywanie relacji między rówieśnikami w duchu tolerancji i empatii, spędzanie czasu wolnego, zapobieganie niepożądanym efektom i zjawiskom społecznym, takim jak wykluczenie społeczne, demoralizacja, czy patologie społeczne. Działania obejmują rozwój twórczy, aktywizację poprzez kulturę i edukację oraz rozwój osobisty, służący wzmocnieniu poziomu własnej wartości, niezbędny w pracy z osobami z obszarów zdegradowanych. Realizacja tych działań poza obszarem rewitalizacji, wraz z mieszkańcami pozostałych podobszarów, ma szczególnie korzystne oddziaływanie i jest mechanizmem inkluzji.

Wymiar społeczny uzupełnia projekt środowiskowej oferty świadczenia usług przez DPS [17] zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji. Celem projektu jest przekształcenie Domów Pomocy Społecznej działających na terenie miasta w środowiskowe centra opieki, aby umożliwić rozwój pośrednich form wsparcia zapewniających opiekę.

W zakresie celu gospodarczego, uwspólnioną ofertą jest projekt PUP dedykowany dla wszystkich podobszarów rewitalizacji [18]. Działania obejmują wsparcie w podjęciu własnej działalności gospodarczej, poprzez jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej lub ułatwieniu podjęcia pracy poprzez wcześniejsze staże zawodowe i szkolenia zawodowe. Wzrost poziomu aktywności zawodowej, a także przedsiębiorczości ma przyczynić się do wielu pozytywnych następstw. W pierwszej kolejności zwiększanie dochodów ludności wpłynie na warunki życia, a także otworzy nowe perspektyw rozwoju i samorealizacji. Pochodną większych dochodów powinno być także zmniejszenie zapotrzebowania na pomoc społeczną.

Wszelkie działania o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym realizowane są z założeniem likwidacji barier architektonicznych. W przypadku nowych inwestycji, zasady projektowania automatycznie wykluczają powstawanie takich barier. Tym samym kreowane przestrzennie uwzględnią wymagania osób ze specjalnymi potrzebami.

Oprócz wskazanych projektów występują także działania zaplanowane do realizacji w dwóch podobszarach rewitalizacji. Propozycje te zostaną jednak omówione indywidualnie przy poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

4.2.1.1 Konstantynów

Oferta dla Konstantynowa obejmuje pakiet działań społecznych, gospodarczych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych. To najmniejszy i najmniej zaludniony podobszar rewitalizacji. Problemy społeczne to słabe wyniki nauczania młodzieży, niskie dochody i duży odsetek korzystających z pomocy społecznej.

Dla podobszaru zaplanowano 2 indywidualne programy społeczne, uzupełnione 3 projektami społecznymi, dedykowanymi wszystkim podobszarom rewitalizacji, programem PUP nastawionym na wzrost aktywności zawodowej i przeciwdziałaniu bezrobociu, a także 1 projektem realizującym cel przestrzenno-funkcjonalny i wpisujący się w 1 cel techniczny.

Działaniem wspomagającym młodzież jest projekt [1] Ogniska Pracy Pozaszkolnej, który zakłada aktywizację dzieci i młodzieży, zagospodarowanie im wolnego czasu. Obejmuje on kształtowanie właściwych postaw społecznych oraz odkrywanie talentów dzieci i młodzieży. Dodatkowo planowane są zajęcia, zwiększające kompetencje językowe. Projekt zakłada organizację konkursów miejskich i międzynarodowych, festiwali, koncertów charytatywnych, warsztatów specjalnych i wydarzeń okolicznościowych.

Drugim projektem [28] dedykowanym dla dzieci w wieku przedszkolnym z tego podobszaru rewitalizacji jest projekt PM nr 52 ze Środuli (poza obszarem rewitalizacji), gdzie uczęszczają dzieci zamieszkujące Konstantynów. Obejmuje on zajęcia dodatkowe z zakresu nauki języka obcego (angielskiego) i zajęcia z gimnastyki korekcyjnej. Efektem ma być postęp wyników nauczania, oraz poprawa kondycji fizycznej oraz stanu zdrowia dzieci. Projekt odpowiada na zidentyfikowany problem niskich wyników nauczania dzieci w podobszarze Konstantynów. Uczestnictwo w nim dzieci w wieku przedszkolnym ma zapewnić lepszy start.

Ważnymi projektami, w których będą uczestniczyć mieszkańcy Konstantynowa jest wspólna oferta Wydziału Polityki Społecznej UM i MOPS pod tytułem *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16], a także program Mediateki – *Mediateka otwarta na młodych* [27]. Realizacja tych działań poza obszarem rewitalizacji, a wspólnie z mieszkańcami pozostałych podobszarów ma szczególnie korzystne oddziaływanie i jest mechanizmem inkluzji. Podobszar objęty jest też działaniem, stawiającym na rozwój środowiskowej oferty usług świadczonych przez DPS [17].

Dzielnica wymaga także działania gospodarczego, które związane jest z ofertą PUP, dedykowaną dla wszystkich podobszarów rewitalizacji [18]. Działania obejmują wsparcie w podjęciu własnej działalności gospodarczej, poprzez dostępność jednorazowych środków na ten cel. Z kolei staże zawodowe i szkolenia mają ułatwić podjęcie pracy.

Rozwiązanie problemów Konstantynowa to także konieczność osiągania celów funkcjonalno-przestrzennych. Kluczowy jest tutaj projekt Sosnowieckich Wodociągów [23] budowy nowego sytemu wodociągów i kanalizacji.

Podobszar będzie także korzystał na interwencji w trzech podobszarach niezamieszkałych. Pierwszym z nich, naturalnie przylegającym do części zamieszkałej jest podobszar Konstantynów I, gdzie przewidziano rewaloryzację obiektu wieży wyciągowej żużla wraz z sąsiadującym murem i przylegającym otoczeniem. W ten sposób powstanie funkcjonalna i przyjazna przestrzeń, sama zaś dzielnica uzyska atrakcyjną wizytówkę stanowiącą „bramę wjazdową" od centrum.

Mieszkańcy Konstantynowa będą także beneficjentami interwencji na podobszarze niezamieszkałym „Żeromskiego", gdzie planowana jest reaktywacja funkcji gospodarczej i wzmocnienie rynku pracy. Odległość tego podobszaru nie przekracza 1 km. Ponadto pozytywny wpływ na dzielnicę będzie mieć projekt Kazimierz OdNova, gdzie wykorzystanie przestrzenni po kopalni zakłada utworzenie powierzchni usługowych, oferujących miejsca pracy. Powiązanie takie uzasadnia skala interwencji i potencjału podobszaru Kazimierz-Juliusz. Większa odległość nie stanowi bariery, gdyż istnieje możliwość dojazdu m.in. tramwajem linii 24 i 27.

4.2.1.2 Pogoń Wschód

Rewitalizacja w podobszarze Pogoń Wschód będzie koncentrować się na aspektach społecznych. W działania rewitalizacyjne wyraźnie zaangażowały się lokalne placówki oświatowe: Szkoła Podstawowa nr 3 oraz Przedszkole Miejskie nr 2 i Przedszkole Miejskie nr 22. Podejmowane działania mają przyczynić się do poprawy wyników nauczania oraz wzrostu aktywności społecznej i wzmocnienia tożsamości lokalnej.

Projekt Szkoły Podstawowej nr 3 [2] obejmuje wzmocnienie tożsamości miejskiej uczniów, celem rozwoju ich zainteresowań kulturą i zasobami miasta. Pozwoli też na poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin, nauczy konstruktywnego spędzania czasu wolnego oraz zwiększy aktywność uczniów. Co ważne przyczyni się długofalowo do budowania pozytywnych emocji i relacji społecznych. Działania projektowe będą obejmować wycieczki do obiektów i miejsc, które mogą być dumą sosnowiczan. Jak wykazują badania i lekcje z zakresu małej ojczyzny, duża część młodzieży nie zna ich lub rzadko z nich korzysta. Mowa tu m.in. o Teatrze Zagłębia, CEE Egzotarium Sosnowiec, Zagłębiowskim Parku Sportowym - ArcelorMittal Park, Pałacu Dietla, Pałacu Schöena, Ścianie Wspinaczkowej - Poziom 450.

Działania prospołeczne wzmacniają także projekty dwóch placówek przedszkolnych. Propozycja Przedszkola Miejskiego nr 22 [5] jest poświęcona profilaktyce ochrony zdrowia psychicznego dziecka. Beneficjentem projektu będą zarówno rodzice przedszkolaków, jak również same dzieci. Dla opiekunów podopiecznych przewidziano cykl różnorodnych warsztatów, rozwijających kompetencje wychowawcze. Z kolei dla dzieci przewidziano terapię Biofeedback, która uczy podejmowania przez dziecko samodzielnego rozwiazywania problemów.

Projekt Przedszkola Miejskiego nr 2 [3] ma na celu wsparcie w rozwoju dzieci, a tym samym ma wpływ na wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego. Obejmuje działania związane

z aktywnością dziecka w środowisku rodzinnym, przedszkolnym i lokalnym, szczególnie związane z kulturą. Podobnie jak wcześniej opisany projekt Przedszkola Miejskiego nr 22, tutaj również planowanych jest szereg wizyt w obiektach i placówkach kultury na terenie miasta. Najważniejszym efektem projektu ma być wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych i ubogich. Docelowo poprzez pogłębienie wiedzy na temat historii naszego miasta, wzmocnieniu ulegnie poczucie tożsamości lokalnej oraz lokalnego patriotyzmu.

Projekt MBP pod tytułem *Tajemniczy ogród* [29] jest adresowany do mieszkańców Pogoni W. Ma być to miejsce przyjaźnie zaaranżowane w formie atrakcyjnej przestrzenni ogrodu do plenerowych wydarzeń kulturalnych i spotkań sosnowiczan. Dzięki realizacji projektu i zaplanowanemu działaniu technicznemu w postaci budowy podjazdu, biblioteka oraz utworzony *Tajemniczy ogród* stanie się dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami, a przestrzeń wokół niej nabierze nowoczesnego charakteru. Budowa podjazdu, umożliwi korzystanie z jej oferty wszystkim, również dotąd wykluczonym, mieszkańcom dzielnicy. Projekt odpowiada na potrzebę zidentyfikowanego niedostatku aktywności i integracji społecznej. Jego realizacja poza obszarem rewitalizacji wynika z położenia jednostki a zarazem jej bliskości względem podobszaru Pogoń Wschód. Włączenie mieszkańców tego podobszaru do korzystania z tego obiektu ma na celu także przeciwdziałanie stygmatyzacji i izolacji mieszkańców Pogoni W.

Ważnymi projektami, w których będą uczestniczyć mieszkańcy Pogoni Wschód jest wspólna oferta Wydziału Polityki Społecznej UM i MOPS pod tytułem *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16], a także program Mediateki – *Mediateka otwarta na młodych* [27]. Realizacja tych działań poza obszarem rewitalizacji, a wspólnie z mieszkańcami pozostałych podobszarów ma szczególnie korzystne oddziaływanie i jest mechanizmem inkluzji. Podobszar objęty jest też działaniem stawiającym na rozwój środowiskowej oferty usług świadczonych przez DPS [17].

Dzielnica wymaga także działania gospodarczego, które związane jest z ofertą PUP dedykowaną dla wszystkich podobszarów rewitalizacji [18]. Działania obejmują wsparcie w podjęciu własnej działalności gospodarczej, poprzez dostępność jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Z kolei staże zawodowe i szkolenia mają ułatwić podjęcie pracy.

Rewitalizacja podobszaru Pogoń Wschód jest bezpośrednio wspierana przez interwencję na podobszarze niezamieszkałym „Żeromskiego". To obszar po byłych zakładach włókienniczych, związany z przemysłową genezą tej części miasta. Obecnie w większości stanowi nieużytek poprzemysłowy, z elementami starej, zdewastowanej zabudowy fabrycznej, częściowo z nagromadzeniem odpadów a także dziką roślinnością. Wokół centralnej jego części działają firmy produkcyjno-usługowe. Idea projektu II wiąże się z rekultywacją terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych na cele gospodarcze. Biorąc pod uwagę wcześniejsze przeznaczenie terenu oraz funkcje jakie występują na jego obrzeżach, najbardziej logiczna interwencja ma na celu przywrócenie wcześniejszej funkcji gospodarczej. Dostępność lokali,

obszarów i infrastruktury do rozwoju przedsiębiorczości to zakres kierunku działania G2, której efektem ma być wzmocnienie lokalnego rynku pracy, adresowanego do mieszkańców tego podobszaru.

Ponadto pozytywny wpływ na rewitalizowaną dzielnicę będzie mieć projekt *Kazimierz OdNova* [IV], realizowany w podobszarze niezamieszkałym Kazimierz-Juliusz. Zagospodarowana przestrzeń po kopalni zakłada utworzenie powierzchni usługowych, oferujących miejsca pracy. W budynkach administracyjnych po byłej kopalni powstają powierzchnie dostosowanie do funkcji biznesowo-usługowej. Atrakcyjność zlokalizowanych tam miejsc pracy ma podnieść utworzenie w tym kompleksie przedszkola i żłobka, co jest mechanizmem godzenia życia prywatnego i zawodowego, szczególnie przez młodych ludzi.

4.2.1.3 Centrum

Dla wskazanego podobszaru zaplanowano największą liczbę projektów, które obejmują wszystkie płaszczyzny interwencji. Dodatkowo na rzecz powodzenia rewitalizacji tego podobszaru podjęto interwencje w dwóch podobszarach niezamieszkałych: Zagórze i Kazimierz-Juliusz.

Priorytetowym projektem społecznym jest *Bezpieczne centrum* [19]. Odpowiada on na zidentyfikowany problem, dostrzegalny makroskopowo. Wyraża się on znaczną liczbą osób pod wpływem alkoholu, zawłaszczających centralną cześć miasta. Często ludzi tych dotyka także problem bezdomności oraz inne wymiary wykluczenia społecznego. Osoby te realnie lub potencjalnie pogarszają poczucie bezpieczeństwa innych użytkowników miasta, obniżając ich komfort przebywania w tym miejscu, stwarzając sytuację niepewności co do zachowania takich osób. Negatywnie rzutuje to na centrum, które powinno być wizytówką miasta, a także miejscem tętniącym życiem gospodarczym, społecznym i kulturalnym, proporcjonalnym dla blisko 200 tysięcznego ośrodka. Społeczny efekt tego projektu dotyczy zarówno osób dotkniętych wskazanymi problemami, jak i ogółu społeczności tego podobszaru. Działania MOPS, w tym *street worker-ów,* nastawione są na pomoc takim osobom w zmianie stylu życia oraz wychodzenia z bezdomności. W ten sposób przeciwdziała się przyczynom problemu. Z drugiej strony działanie Policji i Straży Miejskiej, wspomagane miejskim monitoringiem ma eliminować niepożądane zachowania według zasady „zero tolerancji". To bardzo ambitne, a zarazem trudne zadanie, gdyż nie wszystkie osoby chcą zmienić swój styl życia (do czego mają prawo). Natomiast niezależenie od swoich decyzji indywidualnych, wszyscy użytkownicy przestrzenni miasta muszą stosować się do zasad ustalonych prawem. Projekt ten jest kluczowym wyzwaniem, stanowiącym rdzeń rewitalizacji. W centrum zrealizowano już szereg działań przestrzenno-funkcjonalnych tj. kompleksową modernizację ulicy Małachowskiego i nadanie jest funkcji rozrywkowo-gastronomicznej, czy nowy plac przed dworcem. Od skutecznego wdrożenia projektu, wydatnie podnoszącego poczucie bezpieczeństwa w centrum, zależy w dużej części efektywność wcześniej podjętych modernizacji. Istnieje także znaczne oczekiwanie społeczne rozwiązania tego problemu.

Zwiększenie skuteczności podjętych działań należy upatrywać w kompleksowym merytorycznie i zintegrowanym organizacyjnie (współdziałanie MOPS, UM, Policji, Straży Miejskiej, NGO) podejściu do problemu.

Bardzo ważnym projektem, realizującym głównie cel środowiskowy, ale także mający wymiar społeczny i przestrzenno-funkcjonalny jest *Zielony archipelag* [20]. Odpowiada on na wyraźne zapotrzebowanie na zieleń wśród mieszkańców podobszaru. Projekt zakłada utworzenie niewielkich, chronionych zielonych skwerów z miejscami do odpoczynku, na obszarach zaniedbanych i niezagospodarowanych w przestrzenni śródmiejskiej. Składają się na niego 4 etapy:

- inwentaryzacja potencjalnych miejsc do zagospodarowania w formie zielonych oaz,
- przeprowadzenie lokalnych konsultacji, włączających mieszkańców w proces planistyczno-decyzyjny,
- zaprojektowanie obszaru wraz z planowaną liczbą nasadzeń oraz elementami małej architektury,
- realizacja wraz z instalacją monitoringu.

Projekt w pierwszej kolejności wymaga identyfikacji niezagospodarowanych, niewielkich przestrzenni, zlokalizowanych pomiędzy zabudową miejską. Następnie mają tam powstać tereny zielone, co pozytywnie wpłynie na stan środowiska. Podaż terenów czynnych biologicznie ograniczy efekt miejskiej wyspy ciepła, a zarazem zwiększy retencję wody, ograniczając podtopienia podczas nawalnych opadów deszczu. Urządzenie takich miejsc i poprawa ich estetyki, wiąże się z wymiarem funkcjonalno-przestrzennym. Efekt społeczny to poprawa warunków życia mieszkańców centrum. Dodatkowo proces realizacji projektu i związanych z nimi konsultacji ma ożywić i wzmocnić relacje społeczne, szczególnie sąsiedzkie. Daje te poczucie sprawczości i wpływu na kształtowanie najbliższego otoczenia.

Szkoła Podstawowa nr 22 zaproponowała projekt *Nasza szkoła to my* [5]. Jego celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu uczniów i młodzieży, rozwijanie umiejętności społecznych młodych ludzi, wskazywanie właściwego gospodarowania czasem, rozwijanie pasji i talentów dzieci i młodzieży, zapobieganie demoralizacji poprzez wykorzystanie dotychczasowej infrastruktury szkoły oraz poprawa bezpieczeństwa społecznego oraz jakości życia uczniów i mieszkańców. Stworzenie szkoły wielokulturowej, zaspokajającej potrzeby ucznia i mieszkańca miasta z każdego kręgu kulturowego. Obejmuje organizację zajęć w czasie ferii i wakacji, a także szereg aktywności, rozwijających kompetencje językowe, zajęcia taneczne i muzyczne, zajęcia ekologiczne oraz inne tematyczne. Realizacja tego wymaga odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni szkolnej m.in. stworzenie wewnętrznych i zewnętrznych stref: relaksu, ekologicznej typu ogródek, stacja meteo, muzycznej, sportowej itp. Ważnym działaniem integrującym jest powołanie centrum języka i kultury polskiej, które oferowałoby różnorodne zajęcia i imprezy poświęcone integracji i adaptacji rodzinom uczniów cudzoziemskich, przybliżałoby kulturę polską oraz budowało poczucie tożsamości lokalnej. W konsekwencji cały projekt przyniesie wymierne efekty dla młodzieży ale również osobom dorosłym.

Dwa projekty wspierają dzieci i ich rodziny w zakresie profilaktyki prozdrowotnej i zdrowego stylu życia. Jest to odpowiednio propozycja Przedszkola Miejskiego nr 28 [7] oraz Przedszkola Miejskiego nr 56, które wdrażają projekt *My zdrowe dzieciaki – kreatywni i aktywni* [8]. Ma on na celu wyrabianie prawidłowych nawyków prozdrowotnych oraz wdrażanie do aktywności fizycznej. Obejmuje propagowanie zdrowego stylu życia, samodzielnego i kreatywnego przedszkolaka. Uczy kształtowania postawy patriotycznej i obywatelskiej we współpracy ze środowiskiem lokalnym. Projekt dedykowany jest nie tylko dzieciom ale też rodzicom i mieszkańcom, aktywizując ich do współdziałania i współpracy z przedszkolem. W ten sposób wzmacnia więzi międzypokoleniowe oraz podnosi kompetencje społeczne.

Zbliżony charakterem jest projekt *Zdrowo i aktywnie* [9], który uczy dzieci radzenia sobie w sytuacjach trudnych, związanych z bezpieczeństwem, propagowanie zdrowego stylu życia, w tym kontakt z przedstawicielami służby zdrowia. W ramach projektu założono organizację ogrodu przy przedszkolu, wyjazdy na basen, aktywność ruchową na świeżym powietrzu.

W podobszarze Centrum i Centrum Pd. realizowany będzie projekt wsparcia dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych [15]. Działania będą dotyczyć aktywizacji społecznej, rozwoju potencjałów i zainteresowań, a także wsparcia w procesie usamodzielniania.

Ważnymi projektami, w których będą uczestniczyć mieszkańcy Centrum jest wspólna oferta Wydziału Polityki Społecznej UM i MOPS pod tytułem *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16], a także program Mediateki – *Mediateka otwarta na młodych* [27]. Szczególnie znaczenie ma oferta Mediateki, położonej w sąsiedztwie jednostki. Podobszar objęty jest też działaniem stawiającym na rozwój środowiskowej oferty usług świadczonych przez DPS [17]. Dzielnica wymaga także działania gospodarczego, które związane jest z ofertą PUP, dedykowaną dla wszystkich podobszarów rewitalizacji [18].

Centrum ze stosukowo starą zabudową wymaga działań technicznych. Odpowiedzią na te potrzeby jest projekt [21], którego pomysłodawcą jest Miejski Zakład Zasobów Lokalowych, zakładający termomodernizację budynków przy ulicy Targowej 18. oraz przy ulicy Małachowskiego 30. W efekcie nastąpi likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynku. Pochodną tego będzie pozytywny efekt w zakresie jakości, a także poprawa estetyki budynków.

Na rzecz rewitalizacji Centrum podjęto działania w trzech obszarach niezamieszkałych. Poprawę dostępności do terenów zielonych wspiera rekultywacja podobszaru Zagórze. Pomimo fizycznego oddalenia jest on doskonale skomunikowany z centrum nową wydłużoną linią tramwaju nr 15. Z kolei wpływ na wymiar gospodarczy, poszerzający ofertę rynku pracy ma interwencja na podobszarze Żeromskiego, oddalonym około 1 km od centrum oraz flagowy projekt *Kazimierz OdNov*a [IV] w podobszarze Kazimierz-Juliusz.

4.2.1.4 Centrum Południe

Podobszar Centrum Pd. również wymaga działań społecznych. Problemy społeczne są podobne, jak w Centrum, przy czym w większym stopniu zaznacza się poziom starości demograficznej. Odpowiedzią na to jest projekt *Międzypokoleniowe podwórka* [6], proponowany przez Szkołę Podstawową nr 4, który zakłada kompleksową modernizację istniejącego małego boiska przy szkole celem dostosowania go do potrzeb podwórka międzypokoleniowego. Projekt będzie miał charakter integracyjny, ma przygotować przestrzeń, która w równym stopniu zaspokajać będzie potrzeby mieszkańców w każdym wieku.

Kompleksowym projektem jest *Lotny teatr w cyberprzestrznni zdrowia* [10]. Jego wyróżnikiem jest współrealizacja przez konsorcjum wielu podmiotów. Rolę wiodącą ma Szkoła Podstawowa nr 8 im. Karola Wojtyły w Sosnowcu, a pozostali partnerzy to: Stowarzyszenie Campania Teatralna Genesis-Europejskie Centrum Kultury i Edukacji, Instytut Teatru i Dramatu, Wydział Zdrowia miasta Sosnowiec, Poradnia Zdrowia Psychicznego, Teatr Zagłębia, Centrum Sztuki Zamek Sielecki, Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Teatr Śląski, Teatr Lalki i Aktora Ateneum w Katowicach. Celem projektu jest włączenie społeczności szkolnej oraz ich rodzin w dzielnicy Centrum Pd. w działania dotyczące poprawy zdrowia psychicznego poprzez działania z zakresu sztuki, sztuk performatywnych, pomocy psychologicznej, psychiatrycznej w zakresie wspólnych działań, dialogu i współpracy. Oprócz szkoleń, warsztatów ulicznych i terapeutycznych, konferencji, planowane jest także utworzenie punktu psychoedukacji w Szkole Podstawowej nr 8.

Przedszkola Miejskie nr 19 i 28 proponują działania związane z promocją zdrowia i aktywności ruchowej w przedszkolu [11]. Projekt zakłada przede wszystkim organizację dodatkowych zajęć dla dzieci, prowadzonych przez nauczycieli i specjalistów z dziedzin, które obejmuje zakres tematyczny projektu. Zajęcia podzielone zostały w 2 grupy tematyczne. Pierwszą stanowią zajęcia ogólnorozwojowe, których głównym założeniem jest kształtowanie i rozwijanie sprawności ruchowej, umiejętności manualnych i wrażliwości muzycznej przedszkolaków, a także rozwijanie umiejętności kompetencyjnych. Znajdą się wśród nich zajęcia plastyczne i umuzykalniające. Druga grupa to zajęcia korygujące wady rozwojowe tj. wady postawy i wymowy.

W podobszarze Centrum i Centrum Pd. realizowany będzie projekt wsparcia dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych [15]. Działania będą dotyczyć aktywizacji społecznej, rozwoju potencjałów i zainteresowań, a także wsparcia w procesie usamodzielniania.

Ważnymi projektami, w których będą uczestniczyć mieszkańcy Centrum Pd. jest wspólna oferta Wydziału Polityki Społecznej UM i MOPS pod tytułem *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16], a także program Mediateki – *Mediateka otwarta na młodych* [27]. Szczególnie znaczenie ma oferta Mediateki, położonej praktycznie w obrębie jednostki. Podobszar objęty jest też działaniem stawiającym na rozwój środowiskowej oferty usług świadczonych przez DPS [17]. Dzielnica wymaga także działania gospodarczego, które związane jest z ofertą PUP, dedykowaną dla wszystkich podobszarów rewitalizacji [18].

Centrum Pd. ze stosukowo starą zabudową wymaga działań technicznych. Odpowiedzią na te potrzeby jest projekt [21] zakładający termomodernizację budynków przy ulicy Dęblińskiej 1. oraz przy ulicy Wspólnej 20. W efekcie nastąpi likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynku. Pochodną tego będzie pozytywny efekt w zakresie jakości powietrza, a także poprawa estetyki budynków.

Centrum Pd. to podobszar, na którym planowane są ważne działania związane z przekształceniami funkcjonalno-przestrzennymi. Będą one koncentrować się w południowej części tego obszaru, w sąsiedztwie linii kolejowej i dworca Sosnowiec Południowy. Projektodawcą tych zmian jest Agencja Rozwoju Lokalnego. Klasyczne działanie techniczne obejmuje termomodernizację budynku biurowo-usługowego przy ul. Teatralnej 9 [24]. Obejmie ona całość budynku tj. powierzchnię 6142 m^2 i poprawi efektywność energetyczną o co najmniej 30% energii pierwotnej.

Działaniami o szczególnym znaczeniu przestrzenno-funkcjonalnym jest zagospodarowanie przestrzeni dworca PKP Sosnowiec Południowy wraz z otoczeniem. Planowana jest adaptacja pomieszczeń na potrzeby usług gastronomicznych, edukacyjnych, szkoleniowych, kultury i rekreacji. Przywrócenie placu dworcowego do przestrzeni publicznej wraz z budową parkingu podziemnego, ma zwiększyć dostępność transportu kolejowego dla mieszkańców. Realizacja tego działania ma szerokie oddziaływanie na ten podobszar rewitalizacji. Pierwszą kwestią jest uzyskanie dobrze zagospodarowanego dworca kolejowego, który jest ważnym węzłem komunikacyjnym. Linie kolejowe zawsze odgrywały w Sosnowcu duże znaczenie. Oprócz dworca głównego, Sosnowiec Południowy jest przystankiem na trasie biegnącej w kierunku Kielc. Codziennie przejeżdża tam 20 pociągów osobowych[25]. Wymiernym efektem rewitalizacji będzie stworzenie nowych 420 miejsc parkingowych, w tym w ramach parkingu podziemnego. W obrębie dworca powstanie przestrzeń usługowo-gastronomiczna o powierzchni 450 m^2, powierzchnia biurowa/usługowa – 400 m^2; pawilony usługowe – 275 m^2, strefy kultury ze sceną widowiskową. Oprócz znaczenia transportowego, rewitalizacja ma oddziaływanie gospodarcze, tworząc warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Przyjazna i funkcjonalna przestrzeń, powinna zachęcać do korzystania z tego miejsca i przywróci mu dawne znaczenie.

Ostatnim działaniem skoncentrowanym w tej samej części podobszaru jest rozbudowa istniejących powierzchni biurowych dla powstania wysokiej jakości miejsc pracy [26]. Powstanie powierzchnia blisko 4000 m^2 dla firm oferujących zatrudnienie dla grupy wysoko wykształconych mieszkańców miasta. Działania będą prowadzone w sposób korzystny dla środowiska. Dobudowany obiekt będzie wyposażony w zbiorniki do retencji wody deszczowej, która służyć będzie utrzymaniu zasadzonej w ramach projektu zieleni.

[25] https://rozklad-pkp.pl/pl/sq?maxJourneys=10&start=yes&dirInput=&GUIREQProduct_0=on&GUIREQProduct_1=on&GUIREQProduct_2=on&GUIREQProduct_3=on&advancedProductMode=&boardType=dep&input=&input=5100197&date=25.05.24&dateStart=25.05.24&REQ0JourneyDate=25.05.24&time=19%3A08

Podobszar Centrum Pd., podobnie jak Centrum objęty będzie projektem *Zielony archipelag* [20], realizującym głównie cel środowiskowy, ale także mającym wymiar społeczny i przestrzenno-funkcjonalny. Odpowiada on na wyraźne zapotrzebowanie na zieleń wśród mieszkańców podobszaru. Projekt zakłada utworzenie niewielkich, chronionych zielonych skwerów z miejscami do odpoczynku na obszarach zaniedbanych i niezagospodarowanych w przestrzenni śródmiejskiej. Szczegółowy zakres podejmowanych działań opisano wcześniej w podrozdziale 4.2.4.3.

Na rzecz rewitalizacji Centrum Pd. podjęto działania w dwóch obszarach niezamieszkałych. Poprawę dostępności do terenów zielonych wspiera rekultywacja podobszaru Zagórze. Z kolei wpływ na wymiar gospodarczy, poszerzający ofertę rynku pracy ma interwencja w podobszarze Kazimierz-Juliusz, z flagowym projektem Kazimierz OdNova [IV].

4.2.1.5 Kalinowa

Podobszar Kalinowa wymaga wzmocnienia szczególnie w wymiarze społecznym. Organizacja procesu rewitalizacji wyróżnia się działaniami systemowymi, adresowanymi do mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji. W zakresie społecznym chodzi o projekt *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16], rozwój środowiskowej oferty usług świadczonych przez DPS [17] oraz działanie Mediateki [28]. Z kolei w wymiarze gospodarczym wsparciem ma być aktywizacja osób bezrobotnych, zarejestrowanych w PUP [18].

Dedykowanym projektem jest działanie Miejskiej Biblioteki Publicznej Filii nr 7 [12]. Obejmuje on budowę windy, która otworzy bibliotekę dla osób z ograniczeniami ruchowymi. Działanie to ma wymiar techniczny ale pozytywne efekty będą dotyczyć wszystkich korzystających z usług tej placówki. Jest to ewidentny przykład przełamywania barier przestrzennych. Obecny stan obrazuje fotografia 5 zdjęcie nr 3.

Działania społeczne wzmacniają także projekty realizowane poza obszarem rewitalizacji, ale pomysłodawcami są instytucje związane emocjonalnie i funkcjonalnie z osiedlem Kalinowa. Chodzi odpowiednio o modernizację Szkoły Podstawowej nr 29, do której uczęszczają dzieci z Kalinowej oraz MBP Filia 6 na Niwce, która planuje stworzenie Retroteki i klubu mieszkańca.

Szkoła Podstawowa nr 29 przy ulicy Zagłębiowskiej zaproponowała projekt infrastrukturalny, obejmujący kompleksową termomodernizację budynków. Drugi projekt o charakterze kulturowym, zakłada modernizację przestrzeni – Retroteki, nawiązującej estetycznie i merytorycznie do dziedzictwa historycznego dzielnicy Niwka oraz szlachetnych tradycji górniczych, bliskich wielu mieszkańcom tej części Sosnowca. Projektodawcą jest Filia nr 6 MBP. W jej obrębie ma powstać izba pamięci lokalnej, związanej z miejscem kultury i tożsamością dziedzictwa przemysłowego. Kluczowe jest położenie biblioteki w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru niezamieszkałego po byłej KWK „Niwka-Modrzejów", a zrazem w sąsiedztwie podobszaru Kalinowa, z którego wielu mieszkańców pracowało w zakładzie wydobywczym. Są oni emocjonalnie związani z tym miejscem. Równocześnie efektem projektu będzie poprawa

dostępności dla mieszkańców Kalinowej do obiektów kultury i miejsc twórczej rekreacji. Ma tam powstać również klub mieszkańca, gdzie ludność podobszaru rewitalizacji będzie mogła integrować się z mieszkańcami Niwki, co ma przeciwdziałać ich marginalizacji.

Uzupełnieniem działań rewitalizacyjnych jest interwencja w dwóch podobszarach niezamieszkałych: Kazimierz-Juliusz [IV] i Niwka [VI]. W pierwszym przypadku oczekuje się pozytywnego wzmocnienia gospodarczego. Interwencja na Niwce ma na celu rekultywację i poprawę w wymiarze środowiskowym i gospodarczym.

4.2.1.6 Juliusz

Działania w podobszarze Juliusz koncertują się na aktywizacji społecznej i trosce o jakość nauczania tutejszych dzieci i młodzieży. W związku z powyższym kluczowy projekt jest realizowany przez Szkołę Podstawową nr 36. Celem projektu [13] jest rozwijanie poczucia własnej tożsamości i więzi emocjonalnej z regionem, będącym częścią małej ojczyzny. Działania aktywizujące i kreatywne mają także przyczynić się do podniesienia jakości pracy szkoły i uzyskania lepszych wyników edukacyjnych. Podstawowym działaniem jest poznanie najbliższego środowiska według schematu: rodzina, szkoła, dzielnica, miasto. Następnie przewidziano aktywności, nastawione na pogłębianie wiedzy na temat bogactwa naturalnego i kulturowego regionu, jego zabytków, pomników przyrody, tradycji ludowych regionu itp. Ma to wzmocnić postawy patriotyczne wśród młodzieży. Projekt zakłada także działania bardziej ogólne, ale kształtujące bardzo ważne postawy tolerancji i otwartości oraz integrację ze środowiskiem lokalnym. Z dydaktycznego punktu, ważnym efektem ma być rozwijanie pasji twórczych, a także kształtowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji. Realizacja projektu będzie wykorzystywać lekcje w klasie, a także zajęcia poza szkołą, w tym udział w wystawach, wycieczkach i wizytach w muzeach.

Grupą działań o charakterze społecznym są propozycje złożone przez lokalny Klub Juliusz Aktywny Senior. Pierwszy dotyczy organizacji cyklu turniejów szachowych „Pokolenia przy planszy” [32]. Organizacja cyklicznych planszowisk pozwoli na integrację międzypokoleniową, oraz stworzy przestrzeń do wspólnej zabawy i edukacji dla wszystkich pokoleń. Podobny charakter ma projekt zakładający organizację warsztatów międzypokoleniowych [33], którego celem jest wymiana wiedzy i doświadczeń między młodzieżą a seniorami. Przedmiotem warsztatów będzie zachowanie tradycyjnych umiejętności i przekazanie ich kolejnym pokoleniom. Z kolei seniorzy podniosą swoje kompetencje cyfrowe. Innym zaplanowanym działaniem społecznym, dedykowanym wszystkim grupom wiekowym, jest piknik ekologiczny, podnoszący świadomość mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów [14], organizowany przez MPGO. Oprócz integracyjnego efektu pikniku, zaplanowano także warsztaty dla dzieci, pokazy prawidłowej segregacji odpadów, prelekcje na temat gospodarki odpadami w wymiarze ekonomicznym i środowiskowym, a także konkursy ekologiczne z nagrodami. Założeniem projektu jest jego cykliczność.

W podobszarze Juliusz będą realizowane działania o charakterze funkcjonalno-przestrzennym. Obejmują one utworzenie miejsca do biesiadowania i wypoczynku [34]. Projekt zakłada utworzenie kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego, obejmującego zadaszone paleniska z grillem i rusztem, stołów z ławkami, oświetlenia oraz dodatkowo ustawionych drewnianych leżanek. Podobne znacznie ma projekt stworzenia skwerku przy przystanku autobusowym [35]. Mają tam powstać elementy małej architektury, chodniki spacerowe, huśtawki, ławki i leżaki miejskie. Dodatkowo zostaną ustawione kosze na śmieci oraz nasadzone będą kwiaty i rośliny ozdobne. Oba miejsca oprócz poprawy jakości przestrzenni publicznej, mają z założenia stać się węzłami życia społecznego w dzielnicy.

Z kolei działaniem które oprócz wymiaru funkcjonalno-przestrzennego ma także pozytywne oddziaływanie środowiskowe jest projekt „Zielona Przemiana" [36], którego wnioskodawcą jest MZUK Sosnowiec. Inicjatywa ma na celu poprawę estetyki i samopoczucia mieszkańców, poprzez nasadzenia drzew i krzewów. Docelowo projekt będzie miał swoje konotacje społeczne, zwiększające świadomość ekologiczną mieszkańców oraz angażując mieszkańców w pielęgnację roślin w ramach programu „zaadoptuj drzewko".

Działania rewitalizacyjne na Juliuszu będą wspierane przez projekty systemowe o wymiarze społecznym i gospodarczym. Wzmocnienie aktywności społecznej ma nastąpić poprzez projekt Wydziału Polityki Społecznej UM i MOPS pod tytułem *Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu* [16], a także program Mediateki – *Mediateka otwarta na młodych* [27]. Specjalistycznym działaniem społecznym, związanym z osobami szczególnie wymagającymi pomocy jest rozwój środowiskowej oferty świadczenia usług przez DPS na terenie miasta [17]. Z kolei działanie aktywizujące w wymiarze gospodarczym obejmuje projekt PUP. Wzmocnienie lokalnego rynku pracy powinno przyczynić się nie tylko do redukcji wymiaru bezrobocia, ale też do poprawy dochodów ludności.

Położenie dzielnicy w sąsiedztwie obszarów poprzemysłowych zakłada, że interwencja na podobszarze niezamieszkałym Juliusz Zachód będzie mieć szczególny wpływ na efekt rewitalizacji jednostki. Obszary po byłej kopalni Juliusz to miejsce w przeszłości stanowiące integralną cześć dzielnicy, dające miejsca pracy. Rozległość tego terenu zakłada ponowne ich zagospodarowanie na cele gospodarcze [VII] i środowiskowe [V]. Przywrócenie tego obszaru dzielnicy i miastu może stać się ważnym impulsem gospodarczym dla mieszkańców Juliusza, a rekultywacja na cele środowiskowe wydatnie wpłynie na jakość życia mieszkańców tej dzielnicy. Projekt gminy Sosnowiec i KSSE ma na celu identyfikację terenów, które mogą zostać zagospodarowane jako tereny inwestycyjne. Zakłada on opracowanie zakresu zagospodarowania terenów, identyfikację potencjalnych źródeł finansowania i opracowanie dokumentacji projektowej. Drugim projektem sygnowanym przez Gminę Sosnowiec jest działanie obejmujące rekultywację terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Juliusz Zachód na cele środowiskowe. Niezależnie od ostatecznych proporcji obu typów zagospodarowania, które będą efektem prac analitycznych, oba działania wpisują się w potrzeby mieszkańców. Powszechnym

problemem w tej części miasta jest zła jakość powietrza, której wyrazem jest uciążliwy zapach pochodzący ze zlokalizowanego tam wysypiska.

Na rzecz podobszaru Juliusz podjęta jest systemowa interwencja w podobszarze niezamieszkałym Kazimierz-Juliusz. Jej oddziaływanie ma wpływ na wymiar gospodarczy i środowiskowy. W budynkach administracyjnych po byłej kopalni powstają powierzchnie dostosowanie do funkcji biznesowo-usługowej. Atrakcyjność zlokalizowanych tam miejsc pracy ma podnieść utworzenie w tym kompleksie przedszkola i żłobka, co przyczyni się do podniesienia jakości życia prywatnego i zawodowego, szczególnie przez młodych ludzi.

4.3 Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Inne dopuszczalne przedsięwzięcia obejmują działania, które przewiduje GPR ale w momencie jego formułowania nie ma jeszcze możliwości ich opisania w sposób szczegółowy[26]. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają charakter komplementarny względem podstawowych działań rewitalizacyjnych. Ich realizacja wzmocni pozytywne efekty działań podstawowych.

Profilaktyka prozdrowotna. Czyli działania na rzecz profilaktyki prozdrowotnej, skierowane do dzieci i młodzieży, dorosłych i seniorów. Może ono obejmować warsztaty, prelekcje, tzw. „białe niedziele". Oprócz tego wskazane byłoby wdrożenie badań profilaktycznych. Działanie wspiera realizację celu społecznego: S2 i S3 i może być implementowane na wszystkich podobszarach rewitalizacji.

Organizacja wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych. Działanie wpisuje się w poprawę jakości życia, poszerzając ofertę czasu wolnego. Ma na celu aktywizację i integrację lokalnej społeczności, a także zwiększenie dostępności i uczestnictwa w kulturze. Docelowo powinno wpływać na zwiększenie zainteresowania sprawami lokalnymi. Szczególnie oczekiwane są działania o charakterze cyklicznym, organizowane z aktywnym udziałem mieszkańców. Tego rodzaju interwencja wspiera realizację celu społecznego: S2 i S3 i może być realizowana na wszystkich podobszarach rewitalizacji.

Sosnowiec bez barier. Działanie eliminuje bariery przestrzenne i organizacyjne, utrudniające lub uniemożliwiające korzystanie z przestrzenni i oferty miasta. Rozwiązuje problemy zgłaszane przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Aktualnie wszystkie projekty, z definicji realizowane są z zachowaniem tych zasad, natomiast może okazać się, że zaistnieje potrzeba punktowego rozwiązania takiego problemu. Tego rodzaju interwencja wspiera realizację celu technicznego T2, ale przyczyni się do osiągania założeń celu społecznego: S2 i S3. Może być wdrażana na wszystkich podobszarach rewitalizacji.

Ekonomia społeczna. Zakłada się, że przedsięwzięcia w zakresie ekonomii społecznej będą mechanizmem aktywizacji zawodowej, a zarazem czynnikiem poprawiającym poziom dochodów mieszkańców obszarów rewitalizacji. Podmioty takie mogłyby liczyć na wsparcie miasta w zakresie usług doradczych, zasobu lokalowego, a także mechanizmu poręczeń. Działanie wspiera realizację celu S2 i S3, a poprzez rozwój przedsiębiorczości i wzrost aktywności zawodowej mieszkańców także kierunku działań - G1.

Infrastruktura drogowa i wzrost mobilności miejskiej. Zakres działania obejmuje remonty i modernizację dróg, a w razie potrzeby także budowanie nowych odcinków dróg. Dotyczy to

[26] Ustawa o rewitalizacji. Komentarz tom 1. red. Szlachetko J., Borówka K., 2017, Instytut Metropolitalny, Gdańsk.

szczególnie otwarcia i zagospodarowania terenów poprzemysłowych, zwiększających nośności dróg i poprawy innych parametrów technicznych. Równocześnie inwestycje mogą obejmować budowę lub modernizację chodników, ciągów pieszych i ścieżek rowerowych. Działanie wzmacnia kierunek PF2. Może być ono realizowane na wszystkich podobszarach rewitalizacji.

Nowoczesne miasto. Działanie obejmuje rozwój i dostęp do miejsc ładowania pojazdów elektrycznych, zwiększenie zasięgu i strefy dostępu do sieci internetowej, informacyjne tablice świetlne. Obejmuje także działania techniczne i przestrzenno-funkcjonalne, dopuszczalne na każdym podobszarze rewitalizacji.

Wskazane propozycje nie stanowią katalogu zamkniętego i mogą w razie potrzeby zostać uzupełnione podczas aktualizacji programu.

4.4 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ukazuje uproszczony schemat rozwoju przestrzeni w powiązaniu z funkcjami danego obszaru. Innymi słowy charakteryzuje on stan faktyczny przestrzeni w odniesieniu do jego użytkowania ziemi i jednocześnie do istniejących działalności gospodarczych tj. pełnionych funkcji. Model funkcjonalno-przestrzenny może odnosić się do zaplanowanych zmian, a więc potencjalnych, oczekiwanych funkcji oraz do ich kierunków rozprzestrzeniania się. Typ modelu jest uwarunkowany wieloma czynnikami. Może on przyjąć postać: koncentryczną, wieloośrodkową, pasmową, klinową lub mieszaną.

W Sosnowcu model funkcjonalno-przestrzenny obszaru rewitalizacji odnosi się do terenów zabudowy mieszkaniowej, terenów produkcyjnych, usługowych, komunikacyjnych, zieleni oraz użytków technicznych (zagospodarowanie infrastrukturalne) i nieużytków, zwłaszcza - terenów poprzemysłowych, czyli terenów niezamieszkałych. W zasadzie model nawiązuje do morfologii całego Sosnowca, który charakteryzuje wieloośrodkowość dzielnic. To wynika z inkorporacji oddzielnych, znacznie oddalonych jednostek osadniczych - osiedli przemysłowo-miejskich oraz wsi i włączenie ich w granice administracyjne w przeszłości. Dlatego model funkcjonalno-przestrzenny obszaru rewitalizacji ma charakter wieloośrodkowy z układem linearnym (pasmowym w części zachodniej). Cechuje go mnogość dzielnic rozdzielona terenami otwartymi, brak ciągłości zurbanizowanej i znaczne powierzchnie nieużytków przemysłowych. Cechą miasta jest także występowanie subcentrów, posiadających lokalne funkcje mieszkaniowe, które stanowią wyizolowane społeczności lokalne – samodzielne dzielnice. Obszary rewitalizacji zamieszkałe i niezamieszkałe nawiązują do tego modelu - wieloośrodkowych subcetrów. Jedynie zachodnia część obszaru rewitalizacji jest bardziej zurbanizowana i stanowi oś o przebiegu południkowym, od Pogoni Wschodniej i Konstantynowa na północy przez Centrum do Centrum Południowego. W zależności od tego czy interwencja dotyczy obszarów zamieszkałych lub niezamieszkałych, zróżnicowana jest skala i kierunek przemian funkcjonalno-przestrzennych.

Dlatego model rewitalizacji odnosi się do:

- strefy śródmieścia – obszaru rewitalizacji Centrum o funkcji usługowo-mieszkaniowej,
- strefy przejściowej wewnętrznej mieszkaniowo-usługowej Centrum Południe,
- strefy przejściowej wewnętrznej mieszkaniowo-usługowej Pogoń Wschodnia,
- strefy przejściowej zewnętrznej mieszkaniowej z niedoborem usług – Konstantynów,
- strefy suburbialnej zewnętrznej, wykształconej na bazie jednostki przemysłowo-mieszkaniowej – Juliusz o charakterze podmiejskim,
- strefy suburbialnej zewnętrznej mieszkaniowej – Kalinowa o charakterze podmiejskim,
- strefy niezamieszkałej marginalnej, stanowiącej niegdyś gospodarczy biegun dzielnic, w których funkcjonowały zakłady wydobywcze: Kazimierz-Juliusz, Juliusz-Zachód, Niwka,
- strefy terenów poprzemysłowych, w obrębie starych dzielnic przemysłowych miasta: Konstantynów I, Pogoń Wschód,
- strefy śródmiejskich nieużytków, przekształconych na składowiska skały płonnej – Zagórze.

Poszczególne formy użytkowania ziemi tworzą strefy o odmiennych funkcjach. Na obszarze rewitalizacji stwierdzono występowanie zdekapitalizowanej tkanki mieszkaniowej. Charakter zmian i interwencji, zmierzający do odnowy zespołu budynków ma poprawić warunki życia. Działania polegają na termomodernizacji obiektów, poprawiając ich efektywność ekonomiczną oraz estetykę. Ten kierunek przekształceń odnosi się do przestrzeni w obszarze: Centrum Pd. i Centrum, poprzez realizację projektów [21] i [24], prowadzanych odpowiednio przez MZZL i ARL. Wyraźnie wzmocnienie i rozwój funkcji mieszkaniowej ma wystąpić w podobszarze Kalinowa i Konstantynów, poprzez budowę zespołu mieszkań przez MZZL [22]. Powiązane z nimi są inwestycje techniczne, polegające na modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnej w podobszarze Konstantynów [23]. Wszystkie te działania nie zmienią struktury funkcjonalno-przestrzennej, natomiast wpisują się w dotychczasową funkcję tych obszarów, wzmacniając i podnosząc ich standard.

Ważnym elementem w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowią tereny zielone (ryc. 6). Są one odpowiedzialne z jednej strony za jakość środowiska naturalnego, przewietrzanie miasta, retencje wody, a równocześnie pełnią też funkcje rekreacyjne. Ich wielkość i stan zagospodarowania rzutują na poziom i jakość życia w sferze komfortu ekologicznego oraz oddziałują na miejską wyspę ciepła. Przewidziano kierunek zmian zagospodarowania w projekcie rewitalizacji w podobszarze niezamieszkałym Zagórze. Poprzez rekultywację składowiska byłej hałdy skały płonnej nastąpi sukcesja terenu poprzemysłowego w funkcję rekreacyjną i ekologiczną. Planowana jest organizacja terenów zieleni urządzonej z infrastrukturą towarzyszącą [III]. Ta zmiana będzie korzystnie oddziaływać na warunki życia mieszkańców podobszaru Centrum i Centrum Pd. Działania związane z rozwojem funkcji środowiskowej przewidziano w części podobszarów niezamieszkałych Kazimierz-Juliusz i Juliusz Zachód na rzecz mieszkańców Juliusza oraz na Niwce [VI]. Interwencje te jednoznacznie zmienią funkcje tych obszarów niegdyś przemysłowych, a dzisiaj stanowiących nieużytki poprzemysłowe. Również znaczenie środowiskowe ma rozwój niewielkich obszarów zielonych w obrębie zabudowy w Centrum

i Centrum Pd., które przeciwdziała zjawisku miejskiej wyspy ciepła [20]. Te działania nie wpływają jednak na zamianę funkcji, a zieleń jest elementem towarzyszącym zabudowie mieszkaniowej.

W modelu funkcjonalno-przestrzennym istotne miejsce zajmują także tereny usługowe, w tym także różne instytucje o charakterze ogólnomiejskim. Szczególnie ważna jest rola centrum, które ma oddziaływać na całe miasto, a nawet powinno wykazywać wpływy ponadlokalne. Centrum pełni najważniejsze funkcje centralne i dlatego jego wygląd i stan techniczny wymaga odpowiedniego standardu oraz bezpieczeństwa. Działanie rewitalizacyjne, stymulujące pozytywne zmiany polega na wzmocnieniu funkcji gospodarczych poprzez poprawę bezpieczeństwa [19] i przywróceniu odpowiedniej rangi centralnej.

Najbardziej istotne zmiany funkcjonalno-przestrzenne w podobszarach zamieszkałych planowane są w południowej części podobszaru Centrum Pd. Wiążą się one z przywróceniem funkcji gospodarczej na terenie byłego targowiska oraz ich wzmocnienie poprzez modernizację przestrzenni usługowo-biurowej w budynku ARL [26]. Równie istotne miejsce zajmują tereny komunikacyjne, które są odpowiedzialne za kreowanie relacji i dostępność przestrzenną. Projekt [25] zakłada uatrakcyjnienie przestrzeni dworca kolejowego Sosnowiec Południowy, systemu infrastruktury technicznej (parking, winda zewnętrzna), unowocześnienie ciągów pieszych oraz dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych. Cały kompleks będzie zatem implementował nowe role lub przywracał funkcje, które z powodu dekapitalizacji technicznej zostały porzucone. Łącznie obszar będzie miał charakter wielousługowego centrum gospodarczego, z elementami usług społecznych i funkcją węzła transportowego.

Ważne miejsce w modelu funkcjonalno-przestrzennym obszaru rewitalizacji Sosnowca zajmują tereny niezamieszkałe, poprodukcyjne. Obecnie model zakłada kierunek przekształcenia ich w tereny produkcyjne, przemysłowe, magazynowe, tereny zieleni, centra logistyczne lub usługowe. Projekt rewitalizacyjny zakłada tworzenie miejsc pracy, pełniących funkcję społeczną np. budowę przedszkola oraz wzmocnienie dziedzictwa materialnego, poprzez funkcję kultury na bazie adaptacji cechowni i jej walorów architektoniczno-kulturowych pod nowe działalności usługowe. Działanie takie [IV] przewidziano w podobszarze Kazimierz-Juliusz. Obejmuje ono przywrócenie funkcji gospodarczej, z transformacją profilu działalności z produkcyjnej na usługową. Pojawią się też nowe funkcje społeczne (przedszkole, gastronomia, kultura). Przywrócenie funkcji gospodarczej [VII] planowane jest w części wschodniej podobszaru Juliusz-Zachód, część zachodnia dedykowana jest funkcjom środowiskowym [V]. Funkcja gospodarcza ma zastąpić także nieużytek poprzemysłowy w podobszarze Żeromskiego. Tam wymiar biznesowy ma dotyczyć działalności usługowej [II].

Podsumowując zakładane kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (załącznik nr 1) zawierają szereg działań i przekształceń terenów. Realizacja projektów pozwoli na stworzenie efektywnej przestrzenni, adekwatnej do potrzeb mieszkańców.

Mapa kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych wyraża charakter zmiany i docelową formę zagospodarowania. Ukazuje zatem jednocześnie zmiany jakie zajdą na danym obszarze w dwóch wymiarach (ryc. 6).

W zakresie kierunku zmiany wyróżniono trzy warianty:

- utrzymanie i wzmocnienie obecnych funkcji;
- przywrócenie wcześniej występujących funkcji;
- zmianę funkcji.

Ich kolejność wyraża zatem natężenie zmiany, od działań które utrzymują i wzmacniają obecną funkcję, do całkowitej zmiany funkcji. Formą pośrednią interwencji jest przywrócenie działalności znanej na tym obszarze w przeszłości, a aktualnie zaniechanej lub podupadłej.

Z kolei przeznaczenie wiąże się z docelową formą zagospodarowania. Wyróżniono tu odpowiednio zgeneralizowane funkcje:

- mieszkaniową,
- mieszkaniowo-usługową,
- usługową,
- produkcyjną,
- terenów zielonych.

Kierunki proponowanych zmian dla podobszarów zamieszkałych obejmują odpowiednio utrzymanie i wzmocnienie funkcji oraz przywrócenie wcześniej występującej. Z kolei w podobszarach niezamieszkałych dominuje opcja zmiana funkcji lub przywrócenie wcześniej występujących funkcji. W wymiarze gospodarczym dochodzi przy tym często do konwersji wcześniej występującej dzielności produkcyjnej na współczesną usługową.

Bardziej spektakularne zmiany dotyczą obszarów niezamieszkałych, które w niektórych miejscach nawiązują do procesów zainicjowanych wcześniej poprzez rekultywację lub samoistne zalesienie (naturalna sukcesja roślinności). Efekt różnicy w kierunkach zmian wynika z faktu, że w obszarach zamieszkałych rozwiązuje się przede wszystkim problemy społeczne, działania funkcjonalno-przestrzenne, środowiskowe, techniczne, a gospodarcze są uzupełnieniem. Odwrotna filozofia zmian dotyczy podobszarów niezamieszkałych, gdzie zmiany dotyczą innych niż społeczna warstw, a społeczne korzyści ujawniają się na podobszarach zamieszkałych.

Dodatkowo mapa (ryc. 6) zawiera punktowe informacje o działaniach technicznych, które wzmacniają lokalną infrastrukturę lub funkcję dzielnicy. W ten sposób zaznaczono planowane inwestycje mieszkaniowe, plany termomodernizacji, budowy kanalizacji i wodociągów, utworzenie powierzchni usługowych, utworzenie obiektów o funkcji społecznej (przedszkola), czy wież widokowych.

Ryc. 6. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych podobszarów rewitalizacji w Sosnowcu

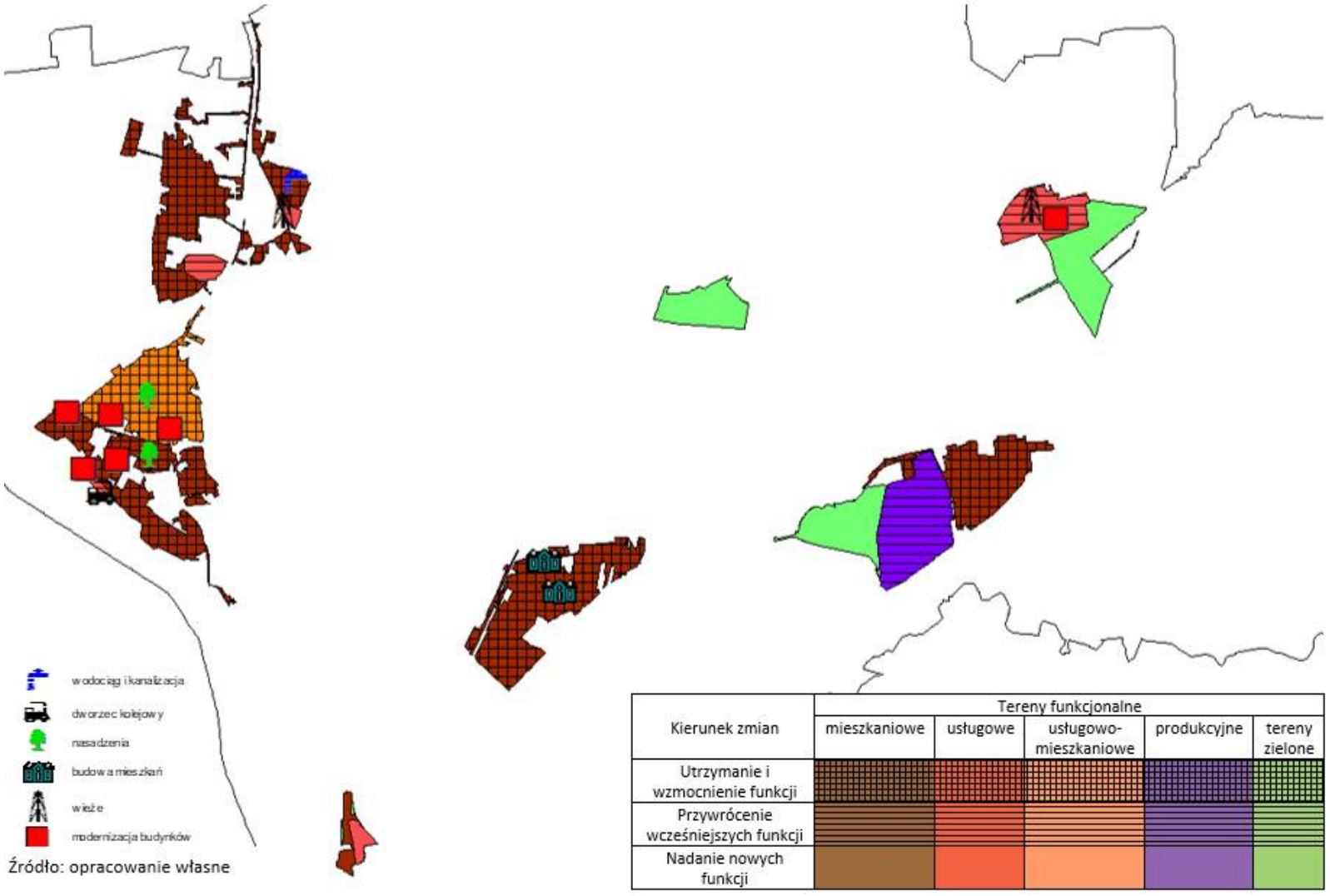

Źródło: opracowanie własne

4.5 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Efektywność i skuteczność rewitalizacji zależy w dużym stopniu od zastosowanych narzędzi, które mają zapewnić komplementarność i integrację różnych działań[27]. Integrowanie działań rewitalizacyjnych będzie realizowane na kilku poziomach. Najczęściej wyróżnia się komplementarność przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną, finansową i międzyokresową.

Komplementarność przestrzenna oznacza koncentrację działań rewitalizacyjnych na podobszarach rewitalizacji. Zaproponowane projekty będą realizowane na wszystkich podobszarach, a dla każdego podobszaru oprócz dedykowanych mu rozwiązań zastosowano projekty systemowe, których mechanizm powielono dla wielu podobszarów. Wyrazem komplementarności przestrzennej jest także powiązanie interwencji na podobszarach niezamieszkałych z potrzebami wsparcia podobszarów zamieszkałych. Powiązania te szczegółowo opisano w podrozdziale 4.2.2 i zobrazowano na rycinie 5 (strona 56-57).

Wyróżnikiem rewitalizacji w Sosnowcu, adekwatnym do charakteru i problemów miasta, jest podjęcie systemowych działań, zarówno na obszarach zamieszkałych jak i niezamieszkałych. Tylko takie działania przybliżają miasto do założeń zrównoważonego rozwoju i spójności przestrzennej, która jest trudna do osiągnięcia w miastach o charakterze policentrycznym, z dużym udziałem terenów poprzemysłowych.

Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych oznacza, że każdy projekt określa cel lub cele interwencji oraz odpowiadające im kierunki działań. Łącznie każdy zidentyfikowany problem ma odpowiadający mu co najmniej jeden projekt, przeciwdziałający negatywnym zjawiskom. W wielu przypadkach projekty dedykowane są dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji.

Ponadto cześć projektów wskazuje cel społeczny i wspomagającą go interwencję w płaszczyźnie gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Tym samym działania nie dotyczą tylko samego problemu (objawów), ale przeciwdziałają jego przyczynom. Na integrowanie działań rewitalizacyjnych wpływ ma zastosowanie zarówno działań miękkich, jak i tzw. projektów twardych. Nie ma skutecznej rewitalizacji bez łączenia obu mechanizmów.

W przypadku działań typowo społecznych, wskazywano wiązki projektów o podobnym charakterze wsparcia np. adresowanym dla dzieci czy seniorów, a także poszerzających ofertę czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Szczegółową komplementarność problemową wykazano w podrozdziale 4.2.1.

Komplementarność międzyokresowa zostaje zapewniona przez możliwości realizacji, projektów do 2030 roku zgodnie z pomysłem wnioskodawcy. Ponadto program daje w razie

[27] Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych, A. Jadach-Sepioło red., 2018, Warszawa.

potrzeby możliwość cyklicznego powtarzania projektów, szczególnie o charakterze społecznym. Opracowanie niniejszego programu uwzględniało realizację projektów ujętych we wcześniej obowiązującym Lokalnym Programie Rewitalizacji do 2023 roku. Tym samym wykorzystano wcześniejsze doświadczania w działaniach rewitalizacyjnych oraz zweryfikowano zasadność podjęcia dalszej interwencji.

Komplementarność finansowa polega na współfinansowaniu podjętych działań z różnych źródeł (rozdział 4.6, tab. 14). Dywersyfikacja finansowa wskazuje na zaangażowanie wielu podmiotów. Z racji publicznego charakteru procesu większość środków ma pochodzić ze źródeł publicznych, głównie z budżetu miasta. W miarę pojawiających się możliwości wnioskodawcy będą ubiegać się o środki z UE, w tym szczególnie z EFS, EFRR i Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Szczególną uwagę należy jednak zwrócić na środki prywatne, których deklarowana wartość wynosi 42 mln.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna wyraża się poprzez przyjęcie systemu wdrażania procesów rewitalizacyjnych, na który składa się mechanizm zarządzania, monitoringu i ewaluacji oraz aktualizacji programu, wraz z zasadami funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji opisany w rozdziale 5. Wymiar instytucjonalny to koordynacja zapisów z szeregiem dokumentów strategicznych, takich jak: strategia rozwoju, strategia rozwiazywania problemów społecznych i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Relacje z tymi dokumentami odzwierciedla rozdział 3.3. Równocześnie wyrazem komplementarności jest współdziałanie wydziałów Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych miasta, w tym placówek oświatowych i kulturalnych w realizacji zadań, które stanowią pole ich merytorycznej działalności. Efektywność rewitalizacji będzie podnoszona także poprzez włączenie szerokiej grupy interesariuszy, gdzie obok instytucji publicznych swój znaczny udział będą mieć prywatne firmy oraz organizacje pozarządowe.

Powyższe mechanizmy pozwalają na uzyskanie wartości dodanej całego przedsięwzięcia.

4.6 Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji

Łączna wartość zgłoszonych projektów podstawowych opiewa na kwotę 384,3 mln złotych (tab. 15). Większość środków jest pochodzenia zewnętrznego, finansowanego z funduszy unijnych. Część działań planuje się objąć wsparciem Fundusz Sprawiedliwej Transformacji dla województwa śląskiego. Interwencję na podobszarach zamieszkałych oszacowano na kwotę 261,1 mln złotych, zaś w ramach obszarów niezamieszkałych wyceniono na 110,2 mln złotych. W programie pięć projektów zakłada także finasowanie ze środków prywatnych o łącznej wartości 42,1 mln złotych. Stanowi to około 11% wszystkich źródeł finasowania.

Projektami o najwyższej wartości jest odpowiednio budowa mieszkań komunalnych [22] na kwotę 55 mln złotych, zagospodarowanie terenu dworca kolejowego Sosnowiec Południowy wraz z placem dworcowym [25] - 70 mln złotych, rozbudowa istniejących powierzchni biurowych dla powstania wysokiej jakości miejsc pracy w centrum miasta [26] 40 mln oraz termomodernizacja biurowca ARL [24] - 35 mln (tab. 14). Z kolei największa kwota obejmująca obszar niezamieszkały to projekt Kazimierz OdNowa [IV] wyceniony na 91,9 mln złotych.

Tab. 14. Szacunkowe koszty realizacji zgłoszonych projektów [w zł]

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	suma	Pochodzenie środków			
			ze źródeł krajowych publicznych	ze źródeł prywatnych	z funduszy UE np: EFRR, EFS, FS, FST	z innych źródeł
1	Zajęcia pozaszkolne dla dzieci i młodzieży [Ognisko Pracy Pozaszkolnej Nr 1 w Sosnowcu]	0				
2	Budowanie tożsamości miejskiej i aktywności społecznej wśród dzieci i młodzieży [SP nr 3 w Sosnowcu]	154 800	34 800		120 000	
3	Sosnowiec moje miasto – mała ojczyzna przedszkolaka [PM 2]	35 000	35 000			
4	Wczesna profilaktyka ochrony zdrowia psychicznego dziecka [PM22]	3 000	3 000			
5	Nasza szkoła to my [SP 22]	402 000	402 000			
6	„Międzypokoleniowe podwórko" – organizacja strefy sportowo – rekreacyjnej na terenie Szkoły Podstawowej nr 4 im. Juliana Tuwima w Sosnowcu SP 4 [SP4]	300 000	300 000			
7	Zdrowy przedszkolak [PM 28]	391 314	291 314		100 000	
8	My zdrowe dzieciaki- kreatywni i aktywni [PM 56]	55 000	55 000			
9	Zdrowo i aktywnie [PM 12]	600 000	450 000		150 000	
10	Lotny Teatr w cyberprzestrzeni zdrowia [SP8 + inni]	80 000	50 000		30 000	
11	Przedszkole promujące zdrowie i aktywność ruchową [PM 19 PM 28]	720 000	500 000		220 000	
12	Winda wolności – Biblioteka otwarta dla wszystkich [MBP Filia nr 7]	216 265	216 265			
13	"Moja mała Ojczyzna" – projekt edukacyjny, edukacja regionalna [SP 36]	0				
14	Piknik ekologiczny podnoszący świadomość mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów [MPGO]	90 000		90 000		
15	Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych [WPS]	1 000 000	50 000		950 000	
16	Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu [WPS, MOPS]	9 442 031	944 203		8 497 828	
17	Rozwój środowiskowej oferty świadczenia usług przez DPS [WPS]	1 000 000	50 000		950 000	

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	suma	Pochodzenie środków			
			ze źródeł krajowych publicznych	ze źródeł prywatnych	z funduszy UE np: EFRR, EFS, FS, FST	z innych źródeł
18	Aktywizacja osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sosnowcu [PUP]	9 653 780	1 448 067		8 205 713	
19	Bezpieczne centrum [Urząd Miejski, Policja, Straż Miejska]	2 500 000	2 500 000			
20	Zielony archipelag [Urząd Miejski]	600 000	200 000		400 000	
21	Termomodernizacja budynków mieszkalnych [Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu]	20 000 000	4 000 000		16 000 000	
22	Budowa mieszkań komunalnych [Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu]	55 000 000	55 000 000			
23	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w dzielnicy Konstantynów [Sosnowieckie Wodociągi S.A.]	20 000 000	15 000 000	5 000 000		
24	Termomodernizacja budynku biurowo-usługowego przy ul. Teatralnej 9 [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]	35 000 000		35 000 000		
25	Zagospodarowanie terenu dworca kolejowego Sosnowiec Południowy wraz z placem dworcowym [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]	70 000 000	1 000 000	1 000 000	68 000 000	
26	Rozbudowa istniejących powierzchni biurowych dla powstania wysokiej jakości miejsc pracy w centrum miasta [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]	40 000 000	1 000 000	1 000 000	38 000 000	
27	Mediateka Otwarta na młodych [Mediateka]	120 000	100 000		20 000	
28	Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej [PM 52]	187 500	93 750		93 750	
29	„Tajemniczy ogród” dla mieszkańców Pogoni MBP im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu	1 150 900	850 900		300 000	
30	Retroteka w filii nr 6 MBP w Sosnowcu [MBP Filia nr 6]	64 000	64 000			
31	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 29 ul. Zagłębiowska 25 w Sosnowcu [SP 29]	4 317 850	647 677		3 670 173	
32	Pokolenia przy planszy	70 000	50 000		20 000	
33	Warsztaty międzypokoleniowe	20 000	15 000		5 000	
34	Miejsce biesiadne do grillowania i wypoczynku	400 000	100 000		300 000	

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	suma	Pochodzenie środków			
			ze źródeł krajowych publicznych	ze źródeł prywatnych	z funduszy UE np: EFRR, EFS, FS, FST	z innych źródeł
35	Skwerek przy przystanku autobusowym	420 000	100 000		320 000	
36	Zielona przemiana	100 000	100 000			
	Razem projekty w podobszarach zamieszkałych	**274 093 443**	**85 650 976**	**42 090 000**	**146 352 467**	
I	Rewitalizacja dzielnicy Konstantynów poprzez rewaloryzację obiektu Wieży wyciągowej żużla wraz z sąsiadującym murem i przylegającym otoczeniem [Gmina Sosnowiec]	7 000 000	1 050 000		5 950 000	
II	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w podobszarze Żeromskiego na cele gospodarcze [Gmina Sosnowiec]	100 000	100 000			
III	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Zagórze na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]	5 000 000	750 000		4 250 000	
IV	Kazimierz OdNowa – rekultywacja terenów pogórniczych w gminie Sosnowiec [Sosnowieckie Inwestycje sp. z o.o.]	91 899 384	21 760 062		70 139 322	
V	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w Juliusz Zachód w Sosnowcu na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]	4 000 000	600 000		3 400 000	
VI	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Niwka w Sosnowcu na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]	200 000	50 000		150 000	
VII	Utworzenie obszarów gospodarczych w podobszarze Kazimierz-Juliusz oraz Juliusz-Zachód [Gmina Sosnowiec, KSSE]	2 000 000	1 000 000		1 000 000	
	Razem projekty w podobszarach niezamieszkałych	**110 199 384**	**25 310 062**		**84 889 322**	

Źródło: opracowanie własne w oparciu o zgłoszone przez wnioskodawców projekty (w pełnych złotych)

Tab. 15. Indykatywne środki finansowe w ramach gminnego programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]

Obszar interwencji	Suma	Pochodzenie środków			
		ze źródeł krajowych publicznych	ze źródeł prywatnych	z funduszy UE np: EFRR, EFS, FS, FST	z innych źródeł
Podobszary zamieszkałe	274 093 443	85 650 976	42 090 000	146 352 467	0
Podobszary niezamieszkałe	110 199 384	25 310 062		84 889 322	0
Razem	**384 292 827**	**110 961 039**	**42 090 000**	**231 241 789**	**0**

Źródło: opracowanie własne w oparciu o zgłoszone przez wnioskodawców projekty

5. Opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji

5.1 Wskazanie kosztów zarządzania

Zarządzanie procesem rewitalizacji nie powinno generować dodatkowych kosztów. Podejmowane działania rewitalizacyjne mają określone źródła finansowania, które powinny uwzględniać wszystkie koszty ich realizacji. Potencjalnie mogą pojawić się koszty prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych, a także ewentualne zakupy środków do opracowania dokumentacji (mapy, ulotki itp.). W przypadku wystąpienia takich kosztów, ze względu na charakter procesu powinny być one pokryte z budżetu miasta.

Nie przewiduje się wyodrębnienia operatora rewitalizacji, a proces koordynacyjny będzie realizowany w ramach zakresu czynności pracowników Urzędu Miejskiego lub jednostek organizacyjnych miasta. W przypadku potrzeby spotkań mogą zostać także nieodpłatnie udostępnione pomieszczenia i obiekty należące do miasta. Powołanie Komitetu Rewitalizacji, ze względu na społeczny charakter rady, także nie będzie generować kosztów.

5.2 Ramowy harmonogram realizacji programu

Realizacja harmonogramu GPR może być rozumiana w dwojaki sposób:

1. Opracowanie GPR, zarzadzanie procesem i zastosowanie mechanizmów monitoringu i ewaluacji aż do osiągniecia celów rewitalizacji.
2. Harmonogram realizacji poszczególnych przedsięwzięć składających się na proces rewitalizacji.

Przedstawiony program rewitalizacji obejmuje horyzont czasowy 2030 roku i wynika wprost z przewidywanego harmonogramu poszczególnych projektów (tab. 16). Zgodnie z harmonogramem program może być aktualizowany po 2 latach działania. Część wskazanych w dokumencie projektów zakłada ich cykliczność. Wnioskodawcy niektórych projektów zakładają, że w przypadku zgłaszanego zainteresowania lub ujawniającej się potrzeby rozważą ponownie działania. Zakłada się, że rozpoczęcie działań rewitalizacyjnych nastąpi bezpośrednio po przyjęciu programu, to jest od 2025 roku.

Tab. 16. Ramowy harmonogram realizacji projektów ujętych w programie

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Lata					
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
1	Zajęcia pozaszkolne dla dzieci i młodzieży [Ognisko Pracy Pozaszkolnej Nr 1 w Sosnowcu]						
2	Budowanie tożsamości miejskiej i aktywności społecznej wśród dzieci i młodzieży [SP nr 3 w Sosnowcu]						
3	Sosnowiec moje miasto – mała ojczyzna przedszkolaka [PM 2[						
4	Wczesna profilaktyka ochrony zdrowia psychicznego dziecka [PM 22]						
5	Nasza szkoła to my [SP 22]						
6	„Międzypokoleniowe podwórko” – organizacja strefy sportowo – rekreacyjnej na terenie Szkoły Podstawowej nr 4 im. Juliana Tuwima w Sosnowcu [SP 4]						
7	Zdrowy przedszkolak [PM 28]						
8	My zdrowe dzieciaki- kreatywni i aktywni. [PM 56]						
9	Zdrowo i aktywnie [PM 12]						
10	Lotny Teatr w cyberprzestrzeni zdrowia [SP 8 + inni]						
11	Przedszkole promujące zdrowie i aktywność ruchową [PM 19 PM 28]						
12	Winda wolności – Biblioteka otwarta dla wszystkich [MBP Filia nr 7]						
13	”Moja mała Ojczyzna” – projekt edukacyjny, edukacja regionalna [SP36]						
14	Piknik ekologiczny podnoszący świadomość mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów [MPGO]						
15	Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych [WPS]						
16	Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu [WPS, MOPS]						
17	Rozwój środowiskowej oferty świadczenia usług przez DPS [WPS UM]						
18	Aktywizacja osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sosnowcu [PUP]						
19	Bezpieczne centrum [Urząd Miejski, Policja, Straż Miejska]						
20	Zielony archipelag [Urząd Miejski]						
21	Termomodernizacja budynków mieszkalnych [Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu]						
22	Budowa mieszkań komunalnych [Miejski Zakład Zasobów Lokalowych w Sosnowcu]						
23	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w dzielnicy Konstantynów [Sosnowieckie Wodociągi S.A.]						

Nr	Nazwa projektu [podmiot zgłaszający]	Lata					
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
24	Termomodernizacja budynku biurowo-usługowego przy ul. Teatralnej 9 [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]						
25	Zagospodarowanie terenu dworca kolejowego Sosnowiec Południowy wraz z placem dworcowym [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]						
26	Rozbudowa istniejących powierzchni biurowych dla powstania wysokiej jakości miejsc pracy w centrum miasta [Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.]						
27	Mediateka otwarta na młodych [Mediateka]						
28	Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej [PM 52]						
29	„Tajemniczy ogród" dla mieszkańców Pogoni MBP im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu						
30	Retroteka w filii nr 6 MBP w Sosnowcu [MBP Filia nr 6]						
31	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 29 ul. Zagłębiowska 25 w Sosnowcu [SP 29]						
32	Pokolenia przy planszy						
33	Warsztaty międzypokoleniowe						
34	Miejsce biesiadne do grillowania i wypoczynku						
35	Skwerek przy przystanku autobusowym						
36	Zielona przemiana						
I	Rewitalizacja dzielnicy Konstantynów poprzez rewaloryzację obiektu Wieży wyciągowej żużla wraz z sąsiadującym murem i przylegającym otoczeniem [Gmina Sosnowiec]						
II	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w podobszarze Żeromskiego na cele gospodarcze [Gmina Sosnowiec]						
III	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Zagórze na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]						
IV	Kazimierz OdNowa – rekultywacja terenów pogórniczych w gminie Sosnowiec [Sosnowieckie Inwestycje sp. z o.o.]						
V	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w Juliusz Zachód w Sosnowcu na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]						
VI	Rekultywacja terenów poprzemysłowych, zdegradowanych, zdewastowanych w dzielnicy Niwka w Sosnowcu na cele środowiskowe [Gmina Sosnowiec]						
VII	Utworzenie obszarów gospodarczych w podobszarze Kazimierz-Juliusz oraz Juliusz-Zachód [Gmina Sosnowiec, KSSE]						

Źródło: opracowanie własne w oparciu o zgłoszone przez wnioskodawców projekty

5.3 Udział interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji

Transparentność i upowszechnienie wiedzy w zakresie działań rewitalizacyjnych miała na celu włączenie jak najszerszej grupy beneficjentów z obszarów rewitalizacji, a także zachęcenie innych grup i podmiotów do partycypowania w procesie. Zaangażowanie ze strony zgłaszających i realizujących projekt, powinno przyczynić się do samoaktywizacji społeczeństwa, a także uruchomić mechanizm naśladownictwa, doprowadzając do efektu kuli śnieżnej.

Punktem wyjścia były analityczne prace studyjne, kompletujące dane statystyczne oraz identyfikujące szereg dokumentów uwzględnionych i mających wpływ na rewitalizację. Organizacja prac rozpoczęła się od współpracy z Wydziałem Rozwoju i Przedsiębiorczości. Kolejnym punktem było spotkanie z przedstawicielami wydziałów UM i jego jednostek organizacyjnych. Omówiono na nim założenia programu, elementy diagnozy ze zidentyfikowanymi problemami oraz zaprezentowano fiszkę projektu, zachęcając do składania wniosków adekwatnych do merytorycznego zakresu działania tych jednostek.

Rozpoczęcie działań konsultacyjnych od Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych miasta bazowało na założeniu, że przygotowanie roboczej wersji dokumentu musi zawierać propozycję miasta, które będą stanowiły szkielet programu. Projekty w nim zawarte mają być bazą, a zarazem inspiracją dla mieszkańców oraz innych interesariuszy do przedstawiania własnych propozycji. Miasto rozpoczynając konsultacje, winno określić swoje propozycje, które następnie będą weryfikowane podczas publicznej dyskusji.

Dedykowane spotkanie o analogicznym przebiegu i założeniach przeprowadzono z przedstawicielami jednostek oświatowych, szkół i przedszkoli z obszaru miasta. Nauczyciele zwracali uwagę na potrzebę kompleksowej pracy z dziećmi i młodzieżą, która będzie rozwijać ich zainteresowania oraz wzmocni tożsamość lokalną. Obecnie dostrzegają wśród podopiecznych problem słabej identyfikacji z miastem. Sygnalizowano także potrzeby kreowania oferty związanej z postawami prozdrowotnymi i promującymi aktywny tryb życia. W gronie potrzeb wyróżniono także dodatkowe zajęcia m.in. z języków obcych. Wszystkie działania mają przyczyniać się do poprawy wyników nauczania, co ma umożliwić młodzieży z obszarów rewitalizacji lepszy start w dorosłe życie.

Specjalistyczne rozmowy i spotkania przeprowadzono z Pełnomocnikiem Prezydenta ds. bezpieczeństwa, Policją oraz Strażą Miejską. Sygnalizowano potrzebę dalszej synchronizacji działań, a także przewidziano stałą partycypację służb zapewniających bezpieczeństwo w mieści w procesie rewitalizacji.

Równolegle prowadzono rozmowy z przedstawicielami Miejskiego Zakładu Zasobu Lokalowego, Miejskiego Zarząd Budynków Mieszkalnych – TBS, Sosnowieckimi Wodociągami oraz Sosnowieckimi Inwestycjami sp. z o.o. Jednostki zapowiedziały przegląd swojej infrastruktury oraz złożyły propozycje działań inwestycyjnych. Mają one doprowadzić do modernizacji i rozbudowy zasobów mieszkaniowych, a także przewidują inwestycje rozwojowe w zakresie sieci wodno-

kanalizacyjnej. Sosnowieckie Inwestycje sp. z o.o. złożyły kompleksowy projekt rewitalizacji podobszaru niezamieszkałego Kazimierz-Juliusz.

Grupę podmiotów reprezentującą przedsiębiorców lub zrzeszenia przedsiębiorców reprezentowały odpowiednio Agencja Rozwoju Lokalnego S.A. oraz Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. Przedstawicieli tych podmiotów odbyli szereg rozmów dotyczących działań rewitalizacyjnych oraz zostali zaproszeni do udziału w pracach Komitetu Rewitalizacji. Wyrazem czynnej partycypacji w procesie rewitalizacji jest klika projektów zgłoszonych przez te podmioty. Obejmowały one przekształcenia obszaru w okolicy dworca kolejowego Sosnowiec Południowy, a także modernizację budynku ARL. Z kolei KSSE zaangażowana jest w proces rewitalizacji na podobszarach niezamieszkałych.

Rolę koordynatora w zakresie kontaktów i współpracy z NGO-s sprawuje Sosnowieckie Centrum Organizacji Pozarządowych. Utrzymuje ono stałe kontakty z NGO w Sosnowcu oraz prowadzi ich bazę kontaktową. Według niej w Sosnowcu zarejestrowane są 502 podmioty z czego:

- Stowarzyszenia KRS w liczbie 196;
- Fundacje w liczbie 115;
- Stowarzyszenia zwykłe w liczbie 72;
- Jednostki terenowe w liczbie 43;
- Kluby sportowe w liczbie 42;
- Uczniowskie kluby sportowe w liczbie 22;
- Stowarzyszenia ogrodowe w liczbie 12.

Wszystkie organizacje pozarządowe działające w Sosnowcu zostały poinformowane o trwającym procesie opracowania GPR, oraz zachęcone do składania propozycji działań do programu. Organizacjom przekazano syntetyczne informacje o zakresie, regulacjach oraz idei rewitalizacji w mieście, równocześnie przedkładając harmonogram działań. Informacje związane z procedowaniem, konsultowaniem i wdrażaniem GPR były przekazywane i dyskutowane przez Sosnowiecką Rady Działalności Pożytku Publicznego. Radę poproszono o desygnowanie co najmniej jednego przedstawiciela do Komitetu Rewitalizacyjnego. Kontakt z NGO był utrzymywany za pomocą poczty elektronicznej, informacje były zamieszczane także na stronie SCOP oraz udostępniane w siedzibie organizacji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. oraz ustawą wdrożeniową w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem GPR powinny być zaangażowane podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. W Sosnowcu zidentyfikowano grupę instytucji, która w ramach swoich celów statutowych wskazuje wymieniony zakres działalności (tab. 17).

Tab. 17. Liczba podmiotów reprezentujące organizacje pozarządowe według zakresu działalności

Zakres działalności	Liczba podmiotów
stowarzyszenia na rzecz integracji społecznej	10
organizacje reprezentujące społeczeństwo obywatelskie	16
podmioty działające na rzecz ochrony środowiska	26
promowanie włączenia społecznego i praw podstawowych	4
promowanie praw osób niepełnosprawnych,	13
promowanie równości płci i przeciwdziałanie dyskryminacji	4

Uwaga: niektóre organizacje mogą działać równocześnie na kilku polach

Szczególną uwagę zwrócono na włączenie organizacji pozarządowych wskazanych w tabeli 17 w proces rewitalizacji. Podjęto szereg działań, które miały zapewnić aktywny udział tych podmiotów na różnych etapach rewitalizacji. Należy tu wymienić m.in.:

- informowanie o procesie rewitalizacji;
- zapraszanie do konsultacji społecznej i wyrażania opinii m.in w kwestii doboru projektów podstawowych;
- zachęcanie do składania własnych projektów lub włączania się do propanowych działań;
- oferowanie wsparcia merytorycznego w przygotowaniu wniosków;
- aktywnego wyrażania opinii na temat efektów i postępów rewitalizacji na etapie monitoringu całego procesu.

Włączenie interesariuszy polegało na przeprowadzeniu wymaganych prawem konsultacjach społecznych. We wszystkich podobszarach zamieszkałych przeprowadzono spotkania, zawierające element debaty i dyskusji publicznej, na których każda zainteresowana osoba mogła wyrazić swoją opinię lub zadać pytanie. Aktywność ta została odnotowana protokolarnie i zamieszczona w sprawozdaniu ze spotkania.

Zorganizowano 6 spotkań w poszczególnych podobszarach rewitalizacji odpowiednio w:

- Urzędzie Miejskim w Sosnowcu, Al. Zwycięstwa 20, 20.01.2025 r. o godz. 16.00, w sali 307 (I piętro), podobszar Centrum;
- Szkoła Podstawowa nr 3, ul. Hutnicza 6, 26.01.2025 r. o godz. 16.00, podobszar Pogoń Wschód.;
- Centrum Usług Wspólnych w Sosnowcu ul. Staszica 62, 28.01.2025 r. o godz. 13.00, podobszar Pogoń Wschód.;
- Urzędzie Miejskim w Sosnowcu, Al. Zwycięstwa 20, 03.02.2025 r. o godz. 16.00, w sali 307 (I piętro), podobszar Centrum Południe;
- Zagłębiowska Mediateka, ul. Kościelna 11, 04.02.2025 r. o godz. 12, salka edukacyjna (parter), podobszar Kalinowa;
- Klub Seniora, ul. Spadochroniarzy 4, 06.02.2025 r. o godz. 12, salka edukacyjna (parter), podobszar Juliusz.

Ponadto zorganizowano 3 warsztaty odpowiednio w:

- Urzędzie Miejskim w Sosnowcu, Al. Zwycięstwa 20 20.01.2025 r. o godz. 10.00, w sali 307 (I piętro)

- Sosnowieckim Centrum Organizacji Pozarządowych, Pl. Kościuszki 5, 23.01.2025 r. o godz. 12.00;
- Urzędzie Miejskim w Sosnowcu, Al. Zwycięstwa 20 03.02.2025 r. o godz. 10.00, w sali 307 (I piętro).

Łącznie w ramach konsultacji przeprowadzono cykl 9 spotkań, w których łącznie uczestniczyły 23 osoby.

Niezależnie od tego opnie i uwagi można była zgłaszać za pomocą ankiety, która zawierała możliwość swobodnej wypowiedzi na piśmie. Formularze ankiet można było składać zarówno w formie papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej. Formularze zostały udostępnione na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, a także były dostępne w Wydziale Rozwoju i Przedsiębiorczości Urzędu Miejskiego w Sosnowcu. Dodatkowo informację o procesie przedłożono przedstawicielom Rady Miejskiej odpowiednio na Komisji Rozwoju.

W czasie przeprowadzonych konsultacji społecznych zgłoszono ogólnie 20 uwag do proponowanych zapisów dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca do 2030 roku. W stosunku do konsultowanego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji zgłoszone opinie, uwagi i propozycje można podzielić na 3 kategorie: merytoryczne - 17, edycyjne - 1 oraz ogólne - 2.

Wymiernym efektem konsultacji było zgłoszenie przez interesariuszy kolejnych 8 projektów. Ostatecznie po ich analizie do programu wprowadzono 5 nowych projektów. Przyczyną nie uwzględnienia trzech projektów był brak powiązania ze zidentyfikowanymi problemami lub pokrywanie się ich zakresu z innymi działaniami podejmowanymi w mieście.

5.4. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gminny program rewitalizacji miasta Sosnowca do 2030 roku nie przewiduje wprowadzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

5.5 System monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji. Na system wdrażania rewitalizacji składają się cztery aspekty: struktura organizacyjno-prawna, finansowanie, zarządzanie i partycypacja podmiotów spoza sektora publicznego[28]. Tak pojmowana rewitalizacja pozwala rozwiązywać problemy społeczno-ekonomiczne i stymuluje rozwój lokalny wykorzystując zasoby endogeniczne.

Proces zarządzania rewitalizacją wymaga określenia podmiotu zarządzającego oraz modelu zarządzania. Prowadzenie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca będzie polegało na stałym monitoringu i nadzorze nad wdrażaniem przedsięwzięć oraz prowadzeniem procesów rewitalizacji w taki sposób, aby poprzez realizację projektów zapisanych w GPR wyprowadzić obszary rewitalizowane ze stanu kryzysowego.

Wdrażanie i zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji w Sosnowcu zostanie zbudowane na modelu zespołu zadaniowego, który opiera się na realizacji działań zarządczych przez pracowników Urzędu Miejskiego wspartego przez Komitet Rewitalizacji. Koordynacja całego procesu rewitalizacji, wdrażanie i zarządzanie przedsięwzięciami są rozdzielone pomiędzy koordynatora i komórkę odpowiedzialną za rewitalizację.

W schemacie zarządzania rewitalizacją przewidziano następujące szczeble zarządzania:

1. Koordynatorem programowym rewitalizacji jest Prezydent Miasta lub wyznaczony Zastępca Prezydenta,
2. Koordynatorem operacyjnym odpowiedzialnym za wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji jest Naczelnik Wydziału Rozwoju i Przedsiębiorczości,
3. Ciałem opiniodawczo-doradczym Koordynatora programowego jest Komitet Rewitalizacji Miasta Sosnowca.

Do zadań Koordynatora programowego należeć będzie podejmowanie kluczowych decyzji dotyczących wyznaczonych kierunków działań rewitalizacyjnych oraz związanych z realizacją projektów wpisanych do GPR.

Zadaniem Koordynatora operacyjnego będzie synchronizacja oraz integracja działań innych komórek/jednostek/spółek w zakresie rewitalizacji w Sosnowcu, jak również monitorowanie Programu, realizacja projektów zgodnie z harmonogramem oraz ocena jego wykonania, przygotowanie sprawozdań rocznych, prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych, przyjmowanie uwag i wniosków od mieszkańców.

Komitet Rewitalizacji stanowi ciało opiniodawczo-doradcze Koordynatora programowego. Zadaniem Komitetu w procesie rewitalizacji będzie wypracowanie opinii i stanowisk pomocnych w prawidłowym kształtowaniu jego przebiegu oraz ułatwiających podejmowanie decyzji przez Koordynatora programowego.

Podczas spotkań Komitetu Rewitalizacji będą dyskutowane tematy planowanych rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji prowadzonego procesu rewitalizacji. Ponadto

[28] Ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania procesów rewitalizacji w Polsce, Jadach-Sepioło A., red. Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa-Kraków 2021, s. 30

Komitet stanowi połączenie pomiędzy Kierownictwem Miasta, Radnymi Rady Miejskiej oraz pozostałymi interesariuszami rewitalizacji. Stanowił będzie przez to organ zapewniający partycypacyjny charakter rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji spotykał się będzie minimum raz na 6 miesięcy.

Ponadto na każdym szczeblu zarządzania będą prowadzone wspólne działania z innymi interesariuszami takimi jak: organizacje pozarządowe, Rada Seniorów, Młodzieżowa Rada Miejska.

W celu dodatkowego usprawnienia systemu zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dopuszcza się opracowanie i wprowadzenie dodatkowych wytycznych, które pozwolą zapewnić odpowiednią jakość interwencji i wdrażania GPR.

Monitoring procesu rewitalizacji. System monitoringu procesu rewitalizacji to ważny etap zarządzania zmianami, które zachodzą na obszarach rewitalizowanych w miarę realizacji projektów. Szczegółowa obserwacja i analiza postępów pozwoli na zweryfikowanie, czy program jest realizowany zgodnie z planem, więc stanowi ważne narzędzie, które wspomaga bieżące zarządzanie programem.

Monitoring będzie prowadzony stale podczas trwania programu, dlatego weryfikacja danych pozyskiwanych z monitoringu pozwoli na identyfikację przeszkód lub nieprawidłowości we wdrażaniu, a w efekcie możliwość wprowadzania korekty działań. System monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji będzie umożliwiał dokonanie pomiarów wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu będzie możliwa ocena efektywności i zgodności postępu wykonania realizacji.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie rzeczowym i finansowym. Zakres rzeczowy będzie obejmował zbieranie i analizę danych, które pozwolą ocenić stopień wdrażania GPR oraz poziom realizacji wskaźników. Zakres finansowy obejmował będzie zbieranie i analizę danych finansowych, głównie związanych z realizacją przedsięwzięć w celu oceny zaangażowania finansowego wdrażanego programu.

Obiektywnie prowadzony monitoring oprócz weryfikacji ilościowej wskaźników monitorujących wymaga również weryfikacji jakościowej. Zakłada się, że komponent jakościowy będzie zrealizowany poprzez badania ankietowe prowadzone wśród mieszkańców, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz innych interesariuszy procesu. Respondenci zostaną podzielni na dwie grupy, odpowiednio reprezentujące podobszary rewitalizacji i osoby mieszkujące poza obszarem rewitalizacji. Celem takich badań jest stwierdzenie, na ile mieszkańcy obszaru rewitalizacji odczuwają pozytywne skutki prowadzonych działań. Z kolei grupa respondentów spoza obszaru rewitalizacji, ma dostarczyć subiektywnych ocen czy dostrzegają oni pozytywne zmiany na rewitalizowanych obszarach. Dzięki temu ocena efektów i postępów rewitalizacji będzie wyrażała stanowisko osób bezpośrednio zaangażowanych w proces, jak również postrzeganie tych zmian przez pozostałych mieszkańców. Konfrontacja danych ilościowych z subiektywną oceną respondentów pozwoli upewnić się, czy pozytywne trendy wskaźników przekładają się wymiernie na jakość życia mieszkańców.

Monitoring wdrażania programu będzie prowadzony w ramach pracy Koordynatora operacyjnego przy wsparciu Komitetu Rewitalizacji, który na co półrocznych spotkaniach będzie omawiał postęp prac i proponował ewentualne korekty działań, zapewniających bezproblemowe, dalsze wdrażanie programu. Przed końcem każdego roku, Komitet Rewitalizacji wraz z Koordynatorem operacyjnym przygotowują raport roczny z wdrażania programu w zakresie rzeczowym i finansowym, który będzie obejmował także podsumowanie prowadzonych jakościowych badań wśród interesariuszy. Raport roczny powinien być przygotowany przed zamknięciem budżetu na kolejny rok, ze względu na możliwość wystąpienia przesunięć środków gminnych.

Ocena programu (ewaluacja). W czasie, gdy program będzie poddany monitoringowi będą mierzone różnice pomiędzy tym, co zostało zaplanowane, a tym co udało się osiągnąć. Dane z monitoringu są kluczowymi informacjami potrzebnymi do wykonania oceny Gminnego Programu Rewitalizacji. Jak wynika z zapisu art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Zgodnie z zapisem art. 22 ust. 2, ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez *Komitet Rewitalizacji* oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany to Prezydent Miasta wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku będzie dołączona opinia Komitetu Rewitalizacji.

Pierwsza ewaluacja programu, czyli ocena realizacji przyjętych wskaźników, będzie opracowana do 3 lat po przyjęciu GPR i odnosić się będzie do wskaźników bazowych, które zostaną określone poprzez system monitoringu w pierwszym roku realizacji programu.

Po zakończeniu programu zostanie przeprowadzona ewaluacja końcowa, dzięki której będzie można porównać wielkości wskaźników z początku procesu rewitalizacji, z tymi na końcu realizacji programu. Taka końcowa ocena pozwoli na wykazanie efektów, które zostały osiągnięte podczas całego procesu rewitalizacji.

System monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji powinien zawierać zestaw wskaźników, pozwalających ocenić efektywność działań. Obejmuje on dwa poziomy odpowiednio[29]:

- oceny stopnia realizacji przedsięwzięć (monitoring wskaźników realizacji projektów);
- oceny stopnia realizacji celów GPR (monitoring wskaźników realizacji celów poprzez zjawiska społeczno-gospodarcze).

[29] Zasady opiniowania gminnych programów rewitalizacji oraz prowadzenia wykazu gminnych programów rewitalizacji województwa śląskiego w ramach FE SL 2021-2027. Załącznik nr 1 do Uchwały nr 2574/470/VI/2023 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 6 grudnia 2023 r. s. 15

Poszczególne projekty w przygotowanych kartach (załącznik 1) zawierają przypisane do nich wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu. Skuteczność ich realizacji będzie można ocenić poprzez porównanie wielkości zakładanych z faktycznie zrealizowanymi.

W zakresie osiągania celów i kierunków działań programu proponuje się grupę 20 wskaźników (tab. 18). Najwięcej, bo 10 wskaźników obejmuje cel społeczny.

Tab. 18. Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji celów programu

Cel	Kierunek działań	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwana zmiana
społeczny	S1	Liczba dzieci i młodzieży objętej wsparciem	0	⇗
		Liczba dodatkowych zajęć	0	⇗
		Liczba godzin dodatkowych zajęć	0	⇗
		Wyniki egzaminu ósmoklasisty (średnia w % wyniku z języka polskiego i matematyki)	35	⇗
	S2	Dochody roczne na 1 mieszkańca wg PIT	20500	⇗
		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	133	⇘
		Liczba wydarzeń aktywizujących społeczność	0	⇗
		Poziom przestępczości (liczba podstawowych 7 przestęp na 1000 mieszkańców)	13,5	⇘
		Liczba osób objętych wsparciem	0	⇗
		Frekwencja wyborcza	25%	⇗
	S3	Liczba seniorów objęta wsparciem	0	⇗
		Liczba wydarzeń dedykowanych seniorom	0	⇗
gospodarczy	G1	Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	4,0	⇘
		Liczba osób bezrobotnych które podjęły pracę	0	⇗
		Liczba nowo zarejestrowanych firm	0	⇗
	G2	Liczba lokali udostępnionych na działalność gospodarczą	0	⇗
		Powierzchnia obiektów przeznaczonych na działalność gospodarczą	0	⇗
		Powierzchnia terenów przeznaczonych na działalność gospodarczą	0	⇗
środowiskowy	Śr1	Liczba nasadzeń	0	⇗
		Powierzchnia nowych lub zmodernizowanych terenów zielonych	0	⇗
	Śr2	Powierzchnia terenów zrekultywowanych	0	⇗
przestrzenno-funkcjonalny	PF1	Powierzchnia nowych przestrzenni publicznych	0	⇗
	PF2	Długość nowej sieci wodno-kanalizacyjnej	0	⇗
techniczny	T1	Powierzchnia nowych mieszkań	0	⇗
		Liczba nowych mieszkań	0	⇗
	T2	Powierzchnia obiektów poddanych termomodernizacji	0	⇗

⇗ wzrost ⇘ spadek

Źródło: opracowanie własne

6. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

6.1 W zakresie ochrony praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy

Przygotowując GPR należy uwzględnić w aktach normatywnych, dotyczących gminnego zasobu mieszkaniowego takie regulacje, które zapobiegną wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z efektów procesu rewitalizacji. Działanie to ma zapewnić realizację zasady Inkluzji społecznej[30].

Rada gminy uchwala:

1) wieloletnie programy gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy;

2) zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasady i kryteria wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

W Sosnowcu wskazane kwestie regulują odpowiednio:

- Uchwała Nr 765/XlIV/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sosnowiec w latach 2021-2026;
- Uchwała Nr 704/Xl/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 15 kwietnia 2021 r. w sprawie zasad oraz kryteriów wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Sosnowiec.

Nie stwierdzono konieczności zmian w obu wskazanych regulacjach, ale w przyszłości w porozumieniu z Miejskim Zakładem Zasobów Lokalowych należy monitorować ewentualne potrzeby w tym zakresie.

6.2 Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji

W procesie rewitalizacji szczególną rolę odgrywa partycypacja społeczna, której UoR poświęciła rozdział 2. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa Komitet Rewitalizacji, który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Pełni on także funkcję opiniodawczo-doradczą prezydenta miasta. Ciało to stanowi najbardziej zinstytucjonalizowany podmiot, reprezentujący interesariuszy w procesie zarządzania rewitalizacją.

Wyznaczanie składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji będzie regulować Uchwała Rady Miejskiej w Sosnowcu.

Nie stwierdzono konieczności zmian we wskazanej regulacji.

[30] Ustawa o rewitalizacji. Komentarz tom 2. red. Szlachetko J., Borówka K., 2018, Instytut Metropolitalny, Gdańsk, s. 129

7. Wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

7.1 Zakres niezbędnych zmian w planie ogólnym gminy

Miasto aktualnie nie posiada planu ogólnego gminy. Z tych też powodów nie można określić żadnych koniecznych zmian w tym dokumencie.

7.2 Zakres koniecznych do uchwalenia albo zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Planowane działania rewitalizacyjne nie powodują zmiany funkcji sprzecznej z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego. Działania inwestycyjne związane z budową nowych mieszkań, wskazane do realizacji w podobszarze Konstantynów i Kalinowa wpisują się w zakres obowiązujących planów i będą prowadzone w oparciu o indywidualne pozwolenia na budowę.

W podobszarach niezamieszkałych planowana interwencja mieści się w zakresie przedmiotowych planów zagospodarowania przestrzennego. Nie można jednak wykluczyć, iż pojawiający się inwestorzy i ich potrzeby mogą skutkować implikacjami do MPZP. Z tego powodu zjawisko należy monitorować przy współudziale Wydziału Planowania Przestrzennego (WPP), a w razie konieczności podejmować stosowne kroki dostosowawcze.

Nie stwierdzono także konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podsumowanie

Przedstawiony dokument stanowi plan procesu rewitalizacji w Sosnowcu w horyzoncie 2030 roku. Definiuje on cele oraz wskazuje adekwatne kierunki działań, które mają rozwiązywać zidentyfikowane problemy. Obejmuje grupę projektów podstawowych oraz katalog potencjalnych działań uzupełniających, które stanowią ofertę dla mieszkańców rewitalizowanych obszarów.

Działania wspierające można traktować jako podaż impulsów, przełamujących ograniczenia i bariery. Jednakże o sukcesie zmian naprawczych będzie decydować popyt na to wsparcie, chęć skorzystania z pomocy i aktywna partycypacja społeczeństwa w tym procesie. Gminny Program Rewitalizacji już na etapie jego tworzenia obejmował obligatoryjne i fakultatywne elementy partycypacji społecznej. Ma powołane stosowne ciała reprezentujące interesariuszy wraz z Komitetem Rewitalizacji. Z pewnością będzie wymagał dyskusji i korekt spowodowanych naturalną różnicą pomiędzy rzeczywistością, a jej wcześniejszymi projekcjami.

Należy dołożyć starań, aby świadomość rewitalizacji i jej cele były obecne wśród wszystkich interesariuszy. Zaangażowanie i współdziałanie to podstawowy gwarant sukcesu programu.

Literatura i materiały źródłowe

Chmielewski J. M., 2016: Teoria i praktyka planowania przestrzennego, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.

Dane GUS www.stat.gov.pl

Dane Komendy Miejskiej w Sosnowcu.

Dane Straży Miejskiej w Sosnowcu

Dane Urzędu Skarbowego w Sosnowcu

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sosnowcu

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu

Dane Sosnowieckie Wodociągi Spółka Akcyjna

Dane Urzędu Miejskiego w Sosnowcu

Grzechowski N., Szczygieł A., Radziszewska H., Pillich-Konieczny A., 2024: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

Państwowa Komisja Wyborcza www. pkw.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie www.oke.jaworzno.pl

Ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania procesów rewitalizacji w Polsce, Jadach-Sepioło A., red. Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa-Kraków 2021.

Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych, A. Jadach-Sepioło red., 2018, Warszawa.

https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

https://rozklad-pkp.pl

OPI TPP 2.0 (orsip.pl) – geoportal: Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej Województwa Śląskiego

Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego. Załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Śląskiego Nr 2327/383/VI/2022 z dnia 21.12.2022 r.

Strategiczna mapa hałasu dla Miasta Sosnowca – streszczenie niespecjalistyczne 2022.

Uchwała nr 1060/LXVII/2022 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru ograniczonego ulicami: Fitznera i Gampera, C.K. Norwida, 3-go Maja i S. Staszica

Uchwała nr 1119/LXX/2023 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Sosnowca.

Uchwała nr 1327/LXXXIV/2023 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru położonego w rejonie ul. Stanisława Staszica, 3-go Maja, Chemicznej i Mariackiej

Uchwała nr 1346/LXXXV/2024 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 stycznia 2024 r w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla dzielnicy Niwka w obszarze ulic Mikołajczyka, Jamesa Watta, Wojska Polskiego i Orląt Lwowskich

Uchwała nr 274/XVI/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Planu adaptacji miasta Sosnowca do zmian klimatu do roku 2030".

Uchwała nr 602/XXXIV/2020 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2021-2027.

Uchwała nr 670/XXXVIII/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Polityki Senioralnej Miasta Sosnowca na lata 2021-2027.

Uchwała Nr 693/XXXIX/2021 Rady Miejskiej W Sosnowcu z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru Zagórza w rejonie ulic: S1, Teofila Lenartowicza, Braci Mieroszewskich, Romana Dmowskiego oraz dla obszaru położonego w rejonie ulic Teofila Lenartowicza i Ignacego Paderewskiego

Uchwała Nr 704/Xl/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 15 kwietnia 2021 r. w sprawie zasad oraz kryteriów wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Sosnowiec.

Uchwała Nr 711/XLIII/05 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 sierpnia 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wschodniej i południowo-wschodniej części gminy Sosnowiec.

Uchwała nr 765/XLIV/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sosnowiec w latach 2021-2026.

Uchwała Nr 765/XlIV/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sosnowiec w latach 2021-2026.

Uchwała nr 932/LVIII/2022 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Sosnowiec do roku 2030".

Uchwała nr 973/LXI/2022 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 13 lipca 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru „KONSTANTYNÓW", „ŚRODULA", „ZUZANNA" - etap II

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777)

Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019 poz. 1696)

Ustawa o rewitalizacji. Komentarz tom 1. red. Szlachetko J., Borówka K., 2017, Instytut Metropolitalny, Gdańsk.

Ustawa o rewitalizacji. Komentarz tom 2. red. Szlachetko J., Borówka K., 2018, Instytut Metropolitalny, Gdańsk.

Zasady opiniowania gminnych programów rewitalizacji oraz prowadzenia wykazu gminnych programów rewitalizacji województwa śląskiego w ramach FE SL 2021-2027. Załącznik nr 1 do Uchwały nr 2574/470/VI/2023 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 6 grudnia 2023 r.

Spis tabel

Tab. 1. Obszar rewitalizacji....12
Tab. 2. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Konstantynów....17
Tab. 3. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Pogoń Wschód....20
Tab. 4. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Centrum....23
Tab. 5. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Centrum Pd....30
Tab. 6. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Kalinowa....34
Tab. 7. Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Juliusz....36
Tab. 8. Zestawienie potencjałów zamieszkałych podobszarów rewitalizacji....59
Tab. 9. Zestawienie potencjałów niezamieszkałych podobszarów rewitalizacji....60
Tab. 10. Powiązanie działań w GPR z celami wskazanymi w dokumentach strategicznych miasta....67
Tab. 11. Lista projektów ze wskazaniem celu, kierunku działań oraz podobszaru rewitalizacji....70
Tab. 12. Realizacja celów rewitalizacji poprzez zgłoszone projekty wraz ze wskazaniem obszaru interwencji....75
Tab. 13. Liczba projektów realizujących określone cele i kierunki rewitalizacji z podziałem na podobszary....76
Tab. 14. Szacunkowe koszty realizacji zgłoszonych projektów [w zł]....174
Tab. 15. Indykatywne środki finansowe w ramach gminnego programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]....177
Tab. 16. Ramowy harmonogram realizacji projektów ujętych w programie....179
Tab. 17. Liczba podmiotów reprezentujące organizacje pozarządowe według zakresu działalności....183
Tab. 18. Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji celów programu....188

Spis wykresów

Wykres 1. Beneficjenci pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w podobszarach rewitalizacji w 2022 roku....16
Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w podobszarach rewitalizacji w 2022 roku....16
Wykres 3. Liczba 7 typów przestępstw na 1000 w podobszarach rewitalizacji w 2022 roku....25

Spis rycin

Ryc. 1. Rozmieszczenie terenów pogórniczych i poprzemysłowych w Sosnowcu według OPI TPP 2.0....5
Ryc. 2. Etapy procesu rewitalizacji....7
Ryc. 3. Podobszary rewitalizacji w Sosnowcu....11
Ryc. 4. Zasięg miejskiej wyspy ciepła w Sosnowcu....27
Ryc. 5. Powiązanie i oddziaływanie interwencji na obszarach niezamieszkałych z rozwiązywaniem problemów obszarów zamieszkałych....56
Ryc. 6. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych podobszarów rewitalizacji w Sosnowcu....171

Spis fotografii

Fot. 1 Wizualizacja problemów podobszaru Konstantynów 19
Fot. 2 Wizualizacja problemów podobszaru Pogoń Wschód 22
Fot. 3. Wizualizacja problemów podobszaru Centrum 28
Fot. 4. Wizualizacja problemów podobszaru Centrum Pd. 32
Fot. 5. Wizualizacja problemów podobszaru Kalinowa 35
Fot. 6. Wizualizacja problemów podobszaru Juliusz 38
Fot. 7. Widok wieży wyciągowej i jej otoczenia w podobszarze Konstantynów I 40
Fot. 8. Wizualizacja podobszaru Żeromskiego 42
Fot. 9. Wizualizacja obszaru niezamieszkałego Zagórze 44
Fot. 10. Stan podobszaru niezamieszkałego Kazimierz-Juliusz 47
Fot. 11. Stan podobszaru niezamieszkałego Juliusz-Zachód 49
Fot. 12. Stan podobszaru niezamieszkałego Niwka 51

Załącznik 1 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali 1:5000.

Załącznik nr 1

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych podobszarów rewitalizacji
1:5000

Obiekty
- dworzec kolejowy
- budowa mieszkań
- modernizacja budynków
- nasadzenia
- wieże
- wodociąg i kanalizacja

Tereny funkcjonalne
- mieszkaniowe
- produkcyjne
- usługowe
- usługowo-mieszkaniowe
- zielone

Kierunek zmian
1. utrzymanie i wzmocnienie funkcji
2. przywrócenie wcześniejszych funkcji
3. nadanie nowych funkcji

- budynki
- granice działek
- granice miasta

0 0,5 1 km

N